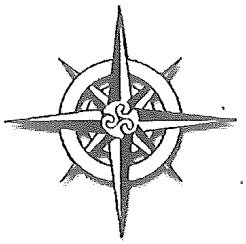
Në këtë humnerë të frikshme,
Në gjirin e natyrës a ndoshta në varrin e saj,
Ku s'ka as det, as brigje, dhe as ajër e as zjarr,
Por gjithë këto të ngatërruara në shkaqet e tyre të mbarsura
Në rrëmujë, për të cilët duhet të luftojnë ngaherë,
Derisa krijuesi i plotfuqishëm të urdhërojë
Materialet e tij të errëta të krijojnë botë të tjera.
Në këtë humnerë të frikshme, djalli syçelur
Qëndroi në zgrip të ferrit dhe pa poshtë për një çast,
Duke u menduar për rrugën e tij...

—Xhon Milton, *Parajsa e humbur,* Libri II

PJESA E PARË

ØKSFØRDI

1. Damixhana me verë Tokaj

Lira dhe shejtani i saj ecën anash sallonit të errët, duke u ruajtur që të mos shiheshin nga kuzhina. Në sallon ishin shtruar për së gjati tre tavolina të mëdha. Mbi to rrëzëllenin nga drita e paktë që hynte aty enë argjendi dhe gota qelqi, ndërsa anës tyre ishin vënë stola të gjatë për miqtë. Në muret e errët ishin varur portretet e mjeshtërve të dikurshëm. Lira iu afrua podiumit dhe ktheu kokën të shihte nga dera e hapur e kuzhinës. Nuk i zuri syri askënd, ndaj rrëshqiti te tavolina kryesore. Atje gjithçka ishte prej floriri, jo prej argjendi, dhe katërmbëdhjetë karriget nuk ishin prej lisi, por prej druri mogani të kuq, me shilte të kadifenjta.

Lira qëndroi te karrigia e Mjeshtrit dhe trokiti me gishtin tregues te buza e gotës më të madhe. Kumbimi u dëgjua në të gjithë sallonin.

"Po tregohesh mendjelehtë, - i pëshpëriti shejtani. - Bëj kujdes!"

Shejtani i saj quhej Pantalejmon dhe kishte formën e një fluture nate ngjyrë kafe të errët, që mezi shihej në errësirën e atyshme.

"Në kuzhinë bëjnë shumë zhurmë dhe andej s'dëgjohet gjë, - ia ktheu Lira me pëshpërimë. - Pastaj Kamerieri s'vjen këtu po nuk ra çanga e parë. Mos ki merak!"

Megjithatë i vuri pëllëmbën përsipër kristalit që kumbonte

dhe Pantalejmoni fluturoi përmes derës pak të hapur të Dhomës së Ndenjjes dhe doli në anën tjetër të podiumit. Pas pak ai u shfaq prapë.

"Aty s'ka njeri, - i pëshpëriti. - Por duhet të shpejtojmë"

Duke u përkulur poshtë tavolinës së lartë, Lira hyri me vrap në Dhomën e Ndenjjes, ku qëndroi një hop dhe pa përreth. E vetmja dritë atje vinte nga vatra e zjarrit, ku digjeshin ca kërcunj që lëshonin shkëndija përpjetë oxhakut. Ajo e kishte kaluar të shumtën e jetës në kolegj, por nuk e kishte parë kurrë Dhomën e Ndenjjes. Atje lejoheshin të hynin vetëm Studiuesit dhe miqtë e tyre, por kurrë femrat. Madje as pastrueseve nuk u lejohej të pastronin aty. Atë punë e bënte vetëm Shërbëtori.

Pantalejmoni iu ul në sup.

"Hë, u kënaqe? Ikim tani?"

"Je në vete? Dua të shoh se ç'ka këtu."

Ishte një dhomë e madhe me një tavolinë vezake prej palisandri, mbi të cilën ishin vënë damixhanë me gota të madhësive të ndryshme dhe një pupitër me një dorë llullash. Mbi bufe ishte një pjatëz me ngrohje nën të dhe një kosh me lulëkuqe.

"Bëkan qejf këtu, apo jo, Pan?" - i tha me zë të ulët.

U ul në një nga kolltukët me veshje meshini të gjelbër. Ai ishte aq i thellë saqë humbi e tëra në të, por pastaj u ngrit në gjunjë për të parë portretet që ishin varur në mur. Mbase ishin Studiues të tjerë të vjetër: të gjithë të veshur me tunika, me mjekra dhe me fytyra të vrenjtura, që shihnin nga kornizat gjithë mosbesim.

"Si thua, për çfarë bisedojnë këtu?" – e pyeti Lira, por pa e mbaruar mirë fjalën, dëgjoi zëra te dera.

"Prapa kolltukut... Shpejt!" - i pëshpëriti Pantalejmoni dhe sa hap e mbyll sytë Lira brofi nga vendi dhe u struk prapa kolltukut. Kishte gjetur atë që ishte në krye të dhomës dhe po të bënte pak zhurmë...

Dera u hap dhe drita në dhomë u çel pak. Njëri nga të sapoardhurit mbante në dorë një fener, të cilin e vendosi mbi bufe. Lira i shihte këmbët me pantallona të gjelbra të errëta dhe këpucë të lustruara. Ishte një shërbëtor.

Pastaj një zë i trashë tha:

- Ende nuk ka mbërritur kryezot Asrili?

Ishte Mjeshtri. Lira pothuaj nuk merrte frymë fare. Që atje ku ishte pa shejtanin e shërbëtorit (një qen, si të gjithë shejtanët e shërbëtorëve) që iu ul te këmbët, pastaj edhe këmbët e Mjeshtrit, me këpucët e zeza që nuk i ndërronte kurrë, u bënë të dukshme.

- Jo, Mjeshtër, - i tha Shërbëtori. - Nuk na ka ardhur asnjë fjalë nga aerodromi.

- Kur të vijë, me siguri që do të jetë shumë i uritur. Çoje menjëherë te mensa, mirë?

- Si urdhëron, Mjeshtër.

- A ka mbetur për të ndopak nga ajo vera e vjetër e Tokajit?

- Po, Mjeshtër. Është e vitit 1898, ashtu siç më porositët. Kryezotit i pëlqeu shumë ajo verë, e mbaj mend mirë.

- Shumë mirë. Tani mund të largohesh.

- Ju duhet feneri, Mjeshtër?

- Po, lëre aty. Mos harro ta mbushësh gjatë drekës!

Shërbëtori bëri një përulje të lehtë dhe u kthye të dilte nga dhoma. Shejtani i tij e ndoqi me besnikëri. Nga ai vend i keq ku ishte fshehur, Lira pa Mjeshtrin që shkoi te një dollap i madh prej druri lisi, në cep të dhomës, dhe mori nga varësja tunikën e tij, të cilën e veshi me mundim. Mjeshtri kishte qenë shumë i fuqishëm në moshë të re, por tani i kishte lënë pas të shtatëdhjetat dhe lëvizjet e tij ishin të plogështa dhe të ngadalshme. Shejtani i Mjeshtrit kishte formën e korbit dhe sapo ky i fundit veshi tunikën, u hodh nga dollapi dhe zuri vendin e tij të zakonshëm, mbi supin e tij të djathtë.

Lira e ndjente që Pantalejmonin nuk e mbante vendi, pavarësisht se nuk pipëtinte. Ajo vetë gati sa s'fluturonte nga

gëzimi. Vizitori që përmendi Mjeshtri, kryezot Asrili, ishte xhaxhai i saj, një burrë të cilin sa e adhuronte aq e kishte edhe frikë. Thuhej se ishte pleksur në rrethet e larta të politikës, në zbulime sekrete, në luftëra të largëta, dhe gjithnjë i dilte përpara papandehur. Ai ishte shumë i rreptë: po ta kapte këtu do ta ndëshkonte keq; por ajo as që e çonte ndërmend diçka të tillë.

Por ajo që pa më pas ndryshoi gjithçka.

Mjeshtri nxori nga xhepi një copë letre të palosur dhe e la në tavolinë, pranë verës. I hoqi tapën damixhanës me verë të artë, hapi letrën dhe hodhi në të një pluhur të bardhë. Pastaj e mblodhi letrën shuk dhe e flaku në zjarr. Nxori një laps nga xhepi, e përzjeu derisa u tret dhe i vuri prapë tapën.

Shejtani i tij ia dha një piskame të shkurtër. Mjeshtri ia ktheu me një hungërimë, pa njëherë përqark me sytë e mjegullt, të mbuluar me kapuç, dhe doli nga dera që kishte ardhur.

"E pe se ç'bëri, Pan?" - pëshpëriti Lira.

"S'do mend që e pashë. Tani mbathja këmbëve, para se të vijë Kamerieri!"

Por s'arriti ta mbarojë fjalën, sepse nga fundi i korridorit u dëgjua e rëna e çangës.

"Kjo ishte çanga e Kamerierit, - tha Lira. - Sa shpejt që ra!"

Pantalejmoni fluturoi deri te dera e sallonit, por u kthye menjëherë.

"Kamerieri ishte atje, - tha. - Nuk del dot as nga dera tjetër... "

Dera tjetër, ajo nga kishte hyrë dhe dalë Mjeshtri, të nxirrte në korridorin e madh midis bibliotekës dhe sallës së ndenjes së Studiuesve. Në atë kohë të ditës korridori gëlonte nga njerëz me tunika që shkonin të hanin drekën apo që nxitonin të linin çantat dhe librat në sallën e ndenjes, para se të shkonin në mensë. Lira e kishte bërë me mend të shkonte andej nga erdhi, duke i shfrytëzuar për të parë ato

pak minuta para se të binte çanga e Kamerierit.

Dhe po të mos kishte parë Mjeshtrin që hodhi në verë atë pluhurin, ajo do të kuturiste të dilte, pavarësisht nga zemërimi i Kamerierit, duke shpresuar të përzihej me turmën në korridor. Por ishte shumë e hutuar, dhe kjo e bëri të ngurronte.

Pastaj dëgjoi hapa të rëndë prapa derës. Kamerieri po vinte për të parë a ishin gati për pas drekës lulëkuqet dhe vera. Lira shkoi me vrap te dollapi, e hapi dhe hyri brenda, duke e tërhequr kanatin pikërisht në çastin që Kamerieri u dha te dera. Nuk kishte frikë për Pantalejmonin, sepse dhoma ishte e errët dhe ai mund të fshihej fare lehtë poshtë ndonjë karrigeje.

Dëgjoi frymëmarrjen e rëndë të Kamerierit dhe nga pjesa pak e hapur e kanatit që nuk ishte mbyllur mirë e pa sesi rregulloi llullat në pupitër dhe kontrolloi me sy damixhanat me verë dhe gotat. Pastaj me të dyja pëllëmbët i hodhi flokët prapa veshëve dhe seç i tha shejtanit të tij. Ai ishte shërbëtor, prandaj shejtani i tij ishte një qen. Por ishte shërbëtor me pozitë, ndaj edhe qeni ishte i një race të lartë. Në fakt, ai kishte formën e një setëri të kuq[1]. Shejtani pa përqark gjithë dyshim, si të nuhaste aty praninë e ndonjë të huaji, por për fatin e Lirës nuk iu afrua dollapit. Lira e kishte shumë frikë Kamerierin, sepse deri atëherë e kishte rrahur dy herë.

Dëgjoi një pëshpërimë te veshi. Pantalejmoni i ishte ulur te supi.

"Si s'ma vure njëherë veshin? Tani do të rrimë këtu, se s'kemi ç'bëjmë."

Nuk i ktheu përgjigje derisa doli Kamerieri. Ai e kishte për detyrë të kontrollonte nëse mungonte gjë në tavolinën kryesore. Nga korridori vinte një murmurimë zërash dhe zhurmë këmbësh.

"Bëra shumë mirë që erdha këtu, - i pëshpëriti. - Ndryshe

1) Lloj langoi gjuetie (Të gjitha shënimet janë të përkthyesit).

nuk do ta kishim parë Mjeshtrin kur hodhi helm në verë. Pan, ajo ishte vera për të cilën porositi Shërbëtorin. Duan të vrasin kryezot Asrilin."

"E nga e di ti që është helm?"

"E ç'të jetë tjetër? E harrove që i tha Shërbëtorit të largohej para se ta hidhte në verë? Ndryshe s'do të bëhej merak pse e shihte Shërbëtori. Pastaj jam shumë e sigurt që këtu po ndodh diçka... diçka politike. Shërbëtorët kanë ditë që flasin për këtë. Pan, ne do të shmangim një vrasje!"

"Nuk më kanë zënë veshët kurrë marrëzi të tilla, - ia ktheu ai. - Të duket e lehtë të rrish për orë të tëra në këtë dollap të shpifur? Po shkoj të shoh njëherë a ka njeri në korridor. Po nuk pashë, do të vij të them."

"Jo, Pan. Nuk iki prej këndej. Më duket se gjeta një tunikë të rehatshme. Po e shtroj poshtë dhe po ulem tek ajo. Do të shoh se ç'do të bëjnë."

Ajo ishte ulur në bisht. U çua në këmbë ngadalë, duke prekur me kujdes varëset, që të mos bënte zhurmë, dhe pa se dollapi ishte shumë më i madh nga ç'mendonte ajo. Atje kishte tunika akademike dhe kapuçonë, disa prej të cilëve prej gëzofi, por shumica prej mëndafshi.

"Thua të jenë të gjitha të Mjeshtrit? - pëshpëriti. - Mbase sa herë që i japin tituj nderi në vende të tjera, i dhurojnë tunika të mrekullueshme dhe ai i ruan këtu për raste të veçanta... Pan, vërtet thua se s'ishte helm ai që hodhi në verë?"

"Jo, ashtu m'u duk edhe mua. Po s'ka ç'na duhet. Ky është budallallëku më i madh që ke bërë ndonjëherë në jetën tënde. E ç'të duhet ty?"

"Si ç'më duhet?! Nuk mund të rri e të bëj sehir kur më helmojnë xhaxhanë."

"Atëherë në qafë paç veten!"

"Sa frikacak që je, Pan!"

"Jam që ç'ke me të. Pa më thuaj, ç'ke ndërmend të bësh? Mos do t'i hidhesh në grykë dhe t'ia heqësh gotën nga duart?

Çfarë do të bësh?"

"Nuk kisha ndërmend asgjë, dhe ti e di mirë. Por tani që pashë se ç'bëri Mjeshtri, duhet të bëj diçka. Ti e di se çështë ndërgjegjja, apo jo? Si mund të rri duarkryq në bibliotekë, kur e di se ç'do të ngjasë? Ta kesh të qartë se vetëm kjo nuk ka për të ndodhur kurrë!"

"Tani e mora vesh se ç'doje të bëje, - i tha ai pas pak. - Doje të fshiheshe këtu dhe të përgjoje. Si s'më shkoi mendja më parë?"

"E po ja, e gjete. Të gjithë e dinë se ata po bëjnë diçka sekrete këtu. Një ritual a diçka të tillë. Doja ta mësoja. E ç'të keqe ka?"

"Nuk ka ç'të duhet. Në qoftë se kanë qejf të dëfrehen me sekretet e tyre, ti nuk ke pse fut hundët. Vetëm fëmijët e mbrapshtë përgjojnë dhe spiunojnë!"

"E dija që kështu do të thoshe. Tani boll m'u qaravite!"

Të dy heshtën për një copë here, Lira që mezi rrinte në dërrasën e fortë të dyshemesë së dollapit dhe Pantalejmoni që e ngjishte fort brirthin pas një tunike. Asaj i vinin në kokë turli soj mendimesh dhe do të donte t'i diskutonte me shejtanin e saj, por edhe ajo ishte krenare. Mbase ishte më mirë t'i sqaronte vetë, pa ndihmën e tij.

Ishte në merak, por jo për veten. S'ishte hera e parë që gjendej në një situatë të vështirë dhe ishte mësuar me to. Por kësaj here ishte në merak për kryezot Asrilin, dhe se ç'kuptim kishte e gjithë kjo. Ai e vizitonte shumë rrallë kolegjin dhe fakti që kjo ishte një kohë tensionesh të larta politike do të thoshte se ai nuk po vinte vetëm për të ngrënë e pirë dhe tymosur duhan me disa nga miqtë e tij të vjetër. Ajo e dinte që kryezot Asrili dhe Mjeshtri ishin anëtarë të Këshillit të Kabinetit, trupës këshilltare të kryeministrisë, prandaj mbase ky takim kishte të bënte me të. Por mbledhjet e Këshillit të Kabinetit mbaheshin në pallat dhe jo në Dhomën e Ndenjes së kolegjit Xhordan.

Pastaj kishte ditë që mes shërbëtorëve të kolegjit qarkullonin ca thashetheme. Thuhej që Tartarët kishin pushtuar Moskën dhe po rrethonin Petrogradin. Paskëtaj do të kishin në zotërimin e tyre detin Balltik, prej nga ku do të mund të pushtonin të gjithë perëndimin e Evropës. Dhe kryezot Asrili kishte qenë në Veriun e largët. Kur e kishte parë për herë të fundit, ai po përgatiste një ekspeditë për në Lapland...

"Pan!" - pëshpëriti ajo.

"Çfarë?"

"Si thua, do të ketë luftë?"

"Ende jo. Në qoftë se ajo do të shpërthente gjatë këtyre javëve, kryezot Asrili nuk do të vinte këtu për drekë."

"Ashtu them edhe unë. Po më vonë?"

"Shsht! Se kush po vjen."

Ajo u ngrit në këmbë dhe vuri syrin tek e çara e derës. Ishte Shërbëtori që kishte ardhur të mbushte fenerin, siç e kishte porositur Mjeshtri. Salla e ndenjes dhe biblioteka ndriçoheshin me rrymë anbarike[2], por në Dhomën e Ndenjes Studiuesit parapëlqenin fenerët e vjetër me vajguri. Sa të ishte gjallë Mjeshtri, askush nuk do ta ndryshonte atë rregull.

Shërbëtori e vuri fitilin në vendin e vet, pastaj i hodhi dru zjarrit. Mbajti vesh se mos vinte ndonjë zhurmë nga dera e korridorit dhe mori një grusht me gjethe duhani nga pupitra.

Në çastin që po vinte kapakun, ul poshtë doreza e derës tjetër dhe ai u hodh përpjetë i trembur. Lira e mbajti me zor të qeshurën. Shërbëtori i rrasi gjethet në xhep dhe u kthye nga i sapoardhuri.

- Kryezot Asrili! - tha ai dhe Lirës i shkuan mornica në shpinë. Nuk e shihte dot nga vendi ku ishte dhe bëri të pamundurën ta përmbante veten që të mos zgjatej për ta

2) Një term i sajuar nga autori, për *ekzotermike.*

parë.

- Mirëmbrëma, Vren, - tha kryezot Asrili. Sa herë që e dëgjonte atë zë të vrazhdë, Lira ndjente mall dhe frikë. - Erdha shumë vonë për drekë, prandaj më mirë po pres këtu.

Shërbëtori u vu në siklet. Miqtë lejoheshin të hynin në Dhomën e Ndenjes vetëm kur i ftonte Mjeshtri, dhe kryezot Asrili e dinte mirë këtë. Por Shërbëtori vuri re edhe që ai s'po ia ndante sytë xhepit të tij të fryrë dhe e ndau mendjen që të mos mbrohej.

- Ta lajmëroj Mjeshtrin që mbërritët, imzot?

- Mos u bëj merak! Shko dhe më sill një kafe.

- Si urdhëron, imzot.

Shërbëtori bëri një përulje dhe nxitoi të dilte. Shejtani i tij e ndoqi me vrap. Xhaxhai i Lirës shkoi te zjarri dhe u shtriq, duke vënë duart mbi kokë dhe duke gogësirë si luan. Ishte veshur me rrobat e udhëtimit. Sa herë që e shihte, Lira ngrinte nga frika. Tani nuk bëhej më fjalë të dilte pa u vënë re: s'i mbetej veçse të rrinte pa lëvizur dhe të shpresonte.

Shejtani i kryezot Asrilit, një leopard i bardhë si dëbora, i qëndroi prapa.

"Ke ndërmend t'i tregosh këtu projektimet?" - e pyeti me një zë të qetë.

"Po. Kështu është më e lehtë se po të mbaj leksione të gjata. Veç kësaj, ata do të duan të shohin mostrat. Po çoj fjalë që të m'i sjellin që tani. Janë kohë të liga, Stelmaria."

"Duhet të shlodhesh pak."

Ai u ul në një kolltuk dhe Lira nuk ia shihte më fytyrën.

"Po, po. Veç kësaj, duhet të ndërrohem. Rregulli i këtushëm nuk e lejon të hysh i veshur në mënyrë të papërshtatshme dhe mbase për këtë do të më gjobisin me një duzinë shishesh. Kam frikë se po u shtriva, do të ngrihem nga gjumi pas tre ditësh. Mbetet fakt që... "

U dëgjua një trokitje në derë dhe brenda hyri Shërbëtori

me një tabaka të argjendtë, ku kishte vënë një ibrik dhe një filxhan kafeje.

- Faleminderit, Vren, - i tha kryezot Asrili. - Mos është verë Tokaji ajo që po shoh mbi tavolinë?

- Mjeshtri e porositi atë enkas për ju, imzot, - i tha Shërbëtori. - Na kanë mbetur vetëm nja tridhjetë shishe me verë të '98-ës.

- Të gjitha gjërat e mira shkojnë e s'kthehen më. Sille këtu tabakanë! Ah, thuaji Portierit të sjellë dy baulet që lashë poshtë.

- T'i sjellë këtu, imzot?

- Po, këtu. Dua të më sjellësh edhe një ekran dhe një llambë projektuese. Sa më shpejt që të mundesh.

Shërbëtorit iu hap goja nga habia, por arriti ta përmbante veten dhe nuk e pyeti.

- Vren, e harrove vendin tënd? Mos më pyet, por bëj siç të thashë.

- Si urdhëron, imzot. Marr guximin t'ju pyes, a t'ia tregoj edhe mister Kausonit këtë, se përndryshe do të gjendet i befasuar, nëse më kuptoni se ç'dua të them, imzot?

- Mirë, tregoja.

Mister Kausoni ishte Kamerieri. Mes tij dhe Shërbëtorit kishte një rivalitet të vjetër. Kamerieri ishte më i madh në pozitë, por Shërbëtorit i jepeshin më shumë mundësi për t'u pleksur me Studiuesit, dhe ai dinte t'i shfrytëzonte ato mjaft mirë. Kësaj here ishte i lumtur që po i jepej rasti t'i tregonte Kamerierit se dinte më shumë nga ai për ato që po ndodhnin në Dhomën e Ndenjes.

Bëri një përulje me kokë dhe u largua. Lira pa sesi xhaxhai mbushi një filxhan kafe, e rrëkëlleu me fund, pastaj e mbushi përsëri dhe filloi ta gjerbte me ngadalë. Ajo kishte shtangur krejt: rastet e mostrave? Një llambë projektuese? Ç'gjë urgjente dhe me shumë rëndësi donte t'u tregonte Studiuesve?

Kryezot Asrili u çua në këmbë dhe u largua nga zjarri.

Tani ajo e shihte plotësisht dhe u mahnit nga kontrasti që bënte me Shërbëtorin e kolmë apo me Studiuesit e gërmuqur. Kryezot Asrili ishte shtatlartë dhe me shpatulla të bëshme, kishte fytyrë të rreptë dhe sytë dukej sikur i lëshonin shkëndija kur qeshte. Në fytyrën e tij nuk kishte asnjë shenjë dhembshurie apo mëshire. Lëvizjet e tij ishin të zhdërvjellëta dhe të ekuilibruara, si të një kafshe të egër, dhe në atë dhomë dukej si një kafshë e egër e futur në një kafaz shumë të vogël për shtatin e saj.

Në atë çast kishte një shprehje të përhumbur në fytyrë. Shejtani i tij i shkoi pranë dhe ia vuri kokën te beli. Xhaxhai i hodhi një vështrim, pa e pasur mendjen tek ai, pastaj u kthye dhe shkoi në drejtim të tavolinës. Lira befas ndjeu t'i pështjellohej në stomak, sepse kryezot Asrili i kishte hequr tapën damixhanës me Tokaj dhe po mbushte gotën.

- Jo!

Padashur kishte klithur. Ajo doli me rrëmbim nga dollapi dhe iu sul që t'ia merrte gotën nga dora. Gota ra përtokë dhe u thye, ndërsa vera u derdh te cepi i tavolinës dhe ra mbi qilim. Ai e mbërtheu nga bërryli dhe e shkundi fort.

- Lira! Ç'dreqin bën këtu?

- Më lësho dhe do ta tregoj!

- Do ta thyej krahun më parë. Si guxon të hysh këtu?

- Sapo të shpëtova jetën.

Ai e lëshoi. Ajo ra në gjunjë dhe Pantalejmoni fluturoi dhe iu ul gjithë ankth mbi sup. Xhaxhait iu meh pak zemërimi dhe ajo nuk guxonte ta shihte në sy.

- Erdha të shihja se si ishte kjo dhomë, - tha ajo. - E di që bëra gabim. Por kur po matesha të dilja, dëgjova Mjeshtrin që po vinte dhe mbeta brenda. S'kisha ku të futesha tjetër, përveçse në dollap. Dhe e pashë që hodhi një pluhur të bardhë në verë. Po të mos kisha...

U dëgjua një trokitje në derë.

- Do të jetë Portieri, - tha kryezot Asrili. - Shpejt, në dollap! Po bëre zhurmën më të vogël, të piu e zeza!

Ajo u kthye sakaq në dollap dhe, në çastin që tërhoqi kanatin, dëgjoi kryezot Asrilin që thirri: - Hyr!

Ishte Portieri.

- Erdha, imzot.

Lira pa plakun që po rrinte në mëdyshje te pragu i derës dhe prapa tij dukej cepi i një bauleje të madhe prej druri.

- Shumë mirë, Shuter, - i tha kryezot Asrili. - Silli të dyja brenda dhe futi poshtë tavolinës.

Lira mori frymë e lehtësuar dhe sikur i kaloi pak dhembja që ndiente në shpatull dhe te bërryli. Do të kishte qarë prej saj po të ishte nga ato vajzat që qanin. Por ajo shtrëngoi dhëmbët dhe e lëvizi krahun ngadalë, derisa dhembja iu fashit.

Pastaj u dëgjua krisma e një qelqi që thyhej dhe pllaquritja e ujit që derdhej.

- Të marrtë djalli, Shuter! Hajvan plak! Pa shih se ç'bëre!

Ishte xhaxhai i Lirës ai që e rrëzoi damixhanën nga tavolina, por e bëri në një mënyrë të atillë që të dukej sikur e rrëzoi Portieri. Plaku e uli baulen në tokë me kujdesin më të madh dhe nisi të shfajësohej.

- Më fal, imzot... Duhet të kem qenë më pranë nga ç'mendoja...

- Shko merr diçka për ta pastruar. Shpejt, se do të bëhet qilimi qull!

Portieri doli me vrap. Kryezot Asrili u afrua te dollapi dhe foli me zë të ulët:

- Meqë je aty, mund të më ndihmosh. Mos ia ndaj sytë Mjeshtrit kur të vijë. Po zbulove ndonjë gjë interesante, do ta fal këtë që bëre. E more vesh?

- Po, xhaxha.

- Po bëre zhurmë, mos prit asnjë ndihmë nga unë. Në qafë paç veten!

Ai u largua dhe shkoi prapë te zjarri. Portieri u kthye me një fshesë dhe kaci për ciflat e xhamit në njërën dorë dhe me një kovë dhe leckë dyshemeje në dorën tjetër.

- Ju kërkoj të falur edhe njëherë, imzot. Nuk e di sesi...

- Pastroje shpejt!

Ndërsa Portieri filloi të fshijë verën nga qilimi, Shërbëtori trokiti në derë dhe hyri brenda me shërbyesin e kryezot Asrilit, një burrë që quhej Thorold. Të dy po mbanin një baule të rëndë prej druri të lustruar, me doreza tunxhi. Kur panë se ç'kishte bërë Portieri ngrinë në vend.

- Po, ishte Tokaji, - tha kryezot Asrili. - Sa keq! Llamba është ajo? Vëre mbi dollap, Thorold! Ekranin do ta vë në cepin tjetër.

Tani nga e çara e derës Lira mund ta shihte fare mirë ekranin dhe mendoi se mbase xhaxhai e bëri këtë enkas për të. Shfrytëzoi çastin kur shërbëtorët po çmbështillnin me zhurmë cohën e trashë të ekranit dhe pëshpëriti:

"Hë, e pe që ia vlejti që erdhëm?"

"Mbase, - ia ktheu me një zë të vrazhdë Pantalejmoni. - Por mbase edhe jo."

Kryezot Asrili rrinte te vatra e zjarrit duke gjerbur fundin e kafes dhe duke parë i ngrysur Thoroldin, që hapi baulen e llambës projektuese dhe i hoqi kapakun lentave para se të kontrollonte rezervuarin e vajgurit.

- Është plot me vajguri, imzot, - tha. - Të shkoj t'i them teknikut që të vijë ta bëjë gati?

- Jo, do ta bëj vetë. Faleminderit, Thorold. Ende s'e kanë mbaruar drekën, Vren?

- Janë në të mbaruar, imzot, - iu përgjigj Shërbëtori. - Mister Kausoni më tha se Mjeshtri dhe miqtë e tij do të vijnë menjëherë, sapo të mësojnë që ju po i prisni këtu. Ta marr tabakanë e kafes?

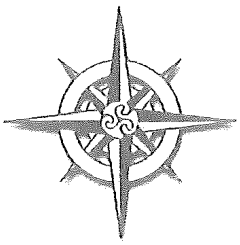
- Merre dhe shko.

- Si urdhëron, imzot.

Shërbëtori bëri një përulje të lehtë, mori tabakanë dhe doli. Thoroldi shkoi prapa tij. Me t'u mbyllur dera, kryezot Asrili ia qepi sytë dollapit dhe Lira e ndjeu forcën e atij vështrimi si të kishte pasur një formë fizike, si të ishte një shigjetë a heshtë. Pastaj ai e ktheu kokën mënjanë dhe i foli ngadalë shejtanit të vet.

Ai iu ul anash qetësisht, vigjilent dhe i rrezikshëm, duke rrotulluar sytë e mushkëllyer rreth e qark dhomës dhe duke i ndalur te doreza e derës në çastin që ajo u ul poshtë. Lira nuk e shihte derën, por dëgjoi frymëmarrjen e burrit të parë që hyri brenda.

- Mjeshtër, - i tha kryezot Asrili. - Sapo u ktheva. Futi brenda miqtë! Do t'ju tregoj diçka shumë interesante.

2. Ideja e Veriut

- Kryezot Asrili, - thirri Mjeshtri dhe i doli përpara, duke i zgjatur dorën. Që nga vendi ku ishte fshehur, Lira shihte sytë e Mjeshtrit dhe në një çast pa që ai po shihte vjedhurazi nga tavolina, atje ku kishte qenë vera Tokaj.

- Mjeshtër, - i tha kryezot Asrili. - Erdha shumë vonë për drekë, ndaj e pashë të udhës t'ju prisja këtu. Tungjatjeta, zëvendës rektor! Më bëhet qejfi që qenkeni mirë me shëndet. Ju kërkoj ndjesë që erdha i veshur kështu, por sapo mbërrita. Po, Mjeshtër, Tokaji u derdh. Besoj se do ta zëvendësosh. Portieri e rrëzoi pa dashje nga tavolina, por e pata vetë fajin. Tungjatjeta, kapelan! E lexova me shumë vëmendje shkrimin tuaj të fundit në gazetë.

Ai bëri tutje, duke i futur krahun kapelanit dhe i hapi pamjen Lirës, që ta shihte më mirë fytyrën e Mjeshtrit. Në të nuk vuri re asnjë shprehje, por shejtani mbi supin e tij shkartiste puplat dhe lëvizte gjithë nervozizëm sa në njërën këmbë në tjetrën. Kryezot Asrili i kishte bërë të gjithë për vete, dhe sado që tregohej i kujdesshëm për të mos e shkelur në territorin e Mjeshtrit, dukej qartë se ku gjendej pushteti.

Studiuesit u përshëndetën me vizitorin dhe u ulën rreth tavolinës apo në kolltukë, dhe dhoma gumëzhiti nga zërat. Lira vuri re që të gjithë ishin shumë kureshtarë për baulen prej druri, ekranin dhe llambën projektuese. Ajo i njihte

mirë studiuesit: Bibliotekarin, zëvendës rektorin, Kërkuesin dhe gjithë të tjerët. E kishte kaluar gjithë jetën mes tyre. Ata i jepnin mësime, e ndëshkonin kur bënte gabime apo i bënin dhurata të vogla kur arrinte rezultate të larta, e dëbonin nga pemët me fruta të kopshtit: ishin të gjithë si pjesëtarë të një familjeje. Madje do t'i dukeshin si familja e saj, po ta dinte se ç'ishte familja, edhe pse asaj i pëlqenin më tepër shërbëtorët e kolegjit. Studiuesit merreshin me gjëra të rëndësishme dhe s'kishin nge për ndjenjat e një vajze gjysmë të egër dhe gjysmë të qytetëruar, që e kishte sjellë rastësia mes tyre.

Mjeshtri ndezi llambën fantazmë dhe vendosi sipër pjatën me ngrohjeje nën të. Pastaj shkriu ca gjalpë dhe hodhi në pjatë gjysmë duzine lulëkuqesh të grira hollë. Lulëkuqet nxirreshin gjithnjë pas gostisë: ato u kthjellonin mendjen dhe u shpengonin gjuhën, duke i bërë bisedat më të gjalla. Si traditë, ato i gatuante vetë Mjeshtri.

Lira shfrytëzoi çastin kur filloi të cërcëriste gjalpi në tigan dhe dhoma gumëzhinte nga zërat për të ndërruar pozicion, sepse ishte mpirë e tëra. Me kujdesin më të madh mori njërën nga tunikat – një nga ato prej gëzofi – dhe e shtroi poshtë.

"Pse nuk more një të vjetër? - i pëshpëriti Pantalejmoni. - Në të do të ndihesh rehat dhe do të të zërë gjumi."

"Po më zuri, ti e ke për detyrë të më zgjosh," - ia ktheu.

Ajo i vuri veshin bisedave. Ishin biseda të kota, që të gjitha për politikë, dhe vetëm për politikën e Londrës; asgjë për tartarët. Kundërmimi i ëmbël i lulëkuqeve të fërguara dhe i duhanit depërtoi në dollap dhe Lirës nisi t'i varej koka. Por u zgjua befas, sepse dikush i ra me pëllëmbë tavolinës. Zërat pushuan dhe Mjeshtri tha:

- Zotërinj, - tha ai. - Në emër të të gjithëve do t'i uroj kryezot Asrilit mirëseardhjen. Vizitat e tij te ne janë të rralla, por si gjithnjë jashtëzakonisht të çmuara. Padyshim që sonte do të na tregojë diçka shumë të veçantë. Siç e dimë

të gjithë, kjo është një kohë tensionesh të larta politike. Nesër në mëngjes kryezot Asrilin e presin në Sallonin e Bardhë. Me të mbaruar bisedën këtu, një tren me avull do ta shpjerë në Londër sa më shpejt të jetë e mundur, ndaj duhet ta përdorim kohën me mend. Pasi të mbarojë së foluri, me siguri që do t'i bëni pyetje. Do t'ju lutem që ato të jenë sa më të shkurtra dhe të drejtpërdrejta. Kryezot Asril, dëshironi të filloni?

- Faleminderit, Mjeshtër, - i tha kryezot Asrili. - Si fillim do t'ju tregoj disa pamje. Zëvendës rektor, mbase është më mirë të uleni këtu, sepse do të shihni më mirë. Ndërsa ju, Mjeshtër, dëshironi ta vendosni karrigen pranë dollapit?

Lira u mahnit nga zotësia e xhaxhait. Zëvendës rektori plak nuk shihte mirë nga sytë, ndaj i hapën vend pranë ekranit. Kështu që Mjeshtri u detyrua të ulej përkrah Bibliotekarit, një hap larg nga vendi ku ishte fshehur Lira. Kur u ul, Lira e dëgjoi t'i pëshpëriste:

-Djalli! Ai e dinte për verën, jam i sigurt për këtë.

Bibliotekari ia ktheu me zë të ulët:

- Do të na kërkojë t'i japim fonde. Në qoftë se na detyron të votojmë...

- Po ta bëjë këtë, duhet t'i kundërvihemi të gjithë. Por duke u treguar shumë të sjellshëm.

Llamba filloi të fishkëllejë dhe Mjeshtri e shkundi fort. Lira lëvizi pak dhe gjeti një pozicion nga ku e shihte më mirë ekranin, ku u shfaq një rreth i bardhë i shkëlqyer. Kryezot Asrili thirri:

- A mund ta ulë llambën ndokush?

Një nga Studiuesit u ngrit për ta ulur dhe dhoma u errësua.

Kryezot Asrili tha:

- Ashtu sikurse e dinë edhe disa prej jush, përpara një viti u nisa me një mision diplomatik në Veri, për te mbreti i Laplandit. Po në fakt, ky ishte preteksti. Sepse në të vërtetë synoja të shkoja më thellë në veri, deri tek akujt, për të

zbuluar se ç'kishte ngjarë me ekspeditën e Grumanit. Një nga mesazhet e fundit të Grumanit, që erdhi në akademinë e Berlinit, bënte fjalë për një dukuri të qartë natyrore, që ishte parë vetëm në vendet e Veriut. Isha i vendosur të bëja hetime për të, po ashtu të zbuloja ç'të mundja mbi Grumanin. Por pamja e parë që do t'ju tregoj nuk ka të bëjë shumë me këto.

Dhe e futi kuadrin e parë nën lente. Në ekran u shfaq një fotografi bardhë e zi. Ishte një pamje e marrë natën, nën hënën e plotë, në të cilën dukej nga larg një kasolle prej druri, me muret që nxinin përkundrejt shtrojës së trashë të dëborës përqark saj dhe mbi çati. Pranë kasolles ishte një koleksion instrumentesh filozofike, të cilët Lirës iu dukën si diçka nga Parku Anbarik rrugës për në Jarnton: jo reale, tela, izolante porcelani, të gjitha vezullonin nga drita e hënës dhe ishin veshur nga bryma. Përpara saj qëndronte një burrë me një kostum gëzofi me kapuç, brenda të cilit mezi i shihej fytyra, që e kishte ngritur dorën sikur po përshëndeste. Në krah të tij dukej një figurë më e vogël. Drita e hënës e ndriçonte krejt vendin me një dritë të verdheme.

- Kjo fotografi është realizuar me një përzierje nitrati argjendi, - tha kryezot Asrili. - Tani do t'ju tregoj një fotografi tjetër, të marrë nga i njëjti vend vetëm një minutë më vonë, me një përzierje tjetër të veçantë.

Ai e nxori kuadrin e parë dhe futi një tjetër. Ajo ishte shumë e errët: dukej sikur ia kishin filtruar dritën e hënës. Horizonti dukej mirë, po ashtu edhe forma e kasolles dhe çatia e mbuluar nga bora, ndërsa ato instrumentet e ndërlikuara ishin fshehur në errësirë. Por burri kishte ndryshuar krejtësisht: ai ishte kredhur në dritë dhe një shatërvan grimcash të shndritshme dukej sikur derdhej nga dora e ngritur lart.

- Ajo drita, - tha kapelani, - shkon lart apo bie poshtë?

- Bie poshtë, - iu gjegj kryezot Asrili. - Por nuk është

dritë. Është Pluhur.

Mënyra sesi e tha e bëri Lirën ta imagjinonte *pluhurin* me germa kapitale, si të mos ishte një pluhur i zakonshëm. Këtë ia përforcoi edhe reagimi i Studiuesve, sepse fjalët e kryezot Asrilit u pasuan nga një heshtje e rëndë, pastaj nga thirrje habie:

- Si është e mundur...

- S'do mend...

- E pamundur...

- Zotërinj! - u dëgjua zëri i kapelanit. - Lëreni kryezot Asrilin të vazhdojë shpjegimin!

- Është Pluhur, - përsëriti kryezot Asrili. - Duket si dritë ngaqë grimcat e Pluhurit ndikojnë mbi këtë përzierje ashtu siç ndikojnë fotonet mbi përzierjen e nitratit të argjendit. Pjesërisht u bë për të provuar që ekspedita ime fillimisht shkoi në veri. Siç e shihni, burri duket për mrekulli. Tani dua të shihni formën e tij kur po largohej.

Ai tregoi formën e mjegullt të figurës më të vogël.

- Kurse mua m'u duk si shejtani i tij, - tha Kërkuesi.

- Jo, në atë kohë shejtani i tij i ishte mbledhur kutullaç në qafë, si gjarpër. Ajo forma që mezi duket është një fëmijë.

- Një fëmijë i ndarë... - tha dikush, dhe nga mënyra sesi heshti u kuptua qartë se i kishte shpëtuar diçka që nuk duhej ta thoshte me zë të lartë.

Ra një heshtje e rëndë. Pastaj kryezot Asrili tha i qetë:

- Krejt fëmijë. Dhe çështja e tij ka të bëjë me natyrën e Pluhurit, apo jo?

Për një copë here nuk foli askush. Pastaj u dëgjua zëri i kapelanit.

- Ah, - ia bëri, si ata njerëzit e zhuritur nga etja, që pasi e kthejnë me fund gotën e ujit, e ulin poshtë duke u mbushur me frymë. - Ndërsa rrëketë e Pluhurit...

- ...Bien nga qielli dhe e mbulojnë si dritë. Mund ta shqyrtoni sa të doni këtë fotografi; do t'jua lë kur të iki. Po

jua tregoj vetëm për t'ju provuar efektin e kësaj përzierjes së re. Tani do t'ju tregoj një fotografi tjetër.

Ai ndërroi kuadrin. Fotografia tjetër ishte bërë po atë natë, veçse kësaj here pa dritën e hënës. Në të dukeshin siluetat e ca çadrave kundruall horizontit dhe pranë tyre ca sëndukë druri dhe një sajë. Por gjëja më e rëndësishme ndodhej në qiell. Rrëke drite vareshin si perde tyli, përthyheshin në drapërinj të padukshëm njëqind milje të lartë ose pështilleshin prej vorbullave të një ere të papërfytyrueshme.

- Ç'është kjo? - u dëgjua zëri i zëvendës rektorit.

- Është një pamje e Aurorës.

- Sa fotografi e bukur! - tha profesori i pelegrinazhit. - Nuk kam parë fotografi më të bukur.

- Më falni për padijen time, - tha zëri i dridhur i drejtuesit plak të korit, - por e kam harruar fare se ç'është Aurora. Mos janë ato Dritat Veriore?

- Po. Ato kanë shumë emra. Është kompozuar prej grimcash të ngarkuara dhe rrezatimesh diellore me një fuqi jashtëzakonisht të madhe... Ato janë të padukshme, por shkaktojnë këtë rrezatim të shkëlqyeshëm kur bashkëveprojnë me atmosferën. Po të kisha pasur më tepër kohë, do ta kisha bërë këtë fotografi me ngjyra: sidomos të gjelbra dhe të trëndafilta, me nuanca të purpurta në fund të asaj reje pupëlore. Kjo fotografi është bërë me një përzierje të zakonshme. Tani do t'ju tregoj një fotografi të bërë me një përzierje të veçantë.

Ai e hoqi kuadrin. Lira dëgjoi pëshpërimën e Mjeshtrit:

- Në qoftë se na detyron të votojmë, le t'i përmendim mungesën e tij këtu. U bënë tridhjetë javë, gjatë pesëdhjetë e dy javëve të fundit, që nuk ka marrë pjesë në kolegj.

- Kapelanin zëre se e bëri për vete... - i murmuriti Bibliotekari.

Kryezot Asrili vendosi një kuadër të ri në lentën e llambës. Në të ishte e njëjta skenë. Ashtu sikurse me fotografitë e

mëparshme, edhe në të shumë prej tipareve të dukshme në dritën e zakonshme ishin shumë më të errëta, po ashtu edhe perdet e rrezatimit në qiell.

Por në mes të agimit polar, lart mbi peizazhin e errët, Lira pa diçka të gurtë. Ajo e ngjeshi fytyrën tek e çara e kanatit për të parë më mirë dhe vuri re që edhe Studiuesit u zgjatën drejt ekranit. Ajo u shtang e tëra, sepse në qiell dukeshin përvijimet e pagabueshme të një qyteti: kullat, kubetë, muret... Ndërtesat dhe rrugët që rrinin pezull në havá! Desh i shpëtoi një klithmë nga habia.

Studiuesi Kasington tha:

- Duket si... qytet.

- Qytet është, - tha kryezoti Asril.

- Qytet i një bote të përtejme, apo jo? - tha Dekani me përçmim.

Kryezot Asrili bëri sikur nuk e dëgjoi. Disa nga Studiuesit në dhomë luajtën nga vendi të emocionuar, sikur të kishin shkruar më parë ndonjë traktat mbi ekzistencën e ndonjë kafshe mitologjike, të cilën s'e kishin parë as vetë, por që tani iu doli përpara si një shembull i gjallë i porsakapur.

- Mos ka të bëjë me Bernard Stoks? - pyeti profesori i pelegrinazhit.

- Këtë doja të zbuloja, - iu përgjigj kryezot Asrili.

Ai qëndroi në njërën anë të ekranit të ndriçuar. Lira pa sesi shihte ngultas sytë e zinj të Studiuesve, që shihnin të përqendruar pamjen e Aurorës, dhe dritën gjelbëroshe të syve të shejtanit të tij, pranë vetes. Të gjitha kokat e nderuara ishin zgjatur përpara dhe u rrëzëllenin gjyzlykët; vetëm Mjeshtri dhe Bibliotekari ishin mbështetur në shpinën e karrigeve, me kokat që i mbanin thuajse puqur me njëritjetrin. Kapelani po thoshte:

- Sikur thatë që po kërkonit për të reja nga ekspedita e Grumanit, kryezot Asril. A po e hetonte edhe doktor Grumani këtë dukuri?

- Ashtu besoja, dhe ai ka pasur shumë informacione për të. Por ai nuk mund të na tregojë më se ç'ka mësuar, sepse ka vdekur.

- Jo! - tha kapelani.

- Kështu është dhe për këtë kam prova.

Në dhomë u dëgjua një murmurimë frike, në drejtim të kryezot Asrilit. Dy apo tre nga Dijetarët e rinj e çuan baulen prej druri përpara dhomës. Kryezot Asrili nxori kuadrin e fundit, por nuk e fiku llambën dhe, pasi një hodhi një vështrim të trishtuar nga rrethi i dritës, u përkul te leva dhe hapi baulen. Mjeshtri u çua në këmbë për të parë, duke ia zënë krejt pamjen Lirës. Xhaxhai i saj foli prapë:

- Nëse ju kujtohet, ekspedita e Grumanit u zhduk pa lënë gjurmë përpara tetëmbëdhjetë muajsh. Akademia gjermane e dërgoi deri në polin e veriut për të bërë disa vëzhgime qiellore. Pikërisht gjatë atij udhëtimi ai vëzhgoi dukurinë interesante që sapo pamë. Paskëtaj u zhduk. Pati zëra që thanë se pësoi aksident dhe se trupi i tij, gjatë gjithë kësaj kohe, kishte mbetur në fund të një grope të thellë. Por në të vërtetë nuk ishte aksident.

- Ç'keni aty? - e pyeti Dekani. - Bosh është?

Kryezot Asrili nuk iu përgjigj menjëherë. Lira dëgjoi kërcitjen e kapëseve metalike dhe fishkëllimën e ajrit që kaloi në një gyp, pastaj ra heshtja. Por nuk zgjati shumë dhe heshtja u thye nga një murmurimë zërash: thirrje të tmerruara, zëra që thërrisnin me zemërim dhe frikë.

- Ç'është...

- ...si prej njeriu...

- ...qenka bërë...

- Ç'i paskan bërë?

Zëri i Mjeshtrit u ngrit mbi gjithë të tjerët.

- Kryezot Asril, për hir të Zotit ç'është ajo?

- Kjo është koka e Stanislaus Grumanit, - u dëgjua zëri i kryezot Asrilit.

Mes poteres së zërave Lira dëgjoi dikë që hapi me rrëmbim derën dhe doli jashtë. Sa do të donte të shihte se ç'ishte ajo që po shihnin. Kryezot Asrili tha:

- E gjeta trupin e tij të paprishur në akujt e Svalbardit. Ja se ç'i kishin bërë vrasësit kokës. Shiheni sesi ia kanë hequr skalpin. Ti i njeh mirë këto shenja karakteristike, zëvendës rektor.

U dëgjua zëri monoton i plakut:

- Gjëra të tilla bëjnë vetëm tartarët. Është një teknikë që e përdorin shpesh vendësit e Siberisë dhe Tunguskut. Sigurisht, prej andej është përhapur në vendet e Skrelingut, edhe pse është e ndaluar tanimë në Danimarkën e Re. A mund ta shoh nga afër, kryezot Asril?

Pas një copë here ai tha:

- Nuk shoh mirë nga sytë dhe është gjithë baltë, por m'u duk sikur pashë një vrimë në majë të kafkës. Mirë e kam?

- Po.

- Ia kanë bërë me turjelë?

- Pikërisht.

U dëgjua një mërmërimë zemërimi. Mjeshtri lëvizi, duke ia hapur pamjen Lirës. Zëvendës rektori plak, që ishte në mes të rrethit të dritës së llambës, mbante në duar një copë të madhe akulli, dhe Lirës iu duk si një plis i përgjakur, që nuk ngjante fare si kokë njeriu. Pantalejmoni iu soll Lirës përqark, duke ia shtuar më shumë frikën.

"Shsht! - i pëshpëriti. - Dëgjoje!"

- Doktor Grumani dikur ka qenë anëtar i këtij kolegji, - tha Dekani.

- Të biesh në duart e tartarëve...

- Dhe ku pa, në veriun e lagët!

- Ata duhet të jenë afruar më shumë nga ç'mendojmë ne.

- Mos thatë që e gjetët pranë Svalbardit? - e pyeti Dekani.

- Pikërisht.

- Mos kanë gisht edhe *panserbjørnët* këtu?

Lira e dëgjonte për herë të parë atë fjalë, por dukej qartë që të gjithë Studiuesit e dinin.

- E pamundur, - tha Kasingtoni. - Ata nuk bëjnë kurrë gjëra të tilla.

- Atëherë ti nuk e njeh Iofur Raknisonin, - tha profesori i pelegrinazhit, që kishte bërë vetë disa ekspedita në zonat arktike. - Nuk do të habitesha aspak po të më thoshin që edhe ai ua heq skalpin njerëzve, si tartarët.

Lira pa përsëri xhaxhanë, që shihte i vrerosur Studiuesit dhe nuk fliste.

- Kush është Iofur Raknisoni? - tha dikush.

- Mbreti i Svalbardit, - iu përgjigj profesori i pelegrinazhit. - Dhe një nga *panserbjørnët*. Ai është një uzurpator, që e ka marrë fronin me dredhi, por një figurë e fuqishme dhe aspak i marrë. Ka një pallat që e ka ndërtuar me mermer të importuar, ku ka ngritur atë që e quan universitet...

- Për kë? Për arinjtë? - ndërhyri dikush dhe në dhomë plasën të qeshurat.

Por profesori i pelegrinazhit vazhdoi:

- Prandaj jam i sigurt se Iofur Raknisoni do t'ia bënte këtë Grumanit. Ndërkohë, po ta lypte nevoja, ai do të sillej krejt ndryshe.

- Dhe ti e di se si, apo jo, Trelëun? - u ngërdhesh dekani.

- Sigurisht që e di. A e dini se ç'do ai mbi të gjitha? Madje më shumë se një titull shkencor? Do një shejtan! Po t'i japësh një shejtan, ai bëhet copë për ty.

Dhoma u trand nga të qeshurat.

Lira po e ndiqte bisedën pa kuptuar asgjë. Ato që thoshte profesori i pelegrinazhit ishin të pakuptimta për të. Veç kësaj, ishte kureshtare të mësonte më shumë për heqjen e skalpit, dritat polare dhe atë Pluhurin e mistershëm. Por, për fat të keq, kryezot Asrili e mbylli me aq dhe së shpejti të gjithë nisën të diskutonin nëse duhej t'i jepnin fonde për të organizuar një ekspeditë tjetër. Të gjithë nisën të jepnin me

radhë mendimin e tyre dhe Lirës nisi t'i varej koka. Pas pak e zuri gjumi, me Pantalejmonin të mbledhur te qafa e saj, në formën e tij të parapëlqyer të gjumit, si një herminë.

U zgjua, sepse dikush po e tundte.

- Mos u ndjej, - i tha xhaxhai. Dera e dollapit ishte hapur dhe ai ishte përkulur mbi të. - Ikën të gjithë, por kanë mbetur edhe ca shërbëtorë. Tani shko në dhomën tënde dhe nuk dua të thuash asnjë fjalë për gjithë këto që dëgjove.

- Votuan për të dhënë para? - e pyeti ajo e përgjumur.

- Po.

- Ç'ishte ai Pluhuri? - e pyeti duke u përpjekur të mbahej në këmbë, sepse ishte mpirë e tëra ngaqë kishte ndenjur gjatë pa lëvizur.

- S'ka ç'të duhet.

- Si s'paska ç'më duhet? Vetë më vure si spiune në dollap, ndaj më trego se për çfarë të spiunoj. Ta shoh pak kokën e atij burrit?

Hermina e bardhë e Pantalejmonit kreshpëroi qimet: ajo ndjeu t'i guduliste qafën.

- Mos u bëj e mërzitshme! - i tha ai dhe nisi të mblidhte plaçkat e tij. - E pe Mjeshtrin?

- Po, dhe që në fillim u interesua për verën.

- Bukur, tani për tani nuk ka ç'të më bëjë. Bëj siç të thashë dhe shko të flesh.

- Po ti, ku do të shkosh?

- Do të kthehem në Veri. Do të nisem pas dhjetë minutash.

- Të vij edhe unë?

Ai ndaloi së paketuari plaçkat dhe e pa si ta shihte për herë të parë. Edhe shejtani i tij ktheu nga ajo sytë e mëdhenj të mushkëllyer prej leopardi dhe Lira u skuq, ngaqë u gjend mes atyre dy vështrimeve. Por nuk i uli sytë poshtë.

- Ti e ke vendin këtu, - i tha së fundmi xhaxhai.

- Pse, pse e kam vendin këtu? Pse të mos vij edhe unë me

ty, në Veri? Dua të shoh Dritat Veriore, arinjtë, ajsbergët dhe gjithçka tjetër. Dua të shoh Pluhurin. Edhe atë qytetin në ajër. Ishte i një bote tjetër?

- Nuk do të vish, vajzë. Hiqe nga mendja këtë, janë kohëra të liga. Bëj siç të thashë dhe shko të flesh! Po u bëre vajzë e mbarë do të sjell një dhemb lope deti me mbishkrime eskimezësh. Mos këmbëngul më, se përndryshe do të nxehem.

Dhe shejtani i tij nisi të hungëronte me një egërsi të atillë, saqë Lira e mori me mend sesi do të ishte po të provonte dhëmbët e tij në fyt.

Ajo shtrëngoi dhëmbët dhe mrroli vetullat. Xhaxhai po nxirrte ajrin nga balona dhe nuk i ktheu më sytë nga ajo. Dukej sikur e kishte harruar fare. Atëherë u largua së bashku me shejtanin e saj dhe shkuan të flinin.

Mjeshtri dhe Bibliotekari ishin miq të vjetër dhe aleatë, e të dy e kishin zakon që pas ndonjë ngjarjeje të vështirë, të pinin një gotë verë të fortë për të ngushëlluar njëri-tjetrin. Prandaj, pasi panë kryezot Asrilin të largohej, shkuan në studion me perde të mbyllura të Mjeshtrit dhe i hodhën dru zjarrit. Shejtanët e tyre zunë vendet e zakonshëm, mbi gjunjë ose mbi sup. Të dy zunë të flisnin për ato që sapo kishin ndodhur.

- Thua se dinte gjë për verën? - tha Bibliotekari.

- E dinte që ç'ke me të. S'e marr dot me mend se qysh, por ai e rrëzoi vetë damixhanën.

- Më fal, Mjeshtër, por të them të drejtën më vjen mirë që ndodhi kështu. Nuk e di sesi do të ndihesha sikur...

- Të ishte helmuar?

- Po. Do të ishte një vrasje.

- Të gjithë ashtu do të ndiheshin, Çarlz. Po shtrohet çështja nëse pasojat do të ishin më këqija po të mos bëhej kjo. E po, tekefundit ka ndërhyrë diçka më e mençur dhe

nuk ndodhi asgjë. Më vjen shumë keq që të futa në siklet edhe ty.

- Jo, jo, - kundërshtoi Bibliotekari. - Madje do të doja të më kishte treguar më tepër.

Mjeshtri heshti pak. Pastaj tha:

- Po, mbase ke të drejtë. Alithiometri paralajmëron për pasoja të frikshme në qoftë se kryezot Asrili vazhdon të ndjekë këtë kërkim. Por më e keqja është se në të do të tërhiqet edhe fëmija, dhe unë dua ta ruaj nga çdo e keqe.

- A ka të bëjë çështja e kryezot Asrilit me atë iniciativën e re të Trupës së Disiplinimit? Apo si e quajnë ndryshe Bordi i Blatimit?

- Kryezot Asrili... jo, jo. Përkundrazi, Bordi i Blatimit nuk është përgjegjës për Trupën e Disiplinimit. Ajo është një iniciativë gjysmë personale; e ka drejtuar dikush pa pëlqimin e kryezot Asrilit. Kam frikë se është diçka e ndërmjetme, Çarlz.

Bibliotekari nuk foli. Që atëherë kur papë Xhon Kalvini e kishte zhvendosur fronin e papatit në Gjenevë dhe kishte ngritur Trupën e Displinimit, autoriteti i kishës ishte bërë absolut në çdo aspekt të jetës. Vetë papati ishte shfuqizuar pas vdekjes së Kalvinit dhe vendin e tij e kishin zënë një lëmsh gjykatash, kolegjesh, të njohura kolektivisht si Gjyqësori. Këto agjenci nuk ishin gjithnjë të bashkuara; ndonjëherë mes tyre kishte rivalitet shumë të fortë. Gjatë shekullit të kaluar më i fuqishmi kishte qenë kolegji i Peshkopëve, por gjatë këtyre kohëve atij ia kishte zënë vendin Trupa e Disiplinimit, si një nga trupat më aktive dhe më të frikshme të Kishës.

Por ekzistonte gjithnjë mundësia që agjencitë e pavarura të rriteshin nën mbrojtjen e pjesës tjetër të Gjyqësorit, dhe Bordi i Blatimit, për të cilin po fliste Bibliotekari, ishte një prej tyre. Bibliotekari nuk dinte shumë për të, por atij nuk i pëlqeu dhe u tremb nga ajo që dëgjoi dhe e kuptoi mirë

ankthin e Mjeshtrit.

- Profesori i pelegrinazhit përmendi një emër, - tha pas pak. – "Bernard – Stoks"? Me çfarë merret "Bernard – Stoks"?

- Ah, ajo nuk është fusha jonë, Çarlz. Me ç'kuptoj unë, mësuesit e Kishës së Shenjtë thonë që ka dy botë: bota e gjithçkaje që mund të shohim, dëgjojmë dhe prekim, dhe një botë tjetër, bota shpirtërore e parajsës dhe ferrit. Bernardi dhe Stoksi ishin dy... si të them... teologë tradhtarë që pranonin ekzistencën e shumë botëve të tjera si kjo, as parajsë dhe as ferr, por materiale dhe mëkatare. Ato ekzistojnë, por janë të padukshme dhe të paarritshme. Kisha e Shenjtë nuk e ka pranuar këtë herezi të neveritshme, dhe Bernardi dhe Stoksi kanë heshtur.

- Për fat të keq, Gjyqësorit këto i duken argumente matematikore për teorinë e botës tjetër. Unë vetë nuk i kam ndjekur kurrë, por për to më ka treguar studiuesi Kesington.

- Tani kryezot Asrili ka bërë fotografi të një prej këtyre botëve të tjera, - tha Bibliotekari. - Me sa duket, këto po kërkon.

- Pa ta marrim pak më shtruar. Ata të Bordit të Blatimit dhe mbrojtësve të tij të fuqishëm do t'u duket sikur kolegji Xhordan është një vatër mbështetëse për herezinë. Dhe unë duhet të ruaj ekuilibrin mes Trupës Disiplinore dhe Bordit të Blatimit, Çarlz. Ndërkohë fëmija po rritet. Ata nuk e kanë harruar atë. Nuk do të vonojë shumë dhe ajo do të hyjë në lojë, por tani varet nga unë nëse do ta mbroj apo jo.

- Për hir të Zotit, nga e di këtë? Prapë alithiometri?

- Po. Lira do të luajë një rol shumë të madh, madje rolin kryesor. Dhe si për ironi ajo nuk ka për ta kuptuar as vetë se ç'do të bëjë. Megjithatë mund ta ndihmojnë, dhe në qoftë se plani im me Tokajin do të kishte dalë me sukses, ajo do të ishte e sigurt edhe për ca kohë. Ah sikur të mundesha e

ta shpëtoja nga udhëtimi në Veri! Sa do të doja që të paktën t'ia shpjegoja...

- Nuk do ta vinte veshin, - e ndërpreu Bibliotekari. - E njoh mirë unë atë. Po i fole për ndonjë gjë të rëndësishme, nuk ka durim më shumë se pesë minuta. Dhe po e pyete për të më vonë, të jesh i sigurt se e ka harruar krejt.

- Po t'i flisja për Pluhurin? Nuk do të ma vinte veshin për të?

Bibliotekari bëri një zhurmë për të treguar se sa i pakuptimtë ishte ky mendim.

- Pse të jetë kureshtare, vallë? Ç'gjë interesante mund të ketë një enigmë e largët teologjike për një vajzë normale, të pamend?

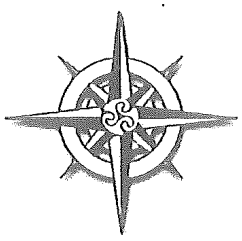
- Për shkak të asaj që do të përjetojë. Përfshi këtu edhe tradhtinë...

- Do ta tradhtojnë?

- Jo, jo, këtu qëndron e keqja. Tradhtarja do të jetë ajo dhe ajo përvojë do të jetë e tmerrshme. Këtë duhet ta mësojë, por nuk ka ç'i duhet çështja e Pluhurit. Mbase këtu gabohesh, Çarlz. Po t'ia shpjegosh sa më thjeshtë, mbase do të bëhet kureshtare. Dhe kjo do t'i hyjë në punë më vonë. Nga ana tjetër, edhe unë do të jem më i qetë për të.

- Ky është misioni i të moshuarve, - i tha Bibliotekari, - që të jenë në merak për sjelljen e të rinjve. Kurse misioni i të rinjve është të përçmojnë merakun e të moshuarve.

Ata ndenjën edhe pak dhe u larguan, sepse ishte vonë dhe që të dy ishin të moshuar dhe kishin merak.

3. Xhordani i Lirës

Kolegji Xhordan ishte kolegji më i madh dhe më i pasur i Oksfordit. Por askush nuk ishte shumë i sigurt për këtë. Ndërtesat, të grupuara në sheshe të çrregullt, kishin nisur të ndërtoheshin që në fillim të Mesjetës, dhe, më vonë, deri në mesin e shekullit të tetëmbëdhjetë. Ishte bërë pa plan, pak nga pak, dhe në të dukeshin gjurmë të së shkuarës dhe së tashmes. Një pjesë e tij ishte gati të shembej dhe për pesë gjenerata rresht e njëjta familje, Parslousët, punonin me kohë të plotë në kolegj si masonë dhe punëtorë skelash. Tani mister Parslou ia mësonte atë zanat të birit dhe ata të dy së bashku me tre punëtorët e tyre dukeshin si termite gjigante në skelat që kishin ngritur në qoshen e bibliotekës apo mbi çatinë e faltores, prej nga ngjisnin lart blloqe të reja të shndritshme, gurë apo trarë të rrumbullakët.

Kolegji kishte në pronësinë e vet ferma dhe prona në të gjithë Anglinë. Thuhej që mund të shkoje nga Oksfordi në Bristol në njërin drejtim, dhe në Londër, në kahun tjetër, dhe të mos largoheshe kurrë nga toka e Xhordanit. Në çdo cep të mbretërisë të zinte syri furra dhe bojëra, pyje dhe prona që i paguanin qiranë Xhordanit, dhe në çdo tremujor administratori dhe nëpunësit e tij i raportonin Këshillit për mbledhjen e tyre dhe porosisnin një çift mjellmash për festën. Disa nga paratë hiqeshin mënjanë për investime. Këshilli

kishte aprovuar blerjen e një blloku zyrash në Mançester – dhe pjesa tjetër zakonisht përdorej për pagat e studiuesve dhe të shërbëtorëve (edhe ato të Parslousave dhe punëtorëve të tjerë që shërbenin në kolegj), për të mbajtur qilarin plot me verë, për të blerë libra për librarinë e jashtëzakonshme që zinte njërën anë të Sheshit të Melrozit dhe që vazhdonte për disa kate nëntokë. Por jo për të blerë mjetet filozofike për të pajisur faltoren.

Faltorja ishte shumë e rëndësishme, sepse kolegji Xhordan nuk kishte rivalë, as në Evropë dhe as në Francën e Re, si një qendër e teologjisë eksperimentale. Të paktën këtë Lira e dinte mirë. Ajo ishte krenare për emrin e kolegjit dhe mburrej me të para djemve çapkënë të rrugës me të cilët luante. Dhe i shihte me keqardhje studiuesit apo njerëzit e shquar që vinin aty për vizitë, sepse ata të gjorët nuk i përkisnin Xhordanit.

Sa për teologjinë eksperimentale, Lira nuk dinte më shumë se çapkënët e rrugës. Në mendjen e saj kishte krijuar një ide që lidhej me magjinë, me lëvizjet e yjeve dhe planetëve, por ajo ishte më tepër hamendje. Mbase edhe yjet kishin shejtanë ashtu si njerëzit, dhe teologjia eksperimentale përfshinte të folurit me ta. Lira përfytyronte kapelanin që fliste në një mënyrë përçmuese, duke dëgjuar vërejtjet e shejtanëve të yjeve, pastaj tundte kokën gjithë urtësi ose me keqardhje. Por nuk ishte në gjendje të përfytyronte se ç'shkëmbenin me njëri-tjetrin.

Madje as që donte t'ia dinte për të. Lira ishte pothuajse barbare. Asaj i pëlqente veçanërisht të kacavarej në çatinë e kolegjit me Roxherin, djalin e kuzhinës, që e kishte shokun më të ngushtë, dhe të hidhte kumbulla mbi kokat e studiesve apo të bënte si kukuvajkë te dritaret ku zhvilloheshin orët e mësimit, apo të bënte gara nëpër rrugica ose të vidhte mollë në dyqane, apo të bënte sherre. Ashtu sikurse nuk ishte e vetëdijshme për rrymat e fshehta të politikës që qarkullonin

nën sipërfaqen e çështjeve të kolegjit, ashtu edhe studiuesit, nga ana e tyre, nuk ishin në gjendje të shihnin aleancat apo armiqësitë në jetën e fëmijëve të Oksfordit. Fëmijët luanin së bashku: ishte e këndshme t'i shihje! A kishte gjë më mahnitëse dhe të pafajshme?

Të thuash të drejtën, Lira dhe miqtë e saj ishin pleksur në çështje të rrezikshme. Kishin hapur disa sherre në të njëjtën kohë. Fëmijët (shërbëtorët e rinj dhe fëmijët e shërbëtorëve, ashtu edhe Lira) e një kolegji ishin në sherr me ata të një kolegji tjetër. Njëherë Lira ra në duart e fëmijëve të kolegjit Gabriel dhe Roxheri me shokët e tjerë, Hjuxh Lovati dhe Simon Parslou, erdhën me vrap për ta shpëtuar, duke u kacavarur në murin e kopshtit të drejtuesit të korit, me xhepat plot me kumbulla të pabëra për t'ua hedhur kokës rrëmbyesve. Ishin njëzet e katër kolegje, të cilët u jepnin të gjithëve mundësi të pafundme për ndryshime aleancash dhe pabesi. Por armiqësia midis kolegjeve u harrua në çast kur fëmijët e qytetit sulmuan një nxënës të kolegjit: atëherë të gjithë nxënësit e kolegjit u mblodhën së bashku kundër atyre të qytetit. Ky rivalitet ishte me qindra vjet i lashtë, dhe shumë i thellë dhe i këndshëm.

Por edhe kjo u harrua kur u kërcënuan nga armiq të rinj. Një armik ishte i përjetshëm: fëmijët e tullapjekësve që jetonin në shtretërit e argjilës dhe përçmoheshin si nga fëmijët e kolegjit, ashtu edhe nga ata të qytetit. Një vit më parë Lira dhe disa nga fëmijët e qytetit kishin bërë një armëpushim të përkohshëm dhe u ishin përveshur atyre të tullapjekësve, duke u gjuajtur me plisa balte dhe duke ua shkelur me këmbë kështjellën e lagësht që kishin ndërtuar, duke i rrokullisur në lerën e tyre, derisa fitimtarët ngjanin me një tufe golemësh që piskatnin.

Armiku tjetër i rregullt ishte stinor. Familjet e ciganëve që jetonin në barkat e kanaleve, vinin dhe shkonin kur vinte pranvera dhe vjeshta, dhe nuk mbaheshin për t'u zënë.

Sidomos një familje që vinte rregullisht dhe ankorohej në atë pjesë të qytetit që quhej Xheriko, me të cilën Lira ishte armiqësuar që kur u hodhi gurin e parë. Kur ishin për herë të fundit në Oksford, ajo me Roxherin dhe ca djem të kuzhinës së kolegjit Xhordan dhe Sent Majkëll u kishin ngritur një pritë, duke u hedhur baltë në barkën e sapo lyer, derisa e gjithë familja zbriti dhe i ndoqi me vrap. Atëherë skuadra rezervë e Lirës e zgjidhi barkën nga bregu dhe ndërsa e mori rryma teposhtë kanalit, banda e Lirës nuk i la cep pa kontrolluar, duke kërkuar për tapën. Lira besonte shumë te kjo tapa. Po t'ia hiqnin, ajo e siguroi bandën se barka do të mbytej menjëherë. Por ja që nuk e gjetën dhe iu desh ta braktisnin barkën kur i panë ciganët, duke ikur vjedhurazi nëpër qorrsokakët e Xherikos.

Pra, këto gjëra e kënaqnin Lirën. Ajo ishte një vajzë e paqytetëruar dhe pothuajse e egër. Por thellë brenda vetes e dinte që ajo nuk ishte krejt bota e saj. Ajo pjesë e vetes i përkiste madhështisë së kolegjit Xhordan dhe në jetën e saj kishte disi lidhje me botën e lartë të politikës, të përfaqësuar nga kryezot Asrili. Kjo e bënte të kishte një pamje prej zonje midis djalurçinave të tjerë. Nuk i kishte ndodhur kurrë të zbulonte gjësendi tjetër.

E kishte kaluar fëmijërinë si një mace gjysmë e egër. Ndryshonte vetëm në ato pak raste kur kryezot Asrili vinte të vizitonte kolegjin. Ia vlente të mburreshe me një xhaxha të pasur dhe me autoritet, por edhe kjo kishte të keqen e vet: do të binte rob në duart e studiuesit më të shkathët dhe do ta çonin te zonja e shërbimit, ku do ta lanin dhe do t'i vishnin një fustan të pastër. Paskëtaj rreziqet vazhdonin, sepse do ta shpinin në Sallën e Ndenjes për të pirë çaj me xhaxha Asrilin dhe një grup studiuesish të vjetër. Ruhej që të mos e shihte Roxheri. Ai e kishte parë njëherë në një rast të tillë, dhe e kishte tallur pse ishte pispillosur asisoj. Ajo i ishte kundërpërgjigjur me një breshëri fjalësh të pahijshme,

që e kishin shtangur krejt studiuesin që e shoqëronte. Si ndëshkim e kishin lënë me orë të tëra në kolltukun e Sallës së Ndenjes, derisa Mjeshtri i kishte thënë me ashpërsi të ikte që aty. Pastaj ajo u kishte hedhur të gjithëve një vështrim aq të vrerosur, saqë kishte qeshur edhe vetë kapelani.

Gjatë këtyre vizitave të mërzitshme ndodhte gjithnjë e njëjta gjë. Pas çajit, Mjeshtri dhe studiuesit e tjerë të ftuar i linin bashkë Lirën me xhaxhanë, dhe ai i thoshte të qëndronte në këmbë përpara tij dhe t'i tregonte se ç'kishte mësuar që nga vizita e tij e fundit. Pastaj ajo do të murmurinte nëpër dhëmbë ato që i kujtoheshin nga gjeometria, arabishtja, apo historia a anbarologjisë, dhe ai do të vinte bërrylin mbi gju dhe do ta shihte ngultas në sy, derisa t'i merrej goja.

Vitin e shkuar, para se të nisej me ekspeditën për në Veri, ai e kishte pyetur:

- Si e kalon kohën pas mësimeve?

- Luaj... – kishte belbëzuar ajo. – Luaj në oborrin e kolegjit. Asgjë tjetër... luaj.

- Pa m'i trego pak duart!

Ajo kishte zgjatur duart dhe ai ia ktheu nga të dyja anët, duke i parë thonjtë. Shejtani pranë tij qëndronte mbi qilim si sfinks, duke fshikulluar me bisht qilimin dhe duke e parë Lirën pa iu dredhur qerpiku.

- Të ndotura, - i kishte thënë kryezot Asrili, duke ia lëshuar duart. - Nuk të lajnë këtu?

- Më lajnë. Edhe thonjtë e kapelanit janë gjithnjë të ndotura. Madje më shumë se të mitë.

- Ai është studiues. Nuk të pyeta për të.

- Duhet të jenë bërë prapë pis pasi i lava.

- Ku luan, që të bëhen kaq pis?

Ajo e pa me dyshim. Mendoi se të luaje në çati duhej të ishte e ndaluar, edhe pse nuk i kishte thënë ndokush të mos luante atje.

- Tek ato dhomat e vjetra, - i tha së fundmi.

- Po tjetër?

- Ndonjëherë luaj te furrat e argjilës.

- Tjetër?

- Në Xheriko dhe në portin Midou.

- Asgjëkund tjetër?

- Asgjëkund.

- Gënjeshtare. Dje të pashë në çati.

Ajo kafshoi buzën dhe nuk foli. Ai po e shihte me inat.

- Pra, luan edhe në çati. Po në bibliotekë, a shkon ndonjëherë?

- Jo. Nejse, gjeta një sorrë në çatinë e bibliotekës, - vazhdoi ajo.

- Ashtu? E zure?

- Ishte plagosur në njërën këmbë. Doja ta vrisja dhe ta piqja, por Roxheri tha se do të bënim mirë ta shëronim. Pastaj i dhamë për të ngrënë dhe ajo u bë mirë dhe fluturoi.

- Kush është ky Roxheri?

- Një shoku im. Djali i kuzhinës.

- Hëm. Pra, paske qenë në të gjithë çatinë...

- Jo në të gjithën. Është e pamundur të shkosh në ndërtesën e Sheldonit, sepse duhet të kalosh një gropë të madhe te Kulla e Pelegrinit. Unë nuk jam aq e gjatë sa të hipi atje.

- Paske qenë në të gjithë çatinë, përveç ndërtesës së Sheldonit. Po nëntokë?

- Nëntokë?

- Kolegji ka po aq shumë gjëra për të parë nëntokë, sa edhe mbi të. Si nuk të paska shkuar mendja? Mirë, pas pak do të shkoj. Më bëhet qejfi që qenke mirë me shëndet. Pa merri këto!

Ai futi dorën në xhep dhe nxori prej andej ca të shkoqura. Pastaj i zgjati asaj pesë dollarë të artë..

- Nuk të paskan mësuar të thuash faleminderit? - i tha.

- Faleminderit, - belbëzoi ajo.

- A i bindesh Mjeshtrit?

- Oh, po.
- I respekton të gjithë studiuesit?
- Po.

Shejtani i kryezot Asrilit qeshi. Ishte e vetmja herë që u ndje dhe Lira u skuq.

- Mirë, tani shko të luash! - i tha kryezot Asrili.

Lira shkoi te dera e lehtësuar, pastaj u kthye dhe murmuriti nëpër dhëmbë: "Mirupafshim."

Pra e tillë kishte qenë jeta e Lirës deri në ditën kur u fsheh në Dhomën e Ndenjes dhe dëgjoi për herë të parë për Pluhurin. Por pa dyshim që Bibliotekari u gabua kur i tha Mjeshtrit se asaj nuk do t'i bënte fare përshtypje. Ajo do ta dëgjonte me kureshtjen më të madhe këdo që do të fliste për Pluhurin. Në muajt që do të vinin do të dëgjonte shumë më tepër, dhe askush në botë nuk do të dinte sa ajo për Pluhurin, por në atë kohë vazhdonte të dëfrehej vetëm brenda Xhordanit.

Po sidoqoftë atëherë kishte dalë një çështje tjetër. Kishte disa javë që në rrugë qarkullonin ca thashetheme të çuditshme. Ato i bënin disa njerëz të qeshnin, ndërsa të tjerët të heshtnin, ndërkohë që ca njerëz talleshin me fantazmat, ndërsa të tjerët u trembeshin atyre. Për arsye të pakuptueshme, fëmijët nisën të zhdukeshin.

Ja sesi do të ndodhte.

Nga lindja, përgjatë rrugës kryesore, lumi Ajsis, në të cilin vozisnin ngadalë lundra të ngarkuara me tulla dhe drithëra, shkonte teposhtë dhe kalonte Henlejin dhe Medënhedin e drejtohej për në Tedington, ku ngrihej batica nga oqeani gjerman. Pastaj vazhdonte akoma më poshtë, për në Mortlejk, linte pas shtëpinë e magjistarit të madh, doktor Disë, kalonte Fokeshollin, ku ngado të zinte syri kopshte të mrekullueshëm, që gjatë dritës zbardhnin nga shatërvanët,

dhe pemë që vezullonin nga dritat dhe fishekzjarrët gjatë natës, kalonte Pallatin e Bardhë, ku mbreti mblidhte çdo javë këshillin, kalonte Kullën e të Shtënave duke gjarpëruar nëpër ujërat e errët dhe vazhdonte akoma më poshtë, atje ku i gjerë dhe i ndotur bënte një kthesë të madhe për nga jugu.

Kjo është Shtëpia e Gëlqeres dhe pikërisht këtu do të zhduket fëmija.

Ai quhet Toni Makarios. Mamaja e tij thotë që është nëntë vjeç, por nuk e mban mend mirë se pija i qëlloi e prishur. Duhet të jetë ose tetë, ose dhjetë vjeç. Mbiemrin e ka Greku, por mamaja nuk është e sigurt as për këtë, sepse ai duket më shumë si kinez se si grek, pastaj nga ana e së ëmës ka edhe tipare irlandeze. Toni nuk ka natyrë shumë të qeshur, por është i dhembshur dhe ndonjëherë e përqafon fort të ëmën dhe e puth në faqe. Gruaja e gjorë është e hutuar krejt dhe nuk di si t'ia fillojë nga kërkimet, por nuk e mban vendi sapo mëson se ç'ka ndodhur.

Në atë çast Toni bën ecejake përpara vitrinës së një dyqani në Rrugën e Byrekëve. E ka marrë uria. Mbrëmja nuk ka rënë akoma dhe nuk i pritet sa të shkojë në shtëpi. Në xhep ka një shilingë, të cilën ia dhuroi një ushtar, sepse i shpuri një letër shoqes së tij më të ngushtë, por Toni nuk ka ndërmend ta prishë atë për ushqim, sepse atë mund ta marrë edhe pa para.

Ndaj endet nëpër dyqan, mes qosheve me rroba të vjetra dhe orakuj kinezë, përpara shitëses të frutave dhe asaj të peshkut, me shejtanin e tij të vogël mbi sup, një harabel, duke parë tutje-tëhu. Dhe kur një nga shitëset me shejtanin e saj shohin diku, dëgjohet një cicërimë e fortë dhe në duart e Tonit bien një kokërr mollë dhe ca arra, që futen rrëmbimthi poshtë këmishës, dhe, së fundmi, edhe një copë byreku e ngrohtë.

Shitësja e sheh dhe i bërtet, dhe shejtani i saj mace kërcen

nga vendi, por ndërkaq harabeli i Tonit ka rrahur flatrat dhe Toni ka mbërritur në gjysmë të rrugës. Nga pas e ndjekin të sharat, por jo shumë larg. Ai ndalet te shkallët e orakullit Sent Katerin për të marrë frymë dhe nxjerr jashtë ato që plaçkiti, të cilat ia kanë njollosur këmishën.

Por po e shohin. Një zonjë me një pallto të gjatë gëzofi prej dhelpre, me ngjyra të kuqe e të verdha, një zonjë e bukur me flokë të gjata të zeza qëndron te dera e orakullit, disa shkallë sipër tij. Mbase shërbimi duhet të jetë në të mbaruar, sepse nga dera e hapur prapa saj derdhet drita, brenda dëgjohen tingujt e një organoje dhe zonja mban në dorë një libër lutjesh.

Toni nuk e ka parë ende. Ai e ka rrasur fytyrën te byreku, gishtërinjtë e këmbës i përdridhen në sandale, dhe mbllaçitet e gëlltitet, ndërsa shejtani i tij bëhet një mi që kreshpëron mustaqet.

Shejtani i zonjushës del nga brendësia e gëzofit të dhelprës. Ai ka formën e një majmuni, por të një majmuni jo të zakonshëm: gëzofi i tij ka qime të gjata të mëndafshta në ngjyrë të artë. Afrohet pak nga pak te djali dhe qëndron një shkallë sipër tij.

Atëherë miu e ndjen këtë e bëhet përsëri harabel, dhe kërcen mbi shkallën e gurtë, duke parë përqark.

Majmuni sheh harabelin dhe harabeli sheh miun.

Majmuni afrohet ngadalë. Dora e tij e vogël është e zezë, kthetrat i ka në formën e brirëve, lëvizjet e buta dhe joshëse. Harabeli nuk reziston dot më. Hidhet pupthi dhe largohet gjithnjë e më shumë, pastaj rreh flatrat dhe qëndron në dorën e majmunit.

Majmuni e ngre lart dhe e sheh nga afër para se të kthehet te njeriu i tij, duke marrë me vete edhe shejtanin harabel. Zonjusha e ul kokën që kundërmon erë livandoje dhe i pëshpërit.

Atëherë Toni kthehet dhe nuk e sheh shejtanin pranë tij.

- Rater[3]! - thotë i trembur, me gojën plot.

Harabeli cicërin. Është gjallë. Toni gëlltitet dhe ngre sytë.

- Ç'kemi? - i thotë zonjusha e bukur. - Si të quajnë?

- Toni.

- Ku e ke shtëpinë,Toni?

- Në Klaris Uok.

- Me se është ai byrek?

- Me mish.

- Të pëlqen çokollata?

- Po!

- S'e pi dot vetëm të gjithë këtë. Do të më ndihmosh pak?

Tanimë ka humbur. Madje humbi që në çastin që shejtani i tij shkoi në duart e majmunit. Ai e ndoqi zonjushën e bukur dhe majmunin e artë tatëpjetë rrugës *Danimarka* dhe përgjatë skelës Hangman, teposhtë Shkallëve të Mbretit Xhorxh, te një derë e vogël e gjelbër anash një magazine të lartë. Ajo trokiti dhe dera u hap; hynë brenda dhe dera u mbyll pas tyre. Toni nuk do të dalë më kurrë jashtë – të paktën jo nga ajo derë. Dhe nuk do ta shoh më kurrë mamanë e tij. Ajo, pijanecja e gjorë, do të mendojë se ai iku prej saj, dhe kur t'i kujtohet, do të mendojë se ndodhi për faj të saj, dhe do ta qajë për të gjithë jetën.

Toni Makariosi i vogël nuk ishte i vetmi fëmijë që ra në duart e zonjushës me majmun. Ai gjeti edhe një duzinë me fëmijë të tjerë në qilarin e magazinës, djem e vajza, asnjë prej tyre nuk i kalonte të dymbëdhjetë vjeçët. Edhe pse të gjithëve u kishte ndodhur pak a shumë e njëjta histori, asnjë prej tyre nuk e dinte me siguri se sa vjeç ishte. Por Toni nuk e vuri re se ata ishin të gjithë në të njëjtën moshë. Asnjë prej atyre fëmijëve, në qilarin e ngrohtë dhe të lagësht, nuk e kishte arritur moshën e pubertetit.

3) Gjahtar minjsh (angl.)

Zonjusha e mirë e pa që u ul në një stol te muri dhe i tha një gruaje të heshtur t'i mbushte një filxhan me çokollatë nga tenxherja që ishte mbi sobë. Toni e hëngri byrekun që i kishte mbetur dhe piu çokollatën e nxehtë pa parë se ç'kishte përreth. As të tjerët nuk ia vunë veshin: ai ishte shumë i vogël që të përbënte ndonjë rrezik për ta dhe nuk ia vlente as ta vrisnin.

Por ishte një djalë tjetër që i bëri pyetjen e duhur.

- Ej, moj zonjë! Për çfarë na sollët këtu?

Ishte një djalë zavall, me buzët e llangosura me çokollatë të zezë, që kishte si shejtan një mi sterrë të zi. Zonjusha po fliste te dera me një burrë të bëshëm, me pamjen e një kapiteni deti, dhe kur u kthye t'i përgjigjej kishte një pamje aq engjëllore në dritën e llambave me vajguri, saqë të gjithë fëmijët heshtën.

- Na duhet ndihma juaj, - tha. - Do të na ndihmoni, apo jo?

Askush nuk foli. Të gjithë e panë befas të turpëruar. Nuk kishin parë kurrë një zonjushë të atillë; ajo ishte kaq e sjellshme dhe e ëmbël, saqë iu duk sikur nuk e meritonin gjithë atë fat. Ata do të bënin çfarëdo që t'u kërkohej, mjaft që të rrinin edhe pak pranë saj.

Ajo u tha se do të bënin një udhëtim. Do të hanin sa të donin dhe do të visheshin si s'ka më mirë, dhe ata që donin, mund të lajmëronin familjet e tyre që ishin mirë. Kapiteni Manjuson do t'i shpinte së shpejti në bordin e anijes dhe, kur të ngrihej batica, do të dilnin në det të hapur e do të drejtoheshin nga Veriu.

Nuk vonoi dhe ata që donin t'u dërgonin lajme shtëpive të tyre u ulën rrotull zonjushës së bukur, dhe ajo u shkroi me pak radhë ato që i thoshin, duke u thënë të bënin një shkarravinë në formë X-i në fund të faqes. Pastaj letrën ua mbylli në një zarf me erë të mirë dhe shkroi mbi të adresën që i thanë. Edhe Toni donte t'i shkruante një letër mamasë,

por e dinte që ajo nuk dinte të lexonte. Ai i nduku mëngën e palltos prej gëzofi dhe i pëshpëriti në vesh zonjushës se donte t'i tregonte mamasë se ku po shkonte, dhe ajo i ledhatoi kokën, duke i premtuar se do t'ia dërgonte mesazhin e tij.

Pastaj fëmijët u mblodhën rreth saj për ta përshëndetur. Majmuni i artë i ledhatoi të gjithë shejtanët e tyre dhe ata prekën gëzofin e dhelprës për fat, apo si të donin të merrnin forcë a shpresë nga zonjusha, dhe ajo u dha lamtumirën, duke i lënë nën kujdesin e kapitenit trim në bordin e zi të anijes. Tani ishte errur krejt dhe lumi vezullonte nga dritat. Zonjusha qëndroi te moli duke ua bërë me dorë, derisa nuk i pa më fytyrat e tyre.

Pastaj u kthye dhe hyri brenda, me majmunin e artë që e mbante në gjoks, dhe e hodhi në sobë tufën e vogël të letrave, para se të shkonte andej nga erdhi.

Ishte e lehtë t'i joshje dhe t'i largoje prej aty fëmijët e lagjeve të varfra, por njerëzit e vunë re mungesën e tyre dhe policia u vu në lëvizje. Për ca kohë nuk pati më joshje. Por plasi një thashethemnajë e re, që u rrit pak nga pak dhe u shpërnda gjithandej, dhe kur pas ca kohësh u zhdukën edhe disa fëmijë të tjerë në Noruiç, pastaj në Shefild dhe më vonë në Mançester, njerëzit e atyre vendeve, që kishin dëgjuar për rrëmbimin diku tjetër, e lidhën zhdukjen e tyre me atë ngjarje dhe i dhanë një kuptim më të fortë.

Kështu lindi legjenda për një grup magjistarësh që i rrëmbente fëmijë në mënyrë spirituale. Disa thanë që prijësi i tyre ishte një zonjushë shumë e bukur, të tjerë thanë që ishte një burrë shumë i madh me sy të kuq, ndërsa një histori e tretë tregohej për një të ri që qeshte dhe u këndonte viktimave, që e ndiqnin nga pas si dele.

Sa për vendin se ku i çuan këta fëmijë të humbur, nuk përputheshin kurrë dy histori me njëra-tjetrën. Disa thoshin që i shpinin në Ferr, nën tokë, në Vendin e Përrallave. Të

tjerë thoshin që i shpinin te një fermë, ku u jepnin të hanin që t'i majmnin për t'i therur. Të tjerë thoshin që fëmijët ua shisnin si skllevër tartarëve... etj., etj.

Të gjithë pajtoheshin me njëri-tjetrin vetëm te emri i rrëmbyesve të padukshëm. Ata duhej të kishin një emër, kur binte fjala për ta, dhe të flisje për ta ishte shumë zbavitëse, sidomos kur ishe mirë e bukur në shtëpi, apo në kolegjin Xhordan. Askush nuk e mori vesh se nga erdhi ai emër që iu vunë: Hamës.

- Mos u vono jashtë, se do të kapin Hamësit.

- Kam një kushërirë në Northampton. Ajo njeh një grua që ia morën djalin Hamësit...

- Hamësit ishin në Stratford. Thonë që po vijnë në jug!

Dhe, e pashmangshmja:

- Le të luajmë fëmijët dhe Hamësit!

Kështu i tha Lira Roxherit një pasdite me shi, kur ishin vetëm në papafingon gjithë pluhur. Në atë çast ai ishte skllavi i saj i bindur; ishte gati të shkonte pas saj deri në fund të botës.

- Si luhet kjo lojë?

Ti do të fshihesh dhe unë do të gjej dhe do të ther, siç bëjnë Hamësit.

- Nga e di ti se ç'bëjnë ata? Mbase nuk bëjnë fare gjëra të tilla.

- Ti i ke frikë, - i tha ajo. – Po, po, dukesh që i ke frikë.

- Nuk i kam frikë. Unë nuk i besoj fare.

- Unë i besoj, - ia ktheu ajo me këmbëngulje. - Por nuk i kam frikë. Do bëja ashtu siç bëri xhaxhai im, kur ishte herën e fundit në Xhordan. E pashë se ç'bëri. Ai ishte në Dhomën e Ndenjes dhe një nga miqtë nuk po sillej mirë. Atëherë xhaxhai e pa me inat dhe ai ra i vdekur përtokë, duke nxjerrë shkumë nga goja.

- E pamundur, - ia ktheu Roxheri me dyshim. - Nuk kam

dëgjuar kurrë të ketë ndodhur diçka e tillë në kuzhinë. Pastaj ty nuk të lë njeri të hysh në Dhomën e Ndenjes.

- S'do mend. Gjëra të tilla nuk ua tregojnë kurrë shërbëtorëve. Por unë isha vetë në Dhomën e Ndenjes. Dhe xhaxhai im e bën gjithnjë këtë. Kështu bëri njëherë edhe me ca tartarë që donin ta kapnin. Ata e lidhën dhe donin t'i hapnin barkun, por kur iu afrua burri i parë me një thikë në dorë, xhaxhai e pa me inat dhe ai ra përtokë i vdekur. Pastaj iu afrua edhe një tjetër, dhe ai i bëri të njëjtën gjë, derisa në fund mbeti gjallë vetëm njëri. Xhaxhai i tha se do t'ia falte jetën vetëm po ta zgjidhte. Ai e zgjidhi dhe pastaj xhaxhai e vrau, për t'i dhënë një mësim.

Roxheri nuk e besoi këtë histori, ashtu siç nuk i besonte edhe Hamësit, por i pëlqeu aq shumë, saqë nisën të luajnë duke u bërë njëri kryezot Asrili dhe tjetri tartarët që jepnin shpirt, duke përdorur sherbet sheqeri në vend të jargëve.

Ndërkohë Lira, që synonte të bënte rolin e Hamësve, e joshi Roxherin poshtë në qilarët e verës, në të cilët hynë me anë të çelësave që i morën Shërbëtorit. Së bashku hynë në kubetë e mëdha ku gjendej vera Tokaj e kolegjit, mes cergave të merimangave të kohërave. Mbi kokat e tyre ngriheshin harqe të lashta guri, që mbaheshin nga shtylla betoni të trasha sa dhjetë pemë, dyshemeja ishte shtruar me plloça guri të parregullta dhe nga të gjitha anët ishin radhitur shishe dhe bucela. Ishte një pamje mahnitëse. Të dy fëmijët i harruan prapë Hamësit dhe i ranë cep më cep atij vendi, duke mbajtur nga një qiri në duart që u dridheshin dhe duke përgjuar në çdo qoshe të errët. Lirës i kishte shkrepur në kokë një mendim dhe s'i shqitej mendja prej tij: çfarë shije kishte vera?

Ishte e lehtë ta provoje. Lira, pavarësisht nga kundërshtimet e Roxherit, mori shishen më të vjetër, më të shtrembëtën e më të gjelbrën, dhe, ngaqë nuk kishte asgjë për t'i nxjerrë tapën, e theu te gryka. U strukën në qoshen më të

largët dhe nisën të pinë lëngun e kuq, duke pritur nga çasti në çast të deheshin, apo sesi ishte të deheshe. Lirës nuk i pëlqeu shumë shija e saj, por i bëri shumë përshtypje sesa e ndërlikuar ishte. Nuk kishte gjë më për të qeshur se të shihje dy shejtanët e tyre, që bëheshin gjithnjë e më të çoroditur: binin përmbys, zgërdhiheshin e bënin çmos që t'ia kalonin njëri-tjetrit në shëmti.

Së fundmi, dhe pothuajse në të njëjtën kohë, fëmijët zbuluan sesi ishte të deheshe.

- Vërtet iu pëlqen kjo? - rënkoi Roxheri, duke vjellë sa shkuli zorrët.

- Po, - ia ktheu Lira, që ishte në të njëjtën gjendje. Pastaj shtoi me kokëfortësi: - Edhe mua.

Lira nuk mësoi asgjë nga ajo ndodhi, përveçse që po të luaje Hamësit, të çonte në vende të çuditshme. Iu kujtuan fjalët që i tha xhaxhai në takimin e tyre të fundit dhe filloi të bënte kërkime nëntokë, sepse ajo që ishte mbi tokë s'ishte veçse një pjesë e vogël e gjithçkaje. Si ca kërpudha gjigante që i shtrinin rrënjët gjithandej, Xhordani (i cili kishte synuar të zinte gjithnjë e më tepër hapësirë mbi tokë, me kolegjin e Sent Majkëllit nga njëra anë, kolegjin Gabriel nga ana tjetër dhe Bibliotekën e Universitetit prapa) kishte nisur që në Mesjetë të përhapej në sipërfaqe. Tunelet, shtyllat mbajtëse, kubetë, qilarët, shkallaret zgjeroheshin nëntokë, nën kolegjin Xhordan, dhe për qindra metra rrotull tij, saqë ai ishte pothuaj edhe nëntokë sa ç'ishte mbi tokë.

Tanimë që Lirës i ishte ngjallur në kulm kureshtja, i braktisi kërkimet e zakonshme në majat e çrregullta të çative të kolegjit dhe së bashku me Roxherin u zhyt në brendësi të kësaj bote tjetër. E kishte nisur si lojë me Hamësit, por tani ishte vënë në ndjekje të tyre. A kishte vend më të mirë për ta, për t'u fshehur, se nëntokë?

Kështu, një ditë prej ditësh, ajo dhe Roxheri hynë në

dhomën e nëndheshme poshtë Orakullit. Atje ishin varrosur brezat e Mjeshtërve, nëpër qivure lisi që ishin renditur në zgavra përgjatë murit. Në secilin prej tyre ishte vënë një pllakë me emrin e tyre:

SIMON LI KLERKU, MJESHTËR 1765-1789
SEREBEJTONI
PREHET NË PAQE

- Ç'do të thotë kjo? – tha Roxheri.

- Pjesa e parë është emri, kurse e dyta titulli romak. Ndërsa në mes është koha kur ka qenë Mjeshtër. Emri tjetër duhet të jetë i shejtanit të tij.

Ata ecën përgjatë kubesë së heshtur, duke parë mbishkrimet e tjera:

FRENSIS LAJËLL, MJESHTËR 1748-1765 ZOHARIELI
PREHET NË PAQE

INJATIUS KOL, MJESHTËR 1745-1748 MASKA
PREHET NË PAQE

Në çdo qivur Lirës i bëri përshtypje një pllakë tunxhi ku ishin gdhendur gjëra të ndryshme: në njërën një lugat, në një tjetër një gjarpër, në një tjetër një majmun. Mendoi që do të ishin shejtanët e të vdekurve. Kur njerëzit rriteshin, shejtanët e tyre e humbnin fuqinë për të ndryshuar dhe marrë një formë, duke e ruajtur atë përkohësisht.

- Brenda këtyre qivureve ka skelete, - i pëshpëriti Roxheri.

- Mish i kalbur, - ia ktheu Lira me pëshpërimë. - Dhe zgavrat e syve i kanë plot me krimba dhe larva që lëvrijnë.

- Me siguri që këtu do të ketë fantazma, - i tha Roxheri, duke u rrëqethur nga kënaqësia.

Prapa kthinës së parë ishte një kalim me rafte prej guri.

Çdo raft ishte ndarë në katrorë të vegjël, brenda të cilëve ishte vënë nga një kafkë.

Shejtani i Roxherit tundi fort bishtin midis këmbëve të këtij të fundit dhe hungëroi me zë të ulët.

- Shët! - ia bëri Roxheri.

Lira nuk e shihte Pantalejmonin, por e ndjente që po dridhej mbi supin e saj. Ajo shkoi te rafti pranë saj dhe mori në duar një kafkë.

- Ç'bën ashtu? - i tha Roxheri. - Mos i prek ato!

Ajo e rrotulloi nga të gjitha anët, por nuk vuri re asgjë të veçantë. Befas prej kafkës ra diçka, duke kaluar nëpër gishtërinjtë e saj, dhe tringëlloi në dysheme. Ajo u tremb dhe desh e hodhi kafkën.

- Është monedhë, - tha Roxheri dhe u përkul mbi dysheme duke kërkuar verbazi. - Duhet të jetë ndonjë thesar!

Ai e ngriti te drita e qiriut dhe të dy e panë duke zgurdulluar sytë. Nuk ishte monedhë, por një disk i vockël bronzi ku ishte gdhendur një mace e frikshme.

- Është si ato te qivuret, - tha Lira. - Duhet të jetë shejtani i tij.

- Vëre prapë në vend, - i tha Roxheri i trembur, dhe Lira e ktheu kafkën përmbys dhe e futi diskun në vendin e tij të përjetshëm. Pastaj e vuri kafkën te rafti. Panë se të gjitha kafkat e tjera kishin brenda shejtanë-monedha, duke i treguar shoqëruesit të tyre, që i kish ndjekur gjatë gjithë jetës, se ishin me të edhe në vdekje.

- Çfarë të kenë qenë vallë kur ishin gjallë? - tha Lira. - Mbase studiues. Vetëm Mjeshtrit futen në qivure. Gjatë shekujve do të ketë pasur kaq shumë studiues, saqë nuk ka pasur vend për t'i varrosur dhe u kanë prerë vetëm kokat për t'i ruajtur. Në fund të fundit, kjo është pjesa më e rëndësishme e tyre.

Ata nuk i gjetën Hamësit, por katakombet nën Orakull u hapën punë për ditë të tëra Lirës dhe Roxherit. Njëherë ajo u

përpoq t'i punonte një rreng disa prej studiuesve të vdekur, duke i ngatërruar monedhat në kafkat e tyre. Pantalejmoni u nevrikos kaq shumë, saqë u kthye në një lakuriq nate që fluturonte lart e poshtë, duke rrahur flatrat mbi fytyrën e saj, por ajo nuk ia vuri veshin: shakaja po e kënaqte tej mase. Megjithatë, këtë e pagoi më vonë. Kur ishte duke fjetur në dhomën e saj të vogël te Dymbëdhjetë Shkallët, iu fanit një fantazmë nate e kobshme dhe ajo u zgjua duke klithur para figurave me tre veshje, që rrinin buzë shtratit dhe i zgjasnin gishtërinjtë e ligur, para se të hiqnin kapuçonët e t'i tregonin cungjet e gjakosur pa koka. Vetëm kur Pantalejmoni u bë luan dhe nisi t'u hungërinte, ata u zmbrapsën dhe u tretën në mur; në fillim u shiheshin vetëm krahët, pastaj duart e verdheme gjithë gunga, gishtërinjtë shtrembaluqë, dhe në fund asgjë. Me t'u ngritur nga shtrati në mëngjes, Liza vrapoi poshtë te katakombet dhe i vuri monedhat-shejtanë në vendin e tyre, duke iu lutur kafkave me një zë të dridhur: "Më fal! Më fal!"

Katakombet ishin shumë më të mëdha se qilarët e verës, por edhe ato kishin fund. Kur Lira dhe Roxheri nuk lanë vend pa shkelur në to dhe nuk gjetën atje asnjë Hamës, e çuan mendjen diku gjetkë – por më parë ranë në duart e Ndërmjetësit, që i shpuri për veshi në Orakull.

Ai ishte një burrë plak i ngjallur, të cilin të gjithë e thërrisnin Atë Hejsti. Puna e tij ishte të drejtonte shërbimet e kolegjit, të predikonte, të lutej dhe të dëgjonte rrëfimet. Kur Lira kishte qenë më e vogël, ai kishte paraqitur interes për mirëqenien e saj shpirtërore, dhe kishte shtangur krejt nga mospërfillja e saj dhe pendimet e pasinqerta. Paskëtaj e kishte ndarë mendjen që ajo nuk premtonte asgjë nga ana spirituale.

Kur e dëgjuan që i thirri, Lira dhe Roxheri u kthyen dhe ecën duke i tërhequr këmbët zvarrë nëpër errësirën e Orakullit që vinte erë myshk. Drita e qirinjve përthyhej

aty-këtu mbi imazhet e shenjtorëve. Në largësi dëgjohej kërkëllima e mbytur e organos që po ndreqnin. Një shërbëtor po fshinte me leckë këmbalkën e librave prej tunxhi. Atë Hejsti ua bëri me dorë nga dera e sankristisë.

- Ku ishit? - i pyeti. - Ju kam parë nja dy-tri herë deri tani. Ç'bëni aty poshtë?

Toni i zërit të tij nuk ishte i ashpër. Madje dukej i dhembshur. Shejtani i tij u nxirrte gjuhën e hardhucës nga lartësia e supit të tij.

- Donim të shihnim dhomën e nëndheshme, - iu përgjigj Lira.

- Çfarë donit të shihnit atje?

- Hm... qivuret. Donim të shihnim qivuret.

- Pse?

Ajo ngriti supet. Ashtu bënte gjithnjë kur e detyronin të përgjigjej.

- Po ti, - iu drejtua Roxherit. Shejtani i Roxherit tundte gjithë ankth bishtin për ta qetësuar. - Si të quajnë?

- Roxher, atë.

- Shërbëtor je? Ku punon?

- Në kuzhinë, atë.

- Atje duhej të ishe tani?

- Po, atë.

- Atëherë, shko atje.

Roxheri u kthye dhe iku me vrap. Lira qëndronte sa në njërën këmbë në tjetrën.

- Sa për ty, Lira, - i tha atë Hejsti, - më bëhet qejfi që po paraqet interes për ato që gjenden në Orakull. Je një vajzë me fat që ke gjithë atë histori përqark.

- Mm. - ia bëri Lira.

- Por habitem për shokët që ke zgjedhur. Ndihesh e vetmuar?

- Jo, - iu përgjigj ajo.

- Mos... mos e ke të vështirë të zësh shoqëri?

- Jo.

- Nuk e kam fjalën për Roxherin, djalin e kuzhinës. Po për fëmijë të tjerë, si ti. Fëmijë aristokratësh. Do të kesh shokë të këtij rangu?

- Jo.

- Po vajza të tjera...?

- Jo.

- Siç e sheh edhe vetë, të gjithë ne duam që ta gëzosh sa më shumë fëmijërinë tënde. Mbase ndihesh e vetmuar mes studiuesve të rritur, Lira. Ndihesh e vetmuar me ta?

- Jo.

Ai kërciti gishtërinjtë, sepse nuk po i vinte ndërmend ndonjë pyetje tjetër për këtë fëmijë kokëfortë.

- Po pate ndonjë hall, - i tha së fundmi, - mund të vish e të më hapesh mua. Mos ki asnjëherë ndrojtje nga unë.

- Mirë.

- Atëherë, tani mund të largohesh, vajzë e mbarë.

Lira psherëtiu e lehtësuar dhe u largua. Pasi nuk i gjeti Hamësit nëntokë, ajo doli prapë në rrugë. Pastaj shkoi në shtëpi.

Dhe kur i dolën fare nga mendja, Hamësit u shfaqën në Oksford.

Për ta dëgjoi për herë të parë kur humbi një djalë që e njihte mirë, nga një familje e ciganëve.

Ishte koha e pazarit të kuajve dhe lumi gëlonte nga barkat dhe lundrat, nga tregtarët dhe udhëtarët. Skelat e Xherikos gumëzhinin nga poterja e zhurmës së patkonjve dhe zërave të tregtarëve. Lira mezi e priste ditën e pazarit të kuajve. Atë ditë jo vetëm që i jepej rasti të vidhte ndonjë kalë që e kishin lënë mënjanë pa e ruajtur, por kishte mundësi të pafundme edhe për të hapur sherre.

Dhe këtë vit kishin bërë një plan të madh. Të frymëzuar nga barka që vodhën vitin që shkoi, kësaj here donin që

të bënte edhe një udhëtim të shkurtër para se ta lëshonin. Në qoftë se ajo dhe shokët e saj të kuzhinës së kolegjit ia dilnin që të shkonin deri në Abington, mund ta përplasnin te diga...

Por këtë vit nuk kishte për të pasur sherre. Sepse ndodhi diçka tjetër. Lira po shëtiste atë mëngjes me diell në portin Midou, jo me Roxherin (atij i kishin dhënë detyrë të lante dyshemenë), por me Hjuxh Lovatin dhe Simon Parsloun, duke pirë me radhë një cigare të vjedhur, tymin e së cilës e nxirrnin nga hundët gjithë mburravecëri, kur dëgjuan një zë të njohur:

- Nga shkoi, more hajvan i dreqit! Ku i pate sytë?

Ishte një zë gruaje, por i një gruaje që tundte dheun kur këlthiste. Lira pa përqark për të menjëherë, sepse ajo ishte Mama Kosta - që e kishte rrahur dy herë sa i ishin errur sytë, ndërsa herën e tretë i kishte dhënë një copë keku - familja e së cilës shquhej për madhështinë e lundrës së tyre. Ata mbaheshin si mbretërit e ciganëve, he Lira e kishte zili Mama Kostën, por e kishte ndarë mendjen të ruhej prej saj edhe për ca kohë, sepse asaj ia kishin vjedhur barkën vitin e shkuar

Kur dëgjoi gurgulenë, njëri nga shokët e Lirës rrëmbeu nga toka një gur, por Lira e ndali.

- Hidhe atë. S'e sheh që është e nxehur? Apo do që ta bëjë kurrizin më të butë se barkun?!

Të thuash të drejtën, Mama Kosta ishte më shumë e trembur se e nxehur. Burri me të cilin po fliste, një tregtar kuajsh, ishte mbledhur grusht përpara saj.

- Ku ta di unë, - po i thoshte. - S'ka shumë që ishte këtu. Po nuk e pashë se nga vajti...

- Ai po të ndihmonte. Po mbante atë kalin tënd të qelbur...

- Po pse iku? Pse e la punën në mes...

Por i mbeti fjala në grykë, sepse befas Mama Kosta ia

pallaviti me dackë në njërën faqe dhe e ndoqi me një breshëri të sharash, saqë i gjori u kthye dhe shkoi nga sytë këmbët. Tregtarët e tjerë të kuajve ia plasën gazit dhe një mëz i vogël aty pranë u ngrit me këmbët e para, duke shkrofëtirë.

- Ç'po ndodh këtu? - pyeti Lira një djalë të vogël cigan, që po e shihte skenën gojëhapur. - Për çfarë është nxehur ajo?

- Për çunin e saj, - iu përgjigj djali. - Për Billin. Ka frikë se mos ia kanë marrë Hamësit. Ata do t'ia kenë marrë. S'e kam parë që në...

- Hamësit? Pse, paskan ardhur këtu, në Oksford?

Djali cigan vrapoi te shokët e tij, që po shihnin Mama Kostën, duke thirrur:

- Ajo s'e di se ç'ka ngjarë! Nuk e di që kanë ardhur Hamësit!

Nja gjashtë djem ciganë u kthyen nga ajo, duke e parë me tallje, dhe Lira e hodhi cigaren përtokë, sepse e kuptoi që kjo ishte shenja e fillimit të zënkës. Shejtanët e gjithsecilit u bënë gati për luftë: çdo fëmijë ishte shoqëruar nga çataj, kthetra apo qime të kreshpëruara, dhe Pantalejmoni që u hodhi një vështrim përçmues shejtanëve të vegjël të ciganëve, u bë një dragua me përmasat e një langoi drerësh.

Por në çastin që ishte gati të fillonte zënka, Mama Kosta ia behu si tufan dhe i nxori mënjanë nja dy nga ciganët, pastaj u dha te këmbët e Lirës.

- Ta ka zënë syri? - e pyeti Lirën. - E ke parë gjë Billin?

- Jo, - ia ktheu Lira. - Unë tani sa erdha. Kam muaj që nuk e kam parë Billin.

Shejtani i Mama Kostës, që kishte trajtën e një fajkoi, i vërtitej mbi kokë me sytë e verdhë që i shkreptinin, pa iu dridhur qerpiku. Lira u tremb. Askush nuk shqetësohej nëse një fëmijë mungonte për disa orë, sidomos kur s'ishte cigan: në botën e barkës cigane të gjithë fëmijët ishin të vyer dhe i donin jashtëzakonisht shumë. Një nënë e dinte që, nëse nuk e shihte një fëmijë, me siguri që për të do të kujdesej instinktivisht ndokush tjetër.

Por Mama Kosta mbahej si mbretëreshë e ciganëve, dhe ishte e tmerruar për fëmijën e humbur. Ç'po ndodhte?

Mama Kosta pa e përhumbur grupin e vogël të fëmijëve dhe hyri mes turmës së njerëzve në skelë, duke thirrur fëmijën. Fëmijët u kthyen nga njëri-tjetri, por kjo gjëmë i bëri ta harronin në çast armiqësinë mes tyre.

- Ç'janë këta Hamësit? - pyeti Simon Parslou, njëri nga shokët e Lirës.

Një nga djemtë ciganë i tha:

- S'e ditke? Ata vjedhin fëmijë ngado që shkojnë. Janë piratë...

- Nuk janë piratë, - u përpoq ta ndreqte një tjetër. - Janë kanibalë. Prandaj i quajnë Hamës.

- *Hanë* fëmijë? - pyeti Lira shokun tjetër, Hjuxh Lovatin, djalin e kuzhinës nga Sent Majkëlli.

- Këtë s'e di askush, - ia ktheu cigani i parë. - I marrin me vete dhe askush nuk i sheh më.

- Këtë e dimë të gjithë, - i tha Lira. - Ne kemi kohë që luajmë lojën fëmijët dhe Hamësit. Veçse askush nuk i ka parë ndonjëherë.

- I kanë parë, - ia ktheu djali.

- Kush i ka parë? - këmbënguli Lira. - Po ti i ke parë? Nga e di ti që s'është vetëm një njeri?

- Çarli i ka parë në Banbari, - tha një vajzë cigane. - Kur shkuan të flisnin me atë zonjushën, një burrë tjetër ia mori djalin nga kopshti.

- Po, po, - u hodh Çarli, një djalë cigan. - I pashë me sytë e mi.

- Si dukeshin? - e pyeti Lira.

- Hëm... Nuk i pashë mirë, - tha Çarli. Pastaj shtoi: - Pashë edhe fugonin e tyre. Kishin një fugon të bardhë. E futën djalin brenda dhe ikën me shpejtësi.

- E pse i quajnë Hamës? - pyeti Lira.

- Ngaqë i hanë fëmijët, - tha cigani i parë. - Kështu na tha

njëra nga Northamptoni. Ata kishin qenë atje. Asaj gocës ia morën vëllanë, dhe ata burrat që ia morën i kishin thënë se do ta hanin. Këtë e dinë të gjithë. Ata i kollofisin.

Një gocë cigane, që ishte aty pranë, ia krisi së qarës.

- Kjo është kushërira e Billit, - tha Çarli.

- Kush e pa Billin për herë të fundit? - pyeti Lira.

- Unë, - thanë ca zëra. – Unë e pashë kur po mbante kalin plak të Xhoni Fiorelit... Unë e pashë te shitësi i sheqerkave... Unë e pashë duke lozur...

Lira doli në përfundimin që Billi ishte parë për herë të fundit përpara jo më shumë se dy orësh.

- Pra, - tha ajo, - Hamësit kanë qenë këtu përpara dy orësh...

Të gjithë panë përqark dhe u hynë dridhmat, megjithëse dielli ishte i nxehtë dhe nga skela plot me njerëz vinte era e njohur e bitumit, kuajve dhe duhanit. E keqja ishte se askush nuk e dinte se ç'pamje kishin Hamësit, cilido mund të ishte Hamës, siç i tha Lira grupit të trembur, që tani ishte në ndikimin e saj, si shokët e saj ashtu edhe ciganët.

- Ata ngjajnë si të gjithë njerëzit, përndryshe do t'i shihnin në çast, - u shpjegoi. - Ndryshon puna në qoftë se vijnë natën. Por ditën duhet të duken si gjithë të tjerët. Prandaj cilido prej këtyre njerëzve mund të jetë Hamës...

- Jo, - i tha duke i dridhur një cigan i vogël. - Unë i njoh ata të gjithë.

- Mirë, mirë, jo *këta*, por ndonjë tjetër, - i tha Lira. - Le të shkojmë t'i kërkojmë. Le ta gjejmë atë fugonin e bardhë.

Shpejt aty u mblodh një turmë e madhe. Erdhën edhe fëmijë të tjerë dhe, pas pak, më shumë se tridhjetë fëmijë ciganë u sulën me vrap cep më cep skelave, hynin e dilnin nëpër haure, kacavareshin mbi gardhet që rrethonin lëndinën e madhe, koloviteshin pesëmbëdhjetë njëherësh në urën e vjetër mbi ujërat e gjelbra, dhe vraponin me sa u hanin këmbët në rrugicat e ngushta të Xherikos, midis

shtëpive me tjegulla dhe sheshit të madh të Orakullit të Sent Barnabas. Gjysma e tyre nuk e kishte idenë se për çfarë po kërkonin dhe mendonin se ajo ishte lojë, por atyre që ishin pranë Lirës u shkonin të ngjethura sa herë që shihnin ndonjë njeri të vetmuar në rrugicë apo në gjysmëerrësirën e Orakullit. Mos ishte ndonjë Hamës?

Por sigurisht që nuk ishte. Tani që nuk kishin pasur sukses, dhe me hijen e zhdukjes së vërtetë të Billit që varej mbi të gjithë, qejfi u kishte dalë për hundësh. Kur erdhi koha e drekës dhe Lira me dy djemtë e kolegjit u bënë gati të largoheshin, panë ciganët të grumbulloheshin të gjithë te skela, atje ku ishte ankoruar barka e Mama Kostës. Disa nga gratë vunë kujën dhe burrat rrinin të zemëruar në grupe, me shejtanët e tyre të acaruar që fluturonin të nervozuar ose u hungërinin hijeve.

- Vë bast që Hamësit nuk do të guxonin të vinin këtu, - i tha Lira Simon Parslout në kohën që ata të dy vunë këmbën në territorin e Xhordanit.

- Jo, - tha ai i pasigurt. - Por unë di që humbi edhe një fëmijë tjetër nga ata të pazarit.

- Kush? - e pyeti Lira.

Ajo i njihte të gjithë fëmijët e pazarit, por nuk kishte dëgjuar për ndonjë të humbur.

- Xhesi Rejnoldi, goca e shalëbërësit. Ajo nuk ishte atje dje, kur u mbyll pazari. Shkoi të blinte ca gjëra të vogla për çajin e babait, por nuk u kthye më. S'e kishte parë askush. Nuk lanë vend pa kërkuar, por nuk e gjetën.

- Si nuk më tregoi askush? - tha Lira e nxehur. E quante gabim të pafalshëm po të mos ia tregoje të gjitha dhe menjëherë.

- E po, kjo ndodhi dje. Mbase tani do të jetë kthyer.

- Po shkoj të pyes, - tha Lira dhe u kthye mbrapsht.

Por në çastin që po kalonte portën e thirri Portieri.

- Ej, Lira! Sonte mbrëma e ke të ndaluar të dalësh jashtë.

Është urdhër i Mjeshtrit.

- Pse jo?

- Të thashë që kështu ka dhënë urdhër Mjeshtri. Ai tha që, kur të vish, nuk do të dalësh më.

- Atëherë, hajt të më kapësh! - tha dhe ia dha vrapit, para se plaku ta merrte veten.

Ajo vrapoi nëpër rrugica dhe shkoi atje ku kamionët shkarkonin mallra për pazarin e mbuluar. Në atë kohë pazari po mbyllej dhe atje kishte pak kamionë. Në portën kryesore, kundruall murit të lartë prej guri të kolegjit Sent Majkëll, qëndronte një grup i vogël të rinjsh që pinin duhan dhe flisnin me njëri-tjetrin. Lira e njihte njërin prej tyre, një djalë gjashtëmbëdhjetë vjeçar që e admironte ngaqë e hidhte pështymën më larg nga gjithë ata që njihte ajo. Ajo i shkoi pranë dhe qëndroi kokulur, duke pritur që ta vinte re.

- Hë? Çfarë do? - i tha ai së fundmi.

- Ka humbur Xhesi Rejnoldi?

-Po. Pse?

- Sepse sot humbi edhe një djalë cigan.

- Ciganët humbasin përditë. Ata humbin sa herë që ka pazar.

- Si kuajt, - ndërhyri njëri nga shokët e tij.

- Kjo është ndryshe, - tha Lira. - Ai ishte fëmijë. E kërkuam gjithë ditën dhe fëmijët e tjerë thonë që e kanë marrë Hamësit.

- Kush?

- Hamësit. S'ke dëgjuar për Hamësit?

As djemtë e tjerë nuk kishin dëgjuar për ta, ndaj iu afruan dhe e dëgjuan me vëmendje ato që u tregoi ajo.

- Hamësit, - tha i njohuri i Lirës, që quhej Dik. - Çfarë budallallëqesh! Këta ciganët çfarë nuk shpikin.

- Ata thonë që Hamësit ishin në Banbari para disa javësh, - këmbënguli Lira, - dhe morën pesë fëmijë. Mbase tani do të vijnë edhe në Oksford, që të marrin fëmijët tanë. Ata do

ta kenë marrë edhe Xhesin.

- Tani m'u kujtua që edhe rrugës për në Kauli humbi një fëmijë, - tha njëri nga djemtë. - Halla ime, ajo ishte atje dje, sepse shet peshq dhe patate në një kamion, dëgjoi për të... një djalë i vogël që... Megjithatë nuk di gjë për këta Hamësit. S'ka Hamës... Përralla!

- Nuk janë përralla! - tha Lira. - Ciganët i kanë parë. Ata thonë se i hanë fëmijët që kapin, dhe...

Ajo heshti, sepse befas i erdhi diçka në mendje. Gjatë asaj mbrëmjes së çuditshme që ishte fshehur në Dhomën e Ndenjes, kryezot Asrili kishte treguar pamjen e një burri që lëshonte një rrymë drite nga dora, dhe pranë tij ishte një figurë e vogël me më pak dritë përqark. Ai kishte thënë që ishte një fëmijë. Dikush e kishte pyetur në ishte fëmijë i ndarë, dhe xhaxhai i kishte thënë që jo, kështu qëndronte çështja. Lirës iu kujtua që *i ndarë* do të thoshte "i therur".

Dhe në atë çast iu kujtua diçka tjetër, që i sëmboi zemrën: ku ishte Roxheri?

Nuk e kishte parë gjithë mëngjesin...

Befas u tmerrua. Pantalejmoni, si një luan i vogël iu hodh në krahë dhe hungëroi. U nda me djemtë dhe u kthye ngadalë në Rrugën Turl, pastaj ia dha vrapit me sa i hanin këmbët për në kolegjin Xhordan, duke iu marrë këmbët te dera, kur i doli përpara shejtani, që tani ishte bërë si gatopard.

Portieri po e shihte si shenjtor.

- Do t'i tregoj Mjeshtrit, - i tha. - Nuk ka për t'i pëlqyer fare. S'do të bie në gjunjë edhe sikur të më japësh para.

- Ku është Roxheri? - e pyeti ajo.

- As atë s'e kam parë. Keq e ka punën edhe ai. Ah, kur ta zërë mister Kausoni...

Lira vrapoi drejt kuzhinës dhe hyri mes rrapëllimës së tenxhereve që lëshonin avuj.

- Ku është Roxheri? - thirri.

- Ik prej këndej, Lira! Jemi shumë të zënë.

- Ku është? Ende s'është kthyer?

Askujt nuk i bëri përshtypje.

- Ku është Roxheri? Më dëgjon ç'po të them? - i bërtiti Lira shefit, që e zuri për veshësh dhe e zboi prej andej.

Berni, pastiçeri, u përpoq ta qetësonte, por atë s'e mbante vendi.

- E kanë marrë! Ata Hamësit e qelbur duhen kapur dhe duhen vrarë! Ah, sa i urrej! Ju s'doni t'ia dini për Roxherin...

- Lira, ne të gjithë e duam Roxherin...

- Nuk doni t'ia dini. Përndryshe do ta linit punën dhe do të shkonit ta kërkoni menjëherë. Ju urrej!

- Kushedi pse nuk është kthyer. Bëhu e arsyeshme, Lira. Ne duhet të përgatisim drekën dhe ta shërbejmë brenda më pak se një orë. Mjeshtri pret miq dhe shefi duhet t'jua çojë ushqimin të ngrohtë. Çfarëdo që të ketë ndodhur, Lira, jeta vazhdon. Me siguri që Roxheri do të kthehet...

Lira u kthye dhe doli me vrap nga kuzhina, duke përplasur me tërsëllëm kapakët e tenxhereve prej argjendi, pa dashur t'ia dijë për poteren që bëri. Zbriti shkallët me vrap dhe kaloi mes përmes sheshit, midis faltores dhe Kullës së Palmerit, dhe hyri në kuadratin e Jakslit, atje ku ishin ndërtesat më të vjetra të kolegjit.

Pantalejmoni vrapoi përpara saj, duke ngjitur shkallët deri në majë, atje ku ishte dhoma e Lirës. Lira hapi derën dhe tërhoqi zvarrë karrigen e vjetër poshtë dritares, hapi kanatet dhe u kacavirr jashtë. Poshtë dritares ishte një ulluk i gurtë, rreth gjysmë hapi i gjerë, dhe me të vënë këmbën në të, ajo u kthye dhe u kacavirr këmbadoras mbi tjegulla, derisa doli në majë të çatisë. Atje filloi të thërriste me sa i hante gurmazi. Pantalejmoni, që ishte bërë zog sapo doli në çati, filloi të krrokaste si sorrë bashkë me të.

Qielli mbrëmësor ishte veshur me ngjyra pjeshke, kajsish dhe kremi: retë e buta si akullore vozisnin ngadalë nëpër

qiellin e portokalltë. Majat e kullave të Oksfordit ngriheshin rrotull tyre në një nivel, por jo më lart; nga lindja dhe nga perëndimi shtriheshin pyjet e gjelbër të Shato-Vertit. Dëgjohej një krrokëritje sorrash dhe kambana. Zhurma e një motori nga garazhi lajmëroi mbërritjen nga Londra të zebelinit[4] të Postës Mbretërore së mbrëmjes. Lira e pa të largohej matanë majës së Faltores së Sent Majkëllit, në fillim sa maja e thoit të gishtit të saj të vogël, pastaj duke u zvogëluar derisa u bë si një pikë në qiellin e margaritartë.

Pa poshtë në sheshin e hijezuar, ku figurat e studiuesve të veshur me rasa të zeza ecnin dyshe-dyshe në drejtim të mensës, me shejtanët që u fluturonin mbi krye apo u qëndronin mbi supe. Po ndizeshin dritat. Ajo pa nga xhamat e dritareve një shërbëtor që hipte mbi tavolina për të ndezur llambat me vajguri. Ra çanga e Kamerierit që lajmëronte se pas gjysmë ore do të ishte gati darka.

Kjo ishte bota e saj. Ajo do të donte që të mbetej përgjithnjë e tillë, por ajo po ndryshonte, sepse dikush po vidhte fëmijë. U ul në buzë të çatisë me mjekrën në mes të pëllëmbëve.

- Duhet ta shpëtojmë, Pantalejmon, - tha.

- Është e rrezikshme, - iu përgjigj ai me një zë sorre nga oxhaku.

- S'do mend, e di që është e rrezikshme.

- E harrove se ç'thanë në Dhomën e Ndenjes?

- Çfarë?

- Për atë fëmijën në pol. Për atë që nuk e joshte Pluhuri.

- Thanë që ishte krejt fëmijë... E çfarë pastaj?

- Mbase këtë kanë për t'i bërë Roxherit, apo ciganëve dhe fëmijëve të tjerë.

- Çfarë?

- Hm, çfarë do të thotë *krejt*?

---

4) Një balonë e madhe dirizhabël e përbërë nga dhomëza të vogla apo hojëza të mbushura me gaz dhe struktura të ndryshme për të mbajtur motorë, pasagjerë, etj.

- Ku ta dish! Mbase i ndajnë përgjysmë. Për mendimin tim, ata i përdorin si skllevër. Ashtu u vlejnë më tepër. Ndoshta atje bëjnë mina. Mina me uranium për bomba atomike. Me siguri që kështu do të jetë. Po të përdorin të rriturit si mina, ata do të vdesin, prandaj shfrytëzojnë fëmijët, sepse ata kushtojnë më pak. Ja se ç'kanë bërë me të.

- Unë mendoj...

Por ajo që mendonte Pantalejmoni duhej të priste, sepse dikush poshtë saj filloi ta thërriste:

- Lira! Lira! Eja shpejt këtu!

U dëgjua të përplasej kanati i dritares. Lira e njohu menjëherë zërin e paduruar: ishte i zonjës Lonsdejl, gruas së shërbimit. Asaj s'i fshihej dot.

Lira zbriti nga çatia te ulluku, pastaj u kacavirr prapë nga dritarja e hapur. Zonja Lonsdejl po hidhte ujë në një legen të vogël, duke rënkuar dhe duke ofsharë.

- Sa herë të kam thënë të mos dalësh andej... Pa shiko si je bërë! Shih si e ke fëlliqur fustanin! Hiqe shpejt dhe shko të lahesh! Unë po shoh se mos gjej ndonjë gjë të pastër, që të rrijë mirë. Pse nuk e mban veten të pastër dhe të rregullt...

Liza nuk e kuptonte pse duhej të lahej dhe të vishej mirë, por asnjë i rritur nuk ia vinte veshin. Me fytyrën e prerë hoqi fustanin dhe e flaku mbi krevat, pastaj nisi të lahej, ndërsa Pantalejmoni, që tani ishte kthyer në kanarinë, iu qas pak e nga pak shejtanit të zonjës Lonsdejl, një langoi të zymtë, duke shpresuar më kot që ta zbuste.

- Pa shih si e ke bërë dollapin e rrobave! Nuk ka asgjë për të veshur. Ja, edhe kjo qenka gjithë rrudha...

Shih këtë e shih atë... Lira nuk donte të shihte. Ajo mbylli sytë ndërsa fshinte fytyrën me peshqir.

- U pa puna, vishe kështu siç është! Nuk ka kohë për ta hekurosur. O bobo, pa shih si të janë bërë gjunjët...!

- Nuk dua t'i shoh, - murmuriti Lira.

Zonja Lonsdejl i ra këmbëve të saj.

- Laji! - i tha me rreptësi. - Hiqe zhulin nga to.

- Pse? - iu ankua Lira. - Unë nuk i laj kurrë këmbët. Asnjë nuk më sheh nga këmbët. E për çfarë t'i laj? As ti nuk do t'ia dish për Roxherin, njëlloj si shefi. Vetëm unë...

Hëngri prapë një dackë në këmbë.

- Mos të dëgjoj më të thuash kësi marrëzirash. Unë jam Parslou, ashtu si babai i Roxherit. Ai është kushëriri im i dytë. Me siguri që nuk e di këtë, zonjushë Lira, përndryshe nuk do të flisje kështu. Prandaj mos më thuaj që nuk dashkam t'ia di për çunin. Një Zot e di se sa dua t'ia di edhe për ty, megjithëse ti nuk më thua kurrë faleminderit, pavarësisht nga ato që bëj për ty.

Ajo kapi peshqirin dhe zuri t'ia fërkojë gjunjët kaq fortë, saqë lëkura iu bë e trëndafiltë, por e pastër.

- Po të laj kështu, sepse do ta hash darkën me miqtë e Mjeshtrit. Shpresoj të sillesh mirë. Fol vetëm atëherë kur të pyesin, buzëqesh me mirësjellje dhe mos thuaj asnjëherë *ku ta di unë*, nëse të pyet ndokush.

Ajo i veshi Lirës fustanin më të mirë, duke ia drejtuar që t'i rrinte mirë në trupin thatanik, nxori një fjongo të kuqe nga një sirtar i komosë, dhe ia kreu flokët me një furçë të ashpër.

- Do t'i kisha krehur më mirë po të më kishin thënë më parë. S'ka ku të shkojë më keq. Shpresoj që të mos shohin nga afër... Mirë, tani drejtoje trupin! Ku i ke ato këpucët e mira prej lëkure?

Pesë minuta më vonë Lira trokiti në derën e dhomës së Mjeshtrit, në një shtëpi të errët brenda sheshit Jaksli dhe me shpinë nga biblioteka. Pantalejmoni, që tani ishte shndërruar në herminë, iu fërkua te këmba. Derën e hapi shërbëtori i Mjeshtrit, Kazënsi, një armik i vjetër i Lirës. Por të dy e dinin që tani ishin në një gjendje armëpushimi.

- Zonja Lonsdejl më tha se më kërkonte Mjeshtri, - i tha Lira.

- Mirë, - i tha Kazënsi. - Mjeshtri është në dhomën e pritjes.

Ai e futi në një dhomë të madhe me pamje nga biblioteka. Rrezet e diellit që po perëndonte hynin në hapësirën midis bibliotekës dhe Kullës së Palmerit dhe ndriçonin pikturat e rënda dhe koleksionet e zymta prej argjendi të Mjeshtrit. Ato binin edhe mbi miqtë, dhe Lira e kuptoi pse nuk shkuan ta hanin darkën në mensë: tre nga miqtë ishin gra.

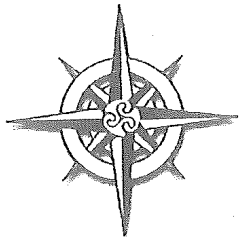
- Ah, Lira, - tha Mjeshtri. - Gëzohem që erdhe më në fund! Kazëns, mund t'i sjellësh ndonjë pije të lehtë? Zonja Hana, më duket se nuk jeni takuar kurrë me Lirën... Është mbesa e kryezot Asrilit.

Zonja Hana Relfi ishte drejtoreshë e një kolegji grash, një zonjë plakë flokëthinjur, shejtani i së cilës ishte majmun. Lira i zgjati dorën, duke u përpjekur të tregohej sa më e sjellshme, pastaj e prezantuan me mikeshat e tjera, të cilat, ashtu sikurse zonja Hana, ishin studiuese në kolegje të tjera dhe aspak interesante. Pastaj Mjeshtri e njohu me mikeshën e fundit.

- Zonja Kulter, - i tha, - kjo është Lira jonë. Lira, eja ta përshëndetësh zonjën Kulter!

- Tungjatjeta, Lira! - i tha zonja Kulter.

Ajo ishte e re dhe shumë e bukur. Flokët e zinj të lëmuar i binin mbi faqe dhe shejtani i saj ishte një majmun i artë.

4. Alithiometri

- Shpresoj të ulesh pranë meje gjatë darkës, - i tha zonja Kulter, duke i bërë vend Lirës në kanape. - Nuk jam mësuar me salltanetet e Mjeshtrit. Kam nevojë për ty, që të më tregosh se çfarë thike apo piruni të përdor.

- Je studiuese? - i tha Lira.

Ajo i shihte studiueset me po atë përçmim që shihte edhe studiuesit e Xhordanit. Për të ato ishin ca qyqare që s'duheshin marrë më seriozisht se kafshët e veshura që i vinin të luanin. Por zonja Kulter nuk ngjante me asnjë nga studiueset që kishte njohur deri atëherë, madje nuk ngjante fare as me dy zonjat e tjera plaka, që kishin ardhur si mysafire. Lira priste që përgjigja të ishte jo, por në fakt zonja Kutler kishte një pamje aq të madhërishme, saqë e kishte bërë Lirën për vete. Ajo nuk po mundte t'i hiqte sytë prej saj.

- Jo tamam, - i tha zonja Kutler. - Unë jam anëtare e kolegjit të zonjës Hana, por të shumtën e punës e kam jashtë Oksfordit... Më trego pak për veten, Lira. Gjithnjë këtu në kolegjin Xhordan ke jetuar?

Brenda pesë minutash Lira i tregoi gjithçka për jetën e saj gjysmë të egër: për ekspeditat e saj në majë të çatisë, betejat te shtretërit e argjilës, kohën kur ajo me Roxherin kishin zënë dhe pjekur një sorrë, idenë e saj për t'u vjedhur një lundër ciganëve dhe për të lundruar deri në Abingdon,

e plot të tjera. Madje i tregoi (duke parë përreth e duke e ulur zërin) edhe për atë rrengun që u kishte bërë kafkave në dhomën e nëndheshme së bashku me Roxherin.

- Pastaj në dhomën time erdhën ato fantazmat pa koka. Ato nuk flisnin dot, bënin vetëm ca zhurma si gurgullima, por dukeshin që donin të më thoshin diçka. Prandaj ditën tjetër shkova dhe i vura monedhat në vendin e tyre. Përndryshe do të më kishin vrarë.

- Pra, ti nuk paske frikë nga rreziku, ë? - i tha me admirim zonja Kulter.

Po hanin darkë dhe, ashtu siç kishte shpresuar Lira, ishin ulur pranë njëra-tjetrës. Lira nuk e ktheu kokën asnjëherë nga Bibliotekari që ishte ulur në krahun tjetër të saj, dhe gjatë gjithë kohës fliste vetëm me zonjën Kulter.

Kur zonjat u larguan nga tavolina, për të pirë kafenë, zonja Hana i tha:

- Më thuaj, Lira... Do të çojnë në shkollë?

Lira e pa e trembur.

- Ku ta di... Nuk e di, - i tha. Pastaj shtoi për siguri: - Nuk dua t'u shkaktoj shqetësime. As shpenzime të tepërta. Mbase është më mirë të jetoj këtu në Xhordan dhe të vazhdoj të arsimohem nga studiuesit, sa herë që të kenë kohë të lirë. Ata kanë shumë kohë të lirë.

- Po xhaxhai yt, Asrili, a ka ndonjë plan për ty? - e pyeti zonja tjetër, që ishte studiuese në kolegjin tjetër.

- Po, - i tha Lira. - Kështu shpresoj. Por jo të më çojë në shkollë. Kur të vijë herën tjetër, ai do të më marrë me vete në Veri.

- Këtë ma tha edhe mua, - tha zonja Kulter.

Lira picërroi sytë. Dy studiueset u ngritën ngadalë, edhe pse shejtanët e tyre nuk lëvizën fare nga vendi, por vetëm sa i hodhën një vështrim njëri-tjetrit.

- E takova në Institutin Mbretëror Polar, - vazhdoi zonja Kulter. - Të them të drejtën, sot erdha këtu edhe për shkak

të atij takimi.

- Studiuese je edhe ti? - e pyeti Lira.

- Në njëfarë mënyre po. Kam qenë disa herë në Veri. Vitin që shkoi kalova tre muaj në Grinland, për të vëzhguar agimin polar.

Kaq u desh; tani për Lirën nuk ekzistonte më asgjë tjetër. Ajo ia kishte qepur sytë gjithë admirim zonjës Kulter, që i tregonte për banesat e eskimezëve, gjuetinë e fokave apo për bisedimet me shtrigat e Laplandit. Dy studiueset nuk kishin gjëra interesante për të treguar, ndaj nuk folën derisa erdhën burrat.

Më vonë, kur mysafiret po bëheshin gati të largoheshin, Mjeshtri i tha:

- Qëndro pak, Lira. Dua të flas me ty për diçka. Shko në studion time, bijë, dhe më prit atje.

Lira ishte e hutuar, e lodhur dhe e emocionuar, ndaj bëri siç i tha. Kazënsi e çoi te dhoma dhe e la derën hapur, që ta shihte nga korridori, ku po ndihmonte njerëzit të vishnin palltot. Lira pa për zonjën Kulter, por nuk ia zuri më syri. Pastaj Mjeshtri erdhi në studio dhe mbylli derën.

Ai u ul në kolltukun pranë vatrës së zjarrit. Shejtani i tij fluturoi në shpinën e kolltukut dhe i qëndroi mbi kokë, duke ia qepur sytë Lirës. Llamba lëshonte një fishkëllimë të butë ndërsa Mjeshtri tha:

- Pra, Lira, të pashë të flisje me zonjën Kulter. Të pëlqeu biseda me të?

- Po.

- Ajo është një zonjë e jashtëzakonshme.

- Është e mrekullueshme. Është njeriu më i mrekullueshëm që kam takuar deri më sot.

Mjeshtri psherëtiu. I veshur me kostum të zi dhe me kollare të zezë i ngjante shumë shejtanit të tij, dhe befas Lirës i shkoi ndërmend mendimi se edhe ai do të vdiste një ditë dhe do të varrosej në dhomën e nëndheshme nën Orakull,

dhe ndonjë artist do t'ia gdhendte shejtanin në një pllakëz të bronztë për qivurin e tij, dhe do t'ia shkruante emrin në të njëjtin vend me të tijin.

Kam dashur të flas edhe më parë për këtë, Lira, - i tha ai pas pak. - Por mendoj se tani ka ardhur koha. Ke qenë e sigurt këtu në Xhordan, bija ime. Besoj se ke qenë e lumtur. Nuk e ke pasur të lehtë të na bindeshe, por ne të gjithë të duam shumë dhe ti nuk ke qenë kurrë vajzë e keqe. Ti ke një natyrë të mirë e të ëmbël, dhe shquhesh për vendosmëri. Do të na marrë malli për ty. Në botën e madhe po ndodhin shumë gjëra dhe do të doja të ruaj nga... dua të them se do të më pëlqente të të mbaja këtu në Xhordan, por tanimë kjo është e pamundur.

Ajo e pa e shtangur. Donin ta largonin që aty?

- Ti e dije që një ditë do të shkoje në shkollë, - vazhdoi Mjeshtri. - Ne të kemi mësuar ca gjëra këtu, por jo në mënyrë sistematike. Dijet tona janë të një lloji tjetër. Ti ke nevojë për gjëra që nuk mund t'i mësojnë të vjetrit, sidomos në këtë moshë që je tani. Këtë duhet ta dish mirë edhe ti. Nga ana tjetër nuk je ndonjë fëmijë shërbëtori dhe nuk mund të japim në kujdestarinë e ndonjë familjeje qytetase. Sigurisht që ata mund të kujdesen për ty, por ti ke nevojë për të tjera gjëra. Siç e sheh edhe vetë, Lira, jetës tënde në kolegjin Xhordan i erdhi fundi.

- Jo, - ia ktheu ajo. - Jo, nuk dua të largohem nga Xhordani. Më pëlqen shumë këtu. Dua të rri përgjithmonë këtu.

- Kur je e vogël, të duket sikur gjithçka do të zgjasë përgjithnjë. Por për fat të keq, nuk ndodh kështu. Lira, nuk do të vonojë shumë – e shumta disa vjet – dhe ti nuk do të jesh më fëmijë. Do të bëhesh një zonjushë. Dhe besomë, nuk do të duash të jetosh më në kolegjin Xhordan.

- Po ai është shtëpia ime!

- Ka qenë shtëpia jote. Po tani ti ke nevojë për diçka tjetër.

- Jo për shkollën. Nuk dua të shkoj në shkollë.

- Ti ke nevojë për shoqëri vajzash. Për studiuese femra.

Fjala femër i solli ndërmend studiueset dhe Lira rrudhi turinjtë. Nuk donte të largohej nga madhështia e Xhordanit, nga shkëlqimi dhe fama e diturisë së tij, e të përfundonte në një kolegj si pension me tulla të kuqe në skajin verior të Oksfordit, me studiuese të veshura pa shije, që vinin erë lakrash dhe qoftesh, si ato të dyja që erdhën për darkë.

Mjeshtri pa shprehjen në fytyrën e saj dhe sytë e Pantalejmonit që ishin skuqur si sy qelbësi.

- Po sikur të shkoje me zonjën Kulter?

Përnjëherë gëzofi i Pantalejmonit nga i kafenjtë u bë dëborë i bardhë. Lira zgurdulloi sytë.

- Vërtet?

- Ajo e njeh mirë kryezot Asrilin. Xhaxhai yt është shumë i interesuar për mbarëvajtjen tënde, dhe kur zonja Kulter dëgjoi për ty, ajo ofroi menjëherë ndihmën e saj. Tekefundit ajo nuk ka burrë; është e ve. I shoqi i vdiq përpara disa vitesh në një aksident tragjik. Këtë duhet ta mbash mend mirë sa herë që të flasësh.

Lira e aprovoi me kokë dhe i tha:

- Vërtet është e gatshme të... kujdeset për mua?

- Të pëlqen kjo?

- Po.

Nuk e mbante më vendi. Mjeshtri i buzëqeshi. Ai buzëqeshte shumë rrallë dhe nëse do ta kishte parë ndokush (Lira nuk ishte në gjendje ta vinte re këtë) do të thoshte se ajo ishte ngërdheshje pikëllimi.

- Atëherë le të flasim me të për këtë, - i tha.

Ai doli nga dhoma dhe, kur u kthye pas një minute me zonjën Kulter, Lira ishte ngritur në këmbë dhe s'e mbante vendi. Zonja Kulter buzëqeshte. Po ashtu edhe shejtani i saj zbardhte dhëmbët. Ndërsa shkoi në drejtim të kolltukut, zonja Kulter i preku kokën Lirës dhe ajo ndjeu ta përshkonte një afsh i nxehtë dhe u skuq.

Studiuesi i mbushi një gotë me pije dhe zonja Kulter i tha:

- Pra, Lira, unë do të jem ndihmësja jote, ë?

- Po, - ia ktheu Lira. Ishte gati të thoshte po për gjithçka.

- Kam shumë gjëra për të bërë dhe më duhet ndihma jote.

- Do të punoj.

- Po do të na duhet të udhëtojmë.

- Jam gati të shkoj kudo.

- Po mund të jetë e rrezikshme. Mund të shkojmë në Veri.

Lirës iu lidh goja. Pastaj dëgjoi veten të pyeste: "Së shpejti?"

Zonja Kulter qeshi dhe i tha:

- Mbase. Por duhet ta dish që të pret një punë e madhe. Duhet të mësosh matematikën, lundrimin dhe gjeografinë qiellore.

- Do të m'i mësosh?

- Po. Ndërsa ti do të më ndihmosh duke mbajtur shënime për mua, të m'i ruash me rregull dhe të bësh disa llogaritje të thjeshta, e gjëra të tilla. Pastaj ngaqë do të më vijnë për vizitë disa njerëz të rëndësishëm, duhet të gjejmë për ty një veshje të përshtatshme. Do të mësosh shumë gjëra, Lira.

- Jam gati të mësoj gjithçka.

- Për këtë jam e sigurt. Kur të kthehesh në kolegjin Xhordan do të jesh bërë një udhëtare e famshme. Do të nisemi nesër herët në mëngjes, me zebelinin e agimit, prandaj shko sa më shpejt të flesh. Takohemi nesër për të ngrënë mëngjesin. Natën e mirë!

- Natën e mirë! - i tha Lira dhe, ngaqë iu kujtuan disa shprehjeje mirësjellje, qëndroi te dera dhe i tha Mjeshtrit: - Natën e mirë, Mjeshtër!

- Gjumë të ëmbël! - ia ktheu ai duke i tundur kokën.

- Faleminderit, - i tha Lira zonjës Kulter.

Ajo ra të flinte, edhe pse Pantalejmonin nuk e mbante vendi, derisa ajo i ra me shuplakë dhe paskëtaj ai u kthye në

një iriq gjembaç. Nuk kishte zbardhur ende kur ndjeu dikë ta tundte.

- Lira... shët! Mos ki frikë... zgjohu, bijë!

Ishte zonja Lonsdejl. Ajo mbante në dorë një qiri dhe u përkul mbi të, duke e ndihmuar të ngrihej me dorën e lirë.

- Dëgjo, Mjeshtëri do që ta takosh pak, para se të shkosh të hash mëngjesin me zonjën Kulter. Ngrihu shpejt dhe shko me vrap te studioja e tij. Bjeri nga kopshti dhe hyr nga dera e studios. Më kuptove?

Asaj i doli gjumi krejt dhe po digjej nga kërshëria. Futi këmbët e zbathura në këpucët që i zgjati zonja Lonsdejl.

- S'është nevoja të lahesh... kur të kthehesh. Shko shpejt dhe eja drejt e këtu. Ndërkohë unë po të bëj gati plaçkat dhe rrobat për t'u veshur. Nxito tani!

Kur doli në kopsht, i hynë të dridhurat sepse bënte akoma ftohtë. Në qiell kishte disa yje të paktë, por nga lindja kishte filluar të çelej. Lira vrapoi drejt bibliotekës dhe qëndroi për një çast në heshtjen e plotfuqishme, duke parë majat e faltores dhe kupolat gjelbëroshe të ndërtesës Sheldon, si edhe fenerin e bibliotekës të lyer me bojë të bardhë. Tani që do të largohej prej andej, mendoi se kushedi sa do ta merrte malli për to.

Në dritaren e studios lëvizi diçka dhe ajo pa një dritë që doli jashtë për një çast. Iu kujtua se ç'duhej të bënte dhe hyri nga dera prej xhami. Ajo u hap menjëherë, sapo vuri këmbën te pragu i saj.

- Të lumtë, vajzë! Eja shpejt! Nuk kemi shumë kohë, - i tha Mjeshtri që mbylli perdet prapa derës, me të hyrë ajo. Ai kishte veshur kostumin e tij të zakonshëm të zi.

- Nuk do të shkoj kështu? - e pyeti Lira.

- Do të shkosh. Kësaj s'kam ç'i bëj, - i tha Mjeshtri dhe Lira nuk e vuri re menjëherë se ç'gjë të çuditshme po i thoshte. - Lira do të jap diçka, por dua të më premtosh se nuk do t'i tregosh askujt. Dua të më betohesh për këtë.

- Mirë, - i tha Lira. Ai shkoi te tavolina e punës dhe nxori nga një sirtar një send të vogël të mbështjellë me një cohë kadifeje të zezë. Pastaj e hapi dhe Lira pa diçka që i ngjante një ore tavoline të vogël: ishte një disk i trashë prej floriri dhe kristali. Dukej si busull a diçka e tillë.

- Ç'është ajo? - e pyeti.

- Është një alithiometër. Vetëm gjashtë të tillë ka në gjithë botën. Lira, po ta përsëris: mos ia trego askujt! Nuk duhet t'ia thuash në asnjë mënyrë zonjës Kulter. Xhaxhai yt...

- Për çfarë përdoret?

- Të tregon të vërtetën. Do ta mësosh vetë sesi ta përdorësh. Tani shko... po zbardh... kthehu shpejt në dhomën tënde, se ndryshe do të shohë ndokush!

Ai e mbështolli instrumentin me cohën e kadifes dhe ia futi në duar. Ishte i rëndë. Pastaj ia mori kokën me të dyja duart dhe ia mbajti ashtu për një çast.

Ajo ngriti sytë dhe e pyeti:

- Çfarë doje të më thoshe për xhaxha Asrilin?

- Xhaxhai yt e solli këtë në kolegjin Xhordan para disa vitesh. Ai duhet të...

Por nuk arriti ta mbaronte fjalën, sepse u dëgjua një trokitje në derë. Ajo ndjeu sesi iu drodhën duart.

- Shko tani, bija ime. Forcat e kësaj bote janë shumë të fuqishme. Gratë dhe burrat tërhiqen nga batica shumë më të egra nga ç'mund t'i imagjinosh ti dhe na rrëmbejnë të gjithëve në rrymat e tyre. Bekuar qofsh, Lira! Bekuar qofsh, bijë! Mos e harro këshillën që të dhashë!

- Faleminderit, Mjeshtër.

Ajo e futi pakon në gjoks dhe doli nga dera e kopshtit, pastaj e ktheu edhe njëherë kokën prapa dhe pa shejtanin e Mjeshtrit që e shihte nga parvazi. Kishte zbardhur dhe frynte një fllad i ftohtë.

- Ç'e ke atë? - e pyeti zonja Lonsdejl, që mbylli valixhen e vogël me një kërcitje.

- Ma dha Mjeshtri. S'e fut dot në valixhe?

- Jemi vonë. Nuk ka më kohë. Mbaje në xhepin e palltos. Nxito tani, mos i lër të presin më...

Vetëm pasi i tha lamtumirë atyre pak shërbëtorëve që ishin lart dhe zonjës Lonsdejl, asaj iu kujtua Roxheri dhe u ndje në faj pse e kishte harruar që kur u takua me zonjën Kulter. Sa shpejt që kishte ndodhur gjithçka! Por padyshim që zonja Kulter do ta ndihmonte që ta kërkonte. Pastaj ajo kishte edhe miq të fortë, që mund ta kthenin nga vendi ku ishte zhdukur. Ai do të kthehej një ditë.

Tani ajo ishte rrugës për në Londër. Ishte ulur te dritarja e një zebelini, me Pantalejmonin e vogël që kishte marrë formën e një hermine, i cili e gërricte në prehër me kthetrat e pasme, ndërsa të përparmet i kishte mbështetur te xhami i dritares. Zonja Kulter, që ishte ulur në krah të Lirës, po punonte me disa letra, por nuk vonoi dhe i la mënjanë dhe zunë të flisnin me njëra-tjetrën. Ç'bisedë e jashtëzakonshme! Lira ndihej si e dehur; kësaj here jo për Veriun, por për Londrën dhe restorantet e sallat e ballove, mbrëmjet e ambasadave apo ministrive, intrigat që thureshin në Vilën e Bardhë dhe në Uestminster. Lira ishte më e magjepsur nga kjo se nga ndërrimi i peizazhit poshtë. Ajo që thoshte shoqërohej nga aroma e pjekurisë, diçka sa shqetësuese aq edhe joshëse në të njëjtën kohë: ishte aroma e magjepsjes.

Zbritën në kopshtet e Folkeshollit, pastaj shkuan me barkë përmes lumit të bruztë dhe dolën në breg, te blloku i shtëpive të mëdha, ku një shërbëtor i bëshëm (një lloj portieri me dekorata) e përshëndeti zonjën Kulter dhe i shkeli syrin Lirës, e cila e pa me ftohtësi.

Pastaj apartamenti...

Lira e pa gojëhapur.

Gjatë jetës së saj të shkurtër ajo kishte parë bukurinë e

kolegjit Xhordan, bukurinë e Oksfordit – madhështorë, të gurtë dhe mashkullorë. Në kolegjin Xhordan pothuajse gjithçka ishte e madhërishme, por asgjë e bukur. Në apartamentin e zonjës Kulter gjithçka ishte e bukur. Ishte plot dritë, me dritaret e rrumbullakëta nga jugu dhe muret e mbuluar me një tapiceri të bardhë e të artë. Piktura magjepsëse në korniza gjithë zbukurime, një xham antik, shandanë të mrekullueshëm gjithë lulka që mbanin fenerë anbarikë, jastëkë me fruda dhe perde me dantella, dhe një qilim me gjethe të gjelbra nën këmbë. Për syrin e pafajshëm të Lirës, çdo sipërfaqe ishte mbuluar me kuti kineze dhe baresha e arlekinë prej porcelani.

Zonja Kulter i buzëqeshi kur e pa ashtu, të mahnitur.

- Po, Lira, - i tha, - këtu ke shumë gjëra për të parë. Hiqe pallton se do të çoj në banjë të lahesh. Pastaj do të hamë drekën dhe do të dalim të bëjmë pazar...

Banja ishte një mrekulli tjetër. Lira ishte mësuar të lahej me sapun të verdhë në vaskën e ciflosur, ku uji i ngrohtë që rridhte nga rubineti ndonjëherë nxirrte ndryshk. Por këtu uji ishte i nxehtë, sapuni ishte i trëndafiltë dhe me aromë, peshqirët të trashë dhe të butë. Përreth pasqyrës me ngjyra kishte ca drita të kuqe dhe Lira pa një figurë të shndritshme, që nuk i ngjante fare Lirës që njihte ajo. Pantalejmoni, që po imitonte formën e shejtanit të zonjës Kulter, u struk në cep të vaskës dhe nisi ta përqeshte. Ajo e shtyu në ujin me shkumë sapuni dhe befas iu kujtua alithiometri në xhepin e palltos. Pallton e kishte lënë në një karrige në dhomën tjetër. I kishte premtuar Mjeshtrit ta mbante të fshehtë nga zonja Kulter...

Ah, kjo ishte vërtet e ngatërruar. Zonja Kulter ishte e sjellshme dhe e mençur, ndërsa Lira e kishte parë Mjeshtrin duke u përpjekur të helmonte xhaxha Asrilin. Te cili prej tyre të kishte më shumë besim?

U fshi me nxitim dhe u kthye me vrap në dhomën e

ndenjes, ku e gjeti pallton të paprekur.

- Je gati? - i tha zonja Kulter. - Do të shkojmë ta hamë drekën në Institutin Mbretëror Polar. Unë jam nga të paktat anëtare femra, prandaj mund t'i shfrytëzoj privilegjet që kam.

Iu deshën njëzet minuta për të shkuar në këmbë në ndërtesën e madhe prej guri, ku u ulën në një dhomë të gjerë, me perde dëborë të bardha dhe pjata të argjendta, dhe hëngrën mëlçi viçi dhe proshutë.

- Mëlçitë e viçit janë shumë të mira, - i tha zonja Kulter. - Po ashtu edhe ato të fokave, por në qoftë se mbetesh pa ngrënë në pol, nuk duhet të hash kurrë mëlçi ariu. Ato janë gjithë helm dhe të lënë top në vend.

Teksa hanin, zonja Kulter i tregoi disa nga anëtarët në tavolinat e tjera.

- E sheh atë zotërinë plak me kravatë të kuqe? Është kolonel Karboni. Ai ishte i pari që udhëtoi me balonë në polin e veriut. Ndërsa ai burri i gjatë te dritarja, ai që sapo u çua në këmbë, është doktor Shigjeta e Thyer.

- Skreling është?

- Po. Ai ka bërë hartat e të gjitha rrymave të oqeanit në Oqeanin e Madh Verior...

Lira i pa ata njerëz të mëdhenj me kureshtje dhe nderim. Ishin studiues, s'kish dyshim për këtë, por ishin edhe eksplorues. Doktor Shigjeta e Thyer me siguri që duhej ta dinte sesi qëndronte çështja me mëlçitë e arinjve; bibliotekari i Xhordanit vështirë se duhej të dinte gjë për të.

Pas drekës zonja Kulter i tregoi disa relikte në bibliotekën e institutit: fuzhnjën me të cilën ishte vrarë balena e madhe Grimsdur, pllakën me mbishkrime në një gjuhë të panjohur që iu gjet eksploruesit, kryezot Rukut, kur e gjetën të ngrirë nga i ftohti në çadrën e tij të vetmuar, një flakëhedhëse që e kishte përdorur kapiteni Hudson në udhëtimin e tij të famshëm në viset e Van Tierenit. Ajo ia tregoi një për një

historitë e tyre dhe Lirës iu mbush zemra gjithë admirim për këta heronj të mëdhenj të largët, jashtëzakonisht trima.

Pastaj shkuan të bënin pazar. Atë ditë, ndryshe nga ditët e tjera, gjithçka ishte një përvojë e re për Lirën, por pazari ishte më trallisësi. Shkuan në një ndërtesë shumë të madhe, plot me veshje të mrekullueshme që të linin t'i provoje e ku mund të shihje veten në pasqyrë... Dhe rrobat ishin shumë të bukura...

Rrobat e Lirës ia kishte dhënë zonja Lonsdejl, dhe shumë prej tyre ishin qepur e arnuar kushedi sesa herë. Rrallëherë i ndodhte të vishte diçka të re, dhe nuk i kishte rastisur kurrë ta zgjidhte vetë veshjen. Ndërsa tani zonja Kulter e këshillonte për ndonjë rrobë, i mburrte ndonjë tjetër, dhe ia paguante të gjitha...

Në kohën që mbaruan, Lira ishte skuqur deri te veshët dhe ndihej e lodhur. Zonja Kulter porositi t'ia paketonin rrobat që kishte blerë e t'ia nisnin për në shtëpi, dhe mori me vete vetëm nja dy gjëra të vogla kur u kthyen me Lirën.

Pastaj bëri banjë me një shkumë aromatike. Zonja Kulter erdhi në banjë që ta ndihmonte Lirën të lante flokët. Ajo nuk ia fërkonte fort lëkurën, si zonja Lonsdejl. Pantalejmoni e shihte gjithë kureshtje, derisa zonja Kulter e pa në një mënyrë të atillë që e kuptoi se ç'donte të thoshte, dhe i ktheu sytë mënjanë nga ato mistere femërore, ashtu sikurse bënte edhe majmuni i artë. Më parë nuk i kishte ndodhur kurrë ta kthente kokën mënjanë nga Lira.

Pastaj, pas banjës, pinë një pije të ngrohtë me qumësht dhe barëra. Pastaj veshi një fustan nate prej fanellate, gjithë lulka dhe me anët të qëndisura me fistonë, dhe një palë shapka prej lëkure deleje ngjyrë blu të errët, e shkoi të flinte.

Sa krevat i butë që ishte! Sa e ëmbël ishte drita anbarike te tavolina buzë shtratit! Ishte një dhomë shumë e rehatshme, me një dollap të vogël dhe një komo me sirtarë, ku ishin futur rrobat e saj të reja, dhe me një qilim nga njëri mur te

tjetri, si edhe me perde shumë të bukura me yje, hëna dhe planetë. Lira rrinte pa lëvizur, shumë e lodhur për të fjetur dhe e magjepsur e tëra.

Kur zonja Kulter i uroi natën e mirë dhe doli nga dhoma, Pantalejmoni i tërhoqi flokët. Ajo e shtyu tutje, por ai i pëshpëriti:

- Ku e ke atë?

Ajo e kuptoi sakaq se për çfarë e kishte fjalën. Palltoja e saj e vjetër ishte në dollap. Pas disa sekondash ajo u kthye në shtrat, ku u ul këmbëkryq pranë llambës, me Pantalejmonin që e shihte ngultas kur hapi cohën e zezë të kadifes dhe pa atë që i kishte dhënë Mjeshtri.

- Si e quajti këtë? - pëshpëriti ajo.

- Alithiometër.

Nuk kishte kuptim të pyeste se çfarë do të thoshte. Ai kishte një fushë prej kristali dhe ishte i tëri prej ari. Ngjante si orë a si busull, por kishte akrepa që tregonin vendet përreth fushës, veçse në vend të orëve apo drejtimeve të busullës kishte disa figura të vogla, si prej fildishi, të pikturuara me një saktësi të jashtëzakonshme. Ajo e pa nga afër. Ishte një spirancë, një orë qelqi në një kafkë, një kameleon, një dem, një zgjua bletësh... Ishin tridhjetë e gjashtë të gjitha dhe nuk ishte në gjendje ta merrte me mend se ç'kuptim kishin.

- Duket si rrotë, - i tha Pantalejmoni. - Pa provoje njëherë ta kurdisësh.

Kishte tre butona për ta kurdisur dhe secili prej tyre rrotullonte një nga tre akrepat më të shkurtër, të cilët pulsonin ngadalë përqark fushës. Kur e çoje te ndonjë nga figurat, ata pulsonin në një pozicion duke treguar me saktësi qendrën e secilit dhe nuk lëviznin më.

Akrepi i katërt ishte më i gjatë dhe më i hollë, e dukej sikur ishte bërë nga një metal pa shkëlqim, ndryshe nga tre të tjerët. Lira nuk i kontrollonte dot lëvizjet e tij; ai shkonte nga të donte, si gjilpëra e një busulle, veçse nuk fiksohej në një vend.

- Metër do të thotë masë, - tha Pantalejmoni. - Si termometër. Këtë na tha kapelani.

- Po, por kjo është e thjeshtë, - i pëshpëriti ajo. - Si thua, për çfarë të jetë?

Asnjëri prej tyre nuk e merrte dot me mend. Lira kaloi shumë kohë duke i kthyer akrepat sa te njëri simbol e sa te tjetri (te engjëlli, përkrenarja, delfini, globi, lahuta, busulla, qiriu, rrufeja, kali) duke parë akrepin e gjatë që lëkundej dhe nuk ndalej kurrë, dhe megjithëse nuk kuptoi asgjë, i ngjalli kureshtje ndërlikimi dhe hollësitë e tij. Pantalejmoni u bë mi, që ta shihte më nga afër, dhe i vinte kthetrat e vogla te buza e tij, ndërsa sytë e zinj i shkëlqenin nga kureshtja teksa shihte gjilpërën që luhatej.

- Si thua, çfarë donte të thoshte Mjeshtri për xhaxha Asrilin? - tha ajo.

- Mbase duhet ta ruajmë mirë dhe t'ia japim atij.

- Po Mjeshtri donte ta helmonte. Mbase është e kundërta. Mbase donte të thoshte *mos* ia jepni atij!

- Jo, - tha Pantalejmoni, - ai tha ruaje prej *saj*...

U dëgjua një trokitje e lehtë te dera. Pastaj zëri i zonjës Kulter që tha:

- Lira, të isha në vendin tënd do ta kisha fikur dritën. Je shumë e lodhur dhe nesër kemi shumë punë për të bërë.

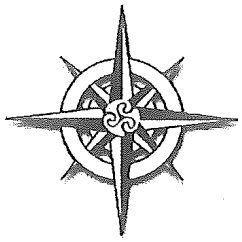
Lira e futi menjëherë alithiometrin nën batanije.

- Mirë, zonja Kulter, - i tha.

- Natën e mirë, tani!

- Natën e mirë!

Ajo u zgjat dhe fiku dritën. Para se ta zinte gjumi, e furi alithiometrin nën jastëk.

5. Kokteji

Në ditët në vazhdim, Lira shkoi kudo me zonjën Kulter, si të ishte edhe ajo shejtan. Zonja Kulter njihte shumë njerëz dhe u rastiste t'i takonin ngado. Në mëngjes ndodhte që të bëhej ndonjë mbledhje në Institutin Mbretëror Polar dhe Lira ulej atje dhe dëgjonte; pastaj zonja Kulter rastiste të takonte ndonjë politikan ose klerik gjatë drekës në ndonjë restorant të vogël, dhe të gjithëve u pëlqente Lira, ndaj porosisnin pjata të veçanta për të. Ajo mësoi si të hante shpargujt dhe se ç'shije kishin kuleçtë e ëmbël. Pasdite dilnin prapë për të blerë, sepse zonja Kulter po përgatiste ekspeditën e saj dhe i duhej të blinte gëzofë lëkure, mushama dhe çizme që s'e fusnin ujin, apo thasë gjumi, thika dhe instrumente për të bërë skica, që e bënin Lirën t'i hovte zemra përpjetë nga gëzimi. Pastaj shkonin për çaj me zonja të tjera të veshura pothuajse po aq bukur sa zonja Kulter, gra që nuk ngjanin fare me studiueset dhe nënat cigane të lundrave, apo shërbëtoret e kolegjit, aq sa dukeshin sikur i përkisnin një seksi tjetër, me forca të rrezikshme dhe cilësi të tilla si eleganca, magjepsja dhe hijeshia. Lira vishej shumë bukur në këto takime dhe zonjat e lejonin të merrte pjesë në bisedat e tyre, që kishin të bënin me njerëz të ndryshëm, si ndonjë artist, politikan apo dashnor.

Kur binte mbrëmja, zonja Kulter e shpinte Lirën në teatër

dhe përsëri do të takonin njerëz magjepsës e do të bisedonin me ta. Dukej sikur s'kishte njeri të rëndësishëm në Londër që të mos e njihte zonja Kulter. Në intervalet mes këtyre aktiviteteve, zonja Kulter i mësonte asaj njohuritë fillestare të gjeografisë dhe matematikës. Ajo kishte boshllëqe shumë të mëdha në to, si një hartë e botës e ngrënë gjithandej nga minjtë, sepse në kolegjin Xhordan i jepnin mësime me copa dhe në mënyrë jo sistematike: një studiues i vjetër i jepte mësim për ndonjë javë dhe, gjatë kësaj kohe, ajo harronte se ç'kishte mësuar në fillim. Ose studiuesi harronte se ç'kishte dashur t'i mësonte dhe përqendrohej vetëm te mësimi i ditës. Prandaj nuk ishte për t'u habitur pse njohuritë e saj ishin aq fragmentare. Ajo kishte njohuri mbi atomet dhe grimcat elementare, apo ngarkesat anbaromagnetike dhe katër forcat themelore, apo pjesë të shkëputura nga teologjia eksperimentale, por nuk dinte asgjë për sistemin diellor. Kur zonja Kulter e kuptoi këtë dhe i shpjegoi sesi rrotullohej rreth diellit toka dhe pesë planetët e tjerë, Lira qeshi me gjithë shpirt me atë shaka.

Megjithatë, ajo me finokëri u përpoq t'i tregonte se i dinte ca gjëra, ndaj kur zonja Kulter po i fliste për elektronet, ajo e ndërpreu: "Po, janë grimca me ngarkesë negative. Pak a shumë si Pluhuri, veçse Pluhuri nuk ka ngarkesë."

Me të thënë këtë, shejtani i zonjës Kulter ngriti kokën dhe ia qepi sytë, ndërsa qimet e gëzofit iu ngritën përpjetë si drizë, si të ishte ngarkuar edhe ai. Zonja Kulter ia vuri dorën në shpinë.

- Pluhuri? - i tha.

- Po. Ti e di, ai Pluhuri i hapësirës.

- Ç'di ti për Pluhurin, Lira?

- Ah, di që vjen nga hapësira dhe i ndriçon njerëzit, po të kesh ndonjë aparat fotografik të veçantë që ta shohësh. Përveç fëmijëve. Ai nuk ndikon te fëmijët.

- Ku e ke mësuar këtë?

Por tani Lira e ndjeu që në dhomë ishte krijuar një tension i nderë, sepse Pantalejmoni i ishte ngjitur në prehër dhe po dridhej nga inati.

- Ma mësoi dikush në Xhordan, - belbëzoi. - E harrova se cili ishte. Do të ketë qenë ndonjë nga studiuesit.

- Ishte në ndonjë nga mësimet që merrje?

- Po, atje duhet të ketë qenë. Ose do ta kem dëgjuar rastësisht. Po, po, tani m'u kujtua. Ishte një studiues nga Danimarka e Re, që po i fliste kapelanit për Pluhurin. Unë kalova rastësisht pranë tyre dhe më bëri shumë përshtypje, ndaj u ndala ta dëgjoja. Kështu ishte.

- E shoh, - tha zonja Kulter.

- Kishte të drejtë për atë që tha? Apo e kam kuptuar gabim?

- S'di ç'të them. Me siguri që ti di më shumë se unë... Le të kthehemi tek elektronet!

Më vonë Pantalejmoni i tha:

"E di si iu ngritën qimet shejtanit të saj? Isha prapa tij dhe e pashë sesi ajo ia shtrëngonte qimet kaq fort, saqë iu zbardhën kyçet e gishtërinjve. Ti nuk e shihje. U desh shumë kohë që t'i uleshin prapë. M'u duk sikur do të hidhej sipër."

Padyshim që kjo ishte e çuditshme, por asnjëri prej tyre nuk po kuptonte gjë.

Paskëtaj ajo mori mësime të tjera, në një mënyrë aq të këndshme, saqë nuk iu dukën fare si mësime. Si të lante flokët, si të zgjidhte se ç'ngjyra i shkonin, si të refuzonte në mënyrë të sjellshme, që të mos e fyente tjetrin, si të përdorte buzëkuqin, pudrën, parfumin. Zonja Kulter nuk ia mësonte këto Lirës në mënyrë të drejtpërdrejtë, por e dinte se Lira e shihte kur bënte tualet dhe përpiqej që ajo ta shihte edhe se ku i mbante artikujt e kozmetikës, me qëllim që më vonë t'i merrte e t'i provonte vetë.

Koha shkoi dhe vjeshta po i linte vendin dimrit. Lirës i kujtohej herë pas here kolegji Xhordan, por ai i dukej shumë

i vogël dhe i qetë në krahasim me jetën e vrullshme që bënte tani. Mendonte shpesh edhe për Roxherin dhe ndihej në ankth për të, por pastaj i duhej të shkonte në opera, të provonte një veshje të re apo të vizitonte Institutin Mbretëror Polar, dhe e harronte prapë.

Pasi Lirës iu bënë atje rreth gjashtë javë, zonja Kulter vendosi të organizonte një koktej. Lira kishte përshtypjen që ajo donte të festonte diçka, megjithëse zonja Kulter nuk zuri kurrë në gojë diçka të tillë. Ajo porositi lule, diskutoi me furnizuesin e ushqimeve për sanduiçët dhe pijet që do të shërbente dhe kaloi një mbrëmje të tërë me Lirën, për të vendosur se cilët do të ftonte.

- Duhet të ftojmë kryepeshkopin, edhe pse nuk e duroj dot atë plak snob. Kryezot Borili është në qytet: ai ka për të na kënaqur. Edhe princeshën Postnikova. Si thua, ta ftojmë Erik Andersonin? Nuk e di a është koha për ta marrë...

Erik Andersoni ishte kërcimtari më në modë. Lira nuk e kishte idenë se ç'kuptim kishte "a është koha", por iu bë qejfi që iu dha mundësia të jepte mendimin e saj. Ajo shkruante emrat që sugjeronte zonja Kulter, dhe u shkonte një kryq kur së fundmi asaj i prishej mendja për ta.

Kur Lira shkoi në shtrat, Pantalejmoni i pëshpëriti në vesh:

"As që ka për të shkuar ndonjëherë në Veri. Ka për të na mbajtur përgjithmonë këtu. Kur do të ikim prej këndej?"

"Do të shkojë, - ia ktheu Lira. - Ty nuk të pëlqen ajo. Ç'fat i mbrapshtë! Mua më pëlqen shumë. E pse do të na e mësonte lundrimin po të mos kishte ndërmend të na çonte në veri?"

"Që të mos humbësh durimin, prandaj. As ty nuk të pëlqen të pispillosesh e të sheqerosesh nëpër kokteje. Ajo po të llaston shumë."

Lira i ktheu shpinën dhe mbylli sytë. Por ajo që i tha Pantalejmoni ishte e vërtetë. Kjo jetë e kufizuar nuk ishte

për të, sado e këndshme që dukej. Ajo do të jepte gjithçka po të kalonte qoftë edhe një ditë me Roxherin dhe djemtë rrugaçë të Oksfordit, apo për një sherr te togjet e argjilës a garë përgjatë kanalit. E vetmja gjë që e mbante aty, pranë zonjës Kulter, ishte shpresa për të shkuar në veri. Mbase atje do të takonin kryezot Asrilin. Kushedi, mbase ai binte në dashuri me zonjën Kulter e martoheshin dhe e adoptonin Lirën, si vajzën e tyre, dhe shkonin ta shpëtonin Roxherin nga Hamësit.

Pasditen para koktejit, zonja Kulter e çoi Lirën te një parukiere e modës, e cila ia zbuti dhe ia bëri me onde flokët e verdhë e të ashpër, i rregulloi thonjtë dhe ia shkëlqeu, madje i bëri edhe një grim, duke i lyer sytë dhe buzët, për t'i treguar se si ta bënte këtë. Pastaj shkuan të merrnin fustanin e ri që ia kishte porositur zonja Kulter dhe një palë këpucë lëkure, derisa erdhi koha për t'u kthyer në apartament, për të parë lulet dhe për t'u veshur.

- Jo çantën e shpinës, zemër! - i tha Lirës zonja Kulter, kur ajo doli nga dhoma e kënaqur për pamjen e saj.

Ngado që shkonte, Lira mbante me vete një çantë të vogël shpine, ku kishte futur alithiometrin. Zonja Kulter, që po ndërronte ca trëndafila në një vazo, pa se Lira po rrinte në vend, duke parë nga dera.

- Oh, të lutem, zonja Kulter! E dua shumë këtë çantë.

- Jo brenda, Lira. Dukesh qesharake po të mbash një çantë shpine në shtëpinë tënde. Hiqe shpejt dhe më ndihmo të shohim këto gotat...

Më shumë se sa toni i ashpër ishin fjalët "në shtëpinë tënde" ato që e bënë Lirën të tregohej kokëfortë. Pantalejmoni u ul në dysheme dhe u kthye në çast në një qelbës e zuri t'i fërkohej te nyjat e këmbëve. Lira mori zemër prej tij dhe tha:

- Po ç'punë prish çanta ime? Mua s'më pëlqen asgjë sa ajo! Pastaj më rri mirë...

Ajo s'arriti ta mbarojë fjalinë, sepse shejtani i zonjës Kulter kërceu që nga divani me qimet e arta të kreshpëruara dhe e nguli Pantalejmonin në qilim, para se ky i fundit të bënte ndonjë lëvizje. Lira klithi e trembur, gjithë frikë dhe dhembje, teksa Pantalejmoni përpëlitej në kthetrat e majmunit të artë. Majmuni e kishte mposhtur brenda pak çastesh: njërën putër ia kishte vënë në fyt, ndërsa me tjetrën i mbërtheu gjymtyrët, pastaj i kapi njërin vesh si të donte t'ia shkulte. Nuk dukej i nxehur, por përdori një forcë të atillë të frikshme, saqë Liza filloi të rënkonte:

- Mos, të lutem! Mos se na dhemb!

Zonja Kulter e pa që prej luleve të saj.

- Atëherë bëj siç të thashë!

- Të jap fjalën!

Majmuni i artë e lëshoi Pantalejmonin dhe ai fluturoi sakaq te Lira, e cila e mori në fytyrë dhe nisi ta përkëdhelë.

- Tani, Lira!

Lira i ktheu shpinën dhe hyri në dhomën e saj, duke përplasur derën, por s'vonoi dhe dera u hap përsëri prapa saj. Zonja Kulter po rrinte vetëm dy hapa larg.

- Lira, po u solle edhe njëherë në këtë mënyrë të pahijshme do të kapemi keq dhe do të fitoj unë. Hiqe shpejt atë çantë! Mos më rri hundë e buzë. Dhe mos ma përplas më derën, edhe sikur të mos shoh unë. Miqtë do të vijnë për disa minuta dhe dua që të sillesh sa më mirë, të jesh sa më e dashur, zemërmirë, e vëmendshme dhe e qeshur. Më kuptove, Lira?

- Po, zonja Kulter.

- Atëherë, eja dhe më puth!

Ajo u përkul pak dhe Lira u zgjat në majë të gishtave për ta puthur. Vuri re se sa faqe të lëmuara kishte, dhe aromën e saj marramendëse, por disi metalike. U largua prej saj dhe e futi në dollap çantën e shpinës para se ta ndiqte zonjën Kulter në dhomën e ndenjes.

- Si thua për lulet, zemër? - i tha zonja Kulter buzagaz, si të mos kishte ndodhur asgjë. - Mbase janë ca si shumë trëndafila... A solli akull sa duhet furnizuesi? Mund të shkosh ta pyesësh pak, zemër? Pijet e ngrohta janë të tmerrshme...

Lira s'e pati të vështirë të hiqej sikur ishte në humor, ndonëse vazhdonte të ndjente neverinë dhe urrejtjen e Pantalejmonit për majmunin e artë. Ra zilja e derës dhe shpejt dhoma u mbush me zonja të veshura sipas modës dhe me burra të hijshëm apo të shquar. Lira shkonte mes tyre duke u zgjatur sanduiçë apo duke u buzëqeshur, ose duke u dhënë përgjigje të mençura kur i flisnin. Iu du k vetja si të ishte qendra e universit dhe, në çastin që i erdhi në kokë ai mendim, Pantalejmoni e preku lehtë me flatrat e tij të arta.

Ajo e ndjeu gazmendin e tij dhe mendoi se kjo provonte që kishte të drejtë.

- Në ç'shkollë shkon, zemër? - e pyeti një zonjë plakë, që po e shihte Lirën me një tejqyrë të vogël.

- Unë nuk shkoj në shkollë, - iu përgjigj Lira.

- Ashtu? Kurse unë mendova se mamaja do të ketë çuar në shkollën e saj të vjetër. Një vend shumë i mirë...

Lira po e shihte e hutuar, derisa kapi gabimin e zonjës.

- Ah! Ajo nuk është mamaja ime. Unë jam ndihmësja e saj, - i tha duke drejtuar trupin.

- Të kuptoj. Po cilët janë njerëzit e tu?

Përsëri Lira u mendua pak para se t'i përgjigjej.

- Ishin një kont dhe një konteshë, - i tha. - Ata vdiqën në një aksident ajror në veri.

- Cili kont?

- Konti Belakua. Ai ishte vëllai i kryezot Asrilit.

Shejtani i zonjës plakë, një papagall i kuq, rrinte sa në njërën këmbë në tjetrën nga sikleti. Zonja plakë po e shihte gjithë kureshtje, ndaj Lira i buzëqeshi dhe u largua prej saj.

Po kalonte pranë një grupi të rinjsh dhe të rejash, kur dëgjoi që po flisnin për Pluhurin. Tanimë kishte parë në

shoqëri aq sa të kuptonte se kur flirtonin burrat me gratë, dhe e pa atë proces e magjepsur, por më shumë e tërhoqi përmendja e Pluhurit dhe u ndal të dëgjonte. Nga mënyra se si i pyesnin gratë e reja, burrat dukeshin si studiues. Lira i kishte marrë për studentë.

- E zbuloi një moskovit... Më ndërprisni nëse e keni dëgjuar, - po i thoshte një mesoburrë një gruaje të re, që e shihte me admirim, - një burrë që quhej Rusakov. Madje paskëtaj për nder të tij i quajtën Grimcat Rusakov. Grimca elementare që nuk ndërveprojnë kurrë me të tjerat... Është shumë e vështirë t'i zbulosh, por gjëja më e jashtëzakonshme është se ato duket sikur tërhiqen nga qeniet njerëzore.

- Vërtet? - i tha gruaja duke zgurdulluar sytë.

- Po ç'është më e jashtëzakonshmja, - vazhdoi ai, - nga disa njerëz më shumë se të tjerët. Ato tërhiqen nga të rriturit, jo nga fëmijët. Tekefundit jo deri në moshën e adoleshencës. Të thuash të drejtën, kjo është arsyeja pse... – Ai e uli zërin dhe iu afrua më shumë gruas, duke i vënë dorën në sup. – ...Kjo është arsyeja pse u formua Bordi i Blatimit. Për këtë mund t'ju flasë më shumë mikpritësja jonë.

- Vërtet? Ka të bëjë me Bordin e Blatimit?

- E dashur, ajo është Bordi i Blatimit. Ai është i gjithi projekti i saj...

Burri donte t'i tregonte më shumë, por në atë çast i zunë sytë Lirën që po shihte nga ata. Ajo nuk i hoqi sytë prej tij, dhe mbase ngaqë kishte shumë pak pije në gotë ose ngaqë donte t'i bënte përshtypje gruas, ai tha:

- Kjo zonjushë e vogël di gjithçka për të. Ti je e sigurt nga Bordi i Blatimit, apo jo, bija ime?

- Ah, po, - ia ktheu Lira. - Këtu jam e sigurt nga cilido. Më parë jetoja në Oksford dhe atje më kanoseshin lloj-lloj rreziqesh. Isha në rrezik nga ciganët... Ata i rrëmbenin fëmijët dhe ua shisnin turqve si skllevër. Në portin Midou, kur kishte hënë të plotë, nga manastiri i grave në Godstou

dilte një njeri-ujk. Njëherë e dëgjova me veshët e mi kur angullinte. Pastaj ishin edhe ata Hamësit...

- Hamësit? - tha gruaja. - Çfarë emri i veçantë! Pse i quajnë Hamës?

Lira u bë gati t'i tregonte një nga ato historitë që ta bënin gjakun ujë, të cilën e kishte gatitur për të frikësuar fëmijët e Oksfordit, por burri nisi të fliste.

- Në fakt është një ide shumë e vjetër. Gjatë Mesjetës prindërit ua jepnin fëmijët e tyre kishës, që të bëheshin murgj ose murgesha. Fëmijët e gjorë njiheshin si blatime. Pra, kjo do të thotë theror ose sakrificë. Kjo ide u mor kur doli ajo çështja në lidhje me Pluhurin... Këtë duhet ta dijë mirë edhe mikja jonë e vogël. Pse nuk shkon të flasësh me kryezot Borilin? - tha duke u kthyer nga Lira. - Jam i sigurt se do t'i bëhej qejfi të fliste me miken më të ngushtë të zonjës Kulter... Ja ku është, ai burri me flokë të thinjura dhe me shejtanin gjarpër.

Ai donte ta largonte Lirën, që të fliste vetëm me gruan; Lira e vuri re këtë. Por gruas i bëri shumë përshtypje Lira dhe u largua nga burri për të folur me të.

- Prit pak... Si të quajnë?

- Lira.

- Unë jam Adela Starminsteri. Jam gazetare. A mund të flas pak me ty?

Lira mendonte se vetëm njerëzit e zakonshëm donin të flisnin me të, ndaj i tha thjesht: "Po."

Shejtani flutur i gruas u ngrit në ajër, duke shkuar sa majtas djathtas, pastaj u ul dhe i pëshpëriti diçka në vesh.

- Shkojmë të ulemi te dritarja, - i tha Adela Starmisteri.

Ai ishte vendi i parapëlqyer i Lirës. Prej andej dukej lumi dhe në atë orë të mbrëmjes i gjithë bregu jugor vezullonte nga dritat që pasqyroheshin në ujërat e errëta. Një varg lundrash vozisnin anës tij. Adela Starminsteri u ul dhe i hapi vend edhe Lirës.

- M'u bë sikur profesor Dokeri tha se ti ke lidhje me zonjën Kulter.

- Ashtu është.

- Ç'lidhje? Me sa di unë, ti nuk je vajza e saj, apo jo?

- Jo, - i tha Lira. - Nuk jam vajza e saj. Unë jam ndihmësja e saj.

- Ndihmësja e saj? Të them të drejtën, më dukesh pak e vogël. Mendova se do të ishe ndonjë e afërmja e saj a diçka e tillë. Si të duket?

- Është shumë e zgjuar, - i tha Lira.

Para kësaj mbrëmjeje ajo do t'i kishte thënë shumë më tepër, por gjërat kishin ndryshuar.

- Jo, jo, e kam fjalën si është si njeri, - këmbënguli Adela Starminsteri. - Është e dashur apo e paduruar? Me të jeton? Si të duket si njeri?

- Është shumë e mirë, - i tha Lira shkurt.

- Ç'bëni bashkë? Si e ndihmon?

- Unë bëj llogaritje që kanë lidhje me lundrimin.

- Ah, e shoh... Po nga je? Ma thuaj edhe njëherë si e kishe emrin?

- Lira. Unë jam nga Oksfordi.

Ajo heshti befas, sepse para tyre mbiu zonja Kulter. Nga mënyra se si e pa Adela dhe nga mënyra se si shejtani i saj po i sillej i shqetësuar rrotull kokës, Lira mendoi se zonja do të kishte ardhur aty paftuar.

- Nuk e di si të quajnë, - i tha qetësisht zonja Kulter, - por do ta gjej brenda pesë minutash dhe nuk do të punosh më sa të kesh jetën si gazetare. Tani çohu dhe largohu prej këndej pa u ndjerë. Ta dish mirë se veç teje ka për ta paguar rëndë edhe ai që të solli këtu.

Zonja Kulter dukej si e ngarkuar me ndonjë rrymë anbarike. Madje tani nga trupi i saj vinte një si erë metali të nxehur fort. Lira kishte ndjerë edhe më parë diçka të tillë, por tani po e shihte t'i kundërvihej dikujt tjetër dhe Adela e

gjorë nuk kishte forcë t'i bënte ballë. Shejtani i saj i përpëliti nga dy herë flatrat verbuese dhe i ra të fikët mbi shpatullat e saj, ndërsa gruaja vetë mezi qëndronte në këmbë. Eci e plogësht mes përmes turmës që fliste me zë të lartë dhe doli nga dhoma e ndenjjes. Njërën dorë e mbante të mbërthyer mbi shpatulla, duke mbajtur shejtanin e zalisur në vendin e tij.

- Hë? - i tha Lirës zonja Kulter.

- Nuk i thashë asgjë të rëndësishme, - i tha Lira.

- Për çfarë të pyeti?

- Vetëm se ç'bëja këtu apo se cila isha. Gjëra të tilla.

Ndërkaq, Lira vuri re që zonja Kulter ishte vetëm, pa shejtanin e saj. Si ishte e mundur? Por pas disa çastesh majmuni i artë u shfaq në anë të saj dhe ajo e mbajti për dore kur ai zuri vendin e vet mbi supin e saj. Menjëherë ajo u duk sikur u lehtësua.

- Në qoftë se takon ndonjë që nuk e kemi ftuar, zemër, eja dhe më gjej menjëherë, mirë?

Aroma e metalit të nxehur ishte zhdukur. Mbase ashtu i ishte dukur, sepse tani ndjeu në hundë parfumin e saj të zakonshëm, aromën e trëndafilave, të purove dhe atë të grave të tjera. Zonja Kulter i buzëqeshi Lirës sikur donte t'i thoshte: "Vetëm ne të dyja i kuptojmë këto gjëra, apo jo?" dhe shkoi të takonte ca miq të tjerë.

Pantalejmoni i pëshpëriti te veshi: "Kur ishte këtu, shejtani i saj shkoi të shihte se ç'kishte në dhomën tonë. Ai e di për alithiometrin."

Mbase kishte të drejtë, por Lira s'kishte ç'të bënte më. Ç'kishte thënë ai profesori për Hamësit? Ajo pa për të dhe ia zuri syri në të njëjtën kohë me shërbëtorin (të veshur me kostumin e mbrëmjes së shërbyesit) dhe një burrë tjetër i ra në shpatull dhe i tha diçka. Ai u zbeh në fytyrë dhe i ndoqi, duke dalë jashtë. E gjithë kjo ndodhi brenda disa sekondave dhe askush tjetër në dhomë nuk e vuri re. Por kjo e futi Lirën

në ankth.

Ajo bariti nëpër të dyja dhomat e mëdha, me mendjen sa te bisedat rreth saj dhe sa te shija e koktejeve që e kishte të ndaluar t'i provonte. Nuk e dinte se dikush po e shikonte, derisa i erdhi anash shërbëtori që i tha:

- Zonjushë Lira, ai zotëria që është ulur te vatra e zjarrit kërkon të flasë me ty. Ai është kryezot Borili, në qoftë se nuk e di.

Lira ktheu kokën nga vatra e zjarrit. Burri me flokë të thinjura, që dukej njeri shumë i rëndësishëm, pa nga ajo dhe ia bëri me dorë.

Megjithëse pa dëshirë, por tani më shumë kureshtare, ajo shkoi në drejtim të tij.

- Mirëmbrëma, bijë! - i tha ai.

Zëri i tij ishte i shtruar dhe autoritar. Shejtanit të tij në formë gjarpri i ndrinin sytë nga drita e llambës që ishte në murin aty pranë.

- Mirëmbrëma, - e përshëndeti Lira.

- Si e kam mikun tim të vjetër, Mjeshtrin e Xhordanit?

- Shumë mirë, faleminderit.

- Me siguri që të gjithëve iu ka ardhur keq që janë ndarë me ty.

- Po, ashtu është.

- Të ka vënë në punë zonja Kulter? Çfarë po të mëson?

Lirës nuk i pëlqeu mënyra sesi e pyeti, ndaj nuk i tha të vërtetën apo t'i jepte ndonjë nga ato përgjigjet e saj gjithë fantazi. Përkundrazi, ajo i tha:

- Po mësoj për Grimcat Rusakov dhe për Bordin e Blatimit.

Ai u përqendrua i tëri, ashtu siç mund të përqendrosh rrezet e një feneri anbarik. E gjithë vëmendja e tij u përqendrua tek ajo.

- Pa më trego pak se çfarë di, - i tha.

- Di në veri që po bëjnë eksperimente, - i tha Lira, që tani ishte krejt e shkujdesur. - Ashtu si doktor Grumani.

- Vazhdo.

- Kanë arritur të realizojnë atë fotogramin e veçantë, ku mund të shihet Pluhuri dhe, kur sheh një burrë, duket sikur e gjithë drita shkon tek ai. Por kjo nuk ndodh me një fëmijë. Të paktën jo aq sa me të.

- Të ka treguar zonja Kulter ndonjë fotografi të tillë?

Lira ngurroi pak, sepse kjo nuk ishte gënjeshtër, por diçka tjetër, dhe ajo nuk ishte praktikuar me të.

- Jo, - i tha pas pak. - Atë e pashë në kolegjin Xhordan.

- Kush ta tregoi?

- Të them të drejtën, nuk ma tregoi njeri, - iu rrëfye Lira. - Po kaloja rastësisht dhe e pashë. Pastaj shokun tim, Roxherin, e mori Bordi i Blatimit. Por...

- Kush ta tregoi atë fotografi?

- Xhaxhai im, Asrili.

- Kur?

- Kur ishte herën e fundit në kolegjin Xhordan.

- Po tjetër, çfarë ke mësuar? M'u bë sikur përmende Bordin e Blatimit, apo jo?

- Po. Por këtë nuk ma ka thënë ai. Atë e dëgjova këtu.

Dhe kjo ishte më se e vërtetë, mendoi ajo. Dhe e pa në sy me të gjithë pafajësinë e saj. Së fundmi ai tundi kokën.

- Pra, zonja Kulter mendon se ti je e gatshme ta ndihmosh në punën e saj. Interesante. Ende nuk ke filluar nga puna jote?

- Jo, - i tha Lira.

Për çfarë po fliste? Pantalejmoni u tregua i zgjuar, sepse mori formën e tij jo shprehëse, atë të fluturës së natës, dhe nuk mund t'i tradhtonte ndjenjat e saj. Ndërsa ajo vetë ishte e sigurt se mund ta ruante atë shprehje pafajësie në fytyrë.

- Të ka treguar ajo se çfarë i ndodh fëmijëve?

- Jo, këtë nuk ma ka treguar. Por e di që ka të bëjë me Pluhurin dhe se ata janë një lloj sakrifice që bëhet.

- Fjala *sakrificë* është pak e tepruar. Ajo që bëjnë ata është

për të mirën e tyre dhe tonën. Pastaj ata shkojnë me dëshirën e tyre te zonja Kulter. Prandaj ajo është kaq e vlefshme. Ata duan të marrin pjesë, dhe a ka fëmijë që t'i rezistojë asaj? Nëse do që të përdorë ty për të sjellë sa më shumë fëmijë, aq më mirë. Jam shumë i kënaqur.

Ai i buzëqeshi njëlloj si zonja Kulter: si të bënin fjalë për një të fshehtë mes tyre. Edhe ajo ia ktheu buzëqeshjen me mirësjellje dhe ai u largua për të folur me dikë.

Ajo dhe Pantalejmoni e ndjenin frikën e njëri-tjetrit. Sa donte të rrinte vetëm e të fliste me të! Donte të largohej nga ai apartament dhe të kthehej në dhomën e saj të vogël, te Dymbëdhjetë Shkallët. Sa donte të takonte kryezot Asrilin...

Dhe si përgjigje të lutjes së saj dëgjoi të përmendej emri i tij dhe iu afrua grupit të njerëzve që po flisnin, gjoja sikur donte të merrte një sandviç nga pjata mbi tavolinë. Një burrë me veshjen e kuqe të peshkopit po thoshte:

- ...Jo, besoj se nuk do ta shohim kryezot Asrilin për ca kohë.

- Si thatë, ku po e mbajnë?

- Në kështjellën e Svalbardit më thanë. E ruajnë *pansebjørnët*... ti e di, arinjtë me parzmore. Krijesa të jashtëzakonshme! Prej tyre nuk do të mund të arratiset as për njëmijë vjet. Në fakt mendoj se tani me të vërtetë rruga është e pastër, pothuajse e pastër...

- Eksperimenti i fundit e vërtetoi atë që kam besuar gjithnjë... që Pluhuri vetë e ka prejardhjen nga një parim i errët dhe...

- Për herezinë e Zoroastrianit që zbulova unë?

- Atë që mbahej si herezi...

-Dhe nëse arrijmë të izolojmë parimin e errët...

- Për Svalbardin e ke fjalën?

- Arinjtë me parzmore...

- Bordin e Blatimit...

- Fëmijët nuk vuajnë, jam i sigurt për këtë...

- Burgosja e kryezot Asrilit...

Lira dëgjoi aq sa deshi. Ajo u kthye dhe, duke lëvizur po aq shpejt sa flutura e natës Pantalejmon, hyri në dhomën e saj dhe mbylli derën. Zhurma e festës u shua menjëherë.

"Hë?" - i pëshpëriti dhe ai u kthye në një gardalinë mbi supin e saj.

"Do të ikësh?" - ia ktheu ai me pëshpërimë.

"Patjetër. Po të ikim tani që ka gjithë këta njerëz, ajo mbase nuk do ta vërë re për pak kohë."

"Por do të na pikasë ai."

Pantalejmoni e kishte fjalën për shejtanin e zonjës Kulter. Kur kujtoi figurën e tij të artë, Lira u rrëqeth nga frika.

"Kësaj here do të ndeshem me të, - i tha gjithë guxim Pantalejmoni. - Unë mund të ndryshoj formë, por ai s'mundet. Kam për të ndryshuar kaq shpejt, saqë s'do të arrijë të më kapë dot. Kësaj here do të fitoj, ke për ta parë."

Lira e miratoi me kokë, e papërqendruar. Çfarë të vishte? Si të dilte prej andej pa u parë?

"Shko të shohësh, - i pëshpëriti. - Do të vrapojmë sapo të jetë rruga e lirë. Bëhu flutur nate! Mbaj mend që asnjë nga shërbëtorët nuk po sheh..."

Ia hapi pak derën dhe ai u zvarrit përjashta në gjysmë-mugëtirën e kuqërreme të korridorit.

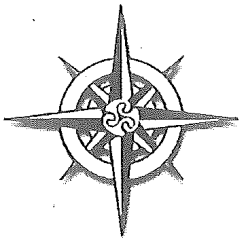
Ndërkohë ajo rrëmbeu veshjet më të trasha dhe i futi në njërën nga çantat e mëndafshta që kishin blerë atë pasdite në një nga dyqanet e modës. Zonja Kulter i kishte dhënë pará si të ishin karamele dhe megjithëse ajo i kishte shpenzuar me moskokëçarje i kishin mbetur ende, të cilat i futi në xhepin e palltos prej lëkure ujku, para se të shkonte në majë të gishtave deri te dera.

Në fund fare mbështolli alithiometrin me cohën e tij të zezë. Ta kishte gjetur vallë ai majmun i neveritshëm? Po ta kishte gjetur do t'i kishte thënë. Ah, si s'e fshehu më mirë!

Shkoi në majë të gishtave deri te dera. Fatmirësisht dhoma e saj ishte në fund të korridorit dhe shumica e miqve ishin në dy dhomat e mëdha, që ishin pak larg prej aty. Dëgjoi gumëzhimën e zërave që flisnin me zë të lartë, të qeshura, çurgun e ujit që rridhte në lavaman dhe tringëllimë gotash. Pastaj një zë i vockël i tha te veshi:

"Tani! Shpejt!"

Ajo rrëshqiti në korridor dhe, në më pak se tre sekonda, hapi derën e apartamentit. Një çast më vonë e mbylli atë pa zhurmë dhe me Pantalejmonin që ishte shndërruar prapë në gardalinë, vrapoi tatëpjetë shkallëve dhe u zhduk.

6. Hedhja e rrjetave

Ajo vrapoi larg nga lumi, sepse brigjet e tij ishin të ndriçuara shumë mirë. Midis atij vendi dhe Institutit Mbretëror Polar ishte një qorrsokak rrugicash të cilat Lira i njihte shumë mirë, ndaj vrapoi drejt tij.

Sikur ta njihte Londrën siç njihte Oksfordin! Ashtu do të dinte se cilave rrugicave t'i shmangej apo se ku të grepte ndonjë gjë për të ngrënë. E ç'ishte më e rëndësishmja, se në cilën derë të trokiste e të gjente mbrojtje. Atë natë të ftohtë, rrugicat gëlonin nga lëvizjet dhe jeta e fshehtë, por ajo nuk njihte asnjë prej tyre.

Pantalejmoni u kthye në një maçok të egër dhe picërroi sytë në errësirë. Shpeshherë ndalej e ngrinte qimet përpjetë dhe ajo i shmangej drejtimit nga ishte nisur. Nata ishte plot zëra: shpërthime të qeshurash pijanecësh, dy zëra të ngjirur që ia nisën një kënge, zhangëllima e përvajshme e një makine të pagrasatuar në një bodrum. Lira ecte vjedhurazi nëpër hijet e rrugicave, me shqisat e tendosura dhe të përziera me ato të Pantalejmonit.

Herë pas here i duhej të përshkonte ndonjë rrugë më të gjerë të ndriçuar mirë, ku dëgjohej uturima e tramvajeve dhe dukeshin shkëndijat që lëshonin në shinat e tyre anbarike. Që të kaloje në rrugët e Londrës duhej të zbatoje rregullat, por nuk e vuri re këtë, dhe kur dikush i bërtiti, ajo ia dha vrapit.

Ishte e këndshme të ishe prapë e lirë. Ajo e dinte që Pantalejmoni, që ecte me putrat e maçokut ndanë saj, ndjente të njëjtin gëzim si ajo ngaqë doli prapë në ajër të pastër, edhe pse ishte në Londrën e zymtë, me tymra, blozë dhe potere. Duhej të vrisnin mendjen që të dy për ato që kishin dëgjuar në apartamentin e zonjës Kulter, por jo tani. Së pari duhej të gjenin një vend për të fjetur.

Në një kryqëzim, pranë qoshes së një dyqani dritat e të cilit ndriçonin mbi trotuarin e lagësht, pa një kafene të vogël. Ishte një barake e vogël me rrota, me një banak nën një tendë të vogël prej druri. Brenda saj ndriçonin drita të verdha dhe prej andej përhapej një kundërmim i fortë kafeje. I zoti i saj, i veshur me të bardha, ishte përkulur mbi banak dhe po fliste me dy a tre klientë.

Lira nuk duroi dot më. Kishte më shumë se një orë që ecte dhe moti ishte i lagësht e i ftohtë. Me Pantalejmonin që ishte kthyer në harabel, ajo shkoi te banaku dhe i thirri pronarit:

- Një kafe dhe një sanduiç me proshutë, të lutem.

- Je shumë vonë, moj zemër, - i tha një zotëri me një kapelë të lartë dhe dorashka të bardha mëndafshi.

- Po, po, - i tha dhe u kthye të shihte se ç'bëhej përqark.

Nga një teatër aty pranë po dilte një turmë njerëzish, që hidhnin në krahë palltot dhe thërrisnin për taksi. Nga ana tjetër ishte hyrja e stacionit të trenit, ku ngjisnin e zbrisnin shkallët akoma më shumë njerëz.

- Ja tek i ke, zemër, - i tha i zoti i barakës. - Dy shilinga.

- Po ia paguaj unë këto, - tha burri me kapelë cilindër.

Pse jo? mendoi Lira. Unë vrapoj më shpejt se ai dhe më duhen paratë për më vonë. Burri me kapelën cilindër vuri një monedhë te banaku dhe i buzëqeshi Lirës. Shejtani i tij ishte një lemur[5]. Ai iu ngjit te jaka dhe pa Lirën me ata sytë e rrumbullakët.

5) Një kafshë e vogël me turirin si të dhelprës dhe me gëzof të trashë, që jeton në Madagaskar dhe ishujt Komorodo.

Ajo kafshoi sanduiçin pa ia ndarë sytë rrugës. Nuk e kishte idenë se ku ishte, sepse nuk kishte parë kurrë ndonjë hartë të Londrës, madje nuk e dinte sesa larg duhej të ecte për të dalë në rrethinat e saj.

- Si të quajnë? - e pyeti burri.

- Liza.

- Paske emër të bukur. Të hedh një pikë nga kjo në kafe? Do të ngrohë...

Ai hapi tapën e një faqoreje të argjendtë.

- Ajo s'më pëlqen, - i tha Lira. - Dua të shijoj vetëm kafen.

- Vë bast që nuk ke provuar kurrë më parë konjak si ky.

- Kam provuar. E volla të gjithin. Piva gjithë shishen.

- Si të duash, - i tha burri duke mbushur gotën e vet. - Nga shkon kështu vetëm?

- Te babai.

- Kush është babai yt?

- Ai është vrasës.

- Çfarë është?

- Vrasës, të thashë. E ka profesion. Ka një punë sonte natën. Kam ca rroba të pastra për të, sepse zakonisht kur mbaron punë është i zhyer gjithë gjak.

- Ah! Po tallesh?

- Ncuk.

Lemuri mjaulliu dhe u fsheh prapa kokës së burrit, duke e parë fshehurazi. Ajo e piu kafen e qetë dhe hëngri kafshatën e fundit të sanduiçit.

- Natën e mirë, - i tha. - Po shoh babin që po vjen këtej. Qenka pak i nxehur.

Burri me kapelë cilindër pa përqark dhe Lira u drejtua nga turma që dilte nga teatri. Më shumë se nga stacioni (zonja Kulter i kishte thënë që nuk ishte për njerëz të shtresës së tyre), ajo ruhej se mos binte në kurth në metro; më mirë të ishte jashtë, në vend të hapur, ku mund të vraponte po ta shihte keq.

Ajo vazhdoi të ecte dhe rrugët u bënë më të errëta dhe më të shkreta. Binte një vesë shi, por edhe sikur të mos kishte re, dritat e qytetit nuk lejonin të dukeshin yjet. Pantalejmoni ishte i mendimit se ata po shkonin nga veriu, por kjo s'ishte e sigurt.

Eci në rrugica të pafundme me shtëpi me tulla të vogla të njëtrajtshme ndanë tyre, anës kopshteve aq të mëdhenj saqë nuk mund t'i pastroje me fshesë. Kaloi ndanë një gardhi prapa të cilit ishte një fabrikë e madhe me një dritë në mur, dhe roja po dremiste pranë mangallit. Pa një faltore të zymtë, që e dallonte nga një magazinë vetëm kryqi që ishte jashtë. Njëherë që e provoi të hynte në një vend të tillë, dëgjoi dikë që ofshante në një stol vetëm një hap larg, në errësirë. E kuptoi që veranda ishte plot me njerëz që flinin dhe u dha këmbëve prej aty.

- Ku do të flemë, Pan? - tha ndërsa hiqnin këmbët zvarrë në një rrugicë me dyqane të mbyllura.

- Do ta gjejmë ndonjë derë gjëkundi.

- S'dua të na shohin që andej. Qenkan të gjitha hapur.

- Po shoh një kanal atje poshtë...

Ai po shihte poshtë një rruge nga e majta e tyre. Iu duk sikur pa një pellg dhe, kur shkuan atje, u gjendën buzë një kanali ku ishin lidhur në skela një duzinë barkash. Në një dritare të kabinës prej druri panë një dritë të vogël dhe nga oxhaku prej metali ngrihej një fill tymi. Të vetmet drita aty binin nga muret e magazinës apo kulla e vinçit, duke e lënë vendin në errësirë. Në skela kishte fuçi me qymyr, stiva me trungje dhe rrotulla me kabull kauçuku.

Lira shkoi në majë të gishtave te kabina dhe pa nga dritarja. Një plak me një çibuk në gojë po lexonte një libër me ilustrime, ndërsa shejtani i tij që kishte formën e një langoi spanjoll, po flinte mbi tavolinë. Ndërsa e shihte, burri u ngrit nga vendi dhe mori nga soba një ibrik të zi, pastaj mbushi një filxhan të plasaritur para se të ulej e të lexonte prapë.

"Si thua, Pan, t'i kërkojmë të na fusë brenda?" - e pyeti, por ai s'e kishte mendjen. Befas u kthye në lakuriq nate, në buf dhe përsëri në maçok të egër. Ajo e ndjeu frikën e tij dhe pa përqark. I pa në të njëjtën kohë me të: dy burra, nga të dy krahët e saj, po i afroheshin me vrap, duke mbajtur një rrjetë në duar.

Pantalejmoni lëshoi një piskamë të ngjirur dhe iu vërsul si leopard shejtanit të burrit më të afërt, me një pamje dhelpre të egërsuar, duke përkulur shpinën dhe duke u ngatërruar te këmbët e burrit. Burri shau dhe bëri mënjanë, ndërsa Lira përfitoi nga rasti dhe vrapoi drejt pjesës së hapur të skelës. Nuk duhej të hynte kurrsesi në ndonjë qoshe.

Pantalejmoni, që tani ishte kthyer në shqiponjë, iu ul mbi kokë dhe i thirri: "Majtas! Majtas!"

Ajo u kthye andej dhe pa një të çarë midis fuçive me qymyr dhe cepit të një strehe prej hekuri, e hyri mes përmes saj si shigjetë.

Por ata i hodhën rrjetat.

Ajo dëgjoi një fërshëllimë në ajër dhe ndjeu ta fshikullonte në fytyrë diçka si litarë; fije të ngatërruara iu lidhën nëpër duar e këmbë dhe u rrëzua duke u përpjekur më kot të shpëtonte prej tyre.

"Pan! Pan!"

Por shejtani dhelpër e çori macen Pantalejmon dhe Lira e ndjeu dhembjen në mishin e saj, duke klithur fort ndërsa rrëzohej. Njëri nga burrat e lidhi me litarë deri në fyt dhe e shtriu në tokën e lagësht. Ishte e pashpresë, si një mizë që bie në cergën e merimangës. Pani i gjorë u tërhoq zvarrë drejt saj, me shejtanin dhelpër në shpinë, dhe nuk kishte fuqi të ndryshonte. Burri tjetër ishte shtrirë në një pellg, me një shigjetë të ngulur në fyt...

E gjithë bota ra në heshtje kur atë e pa edhe burri që kishte rrjetën.

Pantalejmoni u çua dhe kapsalliti sytë, pastaj u dëgjua

një zhurmë e mbytur dhe burri i rrjetës ra duke rënkuar mbi Lirën, që klithi e llahtarisur: atij po i rridhte *gjak*.

U dëgjua një zhurmë këmbësh që vraponin, dhe dikush e tërhoqi burrin prej saj dhe u përkul mbi të; pastaj duar të tjera e ngritën Lirën, një thikë shkoi lart e poshtë dhe litarët e rrjetës filluan të liroheshin një nga një. Ajo i largoi tutje, pështyu dhe ra në gjunjë, që të përqafonte Pantalejmonin.

Pastaj u rrotullua të shihte të porsaardhurit. Ishin tre burra të zeshkët, njëri i armatosur me hark, ndërsa të tjerët me thika. Kur ajo u kthye, burri me shigjetë mbajti frymën.

- Qenka Lira!

Iu duk zë i njohur, por e kuptoi se i kujt ishte vetëm kur ai bëri përpara dhe drita më e afërt i ra në fytyrë dhe mbi shejtanin fajkua që i rrinte në sup. Vetëm atëherë e pa se kush ishte. Një cigan! Një cigan i Oksfordit.

- Toni Kosta, - i tha ai. - Më mban mend? Ti luaje me vëllanë tim të vogël, Billin, me barkat në Xheriko, para se atë ta merrnin Hamësit.

- O Zot, shpëtuam Pan! - psherëtiu ajo, por pastaj i shkoi vetëtimthi ndërmend një mendim: atë ditë kishin vjedhur pikërisht barkën e Kostës. Po sikur ta mbante mend?

- Eja me ne më mirë, - i tha ai. - Vetëm je?

- Po, sapo ia mbatha nga...

- Mirë, mirë, mos fol tani! Na e trego më vonë. Xheksër, futi në hije ato trupat! Qerim, shih përqark!

Lira u ngrit duke u dridhur, duke mbajtur maçokun Pantalejmon në gji. Ai po zgjatej të shihte diçka dhe ajo e ktheu kokën andej nga po shihte ai: ç'kishte ndodhur me shejtanët e njerëzve të vdekur? Ata po davariteshin ngadalë si të ishin tym, pavarësisht se përpiqeshin të qepeshin pas njerëzve të tyre. Pantalejmoni i fshehu sytë dhe Lira nxitoi e bindur pas Toni Kostës.

- Ç'po bëni këtu? - e pyeti.

- Hesht, vajzë! Mjaft telashe kemi, mos na hap të tjera. Do

të flasim te barka.

Ai eci mbi një urë të vogël prej druri mbi gjirin e kanalit. Dy burrat e tjerë e ndoqën në heshtje. Toni u kthye nga uji, ku ishte një bankinë e drunjtë, nga e cila u hodh në bordin e një barke dhe hapi derën e kabinës.

- Hyr, - i tha. - Shpejt!

Lira hyri dhe ndërkohë preku alithiometrin (të cilin nuk e ndante nga vetja, madje edhe kur kishte rënë në rrjetë), për t'u siguruar që e kishte atje. Në kabinën e ngushtë, në dritën e një feneri që ishte varur në një çengel, ajo pa një grua të bëshme me flokë të thinjur, e cila ishte ulur ndanë një tavoline ku ishte shtruar një gazetë. Lira e njohu menjëherë mamanë e Billit.

- Cila është kjo? - tha gruaja. - S'ngjaka fare me Lirën.

- Ashtu është. Mami, duhet të ikim sa më shpejt. Vramë dy burra te limani. Na u dukën si Hamës, por ishin tregtarë turq. Ata kishin kapur Lirën. Flasim më vonë... kur të jemi duke ikur.

- Eja këtu, bijë, - i tha Mama Kosta.

Lira iu bind, gjysmë e gëzuar gjysmë në ankth, sepse Mama Kosta i kishte grushtet si çomange dhe tani ishte më se e sigurt: barka që kishte rrëmbyer me Roxherin dhe nxënësit e tjerë të kolegjit kishte qenë e saja. Por nëna e barkës ia kapi fytyrën Lirës me të dyja duart dhe shejtani i saj, fajkoi, u përkul me dhembshuri mbi maçokun Pantalejmon. Pastaj Mama Kosta e shtrëngoi Lirën në gjoks.

- Nuk e di se ç'kërkon këndej, por dukesh e rraskapitur. Do të jap të pish diçka të nxehtë, pastaj shko të flesh në krevatin e Billit. Çlodhu atje, bija ime!

Me sa dukej, pirateria e saj ishte falur, ose të paktën ishte harruar. Lira u ul te një stol me shilte dhe në atë çast gjëmoi motori me benzinë.

- Ku po shkojmë? – e pyeti Lira.

Mama Kosta vuri një tenxhere me qumësht mbi sobë dhe

hapi sobën të trazonte zjarrin.

- Larg prej këndej. Po tani le ta lëmë këtë bisedë. Flasim nesër në mëngjes.

Dhe nuk foli më. Kur u ngroh qumështi, i zgjati Lirës një filxhan me qumësht. Pastaj, kur barka nisi të lëvizte, doli në kuvertë dhe hera-herës shkëmbente pështërima me burrat. Lira e piu qumështin dhe shkoi te grilat, për të parë se si zhvendoseshin ngadalë brigjet e errëta. Pas një copë here e zuri gjumi.

Ajo u zgjua në një krevat të vogël. Nga poshtë vinte gumëzhima gjumëndjellëse e motorit. Kur u ngrit përplasi kokën; pastaj shau, preku me duar ato që kishte përreth dhe u çua me kujdes. Në dritën e përhime që hynte aty pa edhe tre krevate të tjerë bosh, secilin të rregulluar mirë, njërin poshtë saj dhe një krevat dysh marinarësh, në kabinën e vogël. Pastaj pa se ishte veshur vetëm me të brendshmet, ndërsa fustani dhe palltoja prej lëkure ujku ishin palosur dhe vënë së bashku me çantën në fund të krevatit. Alithiometri ishte atje.

Ajo u vesh shpejt e shpejt dhe doli nga një deriçkë e vogël. U gjend në të ndarën e kabinës ku ishte soba. Aty ishte ngrohtë. Por nuk kishte njeri. Nga dritaret pa një mjegull të përhime, që kishte pllakosur gjithçka. Nëpër të dukeshin silueta të errëta, që duhej të ishin ndërtesa ose pemë.

Po bëhej gati të dilte në kuvertë, kur u hap dera e jashtme dhe prej saj hyri Mama Kosta, e veshur me një pallto stofi që nga bryma dukej si e qëndisur me mijëra perla.

- Mirë fjete? - i tha dhe shkoi të merrte një tigan. - Tani ulu sa të bëj gati mëngjesin. Mos rri në këmbë, se nuk ka vend.

- Ku jemi? - e pyeti Lira.

- Në kryqëzimin e Kanalit të Madh. Ruhu që të mos shohin nga jashtë, bijë. Është e rrezikshme.

Ajo hodhi në tigan ca feta të holla proshute dhe theu një vezë mbi to.

- Çfarë rreziku?

- Nuk ia dalim dot në qoftë se të shohin.

Dhe nuk i tha gjë tjetër, derisa Lira mbaroi së ngrëni. Barka e ngadalësoi shpejtësinë dhe u dëgjua si u përplas me diçka në njërën anë; pastaj u dëgjuan zëra burrash të nxehur, por dikush bëri një shaka dhe të gjithë qeshën, pastaj zërat u fashitën ndërsa barka vazhdoi të lëvizte.

Toni Kosta hyri në kabinë. Ashtu si e ëma edhe ai rrëzëllente nga bryma. Hoqi nga koka kapelën e leshtë, e shkundi dhe e mbajti mbi sobë që t'i thahej.

- Çfarë do t'i tregosh asaj, mami?

- Më parë pyete, pastaj tregoji.

Ai mbushi një filxhan të vogël me kafe dhe u ul. Ishte një burrë i bëshëm me fytyrë zeshkane dhe tani ditën pa një trishtim në fytyrën e tij.

- Mirë, - tha. - Na thuaj se ç'po bëje këtu në Londër, Lira. Ne e dinim se të kishin marrë Hamësit.

- Jetoja me atë zonjën...

Lira ua tregoi historinë shkurtimisht, duke u përpjekur të vinte rregull në të, si të rregullonte një tufë letrash bixhozi gati për të luajtur. Ajo u tregoi gjithçka, përveç alithiometrit.

- Dhe mbrëmë, gjatë atij koktejit zbulova se ç'po bënin në të vërtetë. Edhe zonja Kulter ishte një nga Hamësit dhe donte të më përdorte për të kapur fëmijë të tjerë. Ajo që bëjnë në të vërtetë është...

Mama Kosta doli nga kabina. Toni priti derisa u mbyll dera e kabinës dhe tha:

- E dimë se ç'bëjnë. Të paktën e dimë pjesërisht. E dimë që ata nuk kthehen më. Fëmijët i shpien shumë larg prej këndej, në veri, dhe me ta bëjnë eksperimente. Fillimisht menduam se provonin sëmundje a ilaçe të ndryshme, por nuk kishte arsye pse t'i nisnin papritmas dy a tre vjet më

parë. Pastaj menduam për tartarët; mbase ishte ndonjë çështje sekrete që kishte të bënte me Siberinë, sepse ashtu si të tjerët, edhe tartarët duan të shkojnë në veri, për minierat e qymyrgurit. Menduam se Hamësit po përpiqeshin të blinin krerët e tartarëve, duke u dhënë fëmijë, sepse tartarët i hanë ata, apo jo? Ata i pjekin dhe i hanë.

- Jo, kurrë! - i tha Lira.

- I hanë që ç'ke me të. Po ka edhe shumë gjëra të tjera për të treguar. Ke dëgjuar ndonjëherë për *Nälkäinenët*?

- Jo. Madje as zonja Kulter nuk m'i ka zënë kurrë me gojë. Ç'janë këta?

- Janë një lloj fantazmash që i përdorin në ato pyje. Kanë përmasat e një fëmije, por nuk kanë kokë. Ata dalin natën dhe, nëse fle jashtë në pyll, ata të marrin dhe nuk u shpëton dot. Nälkäinenët i përkasin botës së veriut. Edhe Erëthithësit janë shumë të rrezikshëm. Ata shkojnë sipas rrymave të erës. Ndonjëherë mund të ndeshësh turma të tëra me ta. Ose të ngecësh në ndonjë ferrë. Me të prekur ata, nuk ke më pikë fuqie. Dhe nuk i sheh dot; duken vetëm si një lloj vezullimi në ajër. Ndërsa të Pafrymët...

- Po këta ç'janë?

- Luftëtarë gjysmë të vrarë. Të jesh gjallë është njëra gjë, i vdekur një gjë tjetër, por gjysmë i vrarë është më e keqja fare. Ata as jetojnë dot dhe as vdesin dot. Kështu baresin përgjithmonë. Quhen të Pafrymët, për shkak të asaj që u kanë bërë.

- E ç'u kanë bërë? - e pyeti Lira duke zgurdulluar sytë.

- Tartarët e veriut u hapin brinjët dhe u marrin mushkërinë. Ky është një art i tyre. Këtë e bëjnë pa i vrarë; por mushkëritë e tyre nuk punojnë më po nuk u frynë shejtanët e tyre që u rrinë pranë, prandaj janë gjysmë të gjallë e gjysmë të vdekur, gjysmë të vrarë. Dhe shejtanët e tyre janë të detyruar t'u fryjnë natë e ditë pa pushim, përndryshe do të zhduken me ta. Kam dëgjuar se ndonjëherë në pyll mund të hasësh

një skuadër të tërë të Pafrymësh. Po për *panserbjørnët* ke dëgjuar? Janë arinj të mëdhenj të bardhë të me parzmore...

- Po, kam dëgjuar për ta. Një burrë mbrëmë tha se ata kanë burgosur xhaxhanë tim, kryezot Asrilin, në një fortesë që e ruajnë arinjtë me parzmore.

- Ashtu? E ç'kërkonte atje?

- Kishte shkuar për eksplorime. Por nga mënyra se si po fliste, mendoj që xhaxhai nuk është në të njëjtën anë me Hamësit. Atyre iu bë qejfi pse e kishin burgosur.

- Hëm, po qe se ruajnë arinjtë me parzmore nuk shpëton dot më. Ata janë si mercenarët, e kupton se ç'dua të them? Ia shesin forcën atij që i paguan. Kanë duar si të njerëzve dhe kanë mësuar sesi të përpunojnë hekurin, sidomos hekurin meteorik, dhe me të bëjnë fleta të mëdha për të mbuluar trupin e tyre. I kanë sulmuar skrelingët për shekuj të tërë. Janë vrasës të ligj dhe nuk kanë pikë mëshire. Por e mbajnë fjalën e dhënë. Po të bësh një marrëveshje me ta, të jesh i qetë.

Lira i dëgjonte e trembur gjithë këto tmerre.

- Mami nuk do të dëgjojë për veriun, - i tha Toni pas një copë here, - për shkak të asaj që mund t'i ketë ndodhur Billit. Ne e dimë që e kanë çuar në veri.

- Nga e dini këtë?

- Kapëm një Hamës dhe e detyruam të fliste. Prandaj dimë ca gjëra se ç'po bëjnë. Ata dy të mbrëmshmit nuk ishin Hamës; ishin shumë të ngathët. Po të kishin qenë Hamës do t'i kishim kapur të gjallë. Ne ciganët jemi goditur më keq nga të gjithë prej Hamësve, dhe do të mblidhemi të gjithë së bashku për të vendosur se ç'të bëjmë. Do të mblidhemi te moçalet. Mendoj se do të dërgojmë një kompani shpëtimi, pasi të dëgjojmë se ç'dinë ciganët e tjerë. E mira është t'i tregojmë njëri-tjetrit të gjitha ato që dimë. Këtë do të bëja edhe unë po të isha Xhoni Faja.

- Cili është ky Xhoni Faja?

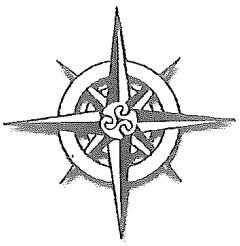
- Mbreti i ciganëve.

- Vërtet, do të shkoni t'i shpëtoni ata fëmijët? Po Roxherin?

- Cili është Roxheri?

- Djali i kuzhinës në kolegjin Xhordan. Edhe atë e morën, si Billin, një ditë para se të largohesha me zonjën Kulter. Po të më kishin marrë mua, jam e sigurt se ai do të vinte të më shpëtonte. Nëse shkoni të shpëtoni Billin, dua të vij edhe unë me ju, për të shpëtuar Roxherin.

Edhe xhaxha Asrilin, mendoi, por atë nuk e përmendi.

7. Xhoni Faja

Tani që Lira i kishte vënë vetes një detyrë, ndihej shumë më mirë. Kishte qenë shumë bukur kur ndihmonte zonjën Kulter, por Pantalejmoni kishte pasur të drejtë: në të vërtetë ajo nuk bënte atje asgjë; ishte thjesht një vajzë e llastuar. Por në barkën e ciganëve kishte shumë punë për të bërë dhe Mama Kosta s'e linte kurrë të rrinte kot. Ajo fshinte dhe lante, qëronte patatet dhe ziente çajin, lyente me graso helikën, lante pjatat, hapte dyert e kyçura, lidhte litarin e barkës në vendet e ankorimit dhe brenda disa ditësh u mësua kaq shumë me këtë jetë të re, saqë po i dukej sikur kishte lindur mes ciganëve.

Por ajo që nuk vuri re ishte se Kostat alarmoheshin shumë sa herë që njerëzit e ujërave shfaqnin ndonjë shenjë interesi të pazakontë për Lirën. Ajo nuk e dinte se sa e rëndësishme ishte dhe se zonja Kulter dhe i gjithë Bordi i Blatimit po e kërkonin kudo. Në *pub*-et përgjatë rrugës së tyre Toni mësoi se policët po bënin kontrolle nëpër shtëpi, oborret e ndërtesave dhe në fabrika, pa dhënë asnjë shpjegim, edhe pse njerëzit thoshin se kërkonin një vajzë të humbur. Dhe kjo ishte pak e çuditshme, po të merrje parasysh që kishin humbur shumë fëmijë, por nuk i kërkonte askush. Ciganët sa vinte e bëheshin më nervozë.

Kishte edhe një arsye tjetër pse Kostat tregonin shumë

kujdes për Lirën, por këtë do ta mësonte pas disa ditësh.

Kështu sa herë që kalonin pranë ndonjë vile apo limani me njerëz, ata e fshihnin poshtë kuvertës. Njëherë kaluan përmes një qyteti ku policët i ndalonin dhe i kontrollonin të gjitha barkat që kalonin atje. Kostat e fshehën Lirën te një e ndarë nën krevatin e Mama Kostës, ku iu desh të qëndronte plot dy orë. Policët nuk i lanë cep pa i kontrolluar barkës, por nuk gjetën gjë.

- Po si nuk arritën të më gjenin as shejtanët e tyre? - pyeti pasandaj Lira Mama Kostën, dhe ajo i tregoi një të fshehtë: druri i qiparisit i vinte në gjumë shejtanët. Dhe me të vërtetë, Pantalejmoni kishte fjetur gjatë gjithë kohës pranë kokës së Lirës.

Ngadalë, duke bërë shumë ndalesa dhe duke ndjekur rrugë të tërthorta, barka e Kostave iu afrua moçaleve që shtriheshin ngado në Anglinë lindore. Kufiri i tyre më i largët përzihej nga njëra anë me gjiret dhe grykat baticore të detit të cekët, ndërsa nga ana tjetër me Holandën; dhe pjesërisht ato ishin tharë apo zënë me prita nga holandezët. Prandaj në përgjithësi atje flitej holandisht. Por pjesërisht në to nuk ishte vënë fare dorë dhe zonat e tyre qendrore më të egra, ku kishte veç ngjala dhe zogj kënetash, ku plaçkitësit i tërhiqnin udhëtarët e pakujdesshëm në gropat thithëse moçalore, kishin qenë gjithnjë për ciganët vendi më i sigurt për t'u mbledhur.

Dhe tani, përmes mijëra kanaleve dhe gjireve, barkat e ciganëve po shkonin në drejtim të moçaleve, i vetmi truall i thatë për milje të tëra në kënetë. Atje ishte një ngrehinë e lashtë prej druri, skela, bankina dhe një dyqan ngjalash. Kur ciganët kishin ndërmend të mbanin ndonjë kuvend – një mbledhje a grumbullim të familjeve të tyre – të gjitha ujërat ziheshin kaq shumë nga barkat e tyre, saqë thuhej se mund të ecje në këmbë për një milje të tërë, në çfarëdo lloj drejtimi, duke kaluar nëpër kuvertat e barkave të tyre. Në moçale

ligjin e bënin ciganët. Askush tjetër nuk guxonte të hynte atje, dhe, ndërsa ciganët ruanin paqen dhe bënin panaire tregtare, endacakët mbyllnin njërin sy, sepse i trembeshin armiqësisë me ta.

Lira dëgjonte historitë magjepsëse mbi banorët e moçaleve, për qenin e madh fantazmë, Shakun e Zi, për zjarret e moçaleve që i ngrinin shtrigat, dhe iu duk vetja si ciankë para se të shkonin te moçalet. Ajo i ishte kthyer shpejt gjuhës që përdorte në Oksford, por tani kishte bërë të vetën gjuhën e ciganëve, të cilën e kishte kompletuar edhe me fjalë holandisht të dialektit të moçaleve. Mama Kosta i dha disa këshilla.

- Ti nuk je cigane, Lira. Mund ta mësosh shumë mirë gjuhën në qoftë se e praktikon, por ne kemi edhe shumë gjëra të tjera përveç gjuhës. Ato janë thellë brenda nesh. Tekefundit, ne jemi njerëz që jetojnë në ujë, por ti je njeri i zjarrit. Sipas skemës së ciganëve, ti i ngjan më shumë zjarrit të moçalit; ti ke shpirt shtrigash. Ti je mashtruese, bijë.

Lira u lëndua.

- Nuk kam mashtruar kurrë ndokënd! Më kërko...

Por natyrisht nuk kish se ç't'i kërkonte, ndaj Mama Kosta qeshi, por me dhembshuri.

- Ja, e sheh? Unë të bëj një lëvdatë dhe ti më qaravitesh, - i tha dhe Lira u qetësua, megjithëse nuk e kuptoi.

Kur iu afruan sheshit të kuvendit, dielli që po perëndonte e kishte përskuqur qiellin. Ishulli i vogël dhe *Zaal*-i dukeshin gunga-gunga nga hijet dhe moria e ndërtesave përqark. Në ajër ngriheshin fjolla tymi dhe nga barkat vinte era e peshqve të skuqur dhe e tymit të duhanit.

Ata qëndruan pranë Zaal-it dhe u ankoruan pas një shufre hekuri, që siç tha Toni, ishte përdorur nga familjet e tyre për breza me radhë. Mama Kosta kishte vënë në zjarr tiganin, që cërcërinte nga ngjalat që po skuqeshin, dhe një tenxhere për pure patatesh. Toni dhe Qerimi i lyen flokët

me vaj, veshën xhaketat më të mira prej lëkure që kishin, lidhën në qafë nga një shall të kaltër me cirkla dhe vunë në gishtërinj shumë unaza prej argjendi. Pastaj shkuan dhe takuan ca shokë të vjetër në barkat aty pranë dhe pinë me ta nja dy gota, në barin më të afërt. Kur u kthyen, sollën lajme të rëndësishme.

- Erdhëm tamam në kohë. Mbledhja do të mbahet sonte. Dhe në qytet flitet – ç'mendoni për këtë? – flitet se vajza e humbur është në një barkë cigane dhe se ajo do të shfaqet sonte në kuvend.

Ai qeshi fort dhe i shpupuriti flokët Lirës. Që kur kishin hyrë te moçalet, ai ishte bërë krejt tjetër dhe dukej sikur atë fytyrë të vrenjtur e mbante si maskë. Lira u ndje e ngazëllyer dhe hëngri shpejt e lau pjatat, para se të krihte flokët, pastaj e futi alithiometrin në xhepin e palltos prej lëkure ujku dhe kërceu në breg me të tjerët, duke u nisur në drejtim *Zaal*-it.

Fillimisht e kishte marrë si shaka atë që kishte thënë Toni. Por tani pa që ishte e vërtetë, se përndryshe s'duhej të dukej si cigane, sepse të gjithë njerëzit i mbanin sytë tek ajo, ndërsa fëmijët e tregonin me dorë, dhe kur po i afroheshin *Zaal*-it, nga të gjitha anët i shoqëronte një turmë e madhe, që e shihnin dhe i hapnin rrugën.

Dhe Lira nisi të ndihej shumë nervoze. Ajo nuk i ndahej Mama Kostës dhe Pantalejmoni u rrit sa më shumë që mundi, duke marrë formën e një pantere, që ajo të ndihej më e sigurt. Mama Kosta i hidhte hapat me vendosmëri, si të mos kishte gjë në botë që ta ndalte apo ta bënte të nxitonte, ndërsa Toni me Qerimin ecnin me ballin lart, në të dy krahët e saj, si të ishin princër.

Holli ndriçohej nga fenerë me vajguri, që hidhnin dritë mbi fytyrat dhe trupat e të pranishmëve, por i linin në errësirë fundet e sallës. Njerëzit që hynin e kishin të vështirë të gjenin vend për t'u ulur, sepse të gjithë stolat ishin zënë; por të gjithë ngjisheshin pas njëri-tjetrit për t'u liruar vend

të tjerëve, ndërsa fëmijët qëndronin në këmbë ose shkonin të gjenin ndonjë anës mureve.

Në krye të Zaal-it ishte një podium me tetë karrige të gdhendura druri anës tij. Kur Lira dhe Kostat gjetën një vend në qoshe të sallës, tetë burra dolën nga hijet prapa podiumit dhe qëndruan në këmbë përpara karrigeve. Të gjithë të pranishmit në sallë i përshkoi një valë ngazëllimi, ndërsa i thoshin njëri-tjetrit të pushonin dhe shtyheshin drejt stolit më të afërt. Së fundmi zhurmat pushuan dhe shtatë nga burrat te podiumi u ulën.

Ai që mbeti në këmbë ishte te të shtatëdhjetat, por shtatlartë, me qafën si të buallit dhe shumë i fuqishëm. Mbante xhaketë dhe një këmishë me kuadrate, ashtu si të gjithë ciganët; e vetmja gjë që e dallonte nga të tjerët ishte forca dhe autoriteti i tij. Lira e njohu menjëherë: edhe xhaxha Asrili e kishte atë, po ashtu edhe Mjeshtri i Xhordanit. Shejtani i tij ishte një sorrë, shumë e ngjashme me korbin e Mjeshtrit.

- Ai është Xhoni Faja, kryezoti i ciganëve perëndimorë, - i pëshpëriti Toni.

Xhoni Faja nisi të fliste me një zë të trashë e të ngadalshëm.

- Ciganë! Mirë se vini në mbledhje! Jemi mbledhur të dëgjojmë njëri-tjetrin dhe të marrim një vendim. Të gjithë e dini pse. Shumë prej familjeve që janë mbledhur këtu u ka humbur një fëmijë. Disave u kanë humbur dy. Dikush po i merr ata. Të jeni të sigurt se edhe endacakëve u kanë humbur fëmijët. Nuk kemi asnjë konflikt me ta për këtë çështje. Tani flitet edhe për një fëmijë dhe një shpërblim që është caktuar për të. Këtu e kemi të vërtetën, që t'u japim fund të gjitha thashethemeve. Fëmija quhet Lira Belakua dhe po e kërkon gjithandej policia. Policia ka vënë një shpërblim prej njëmijë sterlinash për atë që ua dorëzon. Ajo është fëmija e një endacaku, por e kemi ne dhe do të qëndrojë në kujdesin

tonë. Në qoftë se ndokush tundohet nga shpërblimi prej njëmijë sterlinash, le t'i bëjë hesap kokës. Ne nuk do ta dorëzojmë atë.

Lira u skuq deri në rrëzë të flokëve, ndërsa Pantalejmoni u bë flutur e kafenjtë për t'u fshehur. Të gjithë sytë u kthyen nga ajo dhe ajo shihte vetëm Mama Kostën, për t'u ndjerë më e sigurt.

Por Xhoni Faja vazhdoi të fliste:

- Por fjalët e shumta janë fukarallëk. Ne duhet të bëjmë diçka. Po ju jap edhe një fakt tjetër: Hamësit, këta vjedhës fëmijësh, i shpien të burgosurit e tyre në një qytezë në veri, larg, në vendin e errësirës. Nuk e di se ç'bëjnë atje me ta. Ca thonë që i vrasin, të tjerë thonë ndryshe. Këtë nuk e dimë. Por dimë që këtë e bëjnë me ndihmën e policisë së endacakëve dhe klerit. Ata i ndihmon çdo lloj pushteti në tokë. Mbajeni mend këtë. Ata e dinë se ç'po ngjet dhe i ndihmojnë sa herë që kanë nevojë. Prandaj nuk e kam të lehtë të flas. Veç kësaj, e kam të nevojshme edhe mbështetjen tuaj. Propozoj që të dërgojmë një skuadër luftëtarësh në veri, që t'i shpëtojmë ata fëmijë dhe t'i kthejmë të gjallë. Propozoj që të vëmë arin tonë për këtë qëllim, si edhe të gjitha zotësitë dhe kurajën që kemi. Po, Rajmond van Gerrit?

Një burrë në sallë kishte ngritur dorën dhe Xhoni Faja u ul duke ia dhënë atij fjalën.

- Ju kërkoj ndjesë, kryezoti Fa. Por me ç'di unë, përveç fëmijëve ciganë ka edhe fëmijë të endacakëve të zënë rob. Mos duhet t'i shpëtojmë edhe ata?

Xhoni Faja u ngrit në këmbë që t'i përgjigjej.

- Rajmond, mos deshe të thuash që, pasi të bëjmë gjithë atë rrugë, përmes rreziqesh të panumërt, deri te një grup fëmijësh të trembur, do t'u themi që disa prej tyre mund të kthehen në shtëpi, ndërsa pjesa tjetër duhet të qëndrojë atje? Jo, të dija njeri më të mirë. Mirë, jeni të gjithë në një mendje me mua, miqtë e mi?

Kjo pyetje i gjeti të papërgatitur, ndaj të pranishmit ngurruan për një çast. Por pastaj e gjithë salla gjëmoi nga zërat që thërrisnin dhe nga duartrokitjet; të gjithë tundnin grushtet në ajër dhe gërthisnin me sa kishin në kokë. E gjithë salla e Zaal-it u tund dhe në lartësitë e saj u ngrit në fluturim një trumbë zogjsh të trembur, që derdhën mbi kokat e njerëzve një shi pluhuri.

Xhoni Faja e la zallahinë të vazhdonte për një minutë, pastaj ngriti dorën duke bërë shenjë të pushonin.

- Do të na duhet pak kohë për t'u përgatitur. Dua që krerët e familjeve të caktojnë një shumë dhe t'ua mbledhin të afërmve të tyre. Do të takohemi prapë këtu pas tre ditësh. Gjatë kësaj kohe unë do të flas me fëmijën që iu përmenda më parë dhe me Farder Koramin, me të cilin do të bëjmë një plan që do ta diskutojmë së bashku kur të takohemi. Natën e mirë të gjithëve!

Figura e tij e madhe topitëse mjaftonte që t'i qetësonte. Kur njerëzit nisën të dalin nga dyert e mëdha në mbrëmjen e freskët, për të shkuar te barkat e tyre apo në baret plot e përplot me njerëz, Lira i tha Mama Kostës:

- Kush ishin ata burrat e tjerë te podiumi?

- Krerët e gjashtë familjeve, ndërsa ai burri tjetër ishte Farder Korami.

Ishte e lehtë të kuptoje se ç'kishte dashur të thoshte për burrin tjetër, sepse ai ishte më i moshuari nga gjithë të tjerët. Ai ecte me bastun dhe gjatë gjithë kohës rrinte prapa Xhoni Fasë dhe dridhej si të kish ethe.

- Eja, - i tha Toni. - Le të shkojmë të takojmë Xhoni Fanë. Sa herë që t'i drejtohesh quaje kryezot Faja. Nuk e di se për çfarë do të pyesë, por tregoji gjithnjë të vërtetën.

Pantalejmoni tani ishte bërë harabel dhe shihte gjithë kureshtje nga supi i Lirës, duke i mbërthyer fort kthetrat pas palltos prej lëkure ujku, ndërkohë që ajo ndiqte Tonin përmes turmës, në drejtim të podiumit.

Ai e ngriti lart. Duke e ditur që po e shihnin të gjithë dhe e ndërgjegjshme që tani papritmas vlente njëmijë sterlina, ajo u skuq dhe nuk i bënin më këmbët të lëvizte. Pantalejmoni iu rras në gjoks dhe u bë maçok i egër, duke iu mbështetur në krahë dhe duke vërshëllyer teksa shihte përqark.

Lira ndjeu ta shtynin dhe shkoi drejt Xhoni Fasë. Kishte një fytyrë të rreptë dhe pa shprehje, dhe ngjante më shumë si një shkëmb i madh sesa njeri, por u përkul dhe i zgjati dorën. Edhe ajo ia dha dorën, që humbi krejt në të tijat.

- Mirë se erdhe, Lira! - i tha.

Pranë tij iu duk sikur zëri i gjëmonte si vetë toka. Ajo do të bëhej nervoze po të mos kishte Pantalejmonin, pastaj edhe ajo shprehja prej guri në fytyrën e Xhoni Fasë sikur u zbut pak. Ai po sillej me të me shumë butësi.

- Faleminderit, kryezot Faja, - i tha ajo.

- Tani le të shkojmë të bisedojmë në dhomën e kuvendit. A të dhanë Kostat të hash mirë?

- Ah, po. Hëngrëm ngjala për darkë.

- Ngjala moçali, besoj.

Dhoma e kuvendit ishte një vend i rehatshëm me një zjarr të madh, me një bufe plot me enë argjendi e porcelani dhe me një tavolinë të madhe të lustruar me një shkëlqim të errët, me dymbëdhjetë karrige rreth e qark.

Burrat e tjerë të podiumit ishin larguar, por plaku që dridhej vazhdonte të ishte aty. Xhoni Faja e ndihmoi të ulej te tavolina.

- Eja të ulesh këtu, nga e djathta ime, - i tha Lirës dhe vetë u ul te karrigia në krye të tavolinës. Lira u ul kundruall Farder Koramit. Kishte pak frikë nga ajo fytyrë e ligur si kafkë dhe nga dridhjet e tij që nuk reshtnin. Shejtani i tij ishte një mace me ngjyra të mrekullueshme vjeshte, shumë e madhe, që eci me madhështi përgjatë tavolinës dhe këqyri njëherë Pantalejmonin, duke i prekur turirin para se të ulej përsëri në prehrin e Farder Koramit, me sytë gjysmë të mbyllur dhe

duke kerrnjuar butësisht.

Një grua, që Lira nuk e kishte vënë re, doli nga hijet dhe u afrua tek ata me një tabaka me gota, e vuri atë përpara Xhoni Fasë, bëri një përulje dhe u largua. Xhoni Faja mori një poçe balte me raki dëllinje dhe mbushi gotën e vet dhe të Farder Koramit, ndërsa Lirës i shtiri verë.

- Pra, - i tha Xhoni Faja, - ia mbathe kështu, Lira?

-Po.

- Kush ishte zonja nga e cila u arratise?

- Quhej zonja Kulter. Në fillim m'u duk shumë e mirë, por pastaj zbulova që ishte një nga Hamësit. Dëgjova dikë që po thoshte se ç'ishin Hamësit; ai emër lidhej me Bordin e Blatimit dhe ajo ishte kreu i tij, sepse gjithçka kishte qenë ideja e saj. Të gjithë po vinin në jetë një plan, nuk e mora vesh se ç'plan ishte, por donin që t'i ndihmoja të kapja sa më shumë fëmijë për ta. Por nuk u shkonte ndërmend...

- Çfarë nuk u shkonte ndërmend?

- Nuk u shkonte ndërmend që unë i njihja disa nga fëmijët që morën: shokun tim, Roxherin, djalin e kuzhinës së kolegjit Xhordan, Billi Kostën dhe një vajzë te pazari i Oksfordit. Edhe një tjetër... po, xhaxhanë tim, kryezot Asrilin. I dëgjova të flisnin për udhëtimet e tij në veri, por nuk e di se çe lidh me Hamësit. I dëgjova fshehurazi se ç'bisedonin me Mjeshtrin dhe studiuesit. Po, u fsheha në Dhomën e Ndenjes, ku nuk lejohet të hyjë askush përveç tyre, dhe atje e dëgjova t'u tregonte për ekspeditat e tij në veri dhe për Pluhurin që kishte parë, dhe ai kishte sjellë aty edhe kokën e Stanislaus Grumanit, së cilës tartarët i kishin bërë një vrimë. Tani Hamësit e kanë kyçur diku. Atë e ruajnë arinjtë me parzmore. Unë dua ta shpëtoj.

Ajo dukej e egër dhe kokëfortë teksa rrinte e ulur atje, e vogël kundrejt shpinës së lartë të gdhendur të karriges. Dy burrat vunë buzën në gaz, por ndërsa buzëqeshja e Farder Koramit ishte ngurruese, e pasur, me atë shprehje të

ndërlikuar që i përshkonte fytyrën si rrezja e diellit që ndjek hijet në një ditë marsi me erë, buzëqeshja e Xhoni Fasë ishte e ngadalshme, e ngrohtë, e çiltër dhe e dhembshur.

- Do të bëje mirë të na tregoje se ç'tha xhaxhai yt atë mbrëmje, - i tha Xhoni Faja. - Mos harro gjësendi. Na trego gjithçka.

Dhe Lira foli më ngadalë se me Kostat, por më ndershmërisht. Ajo i trembej Xhoni Fasë, por ajo që e bënte të trembej më shumë ishte dhembshuria e tij. Kur mbaroi, Farder Korami foli për të parën herë. Zëri i tij ishte më i pasur dhe më muzikor, me shumë tone, ashtu si ngjyrat në gëzofin e shejtanit të tij.

- Për atë Pluhurin, - tha. - Mos përdorën ndonjë emër tjetër për të, Lira?

- Jo. Vetëm Pluhur. Zonja Kulter më tha se ai përbëhej nga grimca elementare, por vetëm kaq.

- Mos mendonin që duke u bërë diçka fëmijëve do të gjenin më shumë nga ai?

- Po, por nuk e di se çfarë. Përveç xhaxhait... Harrova t'ju them diçka. Kur po u tregonte ato fotografitë, se ç'tha edhe diçka tjetër. Aluritësi...

- Çfarë the?

- Aurora, - i tha Farder Korami. - Këtë doje të thoshe, Lira?

- Po. Dhe në dritat e tij ishte një si qytet. Me kulla, kisha dhe kupola, pra me gjëra të tilla. I ngjante pak Oksfordit, ose kështu m'u duk mua. Edhe xhaxha Asrili m'u duk sikur ishte më i interesuar për të, por Mjeshtri dhe studiuesit e tjerë ishin të interesuar më shumë për Pluhurin, ashtu si zonja Kulter, kryezot Boreali dhe të tjerët.

- Kjo qenka shumë interesante, - tha Farder Korami.

- Tani, Lira, - i tha Xhoni Faja, - do të tregoj diçka. Farder Korami është njeri i mençur. Ai është profet. Ai ka qenë në dijeni të gjithçkaje në lidhje me Pluhurin, me Hamësit dhe

kryezot Asrilin e gjithçka tjetër, madje edhe për ty. Sa herë që Kostat shkojnë në Oksford apo te familje të tjera, ata na sjellin të rejat. Për ty, bijë. E dije këtë?

Lira tundi kokën. E zuri frika. Pantalejmoni filloi të hungërojë dhe, pavarësisht se nuk e dëgjonte asnjë prej tyre, ajo e ndjente në majat e gishtërinjve.

- Pra, - i tha Xhoni Faja, - të gjitha ato që ke bërë ia kanë treguar Farder Koramit këtu.

- Po ne nuk i bëmë asgjë të keqe. Të vërtetën po them. Vetëm sa e bëmë pak me baltë. Pastaj nuk shkuam edhe aq larg...

- Për çfarë po flet, moj bijë? - i tha Xhoni Faja.

Farder Korami qeshi dhe në atë çast dridhjet i pushuan dhe i shndriti fytyra si të ishte djalë i ri. Por Lira nuk qeshi. Me zërin që i dridhej i tha:

- Nuk do t'ia kishim hequr kurrë tapën, edhe po ta kishim gjetur. Ishte vetëm një shaka. Nuk do ta kishim mbytur kurrë!

Atëherë filloi të qeshte edhe Xhoni Faja. Ai i ra me pëllëmbë tavolinës aq fort sa u drodhën gotat që ishin mbi të, dhe fshiu lotët nga sytë. Lira nuk kishte parë kurrë një pamje të tillë, nuk kishte dëgjuar kurrë një pëllitje të atillë: dukej si një mal që qeshte.

- Ah, po, - i tha kur ishte prapë në gjendje të fliste. - Edhe atë e morëm vesh, moj bijë. Ngado që kanë shkuar Kostat, njerëzit ia kanë kujtuar atë histori. Toni, lër gjithnjë një njeri të ruajë barkën, i thoshin. Mos e lër vetëm, se ka vajza të mbrapshta rrotull. Ah, ajo histori është përhapur anembanë, madje më larg se moçalet. Por nuk do të ndëshkojmë për të. Jo, jo, rri e qetë për këtë!

Ai pa Farder Koramin dhe dy pleqtë qeshën përsëri, por kësaj here jo edhe aq fort. Dhe Lira u çlirua nga frika. Pastaj Xhoni Faja tundi kokën dhe u bë prapë serioz.

- Siç të thashë, Lira, ne të njohim që kur ishe e vogël, që

kur ishe foshnjë. Nuk e di se ç'të kanë treguar në kolegjin Xhordan, pra se nga je, por ata nuk e dinë gjithë të vërtetën. Të kanë treguar se cilët ishin prindërit e tu?

Lira e pa krejt e shtangur.

- Po, - i tha. - Më kanë thënë që isha... më kanë thënë që... që kryezot Asrili më futi atje ngaqë prindërit e mi vdiqën në një aksident ajror. Kështu më kanë thënë.

- Ah, kështu të paskan thënë? E po, tani bija ime do ta tregoj historinë tënde të vërtetë. E di që është e vërtetë, sepse ma ka treguar një grua cigane, dhe Xhoni Fanë dhe Farder Koramin nuk e gënjen njeri. Pra, kjo është historia jote e vërtetë, Lira. Babai yt nuk ka vdekur në një aksident ajror, sepse babai yt është kryezot Asrili.

Lira e pa gojëhapur.

- Ja se si ndodhi, - vazhdoi Xhoni Faja. - Kur ishte i ri, kryezot Asrili shkoi të eksploronte veriun dhe, kur u kthye, u bë me famë. Ai ishte një burrë me një shpirt të lartë, nxehej shpejt, ishte njeri me pasione. Po ashtu ishte edhe mamaja jote. Megjithëse nuk ishte e rangut të tij, ajo ishte një grua shumë e mençur. Madje ishte studiuese, dhe ata që e kanë parë thonë se ishte një grua shumë e bukur. Ajo dhe babai yt ranë në dashuri që në çastin që u takuan. Por e keqja ishte se në atë kohë mamaja jote ishte e martuar. Ishte martuar me një politikan. Ai ishte anëtar i shpurës së mbretit, një nga këshilltarët e tij më të afërt. Një njeri me pozitë. Kur mamaja jote mësoi që priste një fëmijë, ajo kishte frikë t'i tregonte burrit se fëmija nuk ishte i tij. Dhe kur lindi foshnja – ajo ishe ti, bijë – dukej qartë që ti nuk i ngjaje fare burrit të saj, por babait tënd të vërtetë, prandaj ajo mendoi se ishte më mirë të të fshihte dhe t'i thoshte burrit që vdiqe. Pra, të çuan në Oksford, ku babai yt kishte prona, dhe të lanë nën kujdesin e një gruaje cigane. Por dikush i tregoi burrit të nënës tënde se ç'kishte ndodhur dhe ai e bastisi shtëpinë e ciganes. Veçse ajo arriti të largohej nga shtëpia dhe burri iu

qep nga pas, që ta vriste. Ndërkohë, kryezot Asrilit i çuan fjalë se ç'po ndodhte dhe ai mbërriti në kohë, sepse e gjeti duke hapur dollapin ku gruaja cigane ishte fshehur me ty. Por kryezot Asrili e ftoi në duel dhe e vrau. Të gjithë këtë histori, Lira, na e ka treguar vetë gruaja cigane. Paskëtaj u bë një gjyq i madh. Babai yt nuk ishte nga ata lloj burrash që e mohojnë apo e fshehin të vërtetën, dhe u largua pa probleme nga gjyqi. Ai vërtet kishte vrarë, kishte derdhur gjak, por e bëri që të mbronte shtëpinë dhe fëmijën e tij. Nga ana tjetër, ligji e lejonte një burrë që të hakmerrej për gruan e tij, dhe avokatët e të vrarit argumentuan që ai bëri pikërisht këtë. Gjyqi zgjati me javë të tëra dhe në fund e dënoi kryezot Asrilin duke i konfiskuar të gjithë tokën dhe pasurinë e tij, duke e lënë të varfër. Dhe ai kishte qenë më i pasur se një mbret. Ndërsa mamaja jote nuk u përzje fare. Ajo i ktheu shpinën atij dhe ty. Gruaja cigane më tha se kishte frikë se mos mamaja të trajtonte shumë keq, sepse ajo ishte grua shumë kryelartë. Në qoftë se punët do të shkonin ndryshe, Lira, ti do të mbeteshe te ciganët, sepse gruaja iu lut gjyqit që ta linte në kujdestarinë e saj. Por ligji nuk na përfill shumë ne ciganët. Prandaj gjyqi vendosi që të çonin në një kuvend grash në Uatlington. Po ti nuk e mban mend. Por kryezot Asrili nuk e la me aq. Ai i urrente murgjit dhe murgeshat, dhe një ditë shkoi dhe të hoqi prej andej. Pasandaj të çoi në kolegjin Xhordan dhe i bëri kërkesë gjyqit që ta anulonte vendimin. Gjyqi e pranoi kërkesën e tij. Kryezot Asrili u kthye te ekspeditat e tij, ndërsa ti u rrite në kolegjin Xhordan. Babai yt i kërkoi Mjeshtrit që të mos e lejonte mamanë të të takonte, sepse tanimë i gjithë zemërimi i tij ishte kthyer tek ajo. Mjeshtri i dha fjalën dhe kështu shkuan kohë. Pastaj erdhi ai ankthi i madh për Pluhurin. Anembanë botës, si burrat edhe gratë, nisën të shqetësohen për të. Por ne ciganët nuk donim t'ia dinim për të, deri ditën që ata filluan të merrnin fëmijët tanë. Dhe krijuam lidhjet tona

ngado, madje edhe në kolegjin Xhordan. Ti nuk kishe si ta dije, por edhe ty të ruante dikush, që na raportonte gjithçka, që prej kohës që të çuan atje. Sepse ishim të interesuar për ty, dhe gruaja që të rriti ishte në ankth për ty.

- Kush më ruante? - e pyeti Lira. Iu duk e çuditshme që ato që kishte bërë t'i interesonin dikujt larg prej saj.

- Shërbëtori i kuzhinës. Berni Johanseni, kuzhinieri i ëmbëlsirave. Ai është gjysmë cigan. Këtë nuk e ke ditur kurrë.

Berni ishte një burrë shumë zemërmirë dhe nga ata njerëz të rrallë që e kishin shejtanin të të njëjtit seks me veten. Kur kishin marrë Roxherin, ajo i ishte shfryrë pikërisht Bernit. Dhe ai u kishte treguar gjithçka ciganëve! Ajo u habit.

- Nejse, - vazhdoi Xhoni Faja, - ne e mësuam që ti po largoheshe nga kolegji Xhordan dhe kjo ndodhi në një kohë që kryezot Asrili ishte burgosur dhe nuk mund ta shmangte këtë. Dhe na u kujtua që Mjeshtri i kishte dhënë fjalën se nuk do ta bënte kurrë diçka të tillë, dhe se ai burri me të cilin ishte martuar mamaja jote, politikani që vrau kryezot Asrili, quhej Eduard Kulter.

- Zonja Kulter? - tha Lira e shtangur. - Ajo është mamaja ime?

- Po. Dhe në qoftë se babai yt do të ishte i lirë, ajo nuk do të guxonte kurrë dhe ti do të vazhdoje të ishe në Xhordan, pa ditur asgjë për këto. Por nuk jam në gjendje të shpjegoj pse të lejoi Mjeshtri të shkoje. Ai ishte ngarkuar të kujdesej për ty. Mbase ajo do të ketë përdorur ndonjë lloj fuqie mbi të.

Lira e kuptoi befas sjelljen e çuditshme të Mjeshtrit atë mëngjesin që u largua.

- Po ai nuk donte... - tha duke u përpjekur ta kujtonte me saktësi. - Ai... Atë mëngjes fillimisht shkova ta takoja, dhe nuk duhej t'i tregoja zonjës Kulter... M'u duk sikur ai donte të më mbronte nga ajo...

Ajo heshti dhe pa me vëmendje të dy burrat. Pastaj

vendosi t'u tregonte të vërtetën për Dhomën e Ndenjes.

- Ka edhe diçka tjetër. Atë mbrëmjen që u fsheha në Dhomën e Ndenjes pashë Mjeshtrin që u përpoq të helmonte kryezot Asrilin. E pashë të hidhte një pluhur në verën e tij dhe i tregova xhaxhait. Ai e rrëzoi damixhanën nga tavolina dhe vera u derdh. Pra, i shpëtova jetën. Nuk e mora vesh pse Mjeshtri donte ta helmonte, sepse ai ishte gjithnjë shumë i mirë. Pastaj, atë mëngjesin që u largova, ai më thirri shumë herët në studion e tij, madje më porositi që të shkoja fshehurazi e të mos më shihte askush...

Lira u përpoq të kujtonte me saktësi se ç'i kishte thënë Mjeshtri.

- Më dha diçka dhe më tha që ta mbaja të fshehtë nga zonja Kulter. Them se nuk po bëj gabim që po jua tregoj...

Ajo e futi dorën në xhepin e palltos prej lëkure ujku dhe nxori pakon e mbështjellë me cohën e kadifenjtë. Pastaj e vuri në tavolinë dhe ndjeu kërshërinë e Xhoni Fasë, dhe pa sesi ia qepi Farder Korami ata sytë e shndritshëm e të mençur. Kur e hapi alithiometrin, i pari foli Farder Korami:

- S'ma merrte mendja që do të shihja prapë një prej tyre. Ky është një lexues simbolesh. Çfarë të tha për të, bijë?

- Më tha vetëm se duhej ta zbuloja vetë se si ta përdorja. Dhe e quajti alithiometër.

- Ç'do të thotë? - pyeti shokun e vet Xhoni Faja.

- Është një fjalë greke: *alithia*, që do të thotë e vërtetë. Është një matës i së vërtetës. Mësove si ta përdorësh? - u kthye nga ajo.

- Jo. Mësova se si t'i çoj akrepat e vegjël te figura të ndryshme, por akrepit të madh nuk kam ç't'i bëj. Ai rrotullohet në hesap të tij. Vetëm ndonjëherë, kur jam shumë e përqendruar, mund ta bëj të shkoj në këtë anë a në tjetrën vetëm duke u menduar.

- Di ta përdorësh, Farder Koram? A di ta lexosh?

- Këto figurat anës fushës, - tha Farder Korami duke

e mbajtur me kujdes në drejtim të vështrimit të ngulët të Xhoni Fasë, - janë simbole dhe secili prej tyre tregon një sërë gjërash. Marrim spirancën, për shembull. Kuptimi i parë i saj është shpresa, sepse shpresa është ajo që të mban të lidhur si një spirancë, prandaj nuk dorëzohesh. Kuptimi i dytë është vendosmëria. Kuptimi i tretë është parandalimi. Kuptimi i katërt është deti. Dhe kështu me radhë, deri në dhjetë a dymbëdhjetë, apo mbase kuptime të pafundme.

- I di të gjitha?

- I di disa, por për ta lexuar plotësisht më nevojitet libri. E di se ku ndodhet libri, por nuk e kam me vete.

- Do ta marrim më vonë, - i tha Xhoni Faja. - Na trego sesi lexohet.

- Me tre akrepat që mund t'i kontrollosh, - shpjegoi Farder Korami, - mund të bësh një pyetje. Duke i çuar te tre simbole, mund të bësh çfarëdo lloj pyetje që do, sepse do të marrësh shumë nivele të secilës. Kur të kesh ndërtuar pyetjen, akrepi tjetër rrotullohet dhe të tregon simbole të tjera, që të japin përgjigjen.

- Po nga e di se në ç'nivel po mendon kur ngre një pyetje? - i tha Xhoni Faja.

- Ah, këtë nuk mund ta bëjë vetë. Ai punon vetëm kur pyetësi i mban nivelet në mendje. Në radhë të parë duhet të dish të gjithë kuptimet, dhe ato mund të jenë me mijëra. Pastaj duhet të jesh i aftë t'i mbash në mendje pa u ngutur, apo ta detyrosh të japë përgjigje, pra vetëm të shohësh akrepin që rrotullohet. Kur të ketë bërë një rrotullim të plotë do të mësosh se cila është përgjigja. E di sesi punon, sepse kam parë njëherë sesi e përdorte një njeri i mençur në Upsala. Ajo ishte e vetmja herë që kam parë një të tillë. A e di sesa të rrallë janë?

- Mjeshtri më tha që kishte vetëm gjashtë, - i tha Lira.

- Nuk ka shumë të tillë.

- Dhe a e mbajte të fshehtë nga zonja Kulter, siç të porositi

Mjeshtri? - e pyeti Xhoni Faja.

- Po. Por shejtani i saj vinte gjithnjë në dhomën time. Jam e sigurt që e zbuloi.

- Të kuptoj. Mirë, Lira, nuk e di a do të jemi në gjendje të kuptojmë se si qëndrojnë punët, por unë po të jap mendimin tim. Mjeshtri ishte ngarkuar nga kryezot Asrili të kujdesej për ty dhe të të ruante nga mamaja jote. Dhe ai e ka mbajtur fjalën për më shumë se dhjetë vjet. Pastaj miqtë e kishës së zonjës Kulter e ndihmuan të themelonte Bordin e Blatimit, nuk e di se për çfarë qëllimi, dhe në të ajo ishte po aq e fuqishme sa kryezot Asrili në të vetën. Të dy prindërit e tu janë shumë të fuqishëm në këtë botë, që të dy janë ambiciozë, dhe Mjeshtri i Xhordanit është përpjekur të mbajë në baraspeshë mes tyre. Por tani Mjeshtrit i duhet të kujdeset për njëqind gjëra. Në radhë të parë i duhet të kujdeset për kolegjin dhe mbarëvajtjen e tij. Pra në qoftë se ndjen t'i kanoset ndonjë rrezik, atij i duhet t'i dalë përpara. Dhe kisha në këto kohëra është bërë më autoritare, Lira. Ka këshilla për këtë e këshilla për atë; madje flitet se kanë ndërmend të ringjallin Zyrën e Inkuizicionit, na ruajt Zoti! Dhe Mjeshtri ka përgjegjësi të mëdha mes gjithë këtyre forcave. Atij i duhet ta mbajë kolegjin Xhordan në krahun e djathtë të kishës, përndryshe ai nuk do të mund të mbijetojë. Veç tij, ai është në merak të madh edhe për ty, moj bijë. Berni Johanseni na e ka thënë gjithnjë shumë qartë këtë. Mjeshtri i Xhordanit dhe studiuesit të duan si fëmijën e tyre. Ata do të bënin gjithçka për ty, jo vetëm ngaqë i kanë dhënë fjalën kryezot Asrilit, por edhe për hir tënd. Prandaj në qoftë se Mjeshtri nuk e mbajti fjalën dhe të dha te zonja Kulter, këtë e ka bërë ngaqë ka menduar se do të jesh më e sigurt me të se në kolegjin Xhordan, pavarësisht se si mund të duken gjërat. Dhe nëse është përpjekur të helmojë kryezot Asrilin, këtë e ka bërë se do të ketë menduar që kryezot Asrili po i fut të gjithë në rrezik, madje edhe ne; madje të gjithë botën. Për

mendimin tim, Mjeshtrit i është dashur të marrë vendime të lemerishme dhe ato sidoqoftë do të dëmtojnë dikë. Por në qoftë se bën atë që duhet, mbase do të sjellë dëme më të vogla se po të bëjë zgjedhjen e gabuar. Dhe kur u detyrua të linte të ikje, të dha lexuesin e simboleve dhe të kërkoi ta mbaje të fshehtë. Jam kureshtar të di se për çfarë ta dha ty atë, sepse ti nuk di ta lexosh.

- Më tha se atë ia kishte bërë dhuratë kolegjit xhaxha Asrili, shumë vite më parë, - u kujtua Lira. - Donte të më thoshte edhe diçka tjetër, por në atë çast dikush trokiti te dera. Mbase donte të më thoshte që ta mbaja të fshehtë edhe nga kryezot Asrili.

- Ose të kundërtën, - i tha Xhoni Faja.

- Ç'do të thuash, Xhon? - e pyeti Farder Korami.

- Mbase ka dashur t'i kërkojë Lirës që t'ia kthejë kryezot Asrilit, për të ndrequr atë që bëri me helmin. Mbase do të ketë menduar që rreziku nga kryezot Asrili ka kaluar. Apo që kryezot Asrili mund të lexojë diçka të mençur nga ky instrument dhe mund t'i nevojitet për qëllimet e tij. Meqë tani kryezot Asrili ka rënë në burg, mbase me ndihmën e tij mund të arrijë të lirohet. Mirë, Lira, ruaje mirë këtë lexues simbolesh. Po ta ruash me kujdes, nuk do të kem merak pse ta lashë ty. Por mbase do të vijë koha që të na nevojitet edhe ne ndihma e tij. Atëherë do ta kërkoj.

Ai e mblodhi me cohën e kadifenjtë dhe ia ktheu. Lira donte t'i bënte një mori pyetjesh, por i erdhi zor nga burri trupmadh me sy të vegjël e të mprehtë mes gjithë atyre rrudhave. Megjithatë nuk iu ndenj pa i bërë një pyetje:

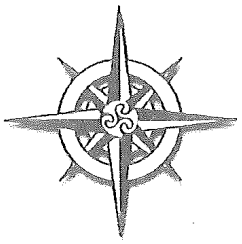
- Kush ishte ajo gruaja cigane që më rriti?

- Ah, ishte mamaja e Billi Kostës. Nuk të tregoi, sepse nuk e lejova unë. Megjithatë ajo e di se ç'biseduam këtu. Tani shko dhe kthehu tek ajo. Ke shumë gjëra për të menduar, bijë. Pas tre ditësh do të bëjmë një mbledhje tjetër dhe atje do të vendosim se çfarë do të bëjmë. Bëhu vajzë e mbarë,

Lira. Natën e mirë!

- Natën e mirë, kryezot Faja! Natën e mirë, Farder Koram! - u tha duke shtrënguar në gjoks alithiometrin me njërën dorë dhe duke mbajtur Pantalejmonin me dorën tjetër.

Të dy burrat i buzëqeshën me dhembshuri. Jashtë derës po e priste Mama Kosta. Dhe si të mos kishte ndodhur asgjë, që kur kishte lindur Lira, nëna e barkës e mori në krahët e mëdha dhe e puthi para se ta shpinte në shtrat.

8. Mërzia

Lirës iu desh të përshtatej me historinë e re që sapo mësoi, dhe kjo nuk mund të bëhej në një ditë të vetme. Ta shihte kryezot Asrilin si baba, kjo hahej, por nuk ishte e thjeshtë të shihte zonën Kulter si mamanë e saj. Po të kishte ndodhur para disa muajsh, kushedi sa do të gëzohej, dhe i kishte shkuar ndërmend ky mendim, por tani ishte shtangur krejt.

Por ajo s'e vrau mendjen shumë për këtë, sepse qyteza e moçalit ishte plot me gjëra të reja për të zbuluar dhe aty kishte shumë fëmijë ciganë. Brenda atyre tre ditëve ajo u bë shumë e zonja në përdorimin e barkës (të paktën kështu i dukej) dhe mblodhi rreth vetes një turmë të madhe me çapkënë me historitë e saj mbi babanë e jashtëzakonshëm që, për fat të keq, ishte rënë rob.

- Pastaj një mbrëmje në kolegjin Xhordan erdhi për darkë ambasadori turk. Ai kishte marrë urdhër nga vetë sulltani që të vriste babanë tim, dhe kishte një unazë të madhe plot me helm në gisht. Kur erdhi vera, ai u përkul mbi gotën e babait dhe e derdhi helmin në të. E bëri kaq shpejt, saqë nuk e pa askush, por...

- Ç'lloj helmi? - e pyeti një vajzë me një fytyrë të ligur.

- Helm nga një gjarpër shumë i veçantë turk, - sajoi Lira, - që e kapën duke e ndjellë me anë të një fyelli magjik. Pastaj

e lyen fyellin me mjaltë e ia hodhën, dhe gjarpri e kafshoi dhe iu ngjitën dhëmbët në të. Ata e kapën dhe ia shpëlanë helmin me qumësht. Nejse, babai im e pa se ç'bënë turqit dhe u tha: "Zotërinj, dua të ngremë një dolli për miqësinë mes kolegjit Xhordan dhe kolegjit të Izmirit - nga i cili ishte ambasadorit turk – për të treguar që duam të jemi miq, le t'i pimë gotat me fund."

Ambasadori e ndjeu veten ngushtë, sepse nuk mund të mos pranonte ta pinte, se do ta fyente. Por nga ana tjetër, e dinte që pija ishte e helmatisur. Ai u zbeh dhe i ra të fikët mbi tavolinë. Kur erdhi në vete, pa se të gjithë ishin mbledhur rrotull tij dhe po e shihnin. Dhe nuk i mbeti rrugë tjetër, ose ta pinte gotën ose të dorëzohej.

- Dhe çfarë bëri?

- E piu. Vdiq brenda pesë minutash dhe hoqi keq.

- E pe me sytë e tu gjithë këtë?

- Jo, sepse në Tavolinën e Lartë nuk lejohen vajzat. Por e pashë kur ia nxorën trupin prej andej. Lëkura i ishte rrudhur si një mollë e vjetër dhe sytë i kishin dalë vendit. Atyre iu desh t'ia shtynin brenda në zgavra...

Dhe kësisoj.

Ndërkohë, në të gjithë moçalin policia po trokiste nëpër dyert e shtëpive, duke kërkuar nëpër papafingo e gjithandej, duke marrë në pyetje cilindo që thoshte se kishte parë një vajzë të vogël flokëverdhë. Ndërsa në Oksford kërkimet ishin akoma më të ethshme. Kolegjin Xhordan e kontrolluan prej dhomës së kutive me pluhur e deri te qilari më i errët, po kështu edhe Gabrielin dhe Shën Majkëllin, derisa krerët e kolegjeve u ngritën në protestë pse po shkeleshin të drejtat e tyre të lashta. I vetmi përfytyrim që pati Lira për ato kërkime ishte gumëzhima e pandërprerë e aeroplanëve që shkonin kryq e tërthor nëpër qiell. Ata nuk dukeshin, sepse retë ishin ulur poshtë, dhe, si rregull, duhej të qëndronin në një lartësi të caktuar mbi moçal, por kushedi se ç'shpikje

djallëzore kishin bërë për të spiunuar? Ndaj kur i dëgjoi ndenji e fshehur dhe vuri në kokë kapuçin e mushamasë, që të mos i dalloheshin flokët.

E pyeti Mama Kostën me hollësi për historinë e lindjes së saj. Dhe nisi të përfytyronte duke përdorur imagjinatën e saj të ndezur ikjen e tyre nga shtëpia, si u fshehën në dollap, zërat e vrazhdë që ftonin njëri-tjetrin në dyluftim, vringëllimën e shpatave...

"Shpatave? Mos po sheh gjë ëndrra me sy hapur, moj bijë? - i tha Mama Kosta. - Zoti Kulter kishte një pisqollë dhe kryezot Asrili i ra në dorë dhe ia rrëzoi. Pastaj u dëgjuan dy të shtëna. E shtëna e parë ishte e Eduard Kulterit, që arriti ta merrte pisqollën dhe e shkrehu, ndërsa e dyta ishte e kryezot Asrilit, që ia mori prapë nga dora dhe ia ktheu atij. E qëlloi në lule të ballit dhe ia derdhi trutë jashtë. Pastaj më tha mua: "Dil jashtë, zonja Kosta, dhe ma jep beben", sepse ti dhe shejtani yt vutë kujën. Ai të mori dhe të përkëdheli, pastaj të vuri në sup dhe nisi të ecte poshtë e lart duke qeshur, ndërsa në këmbë kishte burrin e vrarë. Dhe dha urdhër t'i sillnin verë, ndërsa mua më tha të laja dyshemenë."

Kur e dëgjoi për herë të katërt, Lira ishte më se e bindur që e mbante mend mirë, madje filloi të sajojë edhe hollësi të tilla, si ç'ngjyra kishte pasur palltoja e zonjës Kulter dhe pelerinat apo gëzofët e varur në dollap. Mama Kosta qeshi.

Dhe sa herë që ishte vetëm, Lira nxirrte alithiometrin dhe e vështronte ngultas, siç sheh dashnori fotografinë e së dashurës. Pra, çdo imazh kishte disa kuptime, apo jo? Pse nuk ishte në gjendje ta vinte në punë? A nuk ishte vajza e kryezot Asrilit?

Iu kujtua se ç'i kishte thënë Farder Korami dhe u përpoq të përqendrohej në tre simbole të marra kuturu, duke i çuar akrepat atje, dhe pa se kur e mbante alithiometrin në pëllëmbë dhe e shihte pa e vrarë mendjen, akrepi i gjatë niste të lëvizte në një mënyrë më të qëllimshme. Në vend

që të shkonte kuturu, ai lëvizte më shtruar, duke shkuar nga njëra figurë te tjetra, rrotull fushës. Ndonjëherë qëndronte te dyshi, ndonjëherë tjetër te treshi dhe ndonjëherë shkonte te katra a më tutje, dhe megjithëse nuk kuptoi asgjë nga kjo, ndjeu një gëzim të parrëfyer si kurrë më parë. Pantalejmoni përkulej mbi fushë njëherë si mace dhe njëherë si mi, duke ndjekur me kokë akrepin, dhe nja dy herë që të dy patën një ndjesi sikur një rreze dielli të kishte depërtuar mes reve për të ndriçuar një varg kodrash madhështore në largësi – diçka të përtejme dhe kurrsesi të dyshimtë. Dhe Lira u rrëqeth njëlloj si në rastet kur dëgjonte fjalën *Veri*.

Kështu kaluan ditët, duke shkuar tutje-tëhu sa te barkat e sa te Zaal-i. Pastaj erdhi mbrëmja e mbledhjes së dytë. Kësaj here salla ishte mbushur më shumë se më parë. Lira dhe Kostat shkuan në kohë dhe zunë vend në radhën e parë dhe, kur salla u mbush sa nuk nxinte më, Xhoni Faja dhe Farder Korami u afruan te podiumi dhe u ulën prapa tavolinës. S'ishte nevoja që Xhoni Faja të bënte shenjë për të mbajtur qetësi; me të vënë duart e mëdha në tavolinë, gumëzhima e atyshme u fashit.

- Mirë, - tha, - e bëtë atë që ju kërkova. Madje më mirë nga ç'shpresoja. Tani dua që krerët e gjashtë familjeve të vijnë këtu dhe të japin floririn dhe të hollat që premtuan. I pari le të vijë Nikolas Rokbaji.

Një burrë i bëshëm me një mjekër të zezë u ngjit te podiumi dhe la në tavolinë një çantë të rëndë lëkure.

- Ky është floriri ynë, - tha. - Veç tij ne ofrojmë edhe tridhjetë e tetë burra.

- Faleminderit, Nikolas, - i tha Xhoni Faja.

Farder Korami po mbante shënime. Burri i parë qëndroi prapa podiumit, ndërsa Xhoni Faja thirri tjetrin, pastaj tjetrin, dhe secili prej tyre u ngjit lart, la një çantë në tavolinë dhe njoftoi për numrin e burrave që kishte mbledhur. Kostat bënin pjesë te familja Stefanski dhe, natyrisht, Toni ishte

nga të parët që kishte dalë vullnetar. Lira vuri re shejtanin e tij si fajkua, që qëndronte sa në një këmbë në tjetrën, dhe hapi krahët kur Stefani la paratë mbi tavolinë dhe i premtoi Xhoni Fasë se njëzet e tre burra nga të tijtë do të vinin me të.

Pasi erdhën të gjashtë krerët e familjeve, Farder Korami u tregoi shënimet e veta Xhoni Fasë, i cili u ngrit prapë në këmbë, për t'u folur njerëzve në sallë.

- Miq, gjithsej janë mbledhur njëqind e shtatëdhjetë burra. Ju falënderoj nga zemra për këtë. Sa për floririn, duke u nisur nga pesha e tij jam i sigurt se i keni shkundur mirë sëndukët dhe dua t'ju falënderoj nxehtësisht edhe për këtë. Tani ja se ç'do të bëjmë. Do të blejmë një anije dhe do të lundrojmë në veri, që t'i gjejmë ata fëmijë dhe t'i lirojmë. Duke u nisur nga ato që dimë, do të na duhet edhe të luftojmë. Nuk do të jetë hera e parë, as e fundit, por nuk kemi luftuar ende me ata njerëz që grabitën fëmijët, dhe duhet të jemi jashtëzakonisht dinakë. Por nuk do të kthehemi kurrsesi pa fëmijët tanë. Po, Dirk Vrajes?

Një burrë u çua në këmbë dhe tha:

- Kryezot Faja, e dini pse na i rrëmbyen fëmijët?

- Me ç'kemi dëgjuar, për një çështje fetare. Po bëjnë një eksperiment, por nuk e dimë se të ç'natyre. Madje, t'ju themi të drejtën, nuk e dimë as se ç'e keqe mund t'u vijë. Por sidoqoftë, për mirë a për keq, ata nuk kanë të drejtë të vijnë natën dhe të rrëmbejnë fëmijët e vegjël nga gjiri i familjeve të tyre. Po, Rajmond van Gerrit?

Burri që kishte folur në mbledhjen e parë u çua në këmbë dhe tha:

- E kam fjalën për atë vajzën, kryezot Faja, për atë që thatë se e kërkonin gjithandej. Atë që është ulur në rreshtin e parë. Dëgjova se të gjithë njerëzve të moçalit ua kanë kthyer shtëpitë përmbys për shkak të saj. Madje kam dëgjuar se sot e kësaj dite është krijuar një lëvizje e fuqishme edhe në Parlament,

për të shfuqizuar të drejtat tona të lashta për shkak të asaj vajzës. Po, miqtë e mi, - vazhdoi mes psherëtimave të habisë, - do të nxjerrin një ligj që nuk do të na lejojë më të hyjmë e të dalim lirisht në moçale. Tani, kryezot Faja, ne duam të dimë se cila është kjo vajzë, për shkak të së cilës na duhet të kalojmë telashe të tilla? Me ç'kam dëgjuar, ajo nuk është as cigane. Si është e mundur që fëmija e një endacaku të na fusë në një rrezik të tillë?

Lira pa nga Xhoni Faja. Po i rrihte zemra kaq fort, saqë nuk i dëgjoi fare fjalët e para të tij.

- Fol hapur, Rajmond, mos ki ndrojtje! - i tha. - Ti do që t'jua kthejmë atyre prej të cilëve është arratisur, apo jo?

Burri u ngrys në fytyrë, por nuk foli.

- Mirë, mbase këtë do, por mbase edhe jo, - vazhdoi Xhoni Faja. - Por dua që ta vrisni pak mendjen që të gjithë për këto që do t'ju them tani. Kjo vajzë e vogël është vajza e kryezot Asrilit. Mbase e keni harruar, por ishte kryezot Asrili ai që ndërmjetësoi me turqit për jetën e Sem Brokmenit. Ishte kryezot Asrili ai që i lejoi barkat e ciganëve të shkonin lirisht në kanalet që kalonin përmes pronës së tij. Ishte kryezot Asrili ai që nuk pranoi në Parlament të viheshin taksat e kalimit ujor, dhe ky ishte një përfitim mjaft i madh për ne. Dhe ishte kryezot Asrili që luftoi natë e ditë në përmbytjet e '53-shit, dhe u hodh dy herë në ujë për të shpëtuar Rudin e vogël dhe Nelli Kupmanin. I harruat këto? A nuk ju vjen turp nga vetja? Dhe tani kryezot Asrili po mbahet i burgosur në një nga zonat më të errëta dhe më të egra, i burgosur në fortesën e Svalbardit. Doni t'ju them se çfarë krijesash e ruajnë? Dhe kjo është vajza e tij e vogël, që e ka lënë në kujdesin tonë, ndërsa Rajmond van Gerriti do që t'ia dorëzojmë autoriteteve për pak paqe dhe qetësi. Kështu është, Rajmond? Ngrihu në këmbë dhe përgjigju.

Por Rajmond van Gerriti ishte zhytur në karrigen e tij, dhe nuk kishte burrë nëne që ta ngrinte. U dëgjua një

fishkëllimë mosmiratimi dhe Lira mendoi se kushedi sa i turpëruar duhej të ndihej. Por nga ana tjetër u ndje shumë krenare për të atin.

Xoni Faja u kthye nga burrat e tjerë që qëndronin te podiumi.

- Nikolas Rokbaji, ty do të ngarkoj si detyrë që të gjesh një anije dhe ta drejtosh kur të lundrojmë. Adam Stefanski, dua që ti të marrësh në ngarkim armët dhe municionet, dhe të drejtosh luftimet. Roxher van Popeli, ti do të marrësh përsipër furnizimin me ushqime dhe veshje. Simon Hartmani, ti do të marrësh përsipër thesarin dhe do të mbash llogaritë e të gjithë floririt tonë. Benxhamin de Rojter, ti do të marrësh detyrën e spiunazhit. Duhet të zbulojmë shumë gjëra dhe këtë detyrë po ta ngarkoj ty. Do t'i raportosh për gjithçka Farder Koramit. Majkëll Kancona, ti do të jesh koordinatori i punës së katër krerëve të parë dhe do të më raportosh mua. Në rast se vdes, ti do të jesh zëvendësi im. Pra kjo ishte ndarja e detyrave, sipas zakonit. Në qoftë se ndonjë burrë a grua nuk është dakord, është i lirë të flasë.

Pas pak u ngrit në këmbë një grua.

- Kryezot Faja, nuk do të merrni ndonjë grua në këtë ekspeditë, që të kujdeset për fëmijët pasi t'i gjeni?

- Jo, Nill. Në rast se shpëtojmë ndonjë fëmijë, në kujdesin tonë ai do të ndihet më mirë nga ç'ka qenë.

- Po sikur t'ju duhet të përdorni gra të maskuara si roje apo mëndesha, për t'i shpëtuar?

- Hëm, për këtë nuk më kishte shkuar mendja. Do ta mendojmë kur të flasim në dhomën e kuvendit, të jap fjalën për këtë.

Ajo u ul dhe u ngrit në këmbë një burrë.

- Kryezot Faja, ju thatë që kryezot Asrilin e kanë burgosur. Keni bërë ndonjë plan për ta shpëtuar? Sepse në qoftë se kjo është e vërtetë dhe, nëse e ruajnë ata arinjtë, do të nevojiten më shumë se njëqind e shtatëdhjetë burra. Kryezot Asrili

ka qenë miku ynë dhe nuk e di nëse duhet të shkojmë deri atje.

- Adrian Barks, ke shumë të drejtë. Por unë mendoj se, kur të shkojmë në Veri, duhet t'i hapim mirë sytë dhe veshët, që të mësojmë gjithçka. Mbase do të na jepet mundësia ta ndihmojmë, por e mira është që njerëzit dhe floririn t'i përdorim vetëm për qëllimin tonë, pra për të gjetur fëmijët dhe për t'i kthyer në shtëpi.

Në këmbë u çua një grua tjetër.

- Kryezot Faja, ne nuk e dimë se ç'mund t'u kenë bërë fëmijëve tanë ata Hamësit. Kemi dëgjuar histori nga më të lemerishmet. Kemi dëgjuar për fëmijë pa koka apo për fëmijë që i kanë ndarë në mes dhe i kanë qepur, apo gjëra të tjera që nuk m'i nxë goja t'i them. Nuk dua t'ju bëj të ndiheni keq, por të gjithë kemi dëgjuar gjëra të tilla dhe dua të flasim hapur. Në rast se këto janë të vërteta, kryezot Faja, shpresoj që ju të merrni hak. Shpresoj që të mos keni pikë mëshire e të hakmerreni me të gjithë forcën për atë gjëmë të mynxyrshme. Jam e sigurt se po flas në emër të çdo nëne që ia kanë marrë fëmijën Hamësit.

U dëgjua një murmurimë e fortë miratimi dhe ajo u ul. Të gjithë ata që ishin në sallën e *Zaal*-it tundën kokat. Xhoni Faja priti që të vendosej qetësia dhe tha:

- Asgjë nuk ka për të ma mbajtur dorën, Margaret, me përjashtim të gjyqit. Në qoftë se e zgjas dorën në veri, këtë e bëj vetëm që të godas më fort në Jug. Që të godas një ditë të afërt, është po aq keq sa të godas qindra milje larg. Të jesh e sigurt se fshihet një pasion shumë i nxehtë prapa atyre fjalëve që thua. Por në qoftë se jepeni pas atij pasioni, miqtë e mi, do të bëni atë për të cilën ju kam paralajmëruar gjithnjë: do të jepeni pas ndjenjave tuaja dhe do të harroni punën që duhet të bëni. Puna jonë në radhë të parë është të shpëtojmë, pastaj të ndëshkojmë. Nuk ka vend për ndjenjat e mërzisë. Nuk kanë rëndësi ndjenjat tona. Nëse arrijmë

t'i shpëtojmë fëmijët, por s'ia dalim dot të ndëshkojmë Hamësit, atëherë e kemi bërë detyrën tonë kryesore. Por nëse synojmë që në radhë të parë të ndëshkojmë Hamësit dhe kështu humbim mundësinë për të shpëtuar fëmijët, atëherë kemi dështuar. Por të jesh e sigurt për këtë, Margaret. Kur të vijë koha për të ndëshkuar, do të godasim kaq fort saqë do t'i bëjmë t'u dridhen këmbët nga frika. Do t'i shpartallojmë dhe shkatërrojmë, do t'i lëmë të thyer dhe të shpartalluar, të copëtuar në mijëra copëra dhe të shpërndarë në mes të katër erërave. Mos ki merak, nuk do të tregohem zemërbutë kur të vijë koha. Dhe koha do të vijë nën gjykim dhe jo nën pasion. Kush dëshiron të flasë tjetër? Të flasë kush të dëshirojë.

Por nuk u ngrit më njeri tjetër dhe Xhoni Faja i ra fort çangës së mbylljes. Pastaj ai dhe burrat e tjerë u larguan nga podiumi dhe shkuan në dhomën e kuvendit. Lira ishte pak e zhgënjyer. Pse nuk donin që të shkonte edhe ajo atje? Por Toni qeshi.

- Kanë plane për të bërë, - i tha. - Ti e bëre punën tënde, Lira. Tani e ka radhën Xhoni Faja dhe këshilli.

- Po unë nuk kam bërë ende asgjë! - e kundërshtoi Lira, ndërsa ndiqte të tjerët në mëdyshje jashtë sallës dhe nëpër rrugicën me kalldrëm që të shpinte te bankina. - E vetmja gjë që kam bërë deri tani ishte se ia mbatha nga zonja Kulter. Po ky është vetëm fillimi. Dua të shkoj në veri!

- E di çfarë? - i tha Toni. - Do të sjell prej andej dhëmbin e një lope deti, ja se çfarë do të bëj.

Lira u vrenjt. Pantalejmoni zuri të përqeshte shejtanin e Tonit, duke iu ngërdheshur si majmun. Ajo mbylli sytë e mushkëllyer me përçmim. Lira u ngjit te bankina me shokët e saj të rinj, duke tundur fenerët e varur në parmakët mbi ujërat e errëta, për të tërhequr peshqit me sy të zgurdulluar që notonin ngadalë në sipërfaqe.

Por mendjen e kishte te Xhoni Faja dhe dhoma e kuvendit. Nuk vonoi dhe u përvodh përsëri në rrugicën me kalldrëm,

dhe shkoi te Zaal-i. Në dritaren e dhomës së kuvendit pa një dritë. Dritarja ishte shumë e lartë dhe nuk shihte dot se ç'bëhej brenda, por dëgjoi një gumëzhimë zërash.

Prandaj shkoi te dera dhe trokiti e vendosur pesë herë. Zërat pushuan, u dëgjua një karrige të fërkohej pas dyshemesë dhe dera u hap, duke derdhur jashtë dritën e butë të fenerëve me vajguri.

- Po? - i tha burri që e hapi.

Prapa tij Lira pa burrat që ishin ulur përqark tavolinës, ku ishin vënë çantat me flori dhe letra e kalema.

- Unë dua të vij në veri, - tha Lira me zë të lartë, që ta dëgjonin të gjithë. - Dua të vij që të shpëtoj fëmijët. Për këtë u largova nga zonja Kulter. Madje edhe përpara kësaj doja të shpëtoja shokun tim, Roxherin, djalin e kuzhinës së kolegjit Xhordan, që e morën Hamësit. Dua të vij dhe t'ju ndihmoj. Unë kam njohuri mbi lundrimin dhe di të marr të dhënat anbaromagnetike të Aurorës. Pastaj di edhe se ç'pjesë të ariut mund të hani dhe plot gjëra të tjera. Vetëm kur të shkoni atje do ta kuptoni sesa nevojë keni për mua, dhe do të pendoheni që nuk më morët me vete. Ajo gruaja kishte të drejtë kur tha se do t'ju nevojitet edhe ndihma e grave... edhe ajo e fëmijëve, do të shtoja. Këtë nuk e dini. Prandaj duhet të më merrni edhe mua, kryezot Faja, të më falni që ju ndërpreva bisedën.

Ajo kishte hyrë tani në dhomë dhe të gjithë burrat me shejtanët e tyre po e shihnin, disa të mahnitur dhe disa të nxehur, por ajo i mbante sytë vetëm te Xhoni Faja. Pantalejmoni iu ul në sup, ndërsa sytë e maces i ishin bërë të gjelbër.

- Lira, nuk bëhet fjalë që të fusim ty në rrezik, prandaj mos ushqe shpresa të kota, moj bijë. Do të rrish këtu, me Mama Kostën, që të jesh e sigurt.

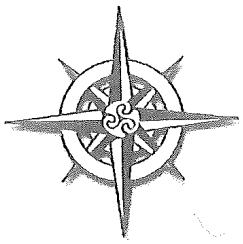
- Por unë po mësoj të lexoj edhe alithiometrin. Nga dita në ditë po i afrohem gjithnjë e më shumë. Ju do të keni

nevojë për të...

- Jo! - tundi kokën ai. - E di që je mprehur për të shkuar në veri, por jam i bindur se as zonja Kulter s'do të të kish marrë atje. Në qoftë se do të shohësh veriun, duhet të presësh derisa të marrë fund kjo e keqe. Tani, dil përjashta!

Pantalejmoni fishkëlleu lehtë, por shejtani i Xhoni Fasë u ngrit në fluturim nga vendi i tij te shpina e karriges dhe erdhi tek ata duke rrahur flatrat e zeza, jo me kërcënim, por për t'u kujtuar se duhej të silleshin mirë. Lira ktheu thembrat nga majat teksa sorra i fluturoi mbi kokë dhe u kthye prapë te Xhoni Faja. Dera u mbyll prapa saj me një kërcitje të vendosur.

- Do të shkojmë, - i tha Pantalejmonit. - Le të provojnë të na ndalin po të duan. Do të shkojmë se s'bën!

9. Spiunët

Gjatë atyre pak ditëve që kishin mbetur Lira zuri të thurte plane, por nga padurimi i la fare; sepse të gjitha kishin të bënin me mënyrën sesi të ikte fshehurazi me anije, por si mund të fshihesh në një anije aq të vogël? Për t'u siguruar, një udhëtim i vërtetë do të kishte nevojë për një anije siç duhej, dhe ajo dinte mjaft histori që përmbanin të gjithë llojet e vendeve për t'u fshehur në një anije të përmasave të plota: barkat e shpëtimit, hambarin e anijes, shtrezén, e vende të tilla; por në radhë të parë duhej të hipte në anije, dhe të largoheshe nga moçalet do të thoshte të udhëtoje si ciganët.

Edhe sikur të arrinte vetë në bregdet, mund të hipte gabimisht në ndonjë anije që s'duhej. Do të ishte bukur të fshihej në ndonjë barkë shpëtimi dhe të zgjohej rrugës për në Brazilin e Lartë.

Ndërkohë aty po bëheshin ditë e natë përgatitjet e ekspeditës. Ajo i rrinte nëpër këmbë Adam Stefanskit, duke e parë sesi zgjidhte vullnetarët për trupat e luftimit. I qepej si rrodhe Roxher van Popelit, duke i sugjeruar se në ç'dyqane të shkonte. A i mbante mend syçakërrët e borës? A i dinte vendet më të mira për të blerë harta polare?

Por ai që donte të ndihmonte më tepër ishte Benxhamin de Rojteri, spiuni. Po ai kishte avulluar shumë herët mëngjesin

pas mbledhjes së dytë dhe, natyrisht, askush nuk e dinte se nga kishte shkuar apo se kur do të kthehej. Kështu që, ngaqë s'dinte ç'të bënte, Lira iu qep Farder Koramit.

- Mbase të nevojitet ndihma ime, Farder Koram, - i tha, - sepse unë di më shumë se të tjerët për Hamësit, ngaqë kam jetuar me një prej tyre. Ndoshta për të kuptuar mesazhet e zotit Rojter.

Atij i erdhi keq për atë vajzë të paduruar dhe të dëshpëruar, dhe nuk e zboi prej andej. Përkundrazi, nisi të bisedojë me të dhe e dëgjoi me vëmendje kur i tregoi ato që mbante mend nga Oksfordi dhe zonja Kulter, dhe e pa me kureshtje kur përdori alithiomaterin.

- Ku ndodhet ai libri që kishte gjithë simbolet? - e pyeti ajo një ditë.

- Në Haidelberg.

- Vetëm një libër është?

- Mund të ketë edhe të tjerë, por unë vetëm një kam parë.

- Jam e sigurt që njëri ndodhet në bibliotekën e Bodlejit, në Oksford, - i tha ajo.

Ajo nuk i hiqte dot sytë nga shejtani i Farder Koramit, i cili ishte shejtani më i bukur që kishte parë ndonjëherë. Kur Pantalejmoni bëhej mace, ai ishte i ligur, i thekëruar dhe i sertë, por Sofonaksi, kështu e quanin, kishte sy të artë dhe ishte jashtëzakonisht elegant, pothuajse dy herë sa një mace e zakonshme dhe me qime të shndritshme. Kur e preknin rrezet e diellit, tek ai përthyheshin më shumë nuanca të kuqërreme-të kafenjta-gjelbëroshe-bojë lajthie-gruri-të arta-vjeshtore-të purpurta nga sa u dinte emrat ajo. Sa donte ta prekte atë gëzof, të fërkonte faqet atje, por sigurisht këtë nuk e bëri kurrë, sepse ishte fyerja më e madhe e imagjinueshme të prekje shejtanin e dikujt tjetër. Natyrisht shejtanët mund të preknin njëri-tjetrin, ose të ndesheshin, por ishte krejtësisht i ndaluar kontakti me shejtanin njerëzor, aq sa edhe në një betejë asnjë luftëtar nuk e prekte shejtanin

e armikut. Ishte rreptësisht e ndaluar. Lira nuk mbante mend t'ia kishte thënë njeri këtë: ajo e dinte instinktivisht, ashtu siç e ndjente që të përzihej në stomak ishte keq dhe të ndiheshe mirë ishte mirë. Kështu edhe pse e admironte gëzofin e Sofonaksit dhe madje mund ta tepronte me ato që ndjente për të, ajo nuk bëri kurrë as përpjekjen më të vogël për ta prekur.

Sofonaksi ishte po aq i shëndetshëm dhe qimendritur sa ç'ishte i ligur dhe i rrëgjuar Farder Korami. Mbase kishte kaluar ndonjë sëmundje apo kishte mbetur sakat, por si pasojë, ai s'mund të ecte pa u kërrusur mbi dy bastunë dhe dridhej pareshtur si gjethe plepi. Megjithatë kishte një mendje të mprehtë dhe të kthjellët, dhe Lira e donte shumë për urtësinë dhe për mënyrën sesi i fliste.

- Ç'kuptim kanë ato orët me rërë, Farder Koram? - e pyeti një mëngjes me diell, duke u përkulur mbi alithiometrin, në barkën e tij. - Ai po kthehet tek kjo.

- Duhet të ketë ndonjë të dhënë, po ta shohësh më nga afër. Çfarë është ajo gjëja e vogël e çuditshme atje në majë?

Ajo picërroi sytë mbi fushën e alithiometrit.

- Është një kafkë.

- Ahere si mendon, ç'kuptim ka kafka?

- Vdekje... Kuptimin e vdekjes ka?

- Pikërisht. Pra, ndër kuptimet e orës së rërës ti gjete vdekjen. Në fakt, pasi të ketë kaluar koha, i cili është kuptimi i parë, vdekja është kuptimi i dytë.

- E di se çfarë po më bën përshtypje, Farder Koram? Akrepi qëndron atje kur bën rrotullimin e dytë. Kur rrotullohet herën e parë, ai dridhet në atë vend, ndërsa herën e dytë ndalet. Mos do të thotë që është kuptimi i dytë, atëherë?

- Mbase. Ç'pyetje bëre, Lira?

- Po mendoja... - Ajo u ndal e habitur, sepse vetëm në atë çast u kujtua se ç'pyetje kishte pasur ndërmend. - Bashkova këto tre figura sepse... po mendoja për zotin de Rojter, hëm...

Dhe vura figurën e gjarprit, të vatrës dhe zgjoin e bletëve, për të pyetur se si po i çonte me spiunazhin, dhe...

- Pse përdore këta tre simbole?

- Sepse mendova që gjarpri është tinëzar, ashtu siç duhet të jetë një spiun, ndërsa vatra mund të thotë njohuri, kur zbulon një të vërtetë, ndërsa zgjoi do të thotë të punosh fort, ashtu siç punojnë gjithnjë bletët. Kështu, nëpërmjet punës së zellshme dhe dinakërisë vjen njohuria, dhe kjo është puna e spiunit. I vura akrepat tek ato dhe mendova një pyetje, dhe akrepi i madh u ndal te vdekja... Si thua, Farder Koram, punon vërtet ky?

- Punon që ç'ke me të, Lira. Veçse ne nuk dimë nëse e kemi lexuar siç duhet. Ky është një lloj arti mjaft i hollë. Mendoj që...

Por nuk mundi ta mbaronte atë që donte të thoshte, se në derë u dëgjua një trokitje e ngutshme dhe brenda hyri një cigan i ri.

- Më fal, Farder Koram, por sapo u kthye Jakob Huismansi dhe është i plagosur.

- Ai ishte me Benxhamin de Rojterin, - i tha Farder Korami. - Çfarë ndodhi?

- Nuk flet, - i tha i riu. - Eja më mirë vetë, Farder Koram, sepse nuk e ka të gjatë. Ka humbur shumë gjak.

Farder Korami dhe Lira shkëmbyen një vështrim të shpejtë paniku dhe habie, por vetëm për një sekondë, dhe Farder Korami u ngrit rrëmbimthi dhe mori bastunët, ndërsa shejtani i tij u hodh përpara tij. Lira e ndoqi me padurim.

Djali i udhëhoqi rrugën deri te një barkë e ngarkuar me panxhar sheqeri, ku ua hapi derën një grua me një përparëse të kuqe prej fanellate. Kur pa që po e shihte Lirën me dyshim, Farder Korami i tha:

- Është e rëndësishme që vajza të dëgjojë ato që do të thotë Jakobi, zonjë.

Gruaja u liroi rrugën dhe qëndroi te dera, me shejtanin e

saj si ketër që kapsalliste sytë mbi dokun e drunjtë. Në njërin nga shtretërit dysh ishte shtrirë një burrë i mbuluar me një kuvertë gjithë arna. Fytyra e zbehur i ishte mbushur gjithë sumbulla djerse, ndërsa sytë i dukeshin të xhamtë.

- Dërgova fjalë për doktorin, Farder Koram, - i tha gruaja duke u dridhur. - Të lutem, mos e prek se ka shumë dhembje. Erdhi përpara disa minutash me barkën e Piter Haukerit.

- Ku është Piteri tani?

- Shkoi të lidhë barkën. Ai më tha që të thërrisja.

- Në rregull. Tani, më dëgjon, Jakob?

Sytë e Jakobit u kthyen nga Farder Korami që ishte ulur në shtratin kundruall, dy hapa më tutje.

- Ç'kemi Farder Koram? - murmuriti.

Lira pa shejtanin e tij. Ajo ishte një qelbës dhe kishte zënë vend pranë kokës së tij, duke u kotulluar, por nuk po flinte, sepse sytë i shndrisnin si të tijtë.

- Çfarë ndodhi? - e pyeti Farder Korami.

- Benxhamini vdiq, - ishte përgjigja. - Ai vdiq, ndërsa Xherardin e zunë rob.

Zërin e kishte të ngjirur, ndërsa frymëmarrjen të çjerrë. Kur pushoi së foluri, shejtani i tij lëvizi nga vendi dhe e lëpiu në faqe; ai mori forcë nga kjo dhe vazhdoi:

- Hymë në Ministrinë e Teologjisë, sepse Benxhamini kishte dëgjuar nga një Hamës që krerët e tyre ishin atje, dhe prej andej vinin të gjithë urdhrat...

Heshti përsëri.

- Zutë ndonjë Hamës? - e pyeti Farder Korami.

Jakobi tundi kokën dhe i hodhi një vështrim shejtanit të tij. Zakonisht shejtanët i flisnin vetëm njerëzve të tyre, por ndonjëherë ky rregull prishej, siç ndodhi edhe kësaj here.

- Zumë tre Hamësa në Klerkenuell dhe i detyruam të na tregonin se për cilët punonin dhe prej kujt i merrnin urdhrat. Ata nuk e dinin se ku i kishin çuar fëmijët, përveçse që ishte një vend në veri, në Lapland...

Ajo u ndal dhe psherëtiu, iu drodh gjoksi i vogël, para se të vazhdonte.

- Pra, Hamsat na treguan për Ministrinë e Teologjisë dhe kryezot Borealin. Benxhamini i tha Xherard Hukut të hynte në Ministrinë e Teologjisë, ndërsa Frans Brokmanit dhe Tom Mendhemit të gjenin kryezot Borealin.

- E gjetën?

- Nuk e dimë. Ata nuk u kthyen më. Farder Koram, dukej sikur ata dinin gjithçka para se të vepronim ne. Sa për Fransin dhe Tomin do t'i kenë kapur të gjallë kur i janë afruar kryezot Borealit.

- Le të kthehemi te Benxhamini, - i tha Farder Korami kur pa se po i vështirësohej frymëmarrja dhe sytë i mbante të mbyllur nga dhembja.

Shejtani i Xhakobit lëshoi një mjaullimë të vogël ankthi dhe dhembshurie, dhe gruaja iu afrua me dorën në gojë, por nuk foli, dhe shejtani vazhdoi me një zë të dobët:

- Me Benxhaminin dhe Xherardin shkuam në Ministrinë e Pallatit të Bardhë dhe gjetëm një derë të vogël anësore që nuk ruhej edhe aq mirë. Ne të tjerët bëmë roje jashtë, ndërkohë që ata e thyen drynin dhe hynë brenda. Por nuk kaloi as një minutë dhe dëgjuam një klithmë të trembur dhe shejtani i Benxhaminit doli jashtë e na bëri një shenjë që të vinim ta ndihmonim, pastaj hyri përsëri brenda. Ne nxorëm thikat dhe vrapuam pas saj. Vendi ishte i errët dhe ngado të zinte syri silueta të errëta, që lëshonin ca tinguj të frikshëm. Bëmë përpara, por në atë çast dëgjuam një trazirë dhe një klithmë të trembur dhe pamë Benxhaminin dhe shejtanin e tij që ranë nga një shkallë e lartë sipër nesh. Shejtani i tij bëri të pamundurën që ta pengonte rënien, por ishte e kotë; që të dy u përplasën në dyshemenë e gurtë dhe u zhdukën në çast. Xherardin nuk e pamë fare, por dëgjuam ulërimën e tij sipër nesh dhe ishim aq të tmerruar saqë nuk na bënin këmbët të lëviznim. Atëherë u dëgjua shkrehja e një harku prapa nesh

dhe shigjeta m'u ngul thellë...

Zëri i shejtanit ishte dobësuar shumë dhe burri i plagosur rënkoi. Farder Korami u zgjat përpara dhe i hapi me kujdes kuvertën. Në shpatullën e Jakobit kishte një shigjetë me pupël në fund, të ngulur aq thellë saqë për dhjetë centimetra dilte në anën tjetër. Lirës iu errën sytë dhe desh i ra të fikët.

Jashtë në mol u dëgjua një zhurmë këmbësh dhe zëra. Farder Korami u ngrit në këmbë dhe tha:

- Erdhi mjeku, Jakob. Tani po largohemi. Do të flasim më gjatë kur të bëhesh më mirë.

Kur po dilte i shtrëngoi supin gruas. Lira i qëndroi pranë kur dolën në mol, sepse aty ishte mbledhur një turmë njerëzish që pëshpëritnin dhe tregonin me duar. Farder Korami porositi Piter Haukerin që të shkonte menjëherë të lajmëronte Xhoni Fanë, pastaj tha:

- Lira, sapo të mësojmë sesi do t'i vejë filli Xhakobit, do të flasim prapë për atë alithiometrin. Tani je e lirë të bësh ç'të duash, bijë. Do të çoj fjalë.

Lira ishte edhe vetë e habitur. Ajo shkoi dhe u ul te një sop me bar në breg, dhe nisi të hidhte topa balte në ujë. Tanimë nuk ndjente asnjë lloj kënaqësie apo krenarie pse dinte të lexonte alithiometrin. Madje e kishte frikë. Çfarëdolloj force të ishte ajo që e bënte akrepin të lëvizte apo ndalej, ai i dinte gjërat si një qenie inteligjente.

"Me siguri që do të jetë ndonjë shpirt," - tha Lira dhe, për një çast, e kapi një dëshirë e papërmbajtur që ta flakte atë send të vogël në mes të moçalit.

"Do ta kisha parë po të kishte pasur ndonjë shpirt, - ia ktheu Pantalejmoni. - Siç pashë atë fantazmën e vjetër në Godstou. Ti s'e shihje dot, por unë e pashë."

"Ka shumë lloje shpirtrash, - e kundërshtoi Lira. - Ti nuk mund t'i shohësh të gjithë. Pastaj po ata studiuesit e vdekur pa koka? Unë i shihja, të kujtohet?"

"Ajo ishte vetëm një fantazmë nate."

"Jo, s'është ashtu. Ishin tamam shpirtra dhe ti e di mirë këtë. Por ai shpirti që lëviz akrepin nuk është nga ata lloj shpirtrash."

"Mbase nuk është shpirt," - e kundërshtoi Pantalejmoni me kokëfortësi.

"E ç'të jetë tjetër?"

"Kushedi... mund të jenë grimcat elementare."

Ajo e përqeshi.

"E pse jo? - këmbënguli ai. - E mban mend atë mullirin me energji diellore te Gabrieli? Po për atë ç'thua?"

Në kolegjin Gabriel ishte një objekt shumë i shenjtë që ruhej në altarin e lartë të orakullit, i mbuluar (Lirës tani po i kujtohej mirë) me një cohë prej kadifeje të zezë, si ajo e alithiometrit. Ajo e kishte parë kur shoqëronte atje për një shërbim bibliotekarin e kolegjit Xhordan. Në kulmin e thirrjes së muzës Ndërmjetësi e hoqi mbulesën dhe zbuloi në errësirë një sferë prej qelqi brenda së cilës dukej diçka shumë e largët. Por pastaj tërhoqi një litar që ishte lidhur me grilën e sipërme dhe një rreze dielli ra drejt e te sfera. Dhe u duk qartë që ajo gjëja e vogël ishte një fluger me katër fleta, të zeza nga njëra anë dhe të bardha nga ana tjetër, që filluan të rrotullohen sapo i preku drita. Kjo na jep një mësim moral, i kishte thënë Ndërmjetësi, dhe vazhdoi të shpjegonte. Pas pesë minutash Lira e kishte harruar krejt mësimin moral, por nuk i kishte harruar fletët që rrotulloheshin në rrezet e pluhurosura të diellit. Ishte e këndshme t'i shihje, pavarësisht se ç'kuptim kishin, dhe gjithçka ndodhte për shkak të fuqisë së fotoneve, i thoshte bibliotekari ndërsa ktheheshin në shtëpinë e tyre në Xhordan.

Mbase Pantalejmoni kishte të drejtë. Nëse grimcat elementare ishin në gjendje të rrotullonin fletët e mullirit, padyshim që e kishin të lehtë të lëviznin një akrep aq të vogël. Por ajo vazhdonte të ndihej e trembur.

- Lira! Lira!

Ishte Toni Kosta që po ia bënte me dorë nga skela.

- Eja këtu! - i thirri. - Shko shpejt të takosh Xhoni Fanë te Zaal-i. Vrapo, se nuk pret puna!

E gjeti Xhoni Fanë dhe Farder Koramin mes ca udhëheqësve të tjerë. Të gjithë dukeshin të shqetësuar. Xhoni Faja i tha:

- Lira, bijë, Farder Korami më tregoi për leximin që i bëre atij instrumentit. Dhe për fat të keq Jakobi sapo vdiq. Dua s'dua, tani jam i detyruar të marr me vete. Kam frikë ta bëj këtë, por nuk kam rrugë tjetër. Sapo të varroset Jakobi sipas zakoneve tona, ne do të nisemi. Më kupton, Lira: do të vish, por nuk po shkojmë në ndonjë festë. Është shumë e rrezikshme për të gjithë. Ty do të lë në kujdesin e Farder Koramit. Mos i hap telashe apo ta vësh në rrezik, se përndryshe do ta kesh pisk me mua. Tani kthehu te Mama Kosta t'ia thuash gjithë këto dhe bëhu gati për t'u nisur.

Dy javët që erdhën ishin për Lirën më të vështirat që kishte kaluar deri atëherë. Jo ngaqë ishte e ngarkuar me punë, por ngaqë iu desh të priste e fshehur në dollap, të shihte e dëshpëruar se si zhvendosej prapa dritares peizazhi me shi i vjeshtës, të fshihej prapë, të flinte pranë motorit që lëshonte tym e të zgjohej me dhembje koke, dhe, ç'ishte më e keqja, nuk iu lejua kurrë të dilte në ajër të pastër dhe të vraponte në breg, apo të ngjitej në kuvertë a të kacavarej te dyert e mbyllura, apo të priste litarin që e hidhnin për të lidhur barkën.

Ngaqë duhej të rrinte e fshehur. Toni Kosta i sillte lajme se ç'thuhej për të në klubet ndanë lumit. Në të gjithë mbretërinë ishin vënë në ndjekje të një vajze të vogël flokëverdhë, dhe jepej një shpërblim i majmë për atë që e zbulonte dhe një ndëshkim i rëndë për atë që e fshihte. Pastaj thuheshin edhe thashetheme të çuditshme: njerëzit thoshin që ajo ishte i vetmi fëmijë që arriti t'u shpëtojë Hamësve dhe se dinte

sekrete të llahtarshme. Por kishte nga ata që thoshin se ajo nuk ishte fëmijë njeriu, por një palë shpirtrash në formën e një shejtani dhe një fëmije, që ishte dërguar në këtë botë nga fuqitë e skëterrës për të sjellë shkatërrim; ndërsa të tjerë thoshin që nuk ishte fëmijë por një qenie njerëzore e rritur që i kishin bërë magji dhe paguhej nga Tartarët për të spiunuar anglezët e mirë, duke përgatitur kështu terrenin për pushtimin e tyre.

Lira i dëgjoi gjithë këto përralla në fillim me gaz, pastaj me dëshpërim. Sa njerëz që e urrenin dhe i trembeshin! Ndërsa ajo mezi priste të dilte nga ajo kabinë e vogël. Sa do të donte që tani të ishte në veri, mes borës dhe agimit të shndritshëm. Por ndonjëherë dëshironte të ishte prapë në kolegjin Xhordan, duke u kacavarur në çati me Roxherin, apo të dëgjonte çangën e Kamerierit që lajmëronte se darka do të ishte gati pas gjysmë ore, apo të dëgjonte cërcëritjen e vajit të skuqur apo rrapëllimën e kapakëve të tenxhereve që vinte nga kuzhina... Pastaj uronte me gjithë zemër që asgjë të mos kishte ndryshuar, që ajo të ishte përgjithmonë Lira e Xhordanit.

E vetmja gjë që e qetësonte dhe i hiqte mërzinë ishte alithiometri. Ajo merrej me të përditë, ndonjëherë vetëm dhe ndonjëherë me Farder Koramin, dhe vuri re që mund të kridhej gjithnjë e më shumë në gjendjen e qetë, në të cilën kuptimet e simboleve qartësoheshin vetë, dhe kreshtat e atyre maleve të mëdha që i preknin rrezet e diellit ktheheshin në vizion.

Ajo u përpoq t'ia shpjegonte Farder Koramit se si ndihej.

- Është si të flasësh me dikë që nuk e dëgjon mirë, ndaj të duket vetja kot pse është më i zgjuar se ty... Dhe sa shumë që di, Farder Koram! Madje duket sikur di gjithçka. Zonja Kulter ishte e zgjuar, edhe ajo dinte shumë, por ishte një lloj tjetër njohurie... Si të kuptuarit, mbase...

Ai i bënte pyetje specifike dhe ajo kërkonte për përgjigjet.

- Ç'po bën tani zonja Kulter? - i tha dhe duart e saj lëvizën sakaq, dhe ai e pyeti: - Më thuaj, çfarë po bën?

- Po ja, Madona është zonja Kulter, dhe mendoj *mamaja ime* kur vë dorën atje; dhe milingona është *e zënë*... kjo është e thjeshtë, ky është kuptimi kryesor. Ndërsa ora e rërës ka kuptimin e *kohës*, dhe aty do të thotë *tani*, pra unë përqendrohem tek ajo.

- Dhe nga e di se ku janë këto kuptime?

- I shoh, në një farë mënyre, sikur zbres në një shkallë litari në errësirë; vendos këmbën dhe e di që aty është një këmbë shkalle tjetër. Pra, e shpie mendjen më poshtë dhe atje gjendet një kuptim tjetër, dhe e ndjej pak a shumë se ç'kuptim është. Pastaj i bashkoj të gjitha kuptimet. Është një lloj marifeti, si të ngulësh sytë diku.

- Atëherë pa shih se çfarë thotë.

Dhe Lira uli kokën mbi alithiometër. Akrepi i madh nisi të lëvizte menjëherë, pastaj qëndroi, lëvizi përsëri dhe qëndroi, në një seri intervalesh të përpikta lëvizjesh dhe ndalesash. Ishte një ndjesi hijeshie dhe fuqie e atillë, saqë Lirës iu duk vetja si një zog i vogël që po mësonte të fluturonte. Farder Korami nga ana tjetër e tavolinës vërejti se ku u ndal akrepi, pastaj ngriti sytë dhe pa vajzën e vogël që hodhi flokët mbi veshë, duke kafshuar paksa buzën e poshtme, ndërsa shihte fillimisht akrepin, pastaj, kur ai nisi të lëvizte, po shihte diku në fushën e alithiometrit. Megjithatë jo qorrazi. Farder Korami ishte shahist dhe e dinte sesi e shihnin lojën lojtarët e shahut. Një shahist i zoti e dinte se ku ishte e përqendruar loja dhe nuk ia vinte veshin zonave të dorës së dytë. Po ashtu lëviznin edhe sytë e Lirës, sipas disa fushave të ngjashme magnetike që ajo i shihte, por ai jo.

Akrepi u ndal te rrufeja, fëmija, gjarpri, elefanti dhe së fundmi qëndroi te një krijesë që Lira nuk dinte si ta quante: ishte një lloj hardhuce me sy të mëdhenj dhe një bisht të

hollë të përdredhur. Kjo u përsërit herë pas here teksa Lira e vështronte.

- Ç'kuptim ka ajo hardhuca? - ndërhyri Farder Korami duke e shpërqendruar.

- Nuk ka kuptim... E shoh se ç'thotë, por kam frikë se mos e lexoj gabim. Rrufeja mendoj se do të thotë zemërim, ndërsa fëmija... duhet të jem unë... Më erdhi ndërmend diçka për atë hardhucën, Farder Koram, por në atë çast ju më folët dhe e humba fillin. E sheh, tani po lëviz kot më kot.

- Po, e shoh. Më fal, Lira. Ndihesh e lodhur? E lëmë me kaq?

- Jo, nuk jam lodhur, - i tha, por ishte bërë prush në fytyrë dhe i shkëlqenin sytë. Dukej që ishte tepër e shqetësuar dhe gjendja e saj rëndohej nga qëndrimi për një kohë të gjatë brenda asaj kabine të vogël.

Ai pa nga dritarja. Ishte errur shumë dhe në atë çast po kalonin zgjatimin e fundit të tokës, para se të dilnin në bregdet. Nën qiellin e vrenjtur, ujërat me një shkumë të bruztë derdheshin te një grykëderdhje, nën ca cisterna të ndryshkura qymyri ndanë një rafinerie, prej nga ngrihej deri në re një fjollë e trashë tymi.

- Ku jemi? - pyeti Lira. - A mund të dal pak jashtë, Farder Koram?

- Kjo është grykëderdhja e lumit Koll. Kur të shkojmë në qytezë, do ta lidhim barkën te dyqanet e Tymit dhe do të shkojmë në këmbë deri te doket. Duam edhe nja dy orë që të mbërrijmë...

Po errej dhe në shkretinë e gjirit nuk lëvizte asgjë, përveç barkës së tyre dhe një lundre të largët qymyri, që po shkonte ngadalë në drejtim të rafinerisë. Lira ishte bërë flakë e kuqe në fytyrë dhe ndihej e lodhur, sepse kishte ndenjur brenda për një kohë të gjatë, prandaj Farder Korami i tha:

- Mirë, dil në ajër të pastër, por vetëm për disa minuta. Në fakt ajër të pastër do të marrësh vetëm kur të dalim në

det të hapur. Megjithatë, dil dhe shko ulu në kuvertë për të parë, derisa të afrohemi.

Lira u ngjit lart dhe Pantalejmoni u kthye sakaq në një pulëbardhë, duke hapur flatrat në ajër. Jashtë ishte ftohtë, dhe, megjithëse ishte veshur mirë, Lira së shpejti zuri të dridhej. Pantalejmoni, nga ana tjetër, u derdh në ajër me një piskamë të fortë ngazëllimi dhe zuri të rrotullohej sa para prapa barkës. Lira e ngazëllyer pothuajse sa ai e nxiti me mendje të ftonte në një garë shejtanin karabullak deti të timonierit. Por ajo nuk ia vuri veshin dhe u shtriq e përgjumur te timoni, pranë njeriut të saj.

Jashtë nuk dukej asgjë e gjallë dhe heshtjen e atyshme e prishnin vetëm gulçima e pandërprerë e motorit dhe pllaquritja e ujërave. Retë e rënda ishin ulur poshtë, por nuk binte shi; i gjithë vendi ishte kredhur në një tym të rëndë. E vetmja gjë e gëzueshme aty ishte Pantalejmoni.

Teksa fluturonte me flatrat e bardha të shpalosura kundrejt peizazhit gri, diçka e zezë kaloi vetëtimthi dhe e goditi befas. Ai u kthye anash duke fluturuar i trembur dhe Lira klithi fort, sepse e ndjeu dhembjen therëse. Insekti i parë i zi u bashkua me të parin; ata lëviznin jo si zogj, por si brumbuj me krahë që zukatnin.

Ndërsa Pantalejmoni ra, duke u përpjekur të vinte drejt barkës dhe krahëve të dëshpëruar të Lirës, insektet e zeza u vërsulën drejt tij duke zukatur të zemëruar. Lira u lebetit nga frika e Pantalejmonit dhe e saja, por në atë çast ndjeu diçka që i kaloi pranë dhe u ngrit në ajër.

Ishte shejtani i madh i timonierit, që fluturoi me rrëmbim duke tundur kokën andej-këndej – pati një përplasje flatrash të zeza dhe një fërgëllimë të bardhë – dhe insekti i zi ra në çatinë e mbuluar me katran, te këmbët e Lirës, pikërisht në çastin që Pantalejmoni u ul në duart e saj të zgjatura.

Para se ajo ta qetësonte duke e ledhatuar, ai u kthye në një mace të egër dhe u vërsul mbi krijesën që po zvarritej buzë

çatisë, duke u përpjekur të largohej prej aty. Pantalejmoni e mbërtheu me çaponj dhe ngriti sytë në qiellin e errët, ku flatrat e zeza të karabullakut rrotulloheshin në lartësi teksa ndiqte tjetrin.

Pastaj karabullaku u kthye me shpejtësi dhe i krrokati diçka timonierit që tha:

-Iku. Mos e lini të ikë atë tjetrin! Fute këtu...

Dhe i hodhi Lirës kanaçen e birrës që po pinte. Ajo e vuri sakaq mbi krijesën. Ajo zukaste dhe gumëzhinte si makinë e vockël.

- Aty mbaje! - i tha Farder Korami prapa shpine, dhe u ul në gjunjë duke i futur një copë kartoni nga poshtë.

- Ç'është kjo, Farder Koram? - e pyeti duke u dridhur.

- Le të shkojmë poshtë që ta shohim më mirë. Mbaje fort, Lira! Ajo pa shejtanin e timonierit që po kalonte atypari, duke dashur ta falënderonte, por ajo i mbante sytë mbyllur. Ndaj falënderoi timonierin në vend të tij.

- S'duhej të dilje, - ishte e vetmja gjë që tha ai.

Ajo e çoi kanaçen në kabinë, ku Farder Korami kishte gjetur një krikëll birre. Ai e mbajti gotën përmbys mbi të, pastaj e rrëshqiti kartonin midis tyre dhe krijesa ra në gotë. E ngriti gotën lart, me qëllim që ta shihnin më mirë insektin e inatosur.

Ishte pothuajse sa gishti i madh i Lirës, në ngjyrë të gjelbër të errët, jo të zezë. Flatrat e jashtme i mbante të ngritura, si një mollëkuqe gati për të fluturuar, ndërsa flatrat e brendshme përplaseshin kaq fort, saqë dukeshin si tym. Gjashtë këmbët si kthetra gërvishtnin pa pushim qelqin e lëmuar.

- Ç'është kjo? - pyeti ajo.

Pantalejmoni, që vazhdonte të ishte një maçok i egër, rrinte strukur në tavolinë jo më larg se gjashtë centimetra duke parë me sytë e rrumbullakët gjelbëroshë brenda gotës.

- Po ta hapësh, aty brenda nuk do të gjesh asgjë të gjallë,

- i tha Farder Korami. - As kafshë dhe as insekt. Kam parë shumë kohë më parë diçka të tillë dhe s'ma merrte mendja se do të shihja prapë kaq larg, në veri. Gjëra afrikane. Ajo punon me një mekanizëm me kurdisje dhe ka në zemër një shpirt të lig të magjepsur.

- Po cili ta ketë dërguar?

- Për këtë s'është nevoja të kuptosh simbolet, Lira. Është e lehtë ta marrësh me mend.

- Zonja Kulter?

- Sigurisht. Ajo nuk ka eksploruar vetëm veriun; ka plot gjëra të çuditshme edhe në jug. E kam parë në Marok një të tillë herën e fundit. Ajo është vdekjeprurëse. Nuk ndalet kurrë përderisa shpirti është brenda saj. Dhe po ta lësh të lirë, është kaq e xhindosur sa do të vrasë të parën gjë që do t'i dalë përpara.

- Po për çfarë ta kenë dërguar?

- Për të spiunuar. U tregova i marrë që të lashë të dilje lart. Po ashtu edhe që të ndërpreva kur po deshifroje simbolet.

- Tani u kujtova! - thirri befas Lira e emocionuar. - Ajo gjëja si hardhucë do të thotë *ajër*! Tani m'u kujtua që e pashë, por nuk po e kuptoja se ç'ishte, dhe kur po përpiqesha ta gjeja, më doli nga mendja fare.

- Ah, - ia bëri Farder Korami. - Tani po e kuptoj edhe unë. Por nuk ishte hardhucë, prandaj; ishte kameleon. Ajo rri në ajër, sepse nuk ushqehet dhe nuk ka nevojë për ujë; jeton vetëm me ajër.

- Po elefanti...?

- Aha, - ia bëri ai, - Afrika.

Ata panë njëri-tjetrin. Sa më shumë gjëra që zbulonte fuqia e alithiometrit, aq më shumë i zinte frika prej tij.

- Ai na i tregoi shpesh këto gjëra, - tha Lira. - Duhej ta kishim dëgjuar. Po me këtë, çfarë do të bëjmë, Farder Koram? Si thua, ta vrasim?

- S'e besoj t'i bëjmë gjësendi. Më mirë ta mbajmë të

mbyllur aty dhe të mos e lëmë të dalë kurrë jashtë. Por gjithë merakun e kam tek ajo që na iku. Tani ajo do të kthehet te zonja Kulter dhe do t'i shpjerë lajmin që të pa. Ta hajë dreqi, Lira, sa gomar që jam!

Ai hapi kanatin e një bufeje dhe nxori prej andej një kanaçe me gjethe duhani, me një diametër rreth shtatë centimetra. Ishte përdorur për të mbajtur vidha, por i nxorri ato jashtë dhe e fshiu përbrenda me një rreckë para se të kthente përmbys gotën mbi të, me kartonin që vazhdonte ta mbante te pjesa e hapur.

Për një çast krijesa e nxori njërën këmbë jashtë dhe e shtyu kutinë me një forcë të pabesueshme, por ata e futën brenda dhe e vidhosën fort kapakun.

- Kur të nisemi do të caktoj disa ushtarë që ta ruajnë për siguri, - tha Farder Korami.

- Nuk ndalon mekanizmi po nuk e kurdise?

- Mekanizmat e zakonshëm, po. Por siç të thashë kjo punon me anë të një shpirti që i është ngulur në fund. Sa më shumë që të përpiqet, aq më shumë forcë merr. Tani le ta heqim që këndej...

Ai e mbështolli kanaçen me cohën e fanellatës, për të mbytur gumëzhimën e saj të pandërprerë, dhe e fshehu nën shtratin e tij.

Tani ishte errur dhe Lira pa nga dritarja sesi po afroheshin dritat e qytezës. Kishte mjegull dhe errësira sa vinte e po nxihej më shumë, dhe në kohën që ata u ankoruan te skelat, përgjatë dyqaneve të Tymit, nuk dukej asgjë. Errësira ndehej mbi magazinat dhe vinçat, mbi stendat e drunjta të dyqaneve dhe ndërtesat prej graniti me shumë oxhaqe, pas të cilëve kishte marrë emrin edhe pazari, ku natë e ditë vareshin peshq në tymin e drurëve të lisit. Edhe oxhaqet e shtonin tymin e trashë që kishte zaptuar krejt vendin dhe në rrugicat me kalldrëm ndihej një kundërmim i këndshëm cironkash dhe merlucësh të tymosur.

Lira, e mbështjellë me mushama dhe me kapuçin e vënë në kokë, ecte krah Farder Koramit dhe timonierit. Të tre shejtanët ishin të alarmuar, duke përgjuar nëpër qoshet e rrugës para tyre, duke parë prapa dhe duke mbajtur vesh për ndonjë zhurmë hapash.

Por nuk kishte askënd veç tyre. Të gjithë banorët e qytetit ishin nëpër shtëpi, mbase duke pirë *jenniver* pranë sobave që gjëmonin nga zjarri. Nuk panë askënd derisa iu afruan dokut, dhe njeriu i parë që panë ishte Toni Kosta, që po ruante portat.

- Lavdi Zotit që erdhët më në fund, - u tha, duke u hapur rrugën që të kalonin. - Sapo morëm vesh që Xhek Verhovenin e qëlluan dhe barka e tij u mbyt. Askush nuk e dinte se ku ishit. Xhoni Faja është në kuvertë dhe është gati për t'u nisur.

Anija iu duk Lirës jashtëzakonisht e madhe. Ajo kishte kabinën e timonierit dhe oxhakun në mes të anijes, kabinat e detarëve dhe një kapanxhë të mbuluar me kanavacë. Dritat e verdha vezullonin nga frëngjitë dhe tek ura, ndërsa në direkë kishte drita të bardha. Në kuvertë i zunë sytë tre a katër burra që punonin me ngut.

Ajo e ngjiti pasarelën e drunjtë përpara Farder Koramit, duke parë e ngazëlluar rreth e qark. Pantalejmoni u kthye në majmun dhe deshi të ngjitej mbi kuvertë, por ajo i thirri të zbriste; Farder Korami i porositi të mos dilnin asnjëherë në vend të hapur.

Teposhtë shkallëve ishte një e ndarë e vogël, ku Xhoni Faja po fliste me zë të ulët me Nikolas Rokbajin, ciganin që kishte në ngarkim drejtimin e anijes. Xhoni Faja nuk bënte asgjë me ngut. Lira po e priste që ta përshëndeste, por ai mbaroi së dhëni porositë e tij në lidhje me baticën dhe pilotimin, pastaj u kthye nga të sapoardhurit.

- Mirëmbrëma, o miq, - u tha. - E morët vesh që Xhek Verhoveni i gjorë vdiq, ndërsa djemtë e tij u zunë rob?

- Edhe ne kemi lajme të këqija, - i tha Farder Korami dhe i tregoi se ç'kishte ngjarë me shpirtrat fluturues.

Xhoni Faja tundi kokën e madhe, por nuk i qortoi.

- Po tani, ku është ajo krijesë? - e pyeti.

Farder Korami nxori kutinë e gjetheve të duhanit dhe e vuri mbi tavolinë.

U dëgjua një zukamë kaq e fortë, saqë kutia nisi të lëvizte ngadalë mbi sipërfaqen e drunjtë të tavolinës.

- Kam dëgjuar për këta djaj me kurdisje, por nuk kam parë asnjëherë, - tha Xhoni Faja. - Di që nuk jemi në gjendje ta zbusim apo ta kthejmë andej nga erdhi. Madje është e kotë edhe po ta hedhim në oqean, sepse do të ndryshket dhe një ditë djalli do të dalë dhe do ta kërkojë vajzën kudo që të jetë. Jo, duhet ta ruajmë dhe të mos ia ndajmë sytë.

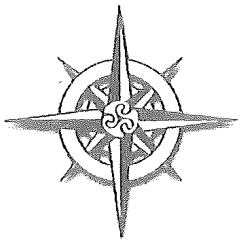
Meqenëse Lira ishte e vetmja femër në anije (sepse Xhoni Faja, pasi u mendua gjatë, nuk kishte pranuar të merrnin gra), asaj i dhanë një kabinë më vete. Nuk ishte më e madhe se një dollap me një shtrat dhe një dritare-frëngji të vogël. Ajo i fshehu ato pak gjëra që kishte te një sirtar i vogël nën shtrat dhe u ngjit lart e ngazëllyer, për të parë nga parmakët sesi do të zhdukej Anglia prapa anijes, por për fat të keq gjithçka ishte mbuluar nga mjegulla.

Por edhe zhurma e ujit që hidhej prapa, era që frynte, dritat trimërishte të anijes që çanin errësirën, gumëzhima e motorit, era e peshqve të skuqur, e kripës së detit dhe e qymyrit të djegur ishin mjaft ngazëlluese. Po nuk vonoi dhe të gjithë patën një ndjesi tjetër, ndërsa anija hyri në valët e Oqeanit Gjerman. Kur dikush e thirri Lirën të zbriste për të ngrënë darkën, ajo, ngaqë nuk kishte uri, mendoi se do të bënte mirë të shkonte të flinte, për shkak të Pantalejmonit, sepse i gjori nuk po e ndjente veten mirë.

Dhe kështu filloi udhëtimi i saj për në Veri.

PJESA E DYTË

BULVANGARI

10. Konsulli dhe ariu

Xhoni Faja dhe udhëheqësit e tjerë vendosën që të shkonin për në Trolesund, porti kryesor i Laplandit. Shtrigat kishin një konsullatë në qytezë dhe Xhoni Faja e dinte që pa ndihmën e tyre, apo të paktën asnjanësinë në favor të tyre, do të ishte e pamundur t'i shpëtonin fëmijët e grabitur.

Ai ia shpjegoi idenë e tij Lirës dhe Farder Koramit të nesërmen, kur Lira nisi të mësohej me detin. Dielli shkëlqente fort dhe valët e gjelbra përplaseshin në kiçin e anijes, duke lënë një vazhdë shkume të bardhë pas saj. Jashtë në kuvertë, ku frynte puhia e detit dhe e gjithë ajo masë e lëvizshme uji shndriste nga reflekset e dritës, asaj nuk i përzihej edhe aq shumë. Tani që Pantalejmoni kishte zbuluar kënaqësitë e të qenit pulëbardhë dhe më pas zgalem stuhish, dhe shkonte rrëshqanthi në majë të dallgëve, Lira ishte përthithur krejt nga ngazëllimi i tij dhe e harroi të keqen që hoqi nga deti.

Xhoni Faja, Farder Korami dhe nja dy burra të tjerë u ulën në pupën e anijes në rrezet e diellit dhe nisën të bisedojnë se ç'do të bënin.

- Farder Korami i njeh mirë shtrigat e Laplandit, - tha Xhoni Faja. - Dhe në qoftë se nuk gaboj, ato kanë një detyrim ndaj tij.

- Ashtu është, Xhon, - i tha Farder Korami. - Që atëherë kanë kaluar dyzet vjet, por kaq janë hiç asgjë për një shtrigë.

Disa prej tyre jetojnë shumë gjatë.

- Si ndodhi që të detyrohen, Farder Koram? - e pyeti Adam Stefanski, burri që kishte në ngarkim trupat ndërluftuese.

- I shpëtova jetën një shtrige, - i shpjegoi Farder Korami. - Ajo ra nga lart, e ndjekur nga një zog i madh i kuq shumë i rrallë. Ajo u plagos kur ra në moçal dhe unë shkova ta gjeja. Ishte duke u mbytur kur e ngjita në barkë. Pastaj qëllova zogun, që për fat të keq ra në ligatinë. Ishte një zog i madh zemërak dhe flakë i kuq.

- Ah, - murmuriti burri tjetër, i përpirë nga tregimi i Farder Koramit.

- Por kur e mora në barkë, u habita si kurrë ndonjëherë, sepse ajo vajzë nuk kishte shejtan.

Ishte njëlloj si të kishte thënë "Nuk kishte kokë". Ishte diçka e lemerishme. Të gjithë u rrëqethën, ndërsa shejtanët e tyre nisën të hungërojnë e të kreshpërojnë qimet dhe burrat nisën t'i lëmojnë për t'i qetësuar. Pantalejmoni u ngjesh në krahët e Lirës dhe zemrat e tyre nisën të rrihnin me të njëjtin ritëm.

- Ose kështu m'u duk mua, - tha Farder Korami. - Kur e pashë të binte, nuk e pandeha për shtrigë. Dukej tamam si vajzë, shumë e hajthshme dhe e bukur, por kur pashë që nuk kishte shejtan ndërrova mendje krejt.

- Pse, nuk paskan shejtanë shtrigat kështu? - pyeti burri tjetër, Majkëll Kancona.

- Mbase shejtanët e tyre janë të padukshëm, - tha Adam Stefanski. - Ai do të ketë qenë atje, por Farder Korami s'e ka parë.

- Jo, s'është ashtu, Adam, - i tha Farder Korami. - Nuk kishte shejtan fare. Ndryshe nga ne, shtrigat janë të afta ta ndajnë veten nga shejtanët e tyre. Kur e lyp nevoja, ato i shpien shejtanët e tyre shumë larg, në erë a deri në re, ose poshtë, në oqean. Dhe kjo shtriga që gjeta unë kishte mbi një orë që vuante kur shejtani i saj u kthye tek ajo, sepse e kishte

ndjerë që ishte e trembur dhe e plagosur. Për mendimin tim, megjithëse ajo nuk e pranoi kurrë, ai zogu i madh i kuq që qëllova unë ishte shejtani i ndonjë shtrige tjetër që e ndiqte. O Zot! Më ngjethet mishi kur e kujtoj. Duhej ta kisha mbajtur dorën. Duhej të kisha marrë ndonjë masë tjetër në det a në tokë; por ajo që ndodhi, ndodhi. Nejse, nuk kish dyshim që i shpëtova jetën dhe ajo nuk e harroi këtë; më tha që t'i kërkoja ndihmë sa herë që të kisha nevojë. Njëherë, kur skrelingasit më qëlluan me një shigjetë të helmatisur, ajo më erdhi në ndihmë. Por kishim edhe lidhje të tjera... Që nga ajo ditë nuk e kam parë më, por ajo e mban mend.

- Pra, kjo shtriga jeton në Trolesund kështu?

- Jo, jo. Ato jetojnë në pyje dhe tundër, jo në qytete, mes burrash e grash. Punët e tyre kanë të bëjnë me vendet e shkreta. Por atje kanë një konsullin e tyre dhe do t'i çoj fjalë sapo të mbërrijmë.

Lira donte të dinte më tepër për shtrigat, por biseda u kthye te çështja e lëndës djegëse dhe ushqimeve, ndaj u bë kureshtare të shihte anijen. Ajo shëtiti në kuvertë, duke shkuar deri te kiçi, dhe nuk vonoi e zuri miqësi me një detar të zotin, të cilit i gjuajti me bërthamat e mollës që kishte ngrënë në mëngjes. Ai ishte një burrë muskuloz dhe me një natyrë të qetë, dhe të dy iu betuan njëri-tjetrit se do të bëheshin shokë të ngushtë. E quanin Xherri. I mësoi që mënyra më e mirë që të mos i përzihej nga deti ishte të merrej me një punë dhe se edhe kruajtja e kuvertës kishte kënaqësitë e veta, po ta bëje atë punë siç e bëjnë detarët. U dha kaq shumë pas kësaj ideje, saqë më vonë i palosi batanijet mbi shtratin e saj siç bëjnë detarët dhe i futi plaçkat e saj në dollap siç bëjnë detarët.

Pasi kaloi dy ditë në det, Lira u bind se pikërisht kjo ishte jeta që kishte dëshiruar. Ishte e lirë të bënte ç'të donte në anije, që nga kabina e motorit e deri te ura, dhe asnjë nga pjesëtarët e ekuipazhit nuk ia prishte. Kur kaloi pranë

tyre një fregatë holandeze, kapiten Rokbaji e la të tërhiqte dorezën e sirenës së anijes; kuzhinieri i gjorë u detyrua të hiqte keq teksa pranoi ndihmën e saj për të gatuar brumin e bukës; dhe po të mos i kishte bërtitur Xhoni Faja, ajo do të ishte kacavarur në majë të direkut për të parë se ç'kishte në horizont.

Ata shtyheshin vazhdimisht në drejtim të veriut dhe ditët sa vinte e bëheshin më të ftohta. Kërkuan në depot e anijes për një mushama për të dhe Xherri i mësoi si të qepte, një art që e kishte përçmuar kur kishte dashur t'ia mësonte zonja Lonsdejl në kolegjin Xhordan. Së bashku sajuan edhe një çantë shpine që nuk e fuste ujin, për alithiometrin e saj, në rast se binte në det. Me të në shpinë varej te parmakët e anijes ndërsa dallgët e mëdha thyheshin te kiçi i anijes dhe ndonjëherë lagnin kuvertën. Hera-herës e zinte përsëri ajo turbullira e detit, sidomos kur frynte erë e fortë dhe anija binte pëlltum! që nga maja e dallgëve të gjelbra, dhe atëherë Pantalejmoni bënte të pamundurën t'i tërhiqte vëmendjen duke u vërsulur drejt valëve si një zgalem stuhish; sepse ajo e ndjente ngazëllimin e tij teksa çante me gjoks erën dhe dallgët, dhe e harronte turbullirën që i shkaktonte deti. Madje ndonjëherë ai provonte të bëhej edhe peshk, dhe, një ditë, për habinë e tyre, u bashkua me një tufë delfinësh. Lira rrinte te parmakët e anijes duke u dredhur nga të ftohtit dhe qeshte me gjithë zemër kur Pantalejmoni i saj i dashur hovte mbi ujë me një tufë formash gri të tjera të zhdërvjellëta. Natyrisht, ai s'mund të largohej prej saj dhe anijes, por ajo e ndjente dëshirën e tij të zjarrtë për të shkuar sa më larg dhe sa më shpejt, në gazmend e sipër. Edhe ajo e ndjente ngazëllimin e tij, por ishte një ndjenjë e shoqëruar me dhembje dhe frikë. Po sikur të donte më shumë të ishte delfin sesa të ishte me të në tokë? Ç'do të bënte atëherë?

Miku i saj detar i rrinte pranë dhe, ndërsa ndreqte kanavacën që mbulonte hambarin e anijes, shihte i heshtur

shejtanin e vajzës që lodronte me delfinët. Shejtani i tij, një pulëbardhë që qëndronte mbi çikrik, e fshihte kokën nën krahë dhe e dinte se ç'ndjente Lira.

- Më kujtohet se, kur dola në det për herë të parë, Belisaria ime nuk e kishte marrë ende formën e saj, sepse atëherë isha i vogël, por asaj i pëlqente të bëhej delfin. Kisha frikë, sepse në anijen time të parë ishte një detar i vjetër që e kishte të pamundur të dilte në breg, sepse shejtani i tij ishte kthyer në delfin dhe nuk mund të largohej kurrë prej ujit. Ai ishte një detar i mrekullueshëm, lundërtari më i mirë që kam njohur. I ecte gjithnjë në peshkim, veçse ai nuk i sillte kënaqësi. Nuk ishte kurrë i lumtur, deri ditën që vdiq dhe u varros në det.

- E pse u dashka që shejtanët të marrin një formë të caktuar? - i tha Lira. - Unë dua që Pantalejmoni të jetë i aftë të ndryshojë përgjithnjë. Kështu do edhe ai.

- Ah, ata marrin gjithnjë një formë të caktuar. Dhe e duan vetë këtë. Kjo ngjet kur rritesh. Do të vijë një kohë që ti do të mërzitesh me mënyrën sesi ndryshon ai dhe do të duash që ai të marrë një formë përfundimtare.

- Kurrë!

- Do të duash që ç'ke me të. Edhe ty të pëlqen të rritesh, ashtu si të gjitha vajzave. Por edhe kjo formë përfundimtare ka shpërblimin e vet.

- Çfarë shpërblimi?

- Sepse ashtu do të mësosh se cila je në të vërtetë. Fjala vjen, Belisaria plakë është pulëbardhë, dhe kjo do të thotë që edhe unë jam i tillë. Unë nuk jam as i shkëlqyeshëm dhe as i bukur, por jam një plak shumë i fortë dhe di të mbijetoj; jam i zoti të gjej gjithnjë ushqim dhe shoqëri. Ia vlen ta dish këtë. Kur shejtani yt të marrë formën përfundimtare, ti do të mësosh se cila je në të vërtetë.

- Po sikur shejtani të marrë një formë që nuk të pëlqen?

- Ahere do të mbetesh e pakënaqur. Ka shumë njerëz që duan ta kenë shejtanin luan, por përfundojnë me një shejtan

qen kone qimedredhur. Dhe nuk gjejnë kurrë prehje derisa të mësohen të kënaqen me atë çka janë. Ç'ndjenja të kota, apo jo?

Por Lirës i ishte mbushur mendja top se nuk do të rritej kurrë.

Një mëngjes, në ajër u ndje një aromë tjetër dhe anija po lëvizte në mënyrë të çuditshme, duke u tundur sa majtas djathtas dhe jo sa lart poshtë. Me t'u zgjuar, Lira u ngjit menjëherë në kuvertë, duke parë gjithë ethe tokën: iu duk shumë e çuditshme, pas gjithë atij uji, sepse megjithëse kishin qenë në det vetëm për pak ditë, asaj iu bë sikur kishin qenë për muaj të tërë. Para anijes u shpalos një mal i lartë me anët e gjelbra dhe majën e mbuluar nga bora, ndërsa poshtë tij shtrihej një qytet i vogël dhe limani: shtëpi prej druri me çati të pjerrëta, maja e orakullit, vinça në port dhe mbi qiell rrotulloheshin tufa pulëbardhash që krrokatnin. Prej andej vinte një erë peshqish e përzier me erën e tokës: erë rrëshire pishash, kafshësh dhe myshku, si edhe thëllimi i acartë që të kujtonte borën. Ishte era e veriut.

Rreth anijes notonin foka, që nxirrnin për një çast fytyrën prej klounësh dhe zhyteshin përsëri me një pllaqurimë. Era që e merrte dhe e ngrinte në ajër shkumën mbi kryet e dallgëve ishte jashtëzakonisht e ftohtë dhe kërkonte edhe të çarën më të vogël në pallton prej lëkure ujku të Lirës. Së shpejti asaj nisën t'i dhembnin duart dhe fytyra iu tha nga i ftohti. Pantalejmoni që kishte marrë formën e herminës përpiqej t'i ngrohte qafën, por ishte shumë ftohtë të rrije jashtë pa u marrë me ndonjë punë, madje edhe të shihje marinarët, ndaj Lira zbriti poshtë për të ngrënë mëngjesin dhe për të parë nga dritaret e ngushta si frëngji.

Brenda portit uji ishte i qetë dhe Lira nisi të ndihej e pasigurt nga mungesa e lëvizjes. Ajo me Pantalejmonin shihnin gjithë kureshtje ndërsa anija i afrohej ngadalë molit.

Pas një ore zhurma e motorit pushoi dhe vendin e saj e zuri zallahia e tokës: zëra që thërrisnin apo pyesnin, litarë që hidheshin, pasarela që uleshin apo kapanxha që hapeshin.

- Eja, Lira, - i tha Farder Korami. - I ke bërë të gjitha gati?

Lira kishte rregulluar gjithçka që kur ishte zgjuar dhe kishte parë tokën. Tani s'i mbetej tjetër, veçse të vraponte te kabina e saj dhe të merrte çantën. Pra, ishte gati.

Kur zbritën në breg, shkuan fillimisht me Farder Koramin të vizitonin shtëpinë e konsullit magjistar. Nuk iu desh shumë kohë për ta gjetur; të gjitha rrugët e qytezës të shpinin te porti dhe të vetmet ndërtesa të mëdha ishin orakulli dhe shtëpia e guvernatorit. Konsulli magjistar jetonte në një shtëpi prej druri, të lyer me bojë të gjelbër, me pamje nga deti, dhe kur i ranë ziles, ajo u dëgjua në të gjithë rrugicën e shkretë.

Një shërbëtor i çoi te një dhomë pritjeje dhe i qerasi me kafe. Pas pak erdhi t'i takonte vetë konsulli. Ai ishte një burrë i shëndoshë me fytyrë të kuqe, që mbante një kostum të zi. E quanin Martin Lansilius. Shejtani i tij ishte një gjarpër i vogël me sy zhbirues dhe të gjelbëremë si të tijtë, e vetmja shenjë që e bënte të dukej magjistar, megjithëse Lira nuk e kishte idenë se ç'pamje mund të kishte një magjistar.

- Me se mund t'ju ndihmoj, Farder Koram? - i tha ai.

- Mund të më ndihmosh për dy gjëra, doktor Lansilius. Së pari dua të lidhem me një zonjë shtrigë që e takova para disa vitesh te moçalet e Anglisë Lindore. E quajnë Serafina Pekala.

Doktor Lansiliusi mbajti shënim me një laps të argjendtë.

- Para sa kohësh e ke takuar? - e pyeti.

- Mbase para dyzet vjetësh. Por besoj se ajo më mban mend.

- Cila ishte ajo gjëja tjetër që mund të ndihmoj?

- Unë përfaqësoj një numër familjesh cigane që u kanë humbur fëmijët. Besojmë se këta fëmijë, tanët dhe të të tjerëve, i ka grabitur një organizatë dhe i ka çuar në veri, për

ca qëllime që nuk i dimë ende. A keni dëgjuar ndonjë histori të tillë ju dhe populli juaj?

Doktor Lansiliusi gjerbi ngadalë kafen.

- Te ne nuk vijnë lajme për aktivitete të tilla, - tha ai. - Marrëdhëniet midis popullit tim dhe atyre të vendeve veriore janë tepër të përzemërta. Do ta kisha shumë të vështirë t'i bezdisja, për çfarëdo të jetë fjala.

Farder Korami pohoi me kokë, si për t'i thënë që e kuptonte shumë mirë.

- Të kuptoj, - i tha. - Dhe nuk është nevoja të të pyes nëse di ndonjë mënyrë se si mund të marr informacion. Prandaj të pyeta për zonjën shtrigë të parën.

Kësaj here ishte doktor Lansiliusi ai që i bëri të njëjtën shenjë kuptimplote me kokë. Lira i shihte e habitur dhe me respekt. Shumë gjëra kuptoheshin, por nuk shpreheshin, dhe pas pak vuri re konsullin që mori një vendim.

- Shumë mirë, - i tha. - Sigurisht, kjo është e vërtetë, dhe do ta shohësh edhe vetë se emri yt nuk është i panjohur për ne, Farder Koram. Serafina Pekala është mbretëresha e një klani shtrigash në rajonin e liqenit Enara. Ndërsa sa për pyetjen tjetër, natyrisht është e kuptueshme që këtë informacion nuk e ke marrë nga unë.

- Pikërisht.

- Pra, në këtë qytet ka një degë të një organizate që quhet Kompania Eksploruese për Progresin e Veriut, e cila bën sikur kërkon për minerale, por që në fakt kontrollohet nga diçka që quhet Bordi i Përgjithshëm i Blatimit, nga Londra. Kjo organizatë, me ç'kam dëgjuar rastësisht, importon fëmijë. Në përgjithësi nuk e dinë në qytet; qeveria e Norvegjisë zyrtarisht nuk është në dijeni për të. Fëmijët nuk rrinë për shumë kohë këtu. I shpien diku, shumë larg prej këndej.

- E dini se ku, doktor Lansiliusi?

- Jo. Do ta tregoja, po ta dija.

- A e di se ç'ndodh me ta atje?

Doktor Lansiliusi pa për të parën herë Lirën. Edhe ajo e vështroi pa iu trembur syri. Shejtani i vogël gjarpër i gjelbër ngriti kokën nga jaka e konsullit dhe i pështëriti diçka në vesh. Konsulli tha:

- Kam dëgjuar frazën *procesi Majstadt* në lidhje me këtë çështje. Mendoj se ata e përdorin atë me qëllim që të mos përdorin emrin e saktë për atë që bëjnë. Po ashtu kam dëgjuar edhe fjalën *intercision*, por nuk mund ta them se për çfarë është fjala.

- A ka fëmijë në qytet tani? - e pyeti Farder Korami.

Ai përkëdheli shejtanin që u ngrit i alarmuar në prehrin e tij. Lira vuri re që nuk po kerrnjonte më.

- Jo, nuk e besoj, - i tha doktor Lansiliusi. - Para një jave mbërriti një grup prej dymbëdhjetë fëmijësh, por i hoqën prej këndej pardje.

- Aha! Qenkemi në kohë. Kjo m'i shton shpresat. Me se udhëtonin, doktor Lansilius?

- Me saje.

- A e keni idenë se ku do t'i kenë çuar?

- Shumë pak. Kjo çështje nuk na interesonte shumë.

- Keni të drejtë. Tani që m'u përgjigjët për të gjitha ato që isha i interesuar, sër, do t'ju bëj edhe një pyetje të fundit. Po të ishit në vendin tim, ç'pyetje do t'i bënit konsullit të shtrigave?

Për të parën herë doktor Lansiliusi vuri buzën në gaz.

- Do ta pyesja se ku mund të marr në shërbimin tim një ari me parzmore, - iu gjegj ai.

Lira brofi nga vendi dhe ndjeu në pëllëmbë sesa fort po rrihte zemra e Pantalejmonit.

- Me ç'di unë, - i tha Farder Korami i habitur, - arinjtë e blinduar janë në shërbim të Bordit të Blatimit. E kam fjalën për Kompaninë e Progresit të Veriut, a çfarëdo ta quajnë veten.

- Po, por të paktën njëri nuk është në shërbim të tyre. Do

ta gjeni te magazina e sajave, në fund të rrugës Langlokur. Tani për tani ai punon atje për të nxjerrë bukën e gojës, por është kaq inatçi dhe i tmerron kaq shumë qentë, saqë ai që e ka punësuar nuk do ta ketë të gjatë.

- Atëherë qenka dezertor?

- Mbase. E quajnë Iorek Birnison. Më pyetët dhe ju ktheva përgjigje. Po të isha në vendin tuaj do të shfrytëzoja rastin dhe do të rekrutoja një ari me parzmore, qoftë edhe një të vetëm.

Lirën s'e mbante më vendi. Por Farder Korami dinte si të sillej në takime të tilla, ndaj mori nga pjata një tjetër copë keku me mjaltë. Ndërsa po e hante, doktor Lansiliusi u kthye nga Lira.

- E kuptoj që ti ke një alithiometër, - i tha, për habinë e saj. Nga e dinte?

- Po, - iu përgjigj ajo. Pastaj, e nxitur nga një pickim i Pantalejmonit shtoi: - Do ta shohësh?

- Do të më pëlqente shumë.

Ajo e futi menjëherë dorën në çantën prej mushamaje dhe nxori prej andej pakon e mbështjellë me cohën e kadifes. Ai e çmbështolli dhe e mori në dorë me kujdesin më të madh, duke e këqyrur me admirim, ashtu siç këqyrnin studiuesit një dorëshkrim të rrallë.

- I jashtëzakonshëm! - tha. - Kam parë edhe një model tjetër, por ky qenka jashtëzakonisht i bukur. Po librin e simboleve e ke?

- Jo... - nisi të fliste Lira, por e ndërpreu Farder Korami.

- Jo, për fat të keq, - tha, - edhe pse Lira ka alithiometrin, nuk di sesi ta lexojë. Ai për ne mbetet mister, ashtu si boja që përdorin indianët për të lexuar të ardhmen. Dhe libri më i afërt që di unë është në kishën e Shën Johanit, në Haidelberg.

Lira e kuptoi se ai nuk donte që doktor Lansiliusi të mësonte dhuntinë e Lirës. Por ndërkaq pa edhe diçka tjetër,

që nuk e vuri re Farder Korami: pa acarimin e shejtanit të doktor Lansiliusit dhe sakaq e kuptoi që nuk ishte mirë të gënjente, prandaj i tha:

- Të them të drejtën, unë *arrij* ta lexoj.

- Qenke shumë e mençur, - i tha. - Ku e ke marrë këtë?

- Ma dha Mjeshtri i kolegjit Xhordan, në Oksford, - iu përgjigj. - A e dini se kush i ka bërë këto, doktor Lansilius?

- Thonë që janë bërë në qytetin e Pragës. Studiuesi që shpiku alithiometrin e parë me sa dukej po përpiqej të zbulonte një mënyrë për të matur ndikimin e planetëve, sipas idesë së astrologjisë. Ai synonte të bënte një shpikje që do t'i përgjigjej idesë së Marsit dhe Afërditës, ashtu sikurse busulla reagon ndaj idesë së veriut. Këtu dështoi, por mekanizmi që shpiku reagonte qartë ndaj diçkaje, megjithëse askush nuk e dinte se ç'ishte.

- Po simbolet, nga i morën?

- Oh, kjo ka ndodhur në shekullin e shtatëmbëdhjetë. Simbolet dhe emblemat gjendeshin kudo. Ndërtesat dhe figurat ishin kompozuar në mënyrë të atillë që të lexoheshin si libra. Gjithçka ishte bërë për të treguar diçka tjetër; po të kishe fjalorin e duhur, mund të lexoje vetë Natyrën. Ishte shumë e çuditshme të shihje filozofët që e përdornin simbolizmin e kohës së tyre për të interpretuar diturinë që vinte nga një burim misterioz. Por, siç e di, ka më shumë se dy shekuj që nuk merren më seriozisht me to.

Ai ia dha Lirës instrumentin dhe shtoi:

- A mund të bëj një pyetje? Si mundesh ta lexosh pa librin e simboleve?

- Nuk e çoj mendjen asgjëkund; është njëlloj si të shohësh ujërat që rrjedhin. Duhet t'i lësh sytë të gjejnë nivelin e duhur, sepse vetëm ai është në fokus. Diçka të tillë, - i tha.

- A mund ta bësh tani?

Lira pa Farder Koramin, duke pritur për miratimin e tij. Plaku i bëri shenjë me kokë.

- Çfarë pyetje të bëj? - i tha Lira.

- Cilët janë synimet e tartarëve në lidhje me Kamçatkën?

Nuk ishte e vështirë. Lira i ktheu akrepat te deveja, që do të thoshte Azia, që do të thoshin tartarët; te briri i bollëkut, për Kamçatkën, ku ishin minierat e arit; dhe te milingona, e cila do të thoshte aktivitet, që do të thoshte qëllim dhe synim. Pastaj nuk lëvizi, duke e mbajtur mendjen te të tre nivelet e kuptimit së bashku, dhe u çlirua e tëra, duke pritur për përgjigjen, e cila erdhi sakaq. Akrepi i madh u drodh te delfini, përkrenarja, foshnja dhe spiranca, duke vallëzuar midis tyre dhe vatrës në një motiv të ndërlikuar, që sytë e Lirës e ndoqën pa hezitim, por që ishte i pakuptueshëm për të dy burrat.

Pasi i bëri disa herë këto lëvizje, Lira ngriti sytë. I kapsalliti dy a tri herë, si të dilte nga dalldia.

- Do të bëjnë gjoja sikur do të sulmojnë, por në të vërtetë nuk do të sulmojnë, sepse janë shumë larg dhe do të ishte jashtë mundësive të tyre, - tha.

- A mund të më thuash, si e lexove këtë?

- Delfini... një ndër shumë kuptimet e tij është loz, pra është lozonjar, - i shpjegoi ajo. - E di që është kuptimi i pesëmbëdhjetë, sepse akrepi qëndroi vetëm atje rreth pesëmbëdhjetë herë. Ndërsa përkrenarja do të thotë luftë, dhe të dyja bashkë kanë kuptimin gjoja shkon në luftë, por jo me tërë mend. Ndërsa foshnja do të thotë – ka kuptimin e vështirësisë – që do ta kenë shumë të vështirë të sulmojnë, dhe spiranca e tregon arsyen pse, ngaqë nuk mund të shkojnë më larg nga ç'i lejon litari i spirancës. Unë kështu e kuptoj, siç e shihni.

Doktor Lansiliusi tundi kokën.

- Kjo është e jashtëzakonshme, - tha. - Nuk do ta harroj kurrë.

Pastaj pa në një mënyrë të çuditshme Farder Koramin dhe i ktheu përsëri sytë nga Lira.

- A mund ta provosh edhe njëherë tjetër? - i tha. - Nga ajo dritarja atje do të shohësh një hangar me mbi dyzet lastarë pishash të varur në mur. Serafina Pekala ka përdorur vetëm njërin prej tyre. Mund të ma tregosh se cili është?

- Po! - i Lira, gjithnjë e gatshme për të dalë, e mori alithiometrin dhe vrapoi përjashta. Ajo mezi priste të shihte lastarët e pishave, sepse shtrigat i përdornin ato për të fluturuar dhe nuk kishte parë kurrë më parë.

Dy burrat qëndruan te dritarja dhe e panë sesi çau rrugën përmes dëborës, ndërsa Pantalejmoni, që hidhej pupthi pranë saj si lepur, qëndroi përpara hangarit prej druri dhe e uli kokën poshtë, për të parë alithiometrin. Pas disa sekondash shkoi përpara dhe, pa e bërë të gjatë, mori një nga lastarët e shumtë të pishave dhe e ngriti lart.

Doktor Lansiliusi e miratoi me kokë.

Lira, kureshtare dhe e etur për të fluturuar, e ngriti mbi kokë dhe nisi të vrapojë e të kërcejë në dëborë, duke u përpjekur të bëhet shtrigë. Konsulli u kthye nga Farder Korami dhe i tha:

- A e dini se cila është kjo vajzë?

- Është vajza e kryezot Asrilit. Ndërsa mamaja e saj është zonja Kulter e Bordit të Blatimit.

- Dini gjë tjetër për të?

Cigani plak bëri një gjest mohues me kokë.

- Jo, - i tha, - nuk di gjë tjetër. Ajo është një krijesë e pafajshme dhe nuk do të doja ta sakrifikoja për botën. Nuk arrij ta kuptoj sesi arrin ta lexojë instrumentin, por e besoj sa herë që flet për të. Pse, doktor Lansilius? Ç'dini për të?

- Shtrigat kanë folur prej shekujsh për këtë fëmijë, - tha konsulli. - Sepse ato jetojnë shumë pranë vendit ku perdja midis dy botëve është shumë e hollë dhe herë pas here dëgjojnë pëshpërima pavdekësie, pra zërat e atyre qenieve që kalojnë midis dy botëve. Kanë shumë kohë që flasin për një fëmijë me dhunti të tilla, i cili ka një mision të madh,

që mund të përmbushet vetëm diku tjetër – jo në këtë botë, por përtej saj. Pa këtë fëmijë ne do të vdesim të tërë. Kështu thonë shtrigat. Por ajo duhet ta përmbushë këtë mision duke mos e ditur se ç'po bën, sepse vetëm padija e saj mund të na shpëtojë. E kupton këtë, Farder Koram?

- Jo, - ia ktheu Farder Korami, - të them të drejtën, nuk e kuptoj.

- Kjo do të thotë që duhet të jetë e lirë të bëjë gabime. Të shpresojmë që të mos bëjë, por ne nuk jemi në gjendje ta udhëheqim. Jam i lumtur që e pashë këtë fëmijë para se të vdes.

- Por nga e di që është pikërisht ajo ky fëmija i veçantë? Dhe ç'do të thuash me qeniet që kalojnë midis dy botëve? Nuk jam në gjendje të kuptoj, doktor Lansilius, por të besoj se e di që je njeri i ndershëm...

Por në atë çast u hap dera dhe Lira hyri brenda, duke mbajtur një degë të vogël pishe në dorë.

- Kjo është! - tha. - I provova të gjitha dhe jam e sigurt se është kjo. Por me mua nuk fluturon.

Konsulli i tha:

- Kjo është e jashtëzakonshme, Lira. Je me fat që ke një instrument të tillë dhe të uroj me gjithë zemër për të. Po të jap diçka, që ta marrësh me vete...

Ai ia mori degën dhe theu një copë e ia dha.

- Vërtet fluturon ajo me këtë? - e pyeti Lira.

- Po, por ajo është shtrigë dhe ti nuk je e tillë. Nuk mund ta jap të gjithë, sepse më duhet të lidhem me të, por kaq mjafton. Ruaje mirë.

- Patjetër, - ia ktheu ajo. - Faleminderit.

Dhe e futi në çantë, pranë alithiometrit. Farder Korami e preku degën për fat dhe Lira pa në fytyrën e tij një shprehje që nuk e kishte parë kurrë më parë: pothuajse përmallim. Konsulli i përcolli te dera dhe u shtrëngoi duart.

- Uroj t'ia dilni mbanë! - u tha dhe qëndroi te pragu i

derës, në atë të ftohtë therës, duke i parë kur largoheshin nëpër rrugicën e vogël.

- Ai e dinte që më parë përgjigjen për tartarët, - i tha Lira Farder Koramit. - Ma tregoi alithiometri, por nuk i thashë gjë.

- Ai të vuri në provë, bijë. Por bëre mirë që u tregove e ndershme, sepse nuk e marrim dot me mend se ç'di tjetër. Sidoqoftë, ia vlejti për atë që mësuam për ariun. Nuk do të kishim si ta mësonim ndryshe.

Ata shkuan deri te depoja, që përbëhej nga dy magazina betoni në një zonë të shkretë ku rriteshin barishte të holla midis shkëmbinjve të përhirtë dhe pellgjeve me baltë të ngrirë. Një burrë i vrenjtur në një zyrë u tha që ariu e linte punën në orën gjashtë, por duhej të nxitonin, sepse zakonisht me të lënë punën ai shkonte në oborrin prapa barit *Ajnarson*, ku i jepnin për të pirë.

Pastaj Farder Korami e çoi Lirën te dyqani më i mirë i veshjeve në atë qytet dhe i bleu ca rroba të trasha për mot shumë të ftohtë. Blenë një xhup me kapuç prej lëkure dreri, sepse ajo të mbante ngrohtë dhe të ruante nga lagështira. Blenë ndërresa dhe çizme prej këlyshi dreri dhe dorashka mëndafshi për t'i mbajtur nën dorashkat e mëdha të gëzofit. Çizmet dhe dorashkat e gëzofit ishin bërë nga lëkura e këmbëve të para të drerit, sepse ajo është jashtëzakonisht e fortë, ndërsa çizmet e kishin shuallin prej lëkure foke, e cila është pothuajse po aq e fortë sa lëkura e lopës së detit, por më e lehtë. Së fundmi blenë edhe një pelerinë që nuk e fuste ujin, të bërë me zorrë gjysmë të tejdukshme fokash.

Me gjithë këto, shto edhe një shall mëndafshi në qafë dhe një kësulë leshi mbi veshë, nën kapuçin e madh, ajo nuk do ta ndiente më të ftohtin, sepse do të shkonin në vende shumë më të ftohta se aty.

Xhoni Faja kishte mbikëqyrur shkarkimin e anijes. Ai e dëgjoi me shumë vëmendje këshillën e konsullit magjistar,

sidomos atë për ariun.

- Do të shkojmë tek ai që sonte, - tha. - Ke folur ndonjëherë me kësi lloj krijesash, Farder Koram?

- Po, madje njëherë jemi ndeshur, megjithëse unë vetë jo, lavdi Zotit. Nuk do ta kemi të lehtë, Xhon. Ai do të na kërkojë shumë, nuk dyshoj për këtë, por na duhet me domosdo.

- Ashtu është. Ç'mësove për shtrigën tënde?

- Është larg prej këndej, dhe tani është bërë mbretëresha e një klani. Shpresoj se mund t'i dërgoj ndonjë mesazh, por duhet kohë të presim për përgjigjen.

- Mirë. Tani do të tregoj se çfarë gjeta, miku im i vjetër.

Xhoni Faja mezi priste t'ua jepte atë lajm. Ai kishte takuar në mol një kërkues nga Teksasi, që kishte një balonë me të gjitha gjërat. Ekspedita e tij nuk ishte vënë në jetë ngaqë nuk kishte arritur të siguronte fonde, madje para se të nisej nga Amsterdami, ndaj kishte mbetur aty.

- E përfytyron se ç'ndihmë e madhe është për ne një aeronaut, Farder Koram?! - i tha Xhoni Faja duke fërkuar duart. - Pranoi të vinte me ne. Na priu fati që erdhëm këtu.

- Do të ishim më me fat po ta dinim se ku do të shkonim, - i tha Farder Korami, por Xhoni Faja nuk mbahej nga gëzimi.

Kur ra mbrëmja dhe furnizimet e pajisjet u lanë në duar të sigurta në mol, Farder Korami dhe Lira shkuan përgjatë buzës së ujit për të gjetur barin Ajnarson. E gjetën shpejt: ishte një hangar prej betoni me një dritë të kuqe neoni mbi derë, që shkreptinte me një ritëm të çrregullt, ndërsa nga dritarja e ngrirë nga akulli vinte një potere zërash.

Një rrugicë me gropa pranë saj të shpinte te një portë me fleta metalike në oborrin e pasmë, ku një strehë rrangallë ngrihej mbi baltën e ngrirë. Në dritat e zbehta që binin nga dritarja e pasme e barit dukej një figurë e stërmadhe e kërrusur, që brente një kofshë kafshe, të cilën e mbante

me të dyja duart. Lirës iu duk sikur i ishin përlyer turinjtë me gjak. Ai kishte ca sy të vegjël të liq dhe ishte ndotur i tëri. Hante duke hungëritur në mënyrë të pështirë dhe heraherës rrufiste hundët.

Farder Korami qëndroi te dera dhe i thirri:

- Iorek Birnison!

Ariu ndaloi së ngrëni. Dukej që po i shihte ngultas, por ishte e pamundur të lexoje ndonjë shprehje në fytyrën e tij.

- Iorek Birnison, - i thirri prapë Farder Korami. - A mund të bëj një pyetje?

Lirës i rrahu zemra fort, sepse prania e ariut e bëri të rrëqethej nga ajo fuqi aq e vrazhdë, por një fuqi e kontrolluar nga inteligjenca; dhe jo inteligjencë njerëzore, asgjë njerëzore, sepse sigurisht arinjtë nuk kishin shejtanë. Ajo krijesë e stërmadhe që brente mishin ishte diçka që nuk e kishte imagjinuar kurrë, ndaj ndjeu admirim dhe keqardhje për krijesën e vetmuar.

Ai e la në baltë këmbën e drerit dhe erdhi te sera duke ecur me të katër këmbët. Pastaj u ngrit përsëri në këmbët e pasme – ishte më shumë se dhjetë këmbë i lartë – si të donte të tregonte sesa i fuqishëm ishte e se ç'pengesë e kotë ishte ajo derë para tij, dhe u foli që nga ajo lartësi:

- Hë? Kush jeni ju?

Zëri i tij ishte si bubullimë dhe u duk sikur trandi tokën. Trupi i tij kutërbonte një erë të qelbur.

- Unë jam Farder Korami, nga ciganët e Anglisë Lindore. Ndërsa kjo vajza e vogël është Lira Belakua.

- Çfarë doni?

- Duam të ofrojmë punë, Iorek Birnison.

- Kam punë.

Ariu u ul përsëri në të katër këmbët. Ishte e pamundur të dalloje qoftë ironinë dhe qoftë zemërimin në zërin e tij, sepse ai i ngjiste një bubullime.

- Çfarë bëni në depon e sajave? - e pyeti Farder Korami.

- Ndreq makineritë e prishura dhe artikujt prej hekuri. Ngre pajisjet e rënda.

- Ç'lloj pune është kjo për një *panserbjørn*?

- Punë që paguhet.

Prapa ariut u hap pak dera e barit dhe një burrë vuri në tokë një shtambë të madhe, pastaj ngriti kokën dhe pa nga ata.

- Cilët janë ata? - e pyeti.

- Të huaj, - ia ktheu ariu.

Pronari i barit u mat t'i pyeste për diçka, por ariu befas u sul drejt tij dhe ai e mbylli derën i tmerruar. Ariu e mbërtheu shtambën me kthetrat e mëdha dhe e ngriti te goja. Lira ndjeu në ajër një erë të fortë alkooli.

Pasi rrëkëlleu disa gllënjka, e uli shtambën dhe u kthye të hante kofshën e drerit, pa ia vënë më veshin Farder Koramit dhe Lirës. Por pas një copë here i pyeti:

- Ç'lloj pune ofroni?

- Mbase të ndeshesh, - i tha Farder Korami. - Po shkojmë në veri të gjejmë një vend ku kanë çuar ca fëmijë të grabitur. Kur ta gjejmë, do të na duhet të luftojmë për t'i çliruar fëmijët. Pastaj do t'i kthejmë në shtëpi.

- Dhe me çfarë do të paguani?

- Nuk di ç'të ofroj, Iorek Birnson. Në qoftë se dëshiron flori, ne kemi florinj.

- Nuk më pëlqen.

- Me se të paguajnë në depon e sajave?

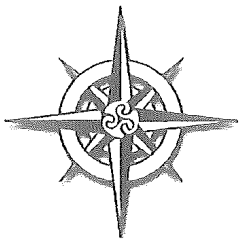
- Më japin të ha mish dhe të pi alkool.

Nuk foli më. Pastaj e hodhi përtokë kockën e brejtur dhe mori prapë shtambën. Zuri ta pijë atë pije të fortë alkoolike si të ishte ujë.

- Më fal që po të pyes, Iorek Birnson, - i tha Farder Korami, - por ti mund të jetosh i lirë duke gjuajtur foka dhe lopë deti, ose të shkosh në luftë e të fitosh shpërblime të majme. Ç'të lidh në Trolesund dhe në barin Ajnarson?

Lirës i shkuan mornica në trup. Një pyetje e tillë ishte një fyerje e hapur, ndaj e pa me habi Farder Koramin. Iorek Birnsoni e uli shtambën në tokë dhe shkoi te dera, duke e afruar turirin te fytyra e Farder Koramit. Farder Koramit nuk iu tremb syri.

- E di se çfarë po kërkoni, lundrat e fëmijëve, - i tha ariu. - Ato u larguan pardje nga qyteti, me fëmijë të tjerë. S'ka për t'ju treguar askush për ta; të gjithë bëjnë sikur nuk kanë parë gjë, sepse lundrat e fëmijëve sjellin para. Tani, që ta them hapur, mua nuk më pëlqejnë lundrat e fëmijëve. Por rri këtu dhe pi alkool, sepse njerëzit ma morën parzmoren, dhe pa të mund të gjuaj foka, por nuk shkoj dot në luftë, sepse jam ari i blinduar. Lufta është si ajri për mua. Burrat e këtij qyteti më dhanë të pi alkool derisa më zuri gjumi, pastaj ma morën parzmoren. Po ta dija se ku e mbajnë, do ta ktheja qytetin përmbys për ta marrë. Në qoftë se doni të më punësoni, ky është çmimi që kërkoj: më ktheni parzmoren. Po e bëtë këtë, do të vij me ju dhe do t'ju shërbej duke dhënë edhe jetën po ta lips nevoja, derisa të fitoni. Dua parzmoren time dhe nuk do të kem më nevojë të pi alkool.

11. Parzmorja

Kur u kthyen në anije Farder Korami me Xhoni Fanë dhe udhëheqësit e tjerë biseduan për një kohë të gjatë në sallë, ndërsa Lira shkoi në kabinën e saj që të këshillohej me alithiometrin. Brenda pesë minutash ajo e mësoi me saktësi se ku ndodhej parzmorja e ariut dhe pse ishte e vështirë që ta merrnin.

Njëherë deshi të shkonte në sallë dhe t'ua tregonte Xhoni Fasë dhe të tjerëve, por pastaj mendoi se ata do ta pyesnin vetë në qoftë se donin ta dinin. Mbase e dinin.

Pastaj u shtri në shtratin e saj duke menduar për atë ariun e fuqishëm dhe mizor, për mënyrën e shkujdesur si e pinte pijen e fortë dhe për vetminë e tij në atë vend të fëlliqur. Sa ndryshe ishte të ishe njeri, sepse kishe shejtanin tënd me të cilin mund të flisje ngaherë! Në heshtjen e anijes, pa zhurmën monotone të motorit dhe zhangëllimën e hekurishteve apo shushurimën e pareshtur të ujit anëve të anijes, Lirën dalëngadalë e zuri gjumi, me Pantalejmonin që flinte në jastëk pranë saj.

Po shihte në ëndërr babanë e saj të burgosur, kur papritmas, pa asnjë arsye u zgjua. Në kabinë hynte një dritë e mekur, që iu duk si drita e hënës, dhe pa gëzofët për mot të ftohtë që sapo kishte blerë, të cilët i kishte vënë në një cep të kabinës.

I veshi përsëri dhe doli jashtë në kuvertë. Menjëherë i zunë sytë diçka të çuditshme në qiell. Në fillim i mori për re, që lëviznin duke fërgëlluar të shqetësuara, por Pantalejmoni i pëshpëriti në vesh: "Aurora!"

Ajo u habit kaq shumë, saqë i mbërtheu gishtërinjtë fort pas parmakëve që të mos rrëzohej.

Ajo pamje zuri gjithë qiellin nga ana e veriut. Dukej sikur nga vetë Parajsa vareshin perde të mëdha drite që valëviteshin. Ishin në ngjyra të gjelbëreme e të purpurta, dhe të tejdukshme, si një lloj tyli tepër i brishtë, ndërsa në pjesën fundore kuqëlonin si zjarret e Ferrit dhe lëkundeshin e valëviteshin me më shumë hijeshi se valltarët më të zotë. Lira dëgjoi një shushurimë të largët të gjithëpushtetshme. Në atë hijeshi kalimtare pati një ndjesi të thellë, si atëherë kur kishte qenë pranë ariut. Ajo u prek prej saj; ishte tmerrësisht e bukur, thuajse hyjnore; ndjeu lotët t'i çurgonin në faqe dhe lotët e përthyen dritën në ngjyra të ylberta. Pas pak ajo provoi të njëjtën dalldi si në çastet kur përdorte alithiometrin. Mbase, mendoi qetësisht, aurorën e bën të flakërojë po ajo gjë që lëviz edhe gjilpërën e alithiometrit. Ndoshta është vetë Pluhuri. Por këtë mendim e harroi sakaq dhe iu kujtua shumë kohë më vonë.

Ndërsa e shihte, prapa vellove dhe rrëkeve të ngjyrave të tejdukshme nisi të merrte formë një qytet: me kulla dhe kube, tempuj ngjyrë mjalti dhe kolonada, bulevarde të gjerë dhe parqe të ndriçuar nga dielli. Ndërsa e shihte ndjeu t'i merreshin mendtë, si ta shihte jo nga poshtë por nga lart, dhe përmes një humnere të pakalueshme. Ishte një univers të tërë larg.

Por diçka po lëvizte përmes tij dhe, teksa përpiqej të përqendronte shikimin në atë lëvizje, ndjeu t'i merreshin mendtë, sepse ajo gjë e vogël që lëvizte nuk ishte pjesë e agimit polar apo e ndonjë universi tjetër prapa tij. Ishte në qiell, mbi çatitë e qytetit. Por kur arriti ta shihte qartë, i doli

gjumi plotësisht dhe qyteti u zhduk.

Ajo gjëja që fluturonte u afrua dhe u rrotullua përqark anijes me flatra të hapura. Pastaj u ul poshtë në dhe ndaloi në kuvertë, vetëm pak hapa larg Lirës.

Në dritën e aurorës ajo pa një zog të madh, një patë shumë të bukur të përhime me kokën dëborë të bardhë. Por nuk ishte zog: ishte një shejtan, edhe pse Lira nuk pa askënd veç tij. Befas u tremb nga ai. Zogu i tha:

- Ku është Farder Korami?

Papritmas Lira e kuptoi se duhej të ishte shejtani i Serafina Pekalës, mbretëreshës së klanit, mikja shtrigë e Farder Koramit.

Ajo nisi të belbëzonte:

- Unë... ai është... Po shkoj t'i them...

U kthye me vrap te kabina e Farder Koramit dhe hapi derën dhe thirri në errësirë:

- Farder Koram! Ka ardhur shejtani i shtrigës. Po të pret te kuverta. Erdhi duke fluturuar... E pashë të vinte nga qielli...

- Thuaji të më presë në pjesën e prapme të kuvertës, moj bijë, - ia ktheu plaku.

Pata shkoi në pupën e anijes dhe nisi të shihte përqark, elegante edhe e egër njëkohësisht, duke ia mbushur mishtë me mornica Lirës, që u ndje sikur po zbaviste një fantazmë. Pastaj aty erdhi Farder Korami, i veshur me takëmet për mot të ftohtë, me Xhoni Fanë në krah. Të dy burrat bënë një përulje në shenjë respekti. Edhe shejtanët e tyre e përshëndetën vizitorin.

- Të përshëndes, - i tha Farder Korami. - Gëzohem që po të shoh prapë, Kaisa! Tani, dëshiron të shkojmë brenda apo të rrimë këtu jashtë?

- Më mirë të rrimë këtu jashtë, faleminderit Farder Koram. Keni ftohtë në qoftë se rrimë pak këtu?

Shtrigat dhe shejtanët e tyre nuk e ndjenin të ftohtin, por e dinin që njerëzit mërdhinin. Farder Korami e siguroi që

ishin veshur trashë dhe i tha:

- Si është Serafina Pekala?

- Të çon të fala, Farder Koram. Është shumë mirë. Cilët janë këta të dy?

Farder Korami e njohu me të dy. Shejtani patë ia nguli sytë Lirës.

- Kam dëgjuar për këtë vajzën, - tha. - Të gjitha shtrigat flasin për të. Pra, erdhe të bësh luftë kështu?

- Jo luftë, Kaisa. Po shkojmë të marrim ata fëmijët që na kanë grabitur. Shpresoj që shtrigat do të na ndihmojnë.

- Jo të gjitha. Disa klane bashkëpunojnë me ndjekësit e Pluhurit. Ata erdhën para dhjetë vjetësh në zonën tonë, me instrumente filozofike. Na paguan që t'i lejonim të ngrinin stacione në viset tona dhe janë sjellë shumë mirë me ne.

- Ç'është ky Pluhuri?

- Ai vjen nga qielli. Ca thonë se ka qenë gjithnjë, ndërsa ca të tjerë thonë që është shfaqur tani. Një gjë është e sigurt: kur njerëzit vihen në dijeni për të, i kap paniku dhe nuk guxojnë të vazhdojnë të zbulojnë se ç'është. Por shtrigave nuk u interesojnë këto gjëra.

- Ku janë tani këta ndjekësit e Pluhurit?

- Katër ditë larg, nga verilindja, në një vend që quhet Bolvangar. Klani ynë nuk ka bërë asnjë lloj marrëveshje me ta, dhe për shkak të detyrimit që të kemi, Farder Koram, erdha të tregoj se si t'i gjesh këta ndjekësit e Pluhurit.

Farder Korami vuri buzën në gaz, ndërsa Xhoni Faja përplasi duart ngaqë iu bë qejfi shumë.

- Të falënderoj nga zemra, - i tha patës. - Por më parë na trego se ç'di më shumë për këta ndjekësit e Pluhurit? Ç'bëjnë në Bolvangar?

- Ata ngrenë ndërtesa prej hekuri dhe betoni, si edhe ca dhoma të nëndheshme. Djegin qymyr, të cilin e sjellin me shpenzime të mëdha. Nuk e dimë se ç'bëjnë, por për milje të tëra përqark ka një atmosferë frike dhe urrejtje. Shtrigat

mund t'i shohin këto gjëra edhe atje ku nuk munden qeniet njerëzore. Prej andej janë larguar edhe kafshët. Atje nuk fluturon asnjë zog. Po ashtu janë larguar edhe minjtë dhe dhelprat. Prandaj e quajnë Bolvangar: fushat e liga. Por ata e quajnë ndryshe. E quajnë "stacioni". Po për gjithë të tjerët ai është Bolvangari.

- Dhe qysh mbrohen?

- Kanë një kompani me tartarë veriorë të armatosur me pushkë. Janë ushtarë të mirë, por nuk kanë përvojë, sepse atë vend nuk e ka sulmuar askush që kur është ndërtuar. Veç kësaj, i gjithë vendi është rrethuar me tela me rrymë anbarike. Po mund të kenë edhe mjete të tjera mbrojtëse, të cilat ne nuk i njohim, sepse siç të thashë, ata nuk kanë asnjë interes për ne.

Lira sa s'po pëlciste që t'i bënte një pyetje, dhe pata shejtan e kuptoi dhe e pa në një mënyrë të atillë si t'i jepte leje.

- Pse flasin për mua shtrigat? - e pyeti.

- Për shkak të babait tënd, i cili është në dijeni të ekzistencës së botëve të tjera, - iu përgjigj shejtani.

Kjo i habiti që të tre. Lira pa nga Farder Korami, që po e shihte me admirim, dhe nga Xhoni Faja, që kishte një shprehje të shqetësuar në fytyrë.

- Botët e tjera? - tha Xhoni Faja. - Të më falni, po për çfarë botësh e keni fjalën? Për yjet?

- Jo.

- Mbase për botën e shpirtrave? - tha Farder Korami.

- As atë.

- Mos e keni fjalën për qytetin te dritat? - e pyeti Lira. - Për të, apo jo?

Pata e ktheu kokën nga ajo. Sytë e saj të zinj kishin një perde të kaltër dhe vështrimi i tyre ishte i fortë.

- Po, - tha ajo. - Shtrigat kanë mijëra vjet që janë në dijeni për botët e tjera. Ndonjëherë ato mund t'i shohësh në Dritat Veriore. Ato nuk janë pjesë e këtij universi; madje edhe yjet

më të largët janë pjesë e këtij universi, por dritat na tregojnë një univers krejt tjetër. Jo shumë të largët, por që ndërvepron me këtë tonin. Këtu, në këtë kuvertë, ekzistojnë miliona universe të tjerë, që nuk janë në dijeni për njëri-tjetrin...

Ajo ngriti krahët, i tendosi, pastaj i mblodhi prapë.

- Unë kam prekur me këto krahë dhjetë milionë botë të tjera, por ato nuk dinin asgjë për to. Jemi vetëm një rrahje zemre larg, por nuk i kemi prekur, parë apo dëgjuar kurrë këto botë të tjera, përveçse në Dritat Veriore.

- Pse atje? - e pyeti Farder Korami.

- Sepse grimcat me ngarkesë të Aurorës e bëjnë këtë botë shumë të hollë, prandaj mund të shohim përmes tyre për një kohë shumë të shkurtër. Shtrigat e kanë ditur gjithnjë, por ne flasim rrallëherë për të.

- Babai im beson tek ajo, - i tha Lira. - E di sepse e dëgjova të fliste dhe të tregonte fotografi të Aurorës.

- Mos ka të bëjë gjë me Pluhurin? - e pyeti Xhoni Faja.

- Kushedi, - tha shejtani patë. - E vetmja gjë që mund t'ju them është se ndjekësit e Pluhurit i tremben atij si të ishte helm vdekjeprurës. Prandaj e burgosën kryezot Asrilin.

- Po pse? - e pyeti Lira.

- Mendojnë se ai synon ta përdorë Pluhurin për të ndërtuar një urë midis kësaj bote dhe botës përtej Aurorës.

Lira u ndje më e qetë.

- E synon vërtet këtë? - e pyeti Farder Korami.

- Po, - iu përgjigj shejtani patë. - Por ata mendojnë se është i çmendur që beson në botë të tjera. Veçse është e vërtetë që synon ta bëjë këtë. Dhe ai është një figurë kaq e fuqishme, saqë kanë frikë se mos u prish planet, ndaj bënë një marrëveshje me arinjtë me parzmore që ta kapnin dhe ta burgosnin në fortesën e Svalbardit. Ka nga ata që thonë se ata e ndihmuan mbretin e ri të arinjve të fitonte fronin e tij, si pjesë e marrëveshjes.

- Po shtrigat, - e pyeti Lira, - a duan që ta bëjë këtë urë?

Janë në anën e tij apo kundra tij?

- Kjo është një pyetje pak e vështirë. Në radhë të parë, shtrigat nuk janë të bashkuara. Mes nesh ka pikëpamje të ndryshme. Së dyti, ura e kryezot Asrilit do të shkaktojë luftë midis disa shtrigave dhe disa forcave të tjera të botës shpirtërore. Ai që do të zotërojë urën, në rast se ajo ekziston, padyshim që do të ketë shumë epërsi. Së treti, klani i Serafina Pekalës – klani im – deri tani nuk ka marrë pjesë në asnjë aleancë, edhe pse janë përpjekur të na detyrojnë të deklarojmë nëse jemi në njërën anë a në tjetrën. Siç e shihni, këto janë çështje të politikës së lartë dhe nuk është e lehtë t'u japësh përgjigje.

- Po arinjtë? - e pyeti Lira. - Në cilën anë janë?

- Në anën e atij që i paguan. Nuk duan t'ia dinë për këto çështje; ata nuk kanë shejtanë; nuk u interesojnë problemet e njerëzve. Të paktën të tillë kanë qenë deri më sot, sepse kemi dëgjuar që mbreti i tyre i ri synon të ndryshojë mënyrën e tyre të vjetër të jetesës... Sidoqoftë, ndjekësit e Pluhurit i kanë paguar që ta burgosin kryezot Asrilin dhe ata do ta mbajnë në Svalbard deri sa të derdhet edhe pika e fundit e gjakut nga ariu i fundit i gjallë.

- Po jo të gjithë arinjtë! - u hodh Lira. - Një ari nuk është fare në Svalbard. Atë e kanë lënë dëbuar dhe do të vijë me ne.

Kësaj here ishte pata ajo që e pa Lirën e habitur. Farder Korami lëvizi pak i sëkëlldisur dhe tha:

- Këtë nuk e dimë ende, Lira. Dëgjuam që do të punojë atje për një kohë shumë të gjatë. Nuk është i lirë, siç menduam ne, sepse e kanë dënuar. Nuk do ta lejojnë të largohet derisa të shlyejë dënimin, me apo pa parzmore. Pastaj parzmoren s'do t'ia kthejnë më kurrë.

- Por ai tha se ia hodhën! E dehën mirë e mirë me alkool, pastaj ia vodhën.

- Kurse ne na thanë ndryshe, - foli Xhoni Faja. - Dëgjuam

që ai është një mashtrues i rrezikshëm.

- Në qoftë... - Lira filloi të ndihej e nxehur. - ... në qoftë se alithiometri thotë diçka, e di që është e vërtetë. Ndaj e pyeta dhe më tha se ariu tregoi të vërtetën. Ata ia punuan; ata gënjejnë dhe jo ai. Unë e besoj atë, kryezot Faja. Farder Koram... edhe ti e pe dhe e besove, apo jo?

- Ashtu m'u duk, moj bijë. Unë nuk jam kaq i sigurt sa ti.

- Po nga se kanë kaq shumë frikë? Mendojnë se do të vrasë shumë njerëz nëse merr parzmoren? Të jetë ashtu, edhe tani mund të vrasë kushedi se sa njerëz!

- Ai ka vrarë, - ndërhyri Xhoni Faja, - edhe pse jo shumë. Kur pa që i kishin marrë parzmoren, nuk la vend pa kërkuar për të. E shpartalloi ndërtesën e policisë dhe bankën, dhe të paktën dy njerëz vdiqën. Nuk e vranë vetëm për shkak të zotësisë që ka në lidhje me metalet; donin ta vinin në punë.

- Si skllav?! - ia ktheu Lira e nxehur. - Nuk kanë të drejtë ta bëjnë këtë.

- Sidoqoftë, ata mund ta kishin vrarë, sepse vrau njerëz, por nuk e bënë këtë. Ndaj e detyruan të punojnë në interes të qytetit derisa të shlyejë dëmin që bëri dhe gjakun që derdhi.

- Xhon, - foli Farder Korami, - nuk e di se ç'mendon ti, por ata nuk kanë për t'ia kthyer kurrë parzmoren. Dhe sa më shumë që t'ia mbajnë, aq më i zemëruar do të jetë kur ta marrë përsëri.

- Dhe po t'ia kthejmë *ne*, ai do të vijë me ne dhe nuk do t'u bjerë më kurrë në qafë, - tha Lira. - Për këtë të jap fjalën, Farder Koram.

- Dhe si ta marrim?

- Unë e di se ku është.

Ra heshtja dhe të tre u kujtuan për shejtanin e shtrigës, që nuk ia ndante sytë Lirës. Që të tre u kthyen nga ai; po ashtu edhe shejtanët e tyre, që deri atëherë ishin treguar shumë të sjellshëm, duke mos i kthyer sytë nga ajo krijesë vetmitare.

- Besoj se nuk habitesh, Lira, - foli pata, - në qoftë se të them se alithiometri është një arsye tjetër pse shtrigat janë të interesuara për ty. Konsulli ynë na tregoi për vizitën tuaj në mëngjes. Besoj se ai ju tha për ariun, apo jo?

- Po, - ia ktheu Xhoni Faja. - Ajo dhe Farder Korami i shkuan për vizitë. Të them të drejtën, Lira ka të drejtë, por po të thyejmë rregullat e këtyre njerëzve do të pleksemi keq me ta. Me ariun apo pa ariun, nuk na mbetet rrugë tjetër, veçse të shkojmë te ky Bolvangari.

- Ah, po ti nuk e ke parë atë, Xhon, - i tha Farder Korami. - Unë e besoj Lirën. Mbase duhet t'i zëmë besë fjalës së tij. Ai është goxha ndihmë për ne.

- Ç'thua për këtë? - iu drejtua Xhoni Faja shejtanit të shtrigës.

- Ne nuk kemi të bëjmë shumë me arinjtë. Dëshirat e tyre janë të çuditshme për ne, ashtu sikundër tonat për ta. Në qoftë se ky është një ari i dëbuar, mbase nuk duhet t'ia keni shumë besën. Por për këtë duhet të vendosni ju vetë.

- Ashtu do të bëjmë, - ia ktheu Xhoni Faja. - Tani, a mund të na tregoni se si mund të shkojmë në Bolvangar prej këndej?

Shejtani patë nisi ta shpjegojë. Ai u foli për luginat dhe kodrat, për vargjet e pemëve dhe tundrën, për orientimin nëpërmjet yjeve. Lira e dëgjoi një copë herë, pastaj me Pantalejmonin e mbështjellë rreth qafës nisi të mendojë për vizionin madhështor që kishte sjellë me vete shejtani patë. Një urë mes dy botëve... Kjo ishte më e jashtëzakonshme nga ç'i kishte shkuar mendja asaj! Dhe atë mund ta bënte vetëm babai i saj i mrekullueshëm. Me të shpëtuar fëmijët, ajo do të shkonte me ariun në Svalbard dhe do të përdorte alithiometrin për ta çliruar atë. Pastaj të dy do të ndërtonin urën dhe do të ishin të parët që do të kalonin...

Ndonjëherë natën, me sa dukej Xhoni Faja e shpinte Lirën në shtratin e saj, sepse ajo zgjohej atje. Dielli i vakët

ishte ngritur lart në qiell dhe nuk e ndante më shumë se një pash nga horizonti, ndaj duhej të ishte mesditë, mendoi ajo. Së shpejti, kur të shkonin më tutje në veri, nuk do të kishte diell fare.

Ajo u vesh shpejt dhe doli në kuvertë, ku nuk pa ndonjë ndryshim të madh. Sajat dhe tufa e qenëve që do t'i tërhiqnin ishin gati dhe prisnin të niseshin. Gjithçka ishte gati dhe asgjë nuk lëvizte. Shumica e ciganëve ishin ulur në një kafene gjithë tym, me pamje nga uji, duke ngrënë kek dhe duke pirë kafenë e fortë e të ëmbël në tavolinat e gjata prej druri, nën vërshëllimën e disa dritave të lashta anbarike.

- Ku është kryezot Faja? - pyeti Lira Toni Kostën, që ishte ulur mes ca shokëve të vet. - Po Farder Korami? Kanë shkuar të marrin parzmoren e ariut?

- Kanë shkuar të flasin me guvernatorin. E pe atë ariun, Lira?

- Po, - i tha ajo.

Pastaj u tregoi se si qëndronin punët me të. Ndërsa fliste, dikush mori një karrige dhe erdhi e u ul te grupi që qëndronte në tavolinë.

- Pra, paske folur me Iorekun plak? - i tha.

Ajo e pa të porsaardhurin me habi. Ishte një burrë i gjatë e i hollë, me mustaqe të holla të zeza dhe sy të vegjël të kaltër me një shprehje ironie të hidhur. Menjëherë pati një ndjenjë ankthi prej tij, por s'ishte e sigurt në ishte simpati apo antipati. Shejtani i tij ishte një lepur i dobët dhe i sertë si i zoti.

Ai i zgjati dorën dhe ia shtrëngoi i përmbajtur.

- Jam Li Skorsbaji, - i tha.

- Aeronauti?! - thirri ajo. - Ku është balona jote? Do të më lësh të hipi atje?

- Tani e kam mbledhur. Ti duhet të jesh ajo Lira e famshme. Si ia çove me Iorek Birnisonin?

- E njeh?

- Kam marrë pjesë me të në ekspeditën ushtarake të

Tunguskas. Për dreq, kam vite që e njoh Iorekun. Arinjtë janë ndryshe nga ne, por ai është një problem dhe jo gabim. Si thoni, djema, a jeni në formë për një lojë të fortë?

Në dorën e tij se nga doli një tufë letrash bixhozi. Ai i shkartisi, duke i përplasur me njëra-tjetrën.

- Kam dëgjuar se ju ciganët jeni të pamposhtur në bixhoz, - tha Li Skorsbaji, duke i prerë dhe futur letrat mes njëra-tjetrës me njërën dorë, dhe duke nxjerrë një cigare nga xhepi i brendshëm me dorën tjetër, - dhe mendova se nuk do të keni kundërshtim t'i jepni mundësinë një udhëtari të thjeshtë nga Teksasi për një dyluftim të ndershëm në fushën e mejdanit. Si thoni, zotërinj?

Ciganët, që mburreshin me zotësinë e tyre në bixhoz morën karriget dhe iu mblodhën rrotull. Dhe, në kohën që po diskutonin me Li Skorsbajin se ç'lojë të luanin, shejtani i tij i tundi veshët Pantalejmonit, që e kuptoi dhe rrëshqiti drejt tij pa u ndjerë, si ketër.

Ai i pëshpëriti në një mënyrë të atillë që ta dëgjonte edhe Lira, e cila i kapi qartë fjalët: "Shko drejt e tek ariu dhe foli hapur. Sepse me ta marrë vesh se ç'po ndodh, ata do ta fshehin diku tjetër parzmoren."

Lira u ngrit, duke marrë në dorë copën e saj të kekut, dhe askush nuk e vuri re. Li Skorsbaji po ndante letrat dhe të gjithë e kishin mendjen te duart e tij.

Ishte pasdite dhe dielli e kishte humbur shkëlqimin kur Lira mori rrugën për nga depoja e sajave. E dinte se ç'duhej të bënte, por kishte shumë frikë.

Ariu po punonte jashtë hangarëve të mëdhenj prej betoni dhe Lira qëndroi te porta e hapur duke e parë. Iorek Birnisoni po çmontonte një traktor me motor me benzinë që ishte përplasur; mbulesa metalike e motorit ishte shtrembëruar krejt. Ariu e ngriti si të ishte prej kartoni dhe e ktheu me duart e mëdha nga të gjitha anët, me sa dukej për të parë se çfarë cilësie kishte, pastaj e kapi nga njëri cep me putrën

e përparme, duke e përkulur në një mënyrë të atillë që dhëmbëzat u vunë në vend dhe forma e tij u ndreq. E ngriti me njërën panxhë dhe e mbështeti pas murit me tjetrën, pastaj u përkul të këqyrte motorin e shtrembëruar.

Ndërkaq i zunë sytë Lirën. Asaj i shkuan mornica të ftohta në shpinë, sepse ai ishte jashtëzakonisht i madh dhe shumë i çuditshëm. Po e shihte përmes gardhit me zinxhirë të trashë, rreth dyzet hapa larg tij, dhe përfytyroi se si mund ta përshkonte atë distancë me dy hapa të vetme dhe ta këpuste zinxhirin si të ishte një cergë merimange, ndaj u bë gati të kthehej dhe t'ia mbathte vrapit, por Pantalejmoni i pëshpëriti: "Ndal! Po shkoj unë të flas me të."

Ai ishte bërë dallëndyshe deti dhe, para se ajo të hapte gojën, u hodh mbi gardh dhe u ul në tokën e ngrirë pas tij. Pak më tutje ishte një portë e hapur dhe ajo mund ta ndiqte, por nuk i bënë këmbët të ecte. Pantalejmoni e pa dhe u kthye në vjedull.

Ajo e dinte se ç'po bënte. Shejtanët nuk largoheshin më shumë se disa hapa larg njerëzve të tyre dhe, nëse ajo do të qëndronte te gardhi dhe ai mbetej zog, nuk do të mund t'i afrohej ariut; ndaj i duhej ta tërhiqte.

Ajo u ndje e inatosur dhe e mjerë. Kthetrat e tij të vjedullës nguleshin në tokë dhe ai zvarritej përpara. Nuk ka më keq se kur shejtani yt tërheq atë hallkën mes tij dhe teje; pjesërisht ndihet si dhembje fizike në kraharor dhe pjesërisht si mërzi e thellë dhe dhembshuri. Dhe e dinte se të njëjtën gjë ndjente edhe ai. Të gjithë e kanë provuar këtë kur kanë qenë të vegjël: duke provuar se deri ku janë në gjendje ta tërheqin, duke u kthyer dyfish të çliruar.

"Mos, Pan!"

Por ai nuk u ndal. Ariu e shihte pa lëvizur. Dhembja e Lirës sa vinte e bëhej e padurueshme dhe iu lidh një komb në grykë.

"Pan..."

Dhe e kaloi portën duke hequr këmbët zvarrë në drejtim të tij. Ai u shndërrua në maçok të egër dhe iu hodh në krahë, dhe të dy e shtrënguan fort njëri-tjetrin, duke u dridhur dhe psherëtirë.

"M'u duk sikur *doje* vërtet që..."

"Jo..."

"S'arrij *ta besoj* se ç'dhembje..."

Dhe fshiu lotët me inat dhe rrufiti hundët. Ai u struk në krahët e saj dhe ajo mendoi që më mirë të vdiste se të ndaheshin dhe ta përballonin prapë atë mërzi; do të luante mendsh nga pikëllimi dhe frika. Edhe po të vdisnin do të ishin bashkë, ashtu si ata studiuesit në dhomën e nëndheshme te Xhordani.

Vajza dhe shejtani ngritën sytë dhe panë ariun e vetmuar. Ai nuk kishte shejtan. Ishte i vetëm, gjithnjë i vetmuar. Ndjeu një keqardhje të thellë dhe një dhembshuri të atillë, saqë për pak desh shkoi të prekte gëzofin e tij të ndotur, por u ndal kur pa sytë e tij mizorë.

- Iorek Birbison, - i tha.

- Hë?

- Kryezot Faja dhe Farder Korami po përpiqen të marrin parzmoren tënde.

Ai nuk foli. Dukej qartë se ç'po mendonte për ta.

- Megjithatë, unë e di se ku ndodhet, - vazhdoi ajo, - dhe po ta tregoj, mbase ti do të shkosh ta marrësh vetë.

- Nga e di se ku ndodhet?

- Kam një lexues simbolesh. Të them· të drejtën, Iorek Birnison, e pashë në të se qysh ta hodhën të parët. Mendoj se nuk kanë të drejtë. Nuk duhej ta bënin. Kryezot Faja ka shkuar të flasë me guvernatorin, por ka të ngjarë që të mos ta japin, çfarëdo që të thotë ai. Po ta tregoj, do të vish me ne që të na ndihmosh të shpëtojmë ata fëmijët nga Bolvangari?

- Po.

- Unë... - Nuk donte të fuste hundët në gjëra që s'i takonin,

por s'mund të mos ishte kureshtare, ndaj i tha: - Pse nuk bën vetë një parzmore me metalin që ke këtu, Iorek Birnison?

- Sepse nuk ia vlen. Shiko! - tha dhe, pasi e ngriti mbulesën e motorit me njërën panxhë, e gërvishti me një kthetër të putrës tjetër si me një hapëse konservash. - Parzmorja ime është bërë me metal qiellor, është bërë enkas për mua. Parzmorja e një ariu është shpirti i tij, ashtu sikurse shejtani yt është shpirti yt. Edhe ti mund ta flakësh tutje atë – dhe tregoi Pantalejmonin – dhe ta zëvendësosh me një kukull prej tallashi. Këtu qëndron ndryshimi. Tani më thuaj, ku është parzmorja ime?

- Së pari dua të më premtosh që nuk do të marrësh hak. Ata gabuan kur ta morën, por ti duhet ta lësh me kaq.

- Në rregull, nuk do të marr hak. Por nuk do t'ua kthej më po e mora. Po guxuan të ma marrin prapë, do t'i vras.

- Është fshehur në qilarin e shtëpisë së priftit, - i tregoi ajo. - Ai beson që në të ka një shpirt dhe po përpiqet ta nxjerrë me magji. Por atje e ke.

Ai u çua mbi këmbët e pasme dhe pa perëndimin. Rrezet e fundit të diellit ia shndritën fytyrën me një shkëlqim të verdhemë. Ajo e ndjeu sesi po i gufonin fuqitë asaj krijese madhështore, si valë nxehtësie.

- Duhet të punoj derisa të perëndojë dielli, - tha. - I dhashë fjalën sot në mëngjes pronarit. I detyrohem edhe për disa minuta.

- Këtu ku jam unë, dielli ka perënduar, - i tha duke treguar perëndimin, sepse nga vendi ku rrinte ajo dielli ishte zhdukur prapa kreshtave nga jugperëndimi.

Ai u ul në të katër këmbët.

- Ke të drejtë, - i tha duke futur kokën në hijen ku rrinte ajo. - Si të quajnë?

- Lira Belakua.

- Atëherë të detyrohem ty, Lira Belakua.

Ai u kthye dhe nisi të ecte me hapa të mëdhenj, aq sa

Lira e kishte të pamundur ta ndiqte, edhe sikur të vraponte. Paskëtaj zuri të vraponte dhe Pantalejmoni u ngrit si pulëbardhë mbi kokën e saj për të parë se nga shkoi ariu dhe për t'i treguar se nga duhej të shkonte.

Iorek Birnisoni doli nga depoja dhe eci në rrugicën e ngushtë, pastaj doli në rrugën kryesore të qytetit, kaloi para shtëpisë së guvernatorit, ku ishte ngritur një flamur dhe një roje shkonte tutje-tëhu, zbriti kodrën dhe doli në fund të rrugës ku jetonte konsulli i shtrigave. Pikërisht në këtë kohë roja e kuptoi se ç'po ndodhte dhe u përpoq të mblidhte mendjen, por Iorek Birnisoni në atë çast po kthehej te qoshja pranë portit.

Njerëzit u ndalën ta shihnin. Roja shtiu dy herë në ajër dhe u lëshua me vrap tatëpjetë kodrës, pas ariut. I shkau këmba në një sop akulli dhe do të kishte rënë keq po të mos mbahej te një parmak pranë tij. Lira nuk ishte shumë mbrapa. Pasi kaloi shtëpinë e guvernatorit, ajo pa njerëz të shumtë që po dilnin në oborre për të parë se ç'po ndodhte, dhe iu duk sikur mes tyre pa edhe Farder Koramin. Por pastaj u vërsul me vrap në drejtim të qoshes ku tanimë roja po kthehej për të ndjekur ariun.

Shtëpia e priftit ishte më e vjetra e qytezës dhe ishte bërë me tulla shumë të shtrenjta. Tre shkallë të shpinin te porta kryesore, e cila tanimë varej e shpartalluar dhe nga brenda shtëpisë erdhën klithma të trembura dhe një zhurmë e fortë druri që thyhej. Roja qëndroi te pragu i derës, duke ngurruar të hynte brenda, me pushkën gati; por kur filluan të mblidheshin kalimtarët dhe nga dritaret e shtëpive ndanë rrugës filluan të dilnin koka njerëzish, ai e kuptoi që duhej të vepronte dhe shtiri njëherë në ajër, para se të vraponte brenda.

Një çast më vonë, e gjithë shtëpia u tund nga themelet. U thyen xhamat e tre dritareve dhe një tjegull fluturoi nga çatia. Pastaj një shërbëtore e tmerruar doli me vrap përjashta, me

shejtanin pulë që e ndiqte nga pas duke kakarisur.

U dëgjua një krismë tjetër brenda shtëpisë dhe një gjëmim i fuqishëm e bëri shërbëtoren të ulërinte. Vetë prifti doli nga shtëpia si ta kishin gjuajtur me top, me shejtanin e tij pelikan me pupla të shpupuritura dhe të ofenduar thellësisht. Lira dëgjoi prapa shpine të jepeshin urdhra me zë të lartë dhe, kur u kthye, pa një turmë policësh të armatosur me revolverë dhe pushkë, dhe jo larg prapa tyre po vinte Xhoni Faja dhe guvernatori i veshur shik.

Një zhurmë e fortë e diçkaje që thyhej i bëri të gjithë të kthenin kokën nga shtëpia. Një dritare e katit të poshtëm, që me sa dukej të shpinte në qilar, nuk kishte xhama dhe i ishin shkallmuar kornizat e drurit. Roja, që e kishte ndjekur Iorek Birnisonin deri te shtëpia, doli jashtë duke vrapuar dhe qëndroi te dritarja e qilarit me pushkën e vënë në sup. Pikërisht në atë çast nga dritarja doli Iorek Birnisoni, ariu i veshur me parzmore.

Pa të, ai ishte i frikshëm. Me të, ai të kallte datën. Ajo ishte e ndryshkur dhe pllakat nuk puqeshin me njëra-tjetrën. Teksa ecte ato fërkoheshin dhe kërkëllinin me një zhurmë që të ngjethte mishtë. Kaska kishte një majë përpara, si turiri i tij, me dy të çara për sytë dhe me vendin e gojës të hapur për të lëvizur nofullat.

Roja e qëlloi disa herë dhe policët i ngritën armët në sup, por plumbat ranë mbi Iorek Birnisonin si të ishin pika shiu dhe ai bëri drejt rojës, me fletët e metalit që kuisnin, dhe e shtriu rojën përtokë. Shejtani i tij, një qen i fuqishëm, iu hodh në grykë, por ai ishte si një mizë për Iorek Birnisonin, që pasi e tërhoqi rojën me një putër, e afroi te goja dhe ia futi kokën midis nofullave. Lira e dinte mirë se ç'do të ndodhte pasandaj: ai do t'ia shtypte kafkën si të ishte vezë dhe kjo do të pasohej me një betejë të përgjakshme ku do të kishte edhe të vdekur të tjerë. Asnjëri prej tyre nuk i shpëtonte dot ariut.

Pa u menduar gjatë, ajo u hodh përpara dhe e futi dorën te pika e dobët e parzmores së ariut, tek pjesa e hapur midis kësulës dhe pllakës së koracës që i mbulonte shpatullat, e cila i shërbente për të përkulur kokën dhe nën të cilën, midis buzëve të ndryshkura të metalit, i shihte gëzofin e verdhë. Ajo e futi dorën brenda saj dhe Pantalejmoni u shndërrua në çast në një maçok të egër dhe u përkul për ta mbrojtur. Por Iorek Birnisoni nuk lëvizi dhe policët me pushkë pushuan së shtëni.

- Iorek! - i bërtiti ajo. - Më dëgjo! Më detyrohesh për diçka, apo jo? Epo, tani erdhi koha të ma shlyesh. Bëj si të them. Mos lufto me këta burra! Kthehu dhe eja me mua. Ti na *duhesh* Iorek dhe s'mund të rrish më këtu. Eja me mua te porti dhe mos e kthe më kokën prapa. Me ta do të flasin Farder Korami dhe kryezot Faja, dhe do ta mbyllin ata këtë çështje. Lëshoje atë burrin dhe eja me mua...

Ariu e hapi gojën ngadalë. Koka e tij e gjakosur dhe gjithë jargë, me fytyrën e bërë meit, ra në tokë e zalisur dhe shejtani i tij i shkoi pranë ta qetësonte, ndërkohë që ariu u çapit në krah të Lirës.

Askush tjetër nuk lëvizi. Të gjithë panë të shtangur ariun që e la viktimën e vet duke iu bindur vajzës me shejtanin mace, pastaj i hapën rrugën Iorek Birnisonit që eci mes tyre me hapa të rëndë, përkrah Lirës, duke u drejtuar për nga porti.

Ajo e kishte mendjen vetëm tek ai dhe nuk e pa rrëmujën që plasi prapa saj, frikën dhe zemërimin që u ngrit kur iku ai. Ajo ecte përkrah tij dhe Pantalejmoni shkonte para tyre si të donte t'u hapte rrugën.

Kur shkuan te porti, Iorek Birnisoni përkuli kokën, hoqi kësulën e hekurt dhe e lëshoi mbi tokën e ngrirë. Ciganët dolën të gjithë nga kafeneja, sepse e ndjenë që po ndodhte diçka, dhe panë nga kuverta e anijes Iorek Birnisonin që zhveshi parzmoren, duke bërë me të një pirg të madh në.

anë të molit. Pa folur asnjë fjalë ai shkoi drejt ujit, u zhyt pa krijuar qoftë një rrudhë të vetme në sipërfaqen e tij dhe u zhduk.

- Çfarë ndodhi? - tha Toni Kosta, që dëgjoi zallahinë e zërave që vinin nga rruga, ndërkohë që njerëzit e qytezës dhe policët po vinin në drejtim të portit.

Lira ia tregoi sa më shkurt që mundi.

- Po tani, ku shkoi? - e pyeti ai. - Pse e la aty parzmoren? Ata do t'ia marrin prapë, sapo të vijnë këtu.

Edhe Lira i trembej kësaj, sepse te qoshja u duk polici i parë, pastaj të tjerë, dhe pas tyre guvernatori me priftin dhe njëzet a tridhjetë kureshtarë, me Xhoni Fanë dhe Farder Koramin që përpiqeshin t'i qetësonin.

Por kur panë grupin e njerëzve në mol u ndalën, sepse aty u shfaq edhe dikush tjetër. Mbi parzmoren e ariut ishte ulur këmba mbi këmbë Li Skorsbaji, duke mbajtur në dorë pistoletën më të gjatë që Lira kishte parë ndonjëherë, të cilën ia kishte drejtuar në bark guvernatorit.

- Me ç'po shoh, s'e keni mbajtur mirë parzmoren e mikut tim, - i tha. - Pa shihni se ç'ndryshk ka zënë! Tani rrini aty ku jeni dhe nuk dua të afrohet askush derisa të kthehet ariu me ca graso për parzmoren e tij. Përndryshe, të gjithë do të shkoni në shtëpi të lexoni gazetën, e morët vesh?

- Ja ku është! - thirri Toni duke treguar me dorë nga fundi i molit, ku Iorek Birnisoni po dilte nga uji duke tërhequr pas vetes diçka të errët. Me të dalë në mol u shkund fort, duke spërkatur me ujë vendin, nga të gjitha anët, derisa qimet e dendura të gëzofit të tij u ngritën prapë lart. Pastaj u përkul të merrte prapë në dhëmbë atë gjënë e zezë dhe e çoi atje ku kishte lënë parzmoren. Ishte një fokë e ngordhur.

- Iorek, - i tha aeronauti, duke u ngritur ngadalë në këmbë, pa ia hequr pistoletën guvernatorit. - Tungjatjeta!

Ariu ngriti kokën dhe hungëroi, pastaj e shqeu fokën me njërën putër. Lira pa e shtangur si ia hoqi lëkurën dhe

nisi t'i nxjerrë dhjamin, me të cilin fërkoi gjithë parzmoren, sidomos vendet ku pllakat fërkoheshin me njëra-tjetrën.

- Po ti, me këta je? - e pyeti ariu Li Skorsebajin ndërsa punonte.

- S'do mend. Me ç'po shoh, na kanë punësuar që të dyve, Iorek.

- Ku e ke balonën? - i tha Lira burrit nga Teksasi.

- Është paketuar në dy saja, - iu gjegj ai. - Ja ku po vjen edhe kryetari.

Xhoni Faja dhe Farder Korami së bashku me guvernatorin erdhën në mol të shoqëruar nga katër policë të armatosur.

- Ari! - i thirri guvernatori duke e trashur zërin. - Po të lëmë të shkosh me këta njerëz. Por po e vure prapë këmbën në kufijtë e këtij qyteti, do ta kesh punën pisk.

Iorek Birnisoni nuk ia vuri veshin, por vazhdoi të fërkojë me dhjamë parzmoren e vet. Kujdesi që tregonte për të i kujtoi Lirës përkushtimin e saj ndaj Pantalejmonit. Ariu kishte pasur të drejtë kur i tha se parzmorja ishte shpirti i tij. Guvernatori me policët u larguan dhe pas tij shkuan edhe njerëzit e tjerë të qytetit, dhe aty mbetën vetëm pak sehirxhinj.

Xhoni Faja vuri duart si hinkë te goja dhe thirri: "Ciganë!"

Të gjithë u bënë gati të niseshin. Madje atyre s'u durohej të largoheshin prej aty që në çastin që vunë këmbën. Sajat ishin bërë gati, qentë ishin mbrehur. Xhoni Faja tha:

- Erdhi koha për t'u nisur, miqtë e mi. Tani jemi mbledhur të gjithë dhe rrugën e kemi të hapur. Zoti Skorsbaj, e ngarkove balonën?

- Jam gati për t'u nisur, kryezot Faja.

- Po ti, Iorek Birnison?

- Sapo të vishem, - ia ktheu ariu.

Ai mbaroi së vajosuri koracën. Nuk deshi ta linte mishin të shkonte dëm, ndaj e mori me dhëmbë dhe e vuri në

sajën e madhe të Li Skorsbajit, para se të vishte parzmoren. Ishte mahnitëse të shihje se sa e lehtë dukej në panxhat e tij: pllakat e metalit ishin rreth dy centimetra e gjysmë të trasha, megjithatë ai i vinte në vendin e tyre si të ishin lecka prej mëndafshi. Iu desh më pak se një minutë që ta vishte dhe kësaj here nuk u dëgjua asnjë gërvimë e ndryshkur.

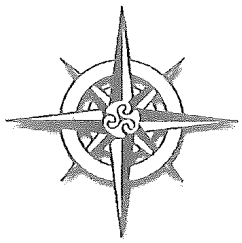
Në më pak se gjysmë ore ekspedita mori rrugën në drejtim të veriut. Nën qiellin që ishte mbushur me miliona yje dhe një hënë vezulluese, sajat rrapëllinin mbi gurë dhe shkëmbinj, derisa dolën në dëborën në skaj të qytetit. Pastaj zhurma e tyre u shndërrua në një gërvimë të butë dëbore dhe kërcitje druri, ndërsa qentë u hodhën përpara me padurim dhe lëvizja u bë e shpejtë dhe e ëmbël.

Lira e mbledhur mirë me veshje të trasha në pjesën e pasme të sajës së Farder Koramit, saqë vetëm sytë kishte lënë jashtë, i pëshpëriti Pantalejmonit:

"E sheh gjë Iorekun?"

"Ai po ecën në këmbë pranë sajës së Li Skorsbajit," - iu gjegj shejtani që tani kishte marrë formën e herminës dhe ishte mbërthyer pas kapuçit prej lëkure ujku.

Para tyre, nga ana e veriut, mbi kryet e maleve nisën të kuqëlojnë dhe regëtijnë Dritat Veriore. Lira i pa me sytë që po i mbylleshin dhe ndjeu të rrëqethej nga një lumturi e pafundme teksa nxitonin nën Aurorën drejt veriut. Pantalejmoni përpiqej ta mbante zgjuar, por ishte e kotë; ai përdridhej si mi nën kapuçin e saj. Do t'ia tregonte kur të zgjohej, se mbase ishte ndonjë kunadhe, apo thjesht vegim, ose mbase ndonjë shpirt i atyshëm i humbur; por diçka po e ndiqte varganin e sajave, duke u hedhur vjedhurazi degë më degë në pemët e dendura të pishave dhe atij iu fanit keq në mendje që ishte majmun.

12. Djali i humbur

Ata udhëtuan për dymbëdhjetë orë, pastaj u ndalën për të ngrënë. Ndërsa burrat po ndiznin zjarret dhe po shkrinin borë për ujë, ndërsa Iorek Birnisoni shihte Li Skorsbajin që piqte mish foke pranë tij, Xhoni Faja i foli Lirës:

- Lira, a mund ta shohësh pak atë instrumentin?

Hëna kishte kohë që kishte perënduar. Dritat e Aurorës ishin më të forta se ajo e hënës, por ishin të paqëndrueshme. Megjithatë, Lira kishte sy shumë të mprehtë. Ajo futi dorën brenda gëzofit të saj dhe nxori prej andej një çantë të zezë kadifeje.

- Në rregull, e shoh, - tha. - Megjithëse tani i di pothuaj përmendësh se ku janë simbolet. Për çfarë ta pyes, kryezot Faja?

- Dua të di se si mbrohen në atë vend, në Bolvangar.

Pa u menduar fare gishtërinjtë e saj i çuan akrepat te përkrenarja, grifoni rojtar dhe vatra e zjarrit, dhe e ndjeu se mendja e saj u zhvendos në kuptimet e sakta si një diagram e ndërlikuar me tre dimensione. Përnjëherë akrepi nisi të rrotullohet, të kthehet, të ecë prapë përpara, si një bletë vallëzuese që shpie mesazhin te kosherja e saj. Ajo e shihte e qetë, e kënaqur që nuk e dinte fillimisht, por e dinte që një kuptim po vinte, pastaj ai nisi të qartësohej. Ajo e la të vallëzonte derisa gjithçka u bë e qartë.

- Është tamam siç tha shejtani i shtrigës, kryezot Faja. Stacionin e ruan një kompani tartarësh. Veç kësaj, ai është rrethuar me tela. Lexuesi i simboleve thotë se ata nuk presin që t'i sulmojnë. Por, kryezot Faja...

- Çfarë, bijë?

- Ai po më tregon diçka tjetër. Në luginën tjetër, ndodhet një fshat pranë një liqeni, ku njerëzit janë të trembur nga një fantazmë.

Xhoni Faja tundi kokën me padurim dhe tha:

- Kjo s'ka shumë rëndësi për ne hë për hë. Në këto pyje ka tyrlisoj shpirtrash. Më trego përsëri për tartarët. Për shembull, sa vetë janë? Me se janë armatosur?

Lira iu bind dhe bëri pyetjet, pastaj i ktheu përgjigje:

- Janë gjashtëdhjetë burra me pushkë dhe kanë disa armë më të mëdha, mbase topa. Kanë edhe zjarrhedhëse. Dhe... shejtanët e tyre janë të gjithë ujq, kështu thotë.

Kjo shkaktoi një trazirë te ciganët më të vjetër, që kishin qenë më parë në ekspedita luftarake.

- Vetëm regjimenti i Sibirskut ka shejtanë ujq, - tha njëri prej tyre.

- Nuk kam takuar kurrë ushtarë më mizorë, - tha Xhoni Faja. - Do të na duhet të luftojmë si tigra. Dhe të këshillohemi me ariun. Ai është luftëtar mendjehollë.

Lira, që nuk e mbante vendi, i tha:

- Kryezot Faja, kjo fantazma... Më duket se është fantazma e njërit prej fëmijëve.

- Mirë, mirë, Lira. Edhe po qe, s'kemi ç'i bëjmë. Gjashtëdhjetë ushtarë të Sibirskut dhe flakëhedhëse... Zoti Skorsbaj, a mund të vish pak këtu për një çast?

Kur aeronauti erdhi te saja, Lira rrëshqiti tutje dhe shkoi te ariu.

- Iorek, ke qenë ndonjëherë tjetër këndej?

- Vetëm njëherë, - i tha ai me atë zërin e trashë.

- Ka një fshat këtu pranë, apo jo?

- Matanë kreshtës, - iu gjegj ai, duke parë nga pemët e rralla.

- Është larg?

- Për ty apo për mua?

- Për mua, - i tha ajo.

- Shumë larg. Për mua është afër fare.

- Ahere sa kohë duhet për të shkuar atje?

- Unë mund të shkoj e të vij tre herë deri sa të dalë prapë hëna.

- E di pse, Iorek? Ky lexuesi i simboleve më thotë gjëra... siç e sheh... më thotë që duhet të bëj diçka shumë të rëndësishme në atë fshat, por kryezot Faja nuk do të më lërë të shkoj atje. Ai do që të vazhdojmë sa më shpejt, dhe e di që edhe kjo është e rëndësishme. Por po nuk shkova të zbuloj se ç'është ajo, nuk do ta dimë se ç'po bëjnë në të vërtetë Hamësit.

Ariu nuk foli. Ai ishte ulur si njeri, me panxhat e mëdha mbi prehër, ndërsa sytë e zinj shihnin të sajtë përgjatë turirit. Ai e kuptoi që ajo donte diçka prej tij.

Pantalejmoni i tha:

- A mund të na çosh deri atje, pastaj t'i arrish sajat pak më vonë?

- Posi jo. Por i kam dhënë fjalën kryezot Fasë se do t'i bindem vetëm atij dhe askujt tjetër.

- Po në qoftë se ai më jep leje? - i tha Lira.

- Atëherë po.

Ajo u kthye dhe vrapoi nëpër borë.

- Kryezot Faja! Në qoftë se Ioreku më çon matanë asaj kreshtës, ne mund të zbulojmë se ç'po ndodh atje dhe pastaj t'i kapim sajat rrugës. Ai e di rrugën, - u përpoq t'i mbushte mendjen. - Nuk do ta kërkoja këtë, por është e njëjta gjë siç na ndodhi atëherë, Farder Koram, e mban mend, me atë kameleonin? Edhe atëherë nuk e kuptova mirë, por ishte e vërtetë, dhe ajo doli shumë shpejt. Edhe tani kam po atë

parandjenjë. Nuk e kuptoj mirë se ç'thotë, veçse e di që është shumë e rëndësishme. Pastaj Iorek Birnisoni e njeh mirë atë udhë; ai thotë se mund të shkojë e të vijë tre herë atje, derisa të dalë hëna tjetër, dhe me të jam më e sigurt se me askënd tjetër. Por ai nuk shkon po nuk mori leje nga kryezot Faja.

Ra heshtja. Farder Korami psherëtiu. Xhoni Faja ishte ngrysur në fytyrë. Por ndërhyri aeronauti:

- Kryezot Faja, në qoftë se vajza shkon me Iorekun, do të jetë më e sigurt se po të ishte me ne. Arinjtë nuk gënjejnë, por unë e njoh Iorekun prej kohësh dhe nuk ka gjë që ta bëjë të mos e mbajë fjalën e dhënë. Po ia ngarkove atij përgjegjësinë për vajzën, ta kesh mendjen të fjetur. Sa për shpejtësinë, ai mund të vrapojë për orë të tëra pa u lodhur.

- E pse të mos çojmë edhe ca burra me ta? - tha Xhoni Faja.

- Sepse ata duhet të ecin në këmbë, - ndërhyri Lira. - Sajat nuk mund ta kalojnë atë kreshtën. Në atë vend, askush nuk mund të ecë më shpejt se Iorek Birnisoni, dhe unë jam shumë e lehtë për të. Pastaj të jap fjalën, kryezot Faja, se nuk dot vonohem më shumë nga ç'do të jetë e nevojshme dhe se nuk do të bëj asgjë që t'ju fus në rrezik.

- Je e sigurt se duhet ta bësh këtë me doemos? Mos po të budallalleps ai lexuesi i simboleve?

- Ai nuk bën kurrë gjëra të tilla, kryezot Faja.

Xhoni Faja fërkoi mjekrën.

- Mirë atëherë, po qe se gjithçka shkon mirë, do të dimë më tepër nga ç'dimë tani. Iorek Birnison, - e thirri, - je gati të shkosh me këtë vajzë?

- Si të thuash ti, kryezot Faja. Po më dhe urdhër ta çoj vajzën atje, do ta çoj.

- Bukur, atëherë. Do ta çosh ku të thotë ajo dhe do të bësh ç'të thotë ajo. Lira, tani dua të ma vësh veshin mirë.

- Po, kryezot Faja.

- Shko të zbulosh se ç'po ngjet atje, dhe, pasi ta gjesh,

kthehu menjëherë. Iorek Birnison, gjatë kësaj kohe ne do të jemi në udhëtim, prandaj duhet të na kapësh rrugës.

Ariu tundi kokën e tij të madhe.

- A ka ushtarë në atë fshat? - pyeti Lirën. - Ta vesh parzmoren? Pa të do të eci më shpejt.

- Jo, - ia ktheu Lira. - Jam e sigurt për këtë, Iorek. Faleminderit, kryezot Faja, dhe të premtoj se do të bëj ashtu siç më the.

Toni Kosta i dha të hajë një copë mishi të tharë foke dhe me Pantalejmonin brenda kapuçit të saj, Lira u kacavirr në shpinën e ariut dhe u kap fort pas qimeve të gëzofit të tij. Gëzofi i tij ishte shumë i trashë dhe ndjesia e fuqisë së tij të jashtëzakonshme i dha shumë siguri në vetvete. Ai u kthye dhe ia dha vrapit në drejtim të kreshtës, andej nga ishin disa pemë të ulëta, si të mos kishte asgjë në shpinë.

Iu desh pak kohë sa të mësohej me lëvizjen, por pastaj sa s'fluturonte nga gëzimi. Po ngiste një ari! Aurora valëvitej me ngjyra të arta mbi kryet e tyre dhe rreth e qark ishte i ftohti i hidhur polar dhe heshtja e veriut. Putrat e ariut pothuajse nuk ndiheshin fare në dëborë. Pemët ishin të holla dhe të thara, sepse ishin në të dalë të tundrës, por në shtegun ku po ecnin kishte aty-këtu shkurre dhe ferra. Ariu i çante si të ishin cerga merimangash.

Ata iu ngjitën kreshtës së ulët, midis shkëmbinjve të zinj të thepisur, dhe së shpejti vendi nga erdhën u humbi nga sytë. Lira donte t'i fliste ariut dhe po të kishte qenë njeri do të ishin familjarizuar shumë me njëri-tjetrin, por ai ishte kaq i çuditshëm, i ftohtë dhe i egër, saqë për të parën herë në jetën e saj i erdhi zor. Prandaj, teksa ai ecte duke hedhur hapat e gjatë pa u lodhur, ajo nuk e hapte gojën. Mbase i pëlqente kjo, mendoi; në sytë e ariut mbase ishte vetëm një këlysh i vogël, që sapo e kishte lënë pas kohën e foshnjërisë.

Rrallëherë kishte menduar më parë për veten, dhe ai përjetim iu duk interesant, por i pakëndshëm, pothuajse

njëlloj siç ngiste ariun. Iorek Birnisoni po ecte me nxitim, duke i hedhur hapat sa në njërën anë në tjetrën, me një ritëm të fuqishëm. Ajo s'po duronte dot më të rrinte vetëm ulur: donte të ishte më aktive.

Kishin më shumë se një orë që udhëtonin dhe Lira ndihej e ligështuar, por thellë brenda vetes ishte e lumtur, kur Iorek Birnisoni e ngadalësoi shpejtësinë dhe ndaloi.

- Pa shih pak lart! - tha.

Lira ngriti kokën, por iu desh t'i fshinte sytë me pjesën e brendshme të bërrylit, sepse bënte kaq ftohtë saqë ato i lotonin dhe i ishte mjegulluar vështrimi. Kur iu kthjellua prapë, ajo hapi gojën e habitur nga pamja që pa në qiell. Aurora ishte venitur por yjet shndrisnin si diamante, dhe në kubenë e errët të qëndisur me diamante, fluturonin me qindra forma të vockla të zeza, nga jugu dhe lindja, në drejtim të veriut.

- Zogj janë? - e pyeti.

- Janë shtriga, - iu përgjigj ariu.

- Shtriga?! Çfarë po bëjnë?

- Mbase shkojnë në luftë. Nuk kam parë kurrë kaq shumë shtriga njëherësh.

- A njeh ndonjë shtrigë, Iorek?

- U kam shërbyer disave. Dhe kam luftuar për ca të tjera. Kjo pamje do ta tmerronte kryezot Fanë. Në qoftë se po u vijnë në ndihmë armiqve tuaj, kjo është për t'u trembur.

- Kryezot Faja nuk e njeh frikën. Po ti, ke frikë?

- Ende jo. Kur kam frikë, unë arrij ta mposht atë. Por duhet t'i tregojmë kryezot Fasë për shtrigat, sepse mbase njerëzit e tij nuk i kanë parë.

Ai bëri përpara më ngadalë, ndërsa ajo nuk ia ndau sytë qiellit, derisa iu mbushën përsëri me lot nga i ftohti teksa shihte vargun e pafundmë të shtrigave që fluturonin në drejtim të veriut. Së fundmi Iorek Birnisoni ndaloi dhe i tha:

- Ja edhe fshati.

Poshtë tyre shtrihej një grumbull shtëpish prej druri ndanë një pellgu të gjatë akulli, që Lira e mori për një liqen të ngrirë. Kur pa edhe një skelë druri u bind që kishte pasur të drejtë. Nuk donte më shumë se pesë minuta që të arrije atje.

- Po tani, çfarë të bëj? - e pyeti ariu.

Lira zbriti nga shpina e tij, por këmbët nuk i ndjente, sepse i ishin mpirë nga qëndrimi i gjatë pa lëvizur. Megjithatë u mbajt pas gëzofit të tij dhe eci duke u lëkundur, derisa nisi t'i lëvrijë gjaku në to.

- Në atë fshat ka një fëmijë apo fantazmë, - tha. - Ose mbase pranë tij. Nuk jam shumë e sigurt. Dua që të shkojmë ta gjejmë dhe, nëse mundemi, t'ia çojmë kryezot Fasë. M'u duk si fantazmë, por mbase lexuesi i simboleve më tregoi diçka që nuk e kuptoj.

- Po të jetë jashtë, - i tha ariu, - do të ketë gjetur ndonjë strehë për të futur kokën.

- S'e besoj të ketë vdekur, - tha Lira, por nuk ishte shumë e sigurt. Alithiometri i kishte treguar diçka misterioze dhe të panatyrshme, e cila të alarmonte. Po cila ishte ajo? Vajza e kryezot Asrilit. Dhe kush ishte nën urdhrat e saj? Një ari i fuqishëm. E nga të kishte frikë?

- Le të shkojmë të shikojmë, - tha.

Ajo u kacavorr prapë në shpinën e tij dhe ai zbriti tatëpjetë kodrës së thyer, me një hap më të shtruar. Qentë e fshatit e ndjenë erën e tyre dhe zunë të lehnin, ndërsa drerët e mbyllur në tharqe nisën të lëviznin me nervozizëm, duke përplasur brirët si të ishin stapinj të thatë.

Kur arritën te shtëpitë e para, Lira pa majtas e djathtas, duke picërruar sytë në terr, sepse Aurora ishte shuar, ndërsa hëna donte kohë të ngrihej. Nën çatitë e rënduara nga bora dukej aty-këtu ndonjë dritë dhe Lirës iu duk sikur pa fytyra të zbehta prapa ca dritareve, dhe përfytyroi habinë e tyre tek

shihnin një fëmijë që ngiste një ari të madh të bardhë.

Në qendër të fshatit të vogël ishte një vend i hapur, ngjitur me skelën, ku ishin tërhequr barkat, që ishin bërë si kodra të vogla nga bora. Të lehurat e qenve pushuan dhe në çastin që Lira mendoi se ato do të kishin zgjuar gjithë fshatin, u hap një derë dhe doli një burrë me një pushkë në dorë. Shejtani i tij, një vovlerin, doli në oborr dhe zuri të rrëmihte borën.

Lira zbriti menjëherë nga shpina e ariut dhe doli midis tij dhe Iorek Birnisonit, sepse iu kujtua që i kishte thënë ariut të mos e merrte parzmoren.

Burri foli në një gjuhë të panjohur për të. Iorek Birnisoni iu përgjigj në të njëjtën gjuhë dhe burri lëshoi një klithmë të trembur.

- Atij i dukemi si djaj, - i tha Ioreku Lirës. - Çfarë t'i them?

- Thuaji që ne s'jemi, por kemi ca shokë djaj. Dhe se po kërkojmë... një fëmijë. Një fëmijë të çuditshëm. Kështu thuaji.

Me t'ia thënë këtë ariu, ai tregoi me dorë nga e djathta, në një vend larg prej aty, dhe nisi të fliste me rrëmbim.

Iorek Birnisoni i tha:

- Ai pyet nëse kemi ardhur ta marrim djalin me vete. Ata kanë frikë prej tij. Janë përpjekur ta zbojnë që aty, por ai kthehet përsëri.

- Thuaji që ne do ta marrim me vete, por ata janë treguar shumë të ligj që janë sjellë kështu me të. Ku është tani?

Burri i trembur nisi të bënte shenja me duar. Lira kishte frikë se mos gabimisht shtinte me pushkë, por me të mbaruar së foluri, ai hyri brenda me nxitim dhe e mbylli derën me shul. Prapa xhamave të dritareve dukeshin fytyra të trembura.

- Ku është djali? - pyeti ajo.

- Në shtëpinë e peshkut, - iu gjegj ariu dhe shkoi në drejtim të skelës.

Lira e ndoqi. Ndihej shumë nervoze. Ariu po shkonte

drejt një kasolleje prej druri. Pastaj u ndal para derës së saj dhe tha: "Këtu".

Lirës po i rrihte zemra aq fort sa s'po mbushej dot me frymë. Ajo ngriti dorën për të trokitur në derë, por kjo iu duk qesharake, ndaj mori frymë thellë që ta thërriste, por nuk dinte se ç'të thoshte. Ah, sa ishte errur tani! Si harroi të merrte një fener...

S'kish rrugë tjetër dhe nuk donte që ariu ta shihte të frikësuar. Ai i kishte thënë se arrinte ta mposhtte frikën. Këtë duhej të bënte edhe ajo. Ngriti bririn e drerit që shërbente si shul dhe e tërhoqi derën fort. Dera u hap me një kërcitje. Iu desh të hiqte me këmbë pirgun e borës që kishte zënë derën, para se ta hapte plotësisht. Pantalejmoni s'po i vinte fare në ndihmë. Shkonte tutje-tëhu në formën e herminës, si një hije e bardhë në tokën e bardhë, duke lëshuar ca tinguj të trembur.

"Pan, për hir të Zotit! - i tha. - Bëhu lakuriq nate! Shko të *shohësh* për mua..."

Por ai nuk shkoi, madje nuk ishte në gjendje as të fliste. Nuk e kishte parë kurrë kështu, me përjashtim të një rasti: atëherë kur ajo me Roxherin në dhomën e nëndheshme të kolegjit Xhordan kishin ngatërruar qëllimisht monedhat-shejtan nëpër kafka. Por tani ishte akoma më i tmerruar se atëherë. Ndërsa Iorek Birnisoni ishte ulur në borë aty pranë dhe po e shihte i heshtur.

- Dil jashtë, - i thirri Lira duke mbledhur të gjithë forcat. - Dil jashtë!

Asnjë përgjigje. Ajo e hapi derën pak më shumë dhe Pamtalejmoni iu hodh në krahë në formën e maces dhe i tha: "Largohu! Mos rri këtu! Ah, Lira, ik tani! Kthehu!"

Ndërsa përpiqej ta qetësonte, ndjeu Iorek Birnisonin që u ngrit në këmbë dhe u kthye nga shtegu që vinte prej fshatit, ku po nxitonte dikush me një fener në dorë. Kur u afrua aq sa i dëgjoheshin fjalët, ai ngriti fenerin lart dhe iu duk

fytyra: ishte një plak me një fytyrë të fishkur, ku sytë pothuaj i ishin zënë krejt nga mijëra rrudha. Shejtani i tij ishte një dhelpër polare. Ai foli dhe Iorek Birnisoni tha:

- Thotë që nuk është i vetmi fëmijë i tillë. Ka parë edhe të tjerë në pyll. Ndonjëherë vdesin shpejt, por ndonjëherë jo. Ky këtu është shumë i fortë, mendon. Por për të do të ishte më mirë të vdiste.

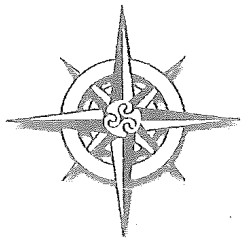
- Pyete a mund të na e japë pak fenerin? - i tha Lira.

Ariu i foli dhe burri ia dha menjëherë, duke tundur kokën gjithë gjallëri. Vetëm atëherë ajo e kuptoi se ai kishte ardhur aty pikërisht për t'i dhënë fenerin dhe e falënderoi, ndërsa ai pohoi me kokë duke u larguar prapë nga ajo, kasollja dhe ariu.

Befas Lira mendoi: po sikur ai fëmijë të ishte Roxheri? Uroi me gjithë shpirt të mos ishte ai. Pantalejmoni, që kishte marrë përsëri formën e herminës, i kishte mbërthyer fort kthetrat e vockla pas kapuçit të saj.

Ajo ngriti fenerin lart dhe bëri një hap brenda kasolles. Atëherë pa se ç'bënte Bordi i Blatimit dhe se cila ishte natyra e sakrificës që duhej të bënin fëmijët.

Djali i vogël ishte strukur në një cep të kasolles, ku vareshin vargje me peshq të tharë. Ai shtrëngonte në gjoks një copë të vogël peshku, ashtu siç shtrëngonte fort Lira Pantalejmonin, me dorën e majtë, atje ku kishte zemrën. Sepse ajo ishte e vetmja gjë që kishte: një copë peshku të tharë. Sepse ai nuk kishte shejtan fare. Hamësit e kishin ndarë prej tij. Ja se ç'do të thoshte *intercision* dhe ja se ç'do të thoshte fëmijë i ndarë.

13. Loja shpatash

Fillimisht mendoi të kthehej e t'ia mbathte vrapit, se nuk durohej. Një qenie njerëzore pa shejtan ishte si të mos kish fytyrë fare, ose si ta kishte kafazin e kraharorit të hapur dhe t'i kish dalë zemra jashtë: diçka e panatyrshme dhe misterioze, që i përkiste botës së fantazmave të natës dhe jo botës së zgjuar të arsyes.

Prandaj Lira e shtrëngoi fort Pantalejmonin dhe iu përzije keqas; megjithëse nata ishte e ftohtë ajo ndjeu t'i shkonin djersë akoma më të ftohta.

- Rater, - tha djali. - Ti ma more Raterin?

Lira nuk e kuptoi mirë se për çfarë e kishte fjalën.

- Jo, - i tha me zë të dridhur. Pastaj: - Si të quajnë?

- Toni Makarios, - iu gjegj ai. - Ku është Rateri im?

- Nuk e di... - nisi të fliste ajo dhe u gëlltit për të mbajtur të vjellët. - Hamësit...

Por nuk mundi ta mbaronte fjalën. Deshi të dilte nga kasollja dhe të ulej e vetme jashtë, në dëborë, veçse ajo nuk ishte kurrë vetëm për vetëm, sepse Pantalejmoni ishte gjithnjë me të. Oh, ç'do të ndodhte po të ndahej prej tij, siç ishte ndarë ky djali i vogël nga Rateri i tij! Nuk kishte më keq. Nisi të qajë me dënesë, po ashtu edhe Pantalejmoni, dhe që të dy ndjenin një keqardhje të thellë për gjysmëdjalin.

Pastaj erdhi prapë në vete.

- Eja, - i thirri me zë të dridhur. - Toni, eja jashtë! Do të çojmë në një vend të sigurt.

Në shtëpinë e peshkut u dëgjua një lëvizje dhe ai doli te dera duke shtrënguar fort peshkun e tharë. Ishte veshur mirë; mbante një kostum gëzofi të trashë gjithë qëndisma dhe çizme gëzofi, por ato dukeshin të përdorura dhe nuk i rrinin mirë. Në dritën më të fortë të Aurorës që po shuhej dhe të dëborës që mbulonte tokën ai dukej më i humbur dhe më i mjerë se më parë.

Fshatari që kishte sjellë fenerin u zmbraps disa hapa dhe diç tha me zë të lartë. Iorek Birnisoni e përktheu:

- Ai thotë se duhet të paguash për atë peshkun.

Lirës i erdhi t'i thoshte ariut që ta vriste, por e përmbajti veten dhe i tha:

- Do ta marrim djalin me vete dhe nuk do t'jua lëmë më atyre. Thuaju atyre ta paguajnë peshkun.

Ariu ia përktheu. Burri murmuriti nëpër dhëmbë, por nuk kundërshtoi. Lira ia la fenerin në dëborë dhe e kapi djalin për dore, që ta çonte te ariu. Ai shkoi i bindur me të, pa treguar asnjë shenjë habie apo frike nga bisha e madhe e bardhë, dhe, kur Lira e ndihmoi të ulej në shpinën e ariut, e vetmja gjë që tha ishte:

- S'di ku e kam Raterin.

- As ne s'e dimë, Toni, - i tha Lira. - Po ne... ne do t'i ndëshkojmë Hamësit. Të jap fjalën për këtë. Iorek, a të ulem edhe unë aty?

- Parzmorja ime është shumë herë më e rëndë se fëmijët, - i tha ai.

Dhe ajo u kacavirr prapa Tonit dhe e bëri të mbërthehej fort pas gëzofit të ashpër, ndërsa Pantalejmoni zuri vendin e vet te kapuçi i saj, i mbushur gjithë keqardhje. Lira e dinte që Pantalejmoni instinktivisht donte të shkonte te gjysmëdjali i vogël e ta ledhatonte dhe ta merrte me të mirë, ashtu siç do të kishte bërë shejtani i tij, por padyshim nuk e linte tabuja

e madhe të sillej ashtu.

Ata kaluan përmes fshatit dhe iu ngjitën kreshtës, ndërsa fytyrat e fshatarëve ishin të lebetitura nga tmerri dhe paksa të çliruara, teksa shihnin atë krijesë të gjymtuar në një mënyrë të pështirë, që po e merrnin një vajzë dhe një ari i madh i bardhë.

Në zemrën e Lirës ndeshej neveria me keqardhjen, dhe fitoi kjo e fundit. Ajo i hodhi krahun në qafën e dobët, për t'i dhënë siguri. Kthimi ishte më i vështirë, më i ftohtë dhe më i errët, por të gjithëve iu duk sikur kaloi më shpejt. Iorek Birnisoni nuk dinte ç'ishte lodhja dhe Lira ia kishte marrë mirë dorën tanimë dhe nuk kishte frikë se mos rrëzohej. Trupi i ftohtë në duart e saj ishte shumë i lehtë, por mjaft i plogët; ai qëndronte i ngrirë dhe nuk i shoqëronte lëvizjet e ariut, prandaj nga ana tjetër ishte tepër e vështirë ta mbaje.

Hera-herës djali fliste.

- Çfarë the? - e pyeste Lira.

- Thashë se a do ta dijë se ku do të jem?

- Po, ai do të na gjejë dhe ne do ta gjejmë atë. Mbahu fort, Toni. Nuk është larg...

Ariu e përkulte trupin përpara. Lira nuk e dinte se sa e lodhur ishte, derisa arritën te ciganët. Sajat po bënin një pushim, që të çlodheshin pak qentë, dhe befas u dolën që të gjithë përpara: Farder Korami, kryezot Faja, Li Skorsbaji dhe gjithë të tjerët. Të gjithë heshtën kur panë figurën tjetër me Lirën. Asaj i kishin ngrirë krahët rreth trupit dhe u desh ndihma e Xhoni Fasë për t'i zbritur nga ariu.

- Zot Mëshirëshumi, kush është ky? - e pyeti ai. - Lira, moj bijë, ç'paske gjetur kështu?

- E quajnë Toni, - bëlbëzoi ajo me buzët e ngrira. - E kanë ndarë nga shejtani i tij. Ja se ç'bëjnë Hamësit.

Burrat u zmbrapsën të trembur, por për habinë e Lirës, ariu nisi t'i qortojë.

- Turp të keni! Pa mendoni pak se ç'bëri kjo vajzë! Mirë që

nuk keni guximin e saj, por të paktën mos e shfaqni këtë.

- Ke të drejtë, Iorek Birnison, - i tha Xhoni Faja dhe u kthye duke dhënë urdhra: - Ndizni zjarrin dhe ngrohini supën vajzës. Për të dy fëmijët. Farder Koram, a është e ngrohtë streha jote?

- Po, Xhon. Sille këtu që të ngrohet...

- Po djali i vogël? - tha dikush. - Ai mund të hajë e të ngrohet, edhe pse...

Lira donte t'i tregonte Farder Koramit për shtrigat, por të gjithë ishin të zënë dhe ajo ndihej e rraskapitur. Pas disa minutash të rrëmujshme mes dritave të fenerëve, tymit të zjarrit dhe figurave që nxitonin sa andej-këndej, ajo ndjeu dikë t'i ndukte lehtë veshin dhe, kur hapi sytë, pa fytyrën e ariut vetëm disa centimetra larg.

"Shtrigat, - i pëshpëriti Pantalejmoni. - Prandaj e thirra Iorekun."

- Ah, po, - murmuriti ajo. - Iorek, faleminderit që më çove atje dhe më solle prapë. Kam frikë se mos harroj t'i them kryezot Fasë për shtrigat, prandaj thuaja ti në vendin tim.

Ajo e dëgjoi ariun që pranoi dhe ra në gjumë të thellë.

Kur u zgjua, rreth e qark ishte mugëtirë. Qielli nga juglindja ishte më i çelët dhe kishte rënë një mjegull e përhirtë, përmes së cilës ciganët lëviznin si fantazma, duke ngarkuar sajat dhe duke mbrehur qentë.

Ajo e pa gjithë skenën nga streha e sajës së Farder Koramit, ku ishte mbështjellë mirë me gëzofë. Pantalejmoni ishte zgjuar para saj dhe u përpoq të merrte formën e një dhelpre polare para se të kthehej prapa në formën e tij të parapëlqyer të herminës. Iorek Birnisoni po flinte aty pranë, me kokën në mes të panxhave; por Farder Korami ishte ngritur dhe po merrej me punë. Me të parë Pantalejmonin që u ngrit, ai erdhi të ngrinte Lirën. Ajo e pa që po vinte

drejt saj dhe u ngrit.

- Farder Koram, tani e kuptoj atë që s'po e merrja vesh. Alithiometri thoshte gjithnjë *zog* dhe *jo*. Kjo më dukej pa kuptim, sepse në të vërtetë do të thoshte *jo shejtan*, ndërsa unë nuk e merrja dot me mend sesi mund të ndodhte diçka e tillë... Ç'ka ndodhur?

- Lira, e kam të vështirë ta them pas gjithë asaj që bëre, por djali i vogël vdiq para një ore. Atë s'e mbante vendi, na pyeste gjithë kohës për shejtanin e tij, ku ndodhej, a do të vinte shpejt dhe gjëra të tilla. Dhe e shtrëngonte kaq fort atë djallo peshk, sikur... Oh, më këputet zemra për atë fëmijë. Por më në fund mbylli sytë e ra në paqe, sepse vetëm atëherë dukej i qetë, si gjithë të vdekurit e tjerë, që u shkojnë shejtanët për shkak të vetë natyrës. U përpoqën t'i bënin një varr, por toka ka ngrirë dhe është bërë e fortë si hekur. Prandaj Xhoni Faja urdhëroi të ngrinin një varr guri për t'ia djegur kufomën, që të mos ia prishin mishngrënësit e kufomave.

- Bijë, ti u tregove shumë trime dhe na ndihmove të gjithëve me atë që bëre. Tani e kemi të qartë se ç'janë në gjendje të bëjnë ata dhe e kuptojmë më mirë se kurrë detyrën tonë. Tani duhet të hash e të çlodhesh, sepse mbrëmë të zuri gjumi shumë herët. Temperaturat janë shumë të ulëta, prandaj duhet të hash që të mbledhësh forcat.

Ai nisi të rregullonte sajën, duke vënë gëzofët në vendin e tyre dhe duke lidhur fort litarët rrotull sajës.

- Farder Koram, ku është djali tani? E dogjën?

- Jo, Lira. Është shtrirë atje poshtë.

- Dua të shkoj ta shoh.

Nuk e kundërshtoi, sepse ajo kishte parë shumë më keq se kufoma e një të vdekuri dhe mbase ashtu do të ndihej më e qetë. Ajo shkoi përgjatë vargut të sajave, me Pantalejmonin që kërcente si një lepur i bardhë në krah të saj, deri në një vend ku pa ca burra që po bënin një turrë me dru.

Trupi i djalit ishte mbuluar me një batanije me kuadrate

pranë shtegut. Ajo u ul në gjunjë dhe e ngriti pak batanijen me dorën e veshur me dorashkë. Një burrë donte ta ndalonte, por të tjerët i bënë shenjë ta linte.

Pantalejmoni i rrinte afër teksa Lira shihte fytyrën e verdhë. Ajo hoqi dorashkën dhe i preku sytë. Ishin të ftohtë si mermeri. Farder Korami kishte pasur të drejtë: Toni Makariosi i gjorë nuk ishte ndryshe nga njerëzit e tjerë që i ndante vdekja prej shejtanëve të tyre. Ah, po sikur t'ia merrnin Pantalejmonin?! Ajo e rrëmbeu në gjoks dhe e shtrëngoi fort, si të donte ta fuste thellë në zemër. E vetmja gjë që kishte Toni i vogël ishte ajo copa e mjerë e peshkut...

Po ku ishte ajo?

Ajo hoqi batanijen, por nuk e pa asgjëkund. Kishte humbur.

Ajo u ngrit në këmbë dhe sytë i shkreptinë nga zemërimi. Iu drejtua burrave aty pranë:

- Ku e ka peshkun?

Ata ngrinë në vend dhe panë njëri-tjetrin, duke mos e kuptuar se për çfarë e kishte fjalën; megjithëse disa nga shejtanët e tyre e dinin dhe u panë sy më sy. Njëri nga burrat u zgërdhi.

- Mos më zbardh dhëmbët mua! Kam për t'i shkulur dhëmbët po qeshe me të! Ishte e vetmja gjë që kishte, një peshk të tharë; atë e kishte në vend të shejtanit, për ta dashur dhe marrë me të mirë! Kush ia mori? Nga shkoi?

Pantalejmoni tani ishte shndërruar në një leopard të bardhë dëborë që hungërinte, njëlloj si shejtani i kryezot Asrilit, por ajo s'e kishte mendjen tek ai: tani i shihte gjërat bardhë e zi.

- Qetësohu, Lira, - i tha njëri nga burrat. - Qetësohu, bijë.

- Kush e mori? - ulëriu, dhe ciganët bënë një hap prapa nga zemërimi i saj.

- Nuk e dija, - filloi të shfajësohej një burrë tjetër. - Mendova që donte ta hante. Ia hoqa nga dora, sepse m'u duk më e respektueshme për të. Kjo ishte e gjitha, Lira.

- Po tani, ku është?

Burri u skuq dhe i tha:

- Mendova se nuk i nevojitej më, ndaj ua hodha qenve. Më fal!

- Mos më kërko mua falje, por atij, - i tha dhe u ul prapë në gjunjë, dhe e vuri dorën në faqet e ftohta të djalit.

Pastaj i erdhi befas një mendim dhe kërkoi kuturu brenda gëzofit të saj. Thëllimi i ftohtë e theri me të hapur gëzofin, por brenda disa sekondash ajo e gjeti atë që donte, dhe mori një monedhë ari para se ta mbyllte gëzofin përsëri.

- Ma jep pak thikën tënde, - i tha burrit që kishte marrë peshkun dhe, kur e mori, i tha Pantalejmonit: "Si e kishte emrin?"

Natyrisht, ai e kuptoi menjëherë dhe iu përgjigj: "Rater."

Ajo e vuri monedhën në dorën e majtë, dhe, duke e mbajtur thikën si laps, gërvishti thellë në ar emrin e shejtanit të humbur.

"Shpresoj që kjo të bëjë punë, në qoftë se kujdesem për ty si për një studiues të kolegjit Xhordan", - i pëshpëriti djalit të vdekur dhe i hapi me forcë dhëmbët, për t'i futur në gojë monedhën. Ishte shumë e vështirë, por në fund ia doli mbanë.

Pastaj ia ktheu thikën burrit dhe nën dritën e hënës shkoi përsëri te Farder Korami.

Ai i zgjati një filxhan me supë, që sapo e hoqi nga zjarri, dhe ajo e rrufiti me ëndje.

- Ç'do të bëjmë me ato shtrigat, Farder Koram? Ajo shtriga jote do të jetë një syresh.

- Shtriga ime? Nuk i marr dot me mend të gjitha, Lira. Ato mund të shkojnë kudo. Jeta e shtrigave është e mbushur me çështje nga më të ndryshmet, me gjëra të padukshme për ne: ato merren me sëmundje të mistershme, për të cilat ne nuk dimë asgjë; merren me luftëra që ne nuk jemi në gjendje t'i kuptojmë; me gëzime apo hidhërime që kanë

lidhje me bimë të vogla në tundër... Por sa do të doja t'i shihja kur fluturonin, Lira. Sa do të doja ta shihja një pamje të tillë! Tani pije të gjithë supën. Do më? Do pak bukë? Ha bijë, sepse së shpejti do të nisemi.

Ushqimi e gjallëroi Lirën dhe sikur ia ngrohu pak shpirtin. Pastaj shkoi të shihte me të tjerët kufomën e gjysmëdjalit në pirgun e druve, dhe uli kokën në shenjë nderimi e mbylli sytë kur Xhoni Faja u lut për të. Pastaj burrat vunë qymyr druri dhe ndezën shkrepëset. Ai flakëroi për një çast.

Kur u bindën se ishte djegur krejt, u nisën përsëri në udhëtim. Ishte një udhëtim fantazmagorik. Nuk vonoi e nisi të bjerë borë, dhe së shpejti bota u thjeshtua vetëm në hijet e përhime të qenve përpara tyre, në troshitjen dhe kërkëllimën e sajave, në të ftohtin e hidhur dhe në flokët e pafundmë të borës që shtilleshin në ajër më të zeza se qielli dhe më të bardha se toka.

Qentë vazhdonin të vraponin përmes saj, me bishtat e ngrehur dhe duke nxjerrë avuj të bardhë nga goja. Vazhdonin të shtyheshin gjithnjë e më tepër në drejtim të veriut, dhe erdhi e shkoi mesdita e muzgu ra prapë në botë. U ndalën për të ngrënë e për t'u çlodhur rrëzë ca kodrave. Ndërsa Xhoni Faja po pyeste Li Skorsbajin mbi mënyrën më të mirë për të përdorur balonën, Lirës iu kujtua miza spiune dhe pyeti Farder Koramin se ç'kishte ndodhur me kutinë e duhanit ku e kishte futur.

- E kam mbyllur shumë fort, - iu gjegj ai. - Është brenda asaj çantës së veglave atje, por nuk ke ç'të shohësh. E kam mbyllur mirë, ashtu siç thashë. Të them të drejtën, nuk di ç'të bëj me të. Mbase duhet ta hedhim në zjarrin e ndonjë miniere. Por mos ki merak për të, Lira. Sa të jetë në dorën time, nuk të gjen gjë prej saj.

Me t'ju dhënë rasti, ajo futi dorën në çantën e veglave dhe nxori prej andej kutinë e vogël. E ndjeu zukamën para se ta prekte.

Kur Farder Korami po fliste me prijësit e tjerë, ajo ia dha kutinë Iorekut dhe i shpjegoi idenë e saj. Ajo ide i erdhi ndërmend kur kujtoi se sa të lehtë e kishte pasur ai të përthyente metalin e kapakut të motorit.

Ai e dëgjoi, pastaj mori kapakun e një kutie biskotash dhe e mblodhi si cilindër. Ajo i pa e mahnitur duart e tij të zhdërvjellëta. Ndryshe nga arinjtë e tjerë, ai dhe arinjtë e racës së tij kishin një kthetër të përkundërt, me të cilën mund t'i mbanin gjërat teksa punonin me to. Pastaj kishte një ndjesi të lindur mbi fuqinë dhe përthyeshmërinë e metaleve, që do të thoshte se mjaftonte ta ngrinte atë njëherë a dy herë, dhe ta përthyente këndej e andej, duke e mbledhur me kthetër si cilindër. Kështu bëri edhe tani: e mblodhi mirë nga të gjitha anët, pastaj i bëri një kapak për ta mbyllur. Lira i tha të bënte edhe një tjetër: njërin që t'i shkonte kutisë së duhanit dhe një tjetër, për një kuti më të madhe, ku futi brenda një tufë leshrash, myshqesh dhe likenesh, të cilat i ngjeshi fort për të mbytur zhurmën që vinte prej saj. Kur e mbylli, ajo kishte të njëjtën formë dhe përmasa me alithiometrin.

Pastaj u ul pranë Iorek Birnisonit që nisi të hante një kofshë të pasme dreri, që kishte ngrirë dhe ishte bërë e fortë si dru.

- Iorek, - i tha, - është e vështirë jeta po të mos kesh shejtan? Ndihesh i vetmuar?

- I vetmuar? - i tha ai. - Nuk e di. Më thonë që është ftohtë. Nuk e di se sa ftohtë është, sepse unë nuk ngrij. Të them të drejtën, nuk e di se ç'do të thotë i vetmuar. Arinjtë janë bërë për të qenë të vetmuar.

- Po arinjtë e Svalbardit? Kam dëgjuar se atje ka me mijëra arinj. E vërtetë është?

Ai nuk foli, por shqeu kyçin e kockës me një zhurmë të thatë, si të thynte një copë druri.

- Të më falësh, Iorek, - i tha. - Shpresoj të mos jesh lënduar. Po jam thjesht kureshtare. Jam shumë kureshtare

për arinjtë e Svalbardit, për shkak të babait.

- Cili është babai yt?

- Kryezot Asrili. E mbajnë të burgosur në Svalbard. Them se Hamësit i dolën të pabesë, sepse paguan arinjtë për ta futur në burg.

- Nuk e di. Unë nuk jam ari i Svalbardit.

- Kurse unë mendoja që ishe...

- Jo. Kam qenë ari i Svalbardit, por nuk jam më. Më dëbuan që andej ngaqë vrava një ari tjetër. Më zbuan nga të mitë, nga parzmorja ime dhe nga gjithçka që kisha, e më çuan të jetoj në botën e njerëzve, për të luftuar e punuar te ta, apo të bëj punë të ndyra e ta mbaj mendjen në vend me alkool.

- Pse e vrave ariun tjetër?

- Ngaqë isha i zemëruar. Ne arinjtë kemi edhe mënyra të tjera për ta shmangur zemërimin, por unë nuk e kisha veten në kontroll. Prandaj e vrava dhe u ndëshkova me të drejtë.

- Paske qenë ari me pozitë! - i tha Lira e mahnitur. - Tamam si babi im, Iorek! E njëjta gjë ndodhi edhe me të, pasi linda unë. Edhe ai vrau dikë dhe humbi të gjithë pasurinë që kishte. Megjithatë, kjo ndodhi shumë kohë para se ta burgosnin në Svalbard. Nuk di asgjë për këtë Svalbardin, përveçse që është shumë larg, në veri... Është mbuluar i gjithi me akull? Mund të shkosh nëpërmjet detit të ngrirë?

- Jo nga ky bregdet. Nga ana e jugut deti ndonjëherë është i ngrirë dhe ndonjëherë jo. Nuk shkon dot pa barkë.

- Po me balonë?

- Me balonë shkon, por duhet të gjesh erën e duhur.

Ai vazhdoi të brente mishin dhe Lirës i erdhi ndërmend diçka, kur kujtoi ato shtrigat që fluturonin natën në qiell. Por nuk i tha gjë. E pyeti Iorek Birnisonin për Svalbardin dhe dëgjoi e etur kur ai i tregoi për akullnajat, shkëmbinjtë dhe fushat e akullta ku shtriheshin tufa prej njëqind e më shumë lopësh deti me çataj të bardhë, detet që gëlonin nga

fokat apo balenat e vogla që përplaseshin në ujërat e akullta, humnerat e larta ku hynin e dilnin fantazma të urryera, gropat e qymyrit dhe minierat e zjarrit ku arinjtë farkëtarë rrihnin hekurin dhe bënin parzmore...

- Po parzmorja jote ku është bërë, Iorek?

- E bëra me duart e mia në Nova Zembla, me metal qiellor. Derisa bëra atë isha i mangët.

- Pra arinjtë i bëkan vetë shpirtrat e tyre... - tha ajo. Po kishte edhe shumë gjëra të tjera për të mësuar në këtë botë. - Kush është mbreti i Svalbardit? Kanë mbret arinjtë?

- Ai quhet Iofur Raknison.

Ai emër tingëlloi si një zilkë e vogël në mendjen e Lirës. E kishte dëgjuar edhe më parë, po ku? Zëri që e kishte shqiptuar atë emër nuk ishte i ndonjë ariu; as i ndonjë cigani. Kishte qenë zëri i një studiuesi, një zë pedant dhe arrogant, një zë nga ata të kolegjit Xhordan. U përpoq ta kujtonte. Ah, e njihte shumë mirë!

Pastaj iu kujtua. Dhoma e Ndenjes. Studiuesit që dëgjonin kryezot Asrilin. Kishte qenë profesori i pelegrinazhit ai që kishte thënë diçka për Iofur Raknisonin. Ai e kishte përmendur edhe fjalën *panserbjørn*, të cilën Lira nuk e kishte dëgjuar kurrë më parë. Ajo nuk e dinte që Iofur Raknisoni ishte ari; po ç'kishte thënë për të? Që mbreti i Svalbardit ishte mendjelehtë dhe s'ishte e vështirë ta joshje. Ishte thënë edhe diçka tjetër, por nuk i kujtohej, sepse kishin ndodhur shumë gjëra që atëherë...

Në qoftë se babanë tënd e kanë burgosur arinjtë e Svalbardit, - i tha Iorek Birnisoni, - ai s'ka shpëtim. Atje nuk ka drurë për të bërë ndonjë barkë. Po nga ana tjetër, në qoftë se është fisnik, do ta trajtojnë shumë mirë. Do t'i japin një shtëpi shumë të mirë dhe një shërbëtor; po ashtu edhe ushqime të zgjedhura dhe dru zjarri për t'u ngrohur.

- A mund të mposhten ndonjëherë arinjtë, Iorek?

- Jo.

- Apo të mashtrohen, mbase?

Ai ndaloi së ngrëni dhe e pa drejt e në sy. Pastaj i tha:

- Nuk mund t'i mposhtësh kurrë arinjtë me parzmore. Parzmoren time e pe; tani shih edhe armët e mia?

Ai e la mishin dhe ngriti lart panxhat, duke i kthyer pëllëmbët lart. Të dyja kishin një lëkurë të zezë të brirtë, më shumë se dy centimetra të trashë, dhe secila kthetër ishte sa pëllëmba e Lirës dhe e mprehtë si thikë. Ai e la që t'ia prekte me duar.

- Me to jam në gjendje t'ia ndaj kafkën fokës me një goditje të vetme, - i tha ai, - apo t'ia thyej në vend shpinën një njeriu. Veç kësaj unë kafshoj. Po të mos më kishe ndalur ti kur ishim në Trolesund, do t'ia kisha shtypur kokën si vezë atij burrit. Kaq mjafton për forcën. Tani flasim për mashtrimin. Do ta provosh? Merr një shkop dhe luajmë shpatash.

Ajo këputi nga shkurret një degë të mbuluar me dëborë, e qëroi mirë dhe nisi të fshikullojë ajrin me të, si të ishte kamxhik. Iorek Birnisoni u përkul mbi këmbët e pasme dhe i vuri panxhat në prehër, duke pritur. Kur ajo u bë gati, u kthye përballë saj, por ajo nuk donte ta qëllonte, sepse dukej shumë paqësor. Prandaj nisi ta vringëllojë shkopin sa majtas djathtas, pa dashur ta godasë, dhe ai nuk lëvizi fare. E rrotulloi shkopin kështu disa herë, por ai nuk bëri as lëvizjen më të vogël.

Së fundmi vendosi t'ia ngulte shpatën, jo fort por sa ta prekte në stomak. Panxha e tij u ngrit menjëherë dhe e shtyu shkopin mënjanë.

E habitur, e provoi prapë, por ndodhi e njëjta gjë. Ai lëvizte shumë më shpejt dhe me më shumë siguri se ajo. Kësaj here u përpoq ta godiste me të vërtetë, por ishte e pamundur të prekte trupin e tij. Ai dukej sikur e dinte para saj se ç'kishte ndërmend të bënte, dhe, kur ia përveshi kokës, panxha e tij e shmangu shkopin mënjanë.

Ajo u nxeh dhe iu vërsul si e xhindosur, por ishte e

po të gërmonim tokën. Puna është se që të ulesh duhet të nxjerrësh gazin e balonës, dhe nuk mund të ngrihesh prapë po nuk i fute gaz tjetër. Sidoqoftë, ne ia dolëm mbanë, me gjithë parzmoren e tij.

- Zoti Skorbaj, e di ti që tartarët bëjnë vrima në kokat e njerëzve?

- Si jo?! Ka mijëra vjet që e bëjnë këtë. Në ekspeditën e Tungiskës ne zumë rob pesë tartarë, dhe tre prej tyre kishin vrima në kafkë. Madje njëri prej tyre kishte dy.

- Ia bëjnë edhe *njëri-tjetrit* këtë?

- Pikërisht. Fillimisht e presin lëkurën e kafkës në formë rrethi, derisa të dalin kockat. Pastaj presin pjesën e kockave ku është rrethi, me kujdesin më të madh, që të mos prekin trurin. Dhe në fund e qepin prapë lëkurën e skalpit.

- Kurse unë mendoja që këtë ia bëjnë vetëm armiqve të tyre.

- Je në vete?! Ky është një privilegj i madh për ta. Këtë e bëjnë sepse kështu zotat flasin me ta.

- Ke dëgjuar ndonjëherë për një eksplorues që quhet Stanislaus Gruman?

- Për Grumanin? Si s'kam dëgjuar. Para dy vjetësh takova një nga njerëzit e skuadrës së tij kur po fluturoja mbi lumin Jenisei. Ai po shkonte të jetonte mes fiseve të tartarëve. Edhe ai e kishte atë vrimën në kafkë. E kishte bërë gjatë një ceremonie, por burri që ma tregoi nuk dinte shumë për të.

- Pra... Po të ishte tartar i nderuar, ata nuk kishin pse ta vrisnin.

- Ta vrisnin? Paska vdekur kështu?

- Po. Unë i pashë kokën, - i tha Lira me krenari. - E kishte gjetur babai im. Ai ua tregoi studiuesve në kolegjin Xhordan të Osksfordit. Ata ia kishin hequr skalpin fare.

- Kush ia kishte hequr skalpin?

- Tartarët, kush tjetër! Kështu mendonin studiuesit... Por mbase jo ata.

- Mbase nuk ka qenë koka e Grumanit, - tha Li Skorsbaji. - Babai yt ka dashur që t'i çorientojë studiuesit.

- Ka mundësi, - tha Lira e zhytur në mendime. - Ai *donte* t'u kërkonte para.

- Dhe kur panë kokën, a i dhanë para?

- Po.

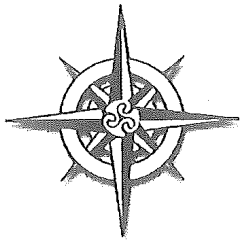
- E paska luajtur bukur pjesën. Njerëzit shtangen kur shohin gjëra të tilla. Nuk duan ta shohin nga afër.

- Sidomos studiuesit, - i tha Lira.

- Nejse, ti i njeh më mirë se unë. Por në qoftë se ka qenë koka e Grumanit, jam shumë i sigurt që nuk ia kanë rrjepur skalpin tartarët. Ata ua rrjepin skalpin armiqve, jo njerëzve të tyre, dhe ai ishte adoptuar nga tartarët.

Lira e vrau mendjen gjatë për këtë. Ndërmend i shkonin plot gjëra: Hamësit dhe mizoria e tyre, frika e tyre nga Pluhuri, qyteti brenda Aurorës, i ati i saj në Svalbard, e ëma... Po ajo ku ishte vallë? Alithiometri, shtrigat që fluturonin në drejtim të veriut. Dhe vogëlushi i gjorë Toni Makarios; dhe miza spiune me kurdisje; dhe ajo loja e mistershme me shpata, me Iorek Birnisonin...

E zuri gjumi. Ndërsa kalonin orët, ata i afroheshin gjithnjë e më shumë Bolvangarit.

14. Dritat e Bolvangarit

Fakti që ciganët nuk kishin parë a dëgjuar asgjë për zonjën Kulter i shqetësoi shumë Farder Koramin dhe Xhoni Fanë, megjithëse bënë çmos që të mos i binin në sy Lirës. Por ata nuk e dinin se edhe ajo ishte shumë e shqetësuar. Lira i trembej sidomos zonjës Kulter dhe mendonte shpesh për të. Dhe ndërsa tani kryezot Asrili ishte "babai" i saj, zonja Kulter nuk ishte kurrë "mamaja". Dhe arsyeja për këtë ishte shejtani i zonjës Kulter, majmuni i artë, që e kishte bërë Pantalejmonin të ndiente një neveri të thellë, dhe, i cili, Lira e kishte ndjerë, kishte futur hundët në gjërat e saj të fshehta, sidomos te alithiometri.

Dhe që të dy i ishin vënë nga pas keqas; ishte budallallëk të mendoje ndryshe. Miza spiune e vërtetonte këtë më mirë se gjithçka tjetër.

Por kur sulmoi armiku, nuk ishte zonja Kulter. Ciganët u bënë gati të pushonin, që të çlodheshin qentë, të ndreqnin disa saja dhe të bënin gati armët për të sulmuar Bolvangarin. Xhoni Faja shpresonte që Li Skorsbaji të gjente gazra toke dhe të mbushte balonën e tij më të vogël (sepse me sa dukej ai kishte dy balona) dhe të ngjitej lart për të vëzhguar tokën. Por aeronautët, ashtu si detarët, vareshin nga kushtet e motit, dhe ai tha që do të kishte mjegull. Dhe ashtu ndodhi: sapo ndaluan, ra një mjegull shumë e trashë. Li Skorsbaji e dinte

që në një mot të tillë nuk dukej asgjë nga qielli, prandaj e ngushëlloi veten duke kontrolluar prapë pajisjet e tij, edhe pse ishte një punë e kotë. Pastaj, pa asnjë lloj paralajmërimi, mbi ta ra një breshëri shigjetash.

Tre ciganë ranë përtokë dhe vdiqën pa nxjerrë asnjë bëzamë nga goja. Vetëm kur panë të rrëzoheshin edhe të tjerë mbi gjurmët e qenve ose shihnin shokun që kishin pranë të shtrihej papritmas poshtë, burrat e kuptuan se ç'po ndodhte, por atëherë ishte shumë vonë, sepse mbi ta po binin më shumë shigjeta. Disa burra ngritën kokat, të çmeritur nga trokitjet e çrregullta që dëgjoheshin nga të gjitha anët teksa shigjetat përplaseshin në drurë ose në tokën e ngrirë.

I pari që e mblodhi veten ishte Xhoni Faja, i cili bërtiste duke dhënë urdhra nga qendra e vargut. Duart e mardhura dhe gjymtyrët e mpira lëviznin që t'i bindeshin, ndërkohë që akoma më shumë shigjeta binin poshtë si shi, një shi shkopinjsh të drejtë vdekjeprurës.

Lira ndodhej në vend të hapur dhe shigjetat i kalonin mbi kokë. Pantalejmoni i dëgjoi përpara saj, ndaj u shndërrua në leopard dhe e uli poshtë, që të mos e kapnin shigjetat. Ajo fshiu borën nga sytë dhe u përpoq të shihte se ç'po ngjiste në mugëtirën ku dëgjohej një potere e madhe zërash dhe klithmash. Ajo dëgjoi një hungërimë të fuqishme dhe kërkëllimën e parzmores së Iorek Birnisonit teksa ecte ndanë sajave dhe nëpër mjegull, dhe kjo u pasua nga klithma të lebetitura, zhurmë përplasjesh e thyerjesh, por mbi të gjitha dëgjohej zëri gjëmues i ariut të xhindosur.

Po *cilët ishin* vallë? Lira nuk kishte parë ende asnjë armik. Ciganët ishin bashkuar trup më trup për të mbrojtur sajat, por (me ç'vuri re Lira) ashtu merreshin më lehtë në shënjestër; ndërsa pushkët e kishin të vështirë t'i përdornin, sepse mbanin dorashka të trasha; ajo kishte dëgjuar vetëm nja katër-pesë të shtëna mes shiut të pareshtur të shigjetave. Dhe çdo minutë që kalonte vazhdonin të binin të tjerë.

Ah, Xhoni Fa! mendoi me dhembje. Ti nuk e parashikove këtë dhe unë nuk të erdha në ndihmë!

Por nuk pati kohë të mendojë, sepse dëgjoi hungërimën e Pantalejmonit dhe diçka – një shejtan tjetër – e përplasi në tokë, sa i mori frymën edhe vetë Lirës. Pastaj ca duar e tërhoqën zvarrë, e ngritën, ia zunë hundën dhe gojën me një dorashkë të trashë, e hodhën në ajër te ca duar të tjera, pastaj e ulën prapë në borë dhe e tërhoqën zvarrë, ndaj ajo ishte e trullosur, nuk mbushej dot me frymë dhe ndjente dhembje të padurueshme. Duart ia tërhoqën prapa derisa i kërcitën supet dhe dikush ia lidhi te kyçet. Pastaj i vunë në kokë një kapuç, që të mos dëgjoheshin klithmat e saj, sepse ajo thërriste me sa fuqi që kishte:

- Iorek! Iorek Birnison! Më ndihmo!

Po a e dëgjonte? Nuk e dinte; po e vërvitnin në ajër sa andej këndej, pastaj e përplasën në një sipërfaqe të fortë, e cila nisi të hepohej si të ishte sajë. Mbi kokën e saj dëgjonte zëra të vrazhdë dhe rrëmujë. Iu bë sikur i zuri veshi bulurimën e Iorek Birnisonit, por larg prej aty. Pastaj nga troshitjet e kuptoi që saja doli në tokë të fortë. Ia kishin përdredhur keq krahët, i kishin lidhur gojën, dhe ajo dëneste nga inati dhe frika. Pastaj dëgjoi një zë të çuditshëm pranë saj.

"Pan..."

"Jam këtu, shsht! Do të ndihmoj të marrësh frymë. Qetësohu..."

Kthetrat e tij të miut gërricën kapuçin, derisa iu lirua pak goja dhe nisi të thithë ajrin e ftohtë.

"Kush janë këta?"

"Duken si tartarë. M'u duk sikur e qëlluan Xhoni Fanë"

"Jo..."

"E pashë të rrëzohej. Por ai duhej ta priste këtë lloj sulmi. Ne e dinim."

"Duhej ta kishim ndihmuar. Duhej të kishim parë alithiometrin."

"Shsht! Bëj sikur të ka rënë të fikët."

U dëgjua fshikullima e një kamxhiku dhe qentë tërhoqën sajën. Lira e ndjente që saja po rrëshqiste me shpejtësi dhe, megjithëse i hapi veshët mirë të dëgjonte zhurmat e betejës, dëgjoi vetëm breshëri të largëta shigjetash që çanin ajrin dhe kërcitje, hapa të shpejtë dhe përplasje të mbytura në dëborë.

"Do të na çojnë te Hamësit," - pëshpëriti.

Në mendje i erdhi fjala *ndarë*. Nga frika iu mbush gjithë trupi me mornica dhe Pantalejmoni iu shtrëngua pas gjoksit.

"Do të luftoj," - i tha ai.

"Edhe unë. Kam për t'i *vrarë*."

"Edhe Ioreku, sapo të na gjejë. Ka për t'i bërë copë-copë."

"Sa larg jemi nga Bolvangari?"

Pantalejmoni nuk e dinte, por mendonte se s'duhej të ishin më larg se gjysmë dite po të ecnin ashtu.

Pasi ecën e ecën, aq sa Lirën e zuri ngërçi, lëvizja zuri të ngadalësohej pak dhe dikush ia tërhoqi kapuçin me forcë.

Ajo ngriti sytë dhe në dritën luhatëse të fenerit pa një fytyrë aziatike brenda një kapuçi prej lëkure volverini. Sytë e tij shkëlqyen nga kënaqësia, sidomos kur Pantalejmoni doli nga gëzofi i Lirës në formën e një hermine të bardhë, duke i nxjerrë dhëmbët. Shejtani i tij, një volverin i madh, iu kanos, por Pantalejmonit nuk iu drodh qerpiku.

Burri e ngriti Lirën në pozicion ulur dhe e mbështeti anës sajës. Ajo binte anash, sepse i kishte duart të lidhura nga prapa, prandaj ai i lidhi këmbët dhe i zgjidhi duart.

Përmes borës që binte dhe mjegullës së dendur ajo pa se sa i fuqishëm ishte ai burrë. Po ashtu pa edhe se sa mirë e mbante ekuilibrin ai që drejtonte sajën. Të dy dukeshin të mësuar mirë me atë vend, ndryshe nga ciganët.

Burri i foli, por ajo nuk kuptoi asnjë fjalë. Ai provoi t'i

fliste në një gjuhë tjetër, por e njëjta gjë. Pastaj ia ktheu në anglisht:

- Ti emër?

Pantalejmoni nisi të kerrnjonte për ta paralajmëruar dhe ajo e kuptoi sakaq se ç'donte të thoshte. Ata nuk e dinin se cila ishte! Nuk e kishin rrëmbyer për ta shpënë te zonja Kulter, prandaj mbase nuk ishin të paguar prej Hamësve.

- Liza Bruks, - i tha.

- Liza Bruks, - përsëriti ai. - Ne çojmë ty vend i bukur. Njerëz të mirë.

- Cilët jeni ju?

- Samojedas. Gjuetarë.

- Ku po më çoni?

- Vend i bukur. Njerëz të mirë. Keni *panserbjørn*?

- Për t'u mbrojtur.

- Jo mirë. Ha-ha-ha, ariu jo mirë! Megjithatë ne të morëm.

Ai qeshi me zë të lartë. Lira e përmbajti veten dhe nuk foli.

- Ç'janë ata njerëz? - pyeti pastaj burri, duke i treguar me dorë rrugën nga kishin ardhur.

- Tregtarë.

- Tregtarë... Çfarë tregtojnë?

- Gëzofë, pije alkoolike, - i tha ajo. - Gjethe duhani.

- Shesin gjethe duhani, blejnë gëzofë?

- Po.

Ai i tha diçka shokut të tij, që ia ktheu shkurt. Saja vazhdonte të ecte përpara me shpejtësi dhe Lira u zgjat pak përpara të shihte se për ku ishte drejtuar. Por dëbora binte e dendur dhe qielli ishte i errët. Ajo nuk e duroi dot më të ftohtin dhe u ul prapë. Ajo dhe Pantalejmoni e ndjenin se ç'bluante në kokë tjetri dhe përpiqeshin të ngushëllonin shoqi-shoqin, por mendimi që Xhoni Faja kishte vdekur... Po Farder Koramit ç'do t'i kish ndodhur? A do t'ia dilte Ioreku të vriste samojedasit? A do t'i gjenin dot gjurmët e saj?

Për të parën herë ndjeu t'i vinte pak keq për veten.

Pas një copë here, njëri nga burrat i ra në sup dhe i hodhi një copë mishi dreri të tymosur. Ishte forcuar dhe vinte erë të keqe, por ajo ishte shumë e uritur dhe nuk kish ç'të hante tjetër. Pasi e brejti u ndje më mirë. Futi dorën ngadalë brenda gëzofit dhe u bind se alithiometri ishte atje. Pastaj mori me kujdes kutinë me mizën spiune dhe e futi në çizmen prej gëzofi. Pantalejmoni u zvarrit si mi dhe e shtyu deri në fund të çizmes prej lëkure dreri.

Paskëtaj ajo mbylli sytë. Frika ia kishte shterur forcat dhe e zuri gjumi.

U zgjua kur ndryshoi lëvizja e sajës. Befas ajo po ecte më shtruar dhe kur hapi sytë përpara tyre po anashkalonin ca drita aq verbuese, saqë uli mbi sy kapuçin para se të shihte jashtë përsëri. Gjymtyrët i ishin mpirë nga i ftohti, por e drejtoi trupin me stërmundim dhe pa se saja po kalonte me shpejtësi midis ca rreshtave me shtylla të larta, që mbanin nga një fener me dritë anbarike në majë. Kaluan përmes një porte hekuri të hapur, në fund të shëtitores me drita, dhe hynë në një fushë të gjerë që ngjante si një treg i boshatisur apo si një arenë për lojëra a sporte. Ajo ishte e lëmuar dhe e bardhë, dhe rreth njëqind metra e gjatë. Në anë ishte e rrethuar me kangjella të larta hekuri.

Saja u ndal në fund të kësaj arene. Ishin jashtë një ndërtese të ulët, ose një vargu me ndërtesa të ulëta, të cilat kishin zënë përsipër një shtresë të trashë dëbore. Nuk i dihej, por asaj iu krijua përshtypja që ndërtesat ishin lidhur me njëra-tjetrën nëpërmjet tunelesh të mbuluar nga dëbora. Nga njëra anë pa një tra të hekurt, që iu duk se e kishte parë diku, pavarësisht se nuk i kujtohej se ku.

Por në atë çast njëri nga burrat e sajës i preu litarët te nyejt e këmbës dhe e tërhoqi me forcë, ndërsa tjetri i bërtiti qenve që lehnin të pushonin. U hap një nga dyert e ndërtesës disa hapa larg tyre dhe një fashë drite anbarike, që iu rrotullua

mbi kokë si prozhektor, ra mbi ta.

Burri që e kishte kapur e shtyu përpara si plaçkë lufte dhe seç tha. Burri i veshur me një kostum të bardhë mëndafshi iu përgjigj në të njëjtën gjuhë dhe, në atë çast, Lira i pa tiparet e fytyrës: nuk ishte as samojedas dhe as tartar. Dukej si një studiues i kolegjit Xhordan. Ai ia nguli sytë, sidomos Pantalejmonit.

Samojedasi foli përsëri dhe burri nga Bolvangari i tha Lirës:

- Flet anglisht?

- Po, - iu gjegj ajo.

- Atë formë merr gjithnjë shejtani yt?

Vetëm atë pyetje nuk e priste! Lira hapi gojën, por nuk mundi të nxirrte zë. Por Pantalejmoni iu përgjigj sipas mënyrës së tij, duke u shndërruar në fajkua, dhe zbriti nga supi i saj e i doli përpara shejtanit të burrit, një marmoti[6] të madh, i cili u zmbraps pak nga Pantalejmoni që i rrahu flatrat në fytyrë.

- E shoh, - tha burri me një ton kënaqësie teksa Pantalejmoni u kthye prapë te supi i Lirës.

Samojedsat po e prisnin dhe burri nga Bolvangari bëri një gjest me kokë, pastaj hoqi dorashkën dhe e futi dorën në xhep. Nxori prej andej një kuletë dhe i numëroi në dorë gjuetarit disa monedha të mëdha.

Të dy burrat i numëruan edhe njëherë tjetër, pastaj i ndanë me njëri-tjetrin. Ata hipën në sajë, pa e kthyer më kokën pas, dhe njëri prej tyre frushulloi kamxhikun dhe u thirri qenve. Ata e përshkuan me shpejtësi arenën e bardhë përmes dritave dhe humbën në errësirë.

Burri e hapi prapë derën.

- Hyr shpejt! - i tha. - Brenda është ngrohtë. Mos rri jashtë në të ftohtë! Si të quajnë?

Nga theksi dukej që ishte anglez. Ishte si ata njerëzit

6) Qen stepash.

që kishte takuar te zonja Kulter: i mençur, i edukuar dhe i rëndësishëm.

- Liza Bruks, - iu gjegj ajo.

- Hyr brenda, Liza! Mos ki frikë, se ne do të kujdesemi për ty.

Dukej sikur mërdhinte më shumë se ajo, megjithëse ajo kish ndenjur jashtë për një kohë shumë të gjatë. Nuk i pritej sa të hynte prapë brenda, në të ngrohtë. Ajo vendosi të tregohej e duruar dhe e ngadalshme, prandaj tërhoqi këmbët zvarrë teksa kaloi pragun e derës.

Brenda ishte një korridor i gjerë dhe në të pa dy dyer. Pasi hynë në njërën prej tyre i rrahu fytyrën një valë e nxehtë ajri dhe ajo hapi gëzofin dhe e hodhi prapa kapuçin, sepse nuk po e duronte dot më zagushinë e atyshme.

Kishin hyrë në një sallë rreth dhjetë hapa të gjerë, me korridore në të majtë e në të djathtë dhe në ballë kishte një tavolinë nga ato që zakonisht is sheh në spitale. Gjithçka shkëlqente, sepse të gjitha sipërfaqet ishin prej çeliku të pandryshkshëm. Ndihej një erë e mirë proshute të ngrohur dhe kafeje, por mbisundonte era e zakonshme e spitaleve. Nga muret dëgjohej një gumëzhimë e ulët, por e pareshtur, nga ato lloj gumëzhimash që duhej të mësoheshe se përndryshe të bënte të luaje mendsh.

Pantalejmoni, që tani ishte shndërruar në gardalinë, i pëshpëriti në vesh: "Bëj sikur je e mefshtë. Tregohu e mefshtë dhe ngordhalaqe!"

Të rriturit po e shihnin nga lart poshtë: burri që e kishte sjellë brenda, një burrë tjetër i veshur me përparëse të bardhë dhe një grua me një uniformë infermiereje.

- Anglezë, - tha burri i parë. - Me sa duket, tregtarë.

- Gjuetarët e zakonshëm? Historia e zakonshme?

- Ç'të them, i njëjti fis. Motër Klara, a mund të merresh pak... hm, ta shohësh pak këtë?

- Sigurisht, doktor. Eja me mua, zemër, - i tha infermierja

dhe Lira e ndoqi nga pas e bindur.

Ato kaluan nëpër një korridor të shkurtër me dyer nga e djathta dhe një mensë në të majtë, nga e cila vinte një gumëzhimë zërash dhe një trokëllimë thikash dhe pirunësh, dhe era e kuzhinës u bë më e fortë. Infermierja ishte pothuaj në moshën e zonjës Kulter, mendoi Lira, dhe dukej shumë e zhdërvjellët. Ajo dukej shumë e zonja për të qepur plagë apo për të lidhur fasha, por s'ia thoshte fare për të treguar histori. Shejtani i saj (dhe Lira u rrëqeth për një çast kur e vuri re) ishte një qenush i bardhë i lëvizshëm (dhe një çast më vonë nuk e kishte idenë se nga i erdhi ajo rrëqethje).

- Si të quajnë, zemër? - e pyeti infermierja duke hapur një derë të rëndë.

- Liza.

- Liza kush?

- Liza Bruks.

- Dhe sa vjeç je?

- Njëmbëdhjetë.

Lirës i thoshin shpesh se dukej më e vogël nga mosha që kishte. Më parë nuk e kishte vrarë mendjen kurrë për këtë, por tani i shkoi ndërmend ta përdorte atë fakt për t'u dukur më e ndrojtur dhe më e papërfillshme, ndaj u kruspullos pak kur hynë në dhomë. Po infermieres nuk i mungonte vetëm fantazia, por edhe kureshtja. Ajo nuk tregonte pikë interesi, sikur Bolvangari të ishte në rrethinat e Londrës dhe aty të vinin fëmijë orë e minutë. Qenushi i saj i pacipë i përqallej nëpër këmbë dhe dukej po aq levend sa ajo.

Në dhomën ku hynë kishte një kanapé, një tavolinë dhe dy karrige, një bufe me gota, ku mbaheshin ilaçet dhe fashat, dhe një lavaman. Me të hyrë brenda, infermierja ia hoqi Lirës kostumin prej gëzofi dhe e lëshoi mbi dyshemenë e shkëlqyeshme.

- Hiqi edhe të tjerat! - i tha. - Do të shohim se mos ke ndonjë sëmundje lëkure, pastaj do të japim ca rroba të tjera,

të bukura e të pastra. Do të bëjmë edhe një dush, - shtoi, sepse Lira kishte ditë që nuk ishte larë dhe në nxehtësinë e dhomës kjo sa vinte e dukej sheshit.

Pantalejmoni u drodh në shenjë kundërshtimi, por Lira e bëri zap me një të ngrysur vetullash. Ai ndenji në kanape teksa Lira filloi t'i zhvishte rrobat njëra pas tjetrës, e prekur dhe e fyer. Por arrinte ta përmbante veten dhe vazhdonte të tregohej e mefshtë dhe e bindur.

- Edhe çantën, Liza, - i tha infermierja dhe ia zgjidhi vetë, me gishtërinjtë e saj energjikë. Donte ta hidhte njëherë në pirgun e rrobave të palara, por siç dukej i tërhoqi vëmendjen pesha e alithiometrit ndaj e preku me dorë mbi lëkurën e çantës.

- Ç'është kjo? - e pyeti dhe zbërtheu mushamanë.

- Lodër për të lozur.

- Mirë, nuk do ta marrim, zemër, - i tha motër Klara duke hapur cohën e kadifes. - Sa e bukur qenka! Tamam si busull. Tani hyr te dushi, - vazhdoi, duke e ulur alithiometrin poshtë dhe shkoi në qoshe të dhomës e hapi një perde të mëndafshtë.

Lira hyri me ngurrim në ujin e ngrohtë dhe nisi të sapunisej, ndërsa Pantalejmoni vëzhgonte nga shina e perdes për shejtanin e infermieres, sado që të dy e dinin mirë se shejtanët e njerëzve torollakë ishin po aq torollakë sa të zotët. Pasi u la dhe u fshi, infermierja i mati temperaturën dhe i kontrolloi sytë, veshët dhe fytin. Pastaj i mati gjatësinë dhe e hipi në një peshore para se të mbante ca shënime në një regjistër. Në fund i dha një palë pizhame dhe një fustan nate. Ato ishin të pastra dhe të një cilësie shumë të mirë. Por, ashtu si kostumi i Toni Makariosit, ishin të përdorura. Lira u ndje e sëkëlldisur.

- Këto nuk janë të miat, - i tha.

- Jo, zemër. Rrobat e tua do të lahen.

- Do të m'i jepni t'i vesh prapë?

- Posi jo.

- Ç'vend është ky?

- Quhet Stacioni Eksperimental.

Kjo s'ishte përgjigje dhe, të ishte për Lirën, ajo do t'ia vinte në dukje dhe do t'i kërkonte më shumë informacion, por iu kujtua Liza Bruksi e mefshtë dhe e qepi gojën e nuk u ndje kur po e vishte.

- Dua lodrën time! - tha me kokëfortësi pasi u vesh.

- Merre, zemër, - ia ktheu infermierja. A do edhe ndonjë arushë leshatore? Apo ndonjë kukull të bukur?

Ajo hapi një sirtar me lodra të buta. Bëri sikur u mendua të zgjidhte për disa sekonda, pastaj mori një kukull prej lecke me zgavrat e syve bosh. Nuk kishte pasur kurrë ndonjë kukull, por e dinte ç'të bënte, ndaj e shtypi e hutuar në kraharor.

- Po çantën time? - i tha. - Dua ta mbaj atje kukullën time.

- Merre, zemër, - i tha motër Klara që po plotësonte një formular prej letre të kuqe.

Lira e lidhi çantën e vogël te kyçi i dorës.

- Çfarë do të bëni me kostumin tim, me çizmet, dorashkat dhe gjërat e tjera?

- Do t'i lajmë të gjitha, - i tha në mënyrë automatike infermierja.

Në atë çast ra zilja e telefonit dhe, ndërsa infermierja shkoi të përgjigjej, Lira e nxori me rrëmbim nga çizmja kutinë me mizën spiune dhe e futi në çantën ku kishte alithiometrin.

- Eja tani, Liza, - i tha infermierja duke ulur receptorin. - Do të shkojmë të gjejmë diçka për të ngrënë. Me siguri që do të ketë marrë uria.

Ajo e ndoqi Motër Klarën në mensë, ku kishte një duzinë me tavolina të bardha të rrumbullakëta, gjithë thërrime dhe gota të palara të lëna mbi to pa kujdes. Në një karrocë të vogël me rrota kishte një pirg me pjata të palara. Nuk kishte dritare, prandaj për të krijuar idenë e dritës dhe hapësirës

kishin vënë një poster të madh që mbulonte një faqe muri në të cilin ndodhej piktura e një plazhi tropikal me një qiell të kaltër, rërë të bardhë dhe palma kokosi.

Burri që e kishte futur brenda po merrte një tabaka nga tavolina.

- Eja të hash, - i tha.

Po ngordhte urie, ndaj e hëngri me shije gjyveçin dhe purenë e patateve. Pastaj i dhanë edhe një filxhan me lëng pjeshkash dhe akullore. Ndërsa hante, burri me infermieren flisnin me zë të ulët në një tavolinë tjetër dhe kur mbaroi infermierja i solli një gotë me qumësht të ngrohtë dhe e mori me vete tabakanë.

Burri erdhi te tavolina e saj dhe iu ul përballë. Shejtani i tij, marmoti, nuk ishte mospërfillës dhe i pavëmendshëm si qeni i infermieres, ndaj zuri vend gjithë finesë në supin e tij dhe po dëgjonte me vëmendje.

- Tani, Liza, - i tha ai, - a u ngope?

- Po, faleminderit.

- Dua të më tregosh se nga je. A mundesh?

- Nga Londra, - iu gjegj ajo.

- Dhe ç'bën kaq larg, në veri?

- Me babin, - murmuriti ajo. E uli vështrimin poshtë, që të mos shihte në sy marmotin, dhe u përpoq të dukej sikur ishte gati t'ia kriste së qarës.

- Me babanë tënd? Dhe ç'bën ai në këto anë?

- Tregti. Erdhëm me një ngarkesë duhani danez dhe donim të blinim gëzofë.

- Vetëm ishte babai yt?

- Jo. Ishte edhe xhaxhai dhe ca burra të tjerë, - belbëzoi, sepse nuk e dinte se ç'mund t'i kishte thënë gjuetari samojedas.

- Pse të mori me vete në një udhëtim të tillë, Liza?

- Se para dy vjetësh vllain tim e mori, kurse mua jo. Unë s'iu shqita dhe pastaj iu mbush mendja.

- Sa vjeç je ti?

- Njëmbëdhjetë.

- Mirë, mirë. Liza, ti je një vajzë me fat, se ata gjuetarët që të gjetën të sollën drejt e këtu, në vendin më të mirë në botë.

- Ata nuk më gjetën... - i tha me ngurrim. - U bë luftë. Ishin gjithë ata dhe kishin shigjeta...

- Ah, ç'thua kështu? Me siguri që je larguar nga babai dhe ke humbur rrugën. Ata gjuetarët të gjetën duke ecur dhe të sollën drejt e këtu. Kështu ndodhi, Liza.

- Unë pashë luftë. Ata po gjuanin me shigjeta dhe... Dua babin! - thirri dhe nisi të qajë.

- Mirë, mirë, këtu do t'ia kalosh shumë bukur derisa të vijë ai, - i tha doktori.

- Po unë i pasha ata duke gjuajtur me shigjeta!

- Ah, ashtu t'u duk, Liza. Kjo ndodh shpesh në gjithë këtë të ftohtë. Bie të flesh dhe sheh ëndrra të liga, pastaj nuk mban mend se ç'ishte e vërtetë dhe ç'nuk ishte. Mos u merakos se nuk pasur asnjë lloj lufte. Babai yt është shëndoshë e mirë dhe tani do të jetë duke të kërkuar. Së shpejti do të vijë këtu, sepse ky është i vetmi vend për milje të tëra dhe do t'i bëhet qejfi që të gjetëm mirë. Tani motër Klara do të shpjerë në fjetore, ku do të gjesh shokë e shoqe që kanë humbur në këtë vend të shkretë, njëlloj si ti. Shko tani! Do të shihemi prapë në mëngjes.

Lira u ngrit në këmbë duke shtrënguar kukullën dhe Pantalejmoni iu hodh në sup kur infermierja hapi derën për t'i nxjerrë jashtë.

Kaluan nëpër korridore të tjerë dhe Lira tani ndihej e rraskapitur, dhe i flihej kaq shumë saqë mezi i tërhiqte shapkat e leshta që i kishin dhënë. Pantalejmoni mezi po mbahej në supin e saj, prandaj iu desh të kthehej në mi dhe zuri vend në xhepin e saj të fustanit. Lirës iu bë sikur pa rreshta krevatesh, fytyra fëmijësh, një jastëk, pastaj e zuri gjumi.

Dikush po e tundte. Fillimisht preku çantën që mbante te kyçi i dorës dhe sigurua që të dyja kutitë ishin atje. Pastaj u përpoq të hapte sytë, por oh! sa të vështirë e kishte! Sa shumë i flihej!

- Zgjohu! Zgjohu!

Dëgjoi disa pëshpërima. Me një përpjekje të stërmundimshme, si të ngjiste një popël të madhe guri në një të përpjetë, Lira u përpoq të hapte sytë.

Në dritën e mugët të një poçi mbi pragun e derës pa tre vajza që ishin mbledhur rreth saj. Mezi i shihte, sepse sytë e saj nuk arrinin të përqendroheshin, por iu dukën pak a shumë në moshën e saj. Ato po flisnin anglisht.

- Është zgjuar.

- I kanë dhënë ilaç gjumi. Le ta...

- Si të quajnë?

- Liza, - murmuriti Lira.

- Po vjen ndonjë ngarkesë me fëmijë të tjerë? - e pyeti njëra nga vajzat.

- Ku ta di unë! Vetëm unë.

- Ku të kapën?

Lira u përpoq të ngrihej ulur. Nuk i kujtohej t'i kishin dhënë ndonjë ilaç për gjumë, por mbase do t'ia kishin hedhur në lëngun e pjeshkës që piu. Kokën e kishte të rëndë plumb dhe ndjente dhembje prapa syve.

- Ku jemi këtu?

- Ku ta dish? Asnjë nuk na e tregon.

- Zakonisht ata sjellin këtu më shumë se një fëmijë...

- Çfarë bëjnë? - e pyeti Lira duke mbledhur të gjithë forcat për të hapur sytë, ndërkohë që Pantalejmoni ishte zgjuar krejt.

- S'e dimë, - i tha vajza që fliste më shumë. Ajo ishte një vajzë e gjatë flokëkuqe shumë e shkathët dhe fliste një anglishte me një theks të fortë londinez.

- Na vizitojnë e na bëjnë lloj-lloj analizash...

- Ata kontrollojnë Pluhurin, - tha vajza tjetër që ishte më e afrueshme, më e mbushur dhe kishte flokë të zeza.

- *Ti* s'e di, - ia ktheu vajza e parë.

- Atë kontrollojnë, - hyri në bisedë një vajzë e tretë, më e ndrydhur se dy të parat, që mbante në krahë shejtanin e saj lepur. - Unë i dëgjova kur po flisnin.

- Na marrin një nga një prej këndej dhe vetëm kaq dimë. Asnjë nuk kthehet më këtu, - tha flokëkuqja.

- Po ai djali? - tha vajza më e mbushur në trup. - Ai thoshte që...

- Mos ia thuaj! - i tha flokëkuqja. - Jo që tani.

- Ka edhe djem këtu? - i pyeti Lira.

- Po. Jemi shumë. Mbase tridhjetë vetë.

- Më shumë se aq, - tha vajza e mbushur. - Jemi aty te dyzet vetë.

- Po, por ata na heqin çdo ditë prej këndej, - i tha flokëkuqja. - Në fillim sjellin një turmë të madhe, por pastaj të gjithë zhduken një nga një.

- Ata janë Hamës, - tha vajza e mbushur. - Ti i njeh Hamësit. Të gjithë kishim frikë nga ata, derisa na kapën...

Lirës po i dilte gjumi pak nga pak. Shejtanët e vajzave të tjera, përveç atij lepurit, ishin mbledhur të gjithë te dera e po i dëgjonin, dhe nuk çuçurisnin me njëri-tjetrin. Lira i pyeti për emrat. Vajza flokëkuqe quhej Ana, ajo me trup të mbushur Bela, ndërsa ajo e dobëta Marta. Emrat e djemve nuk i dinin, sepse të shumtën e kohës dy gjinitë i mbanin veçmas njëra-tjetrës. Nuk i trajtonin keq.

- Këtu ia kalojmë mirë, - tha Bela. - Veçse nuk shtyhet fare. Na bëjnë analiza, na japin ushtrime, pastaj na masin temperaturën e gjëra të tilla. Është shumë e mërzitshme.

- Vetëm se kur vjen ajo zonja Kulter...

Lira mezi e mbajti klithmën dhe Pantalejmoni i rrahu flatrat kaq fort, saqë e vunë re edhe vajzat e tjera.

- Është shumë nervoz, - u tha Lira duke e lëmuar. - Mirë

e kishit, duhet të na kenë dhënë ilaç gjumi, sepse s'pa hapim dot sytë. Cila është kjo zonja Kulter?

- Ajo na futi në kurth. Ose të paktën shumë prej nesh, - i tha Marta. - Të gjithë fëmijët flasin veç për të. Sa herë që vjen ajo, është e sigurt se do të zhduken fëmijë.

- Asaj i pëlqen të ruajë fëmijët. Kur na marrin me vete, asaj i bëhet qejfi shumë. Ky djali, Simoni, thoshte se ata na vrasin dhe zonja Kulter e ruante.

- Na *vrasin*? - tha Lira duke u dridhur.

- Me siguri. Sepse asnjë nuk kthehet më.

- Të njëjtën gjë bëjnë edhe me shejtanët, - tha Bela. - I peshojnë e i masin dhe...

- I *prekin* shejtanët tuaj?

- Jo! O Zot! Vendosin peshore dhe shejtanëve u duhet të ndërrojnë formë. Pastaj mbajnë shënime dhe bëjnë fotografi. Pastaj të fusin në atë studion dhe gjithë kohën kontrollojnë Pluhurin; nuk pushojnë së kontrolluari Pluhurin.

- Çfarë pluhuri? - e pyeti Lira.

- Ku ta dimë ne? - i tha Ana. - Diçka nga hapësira. S'është tamam pluhur. Po të mos marrësh më Pluhur, shpëtove. Por në fund të gjithë bëhen me Pluhur.

- A e dini se ç'tha Simoni? - foli Bela. - Tha se tartarët bëjnë vrima në kokat e tyre, që t'u hyjë Pluhuri.

- Posi pra, ai e di ai! - shpërvoli buzët Ana. - Do të pyes zonjën Kulter kur të vijë.

- Nuk do të guxosh! - i tha Marta duke e parë me admirim.

- Do ta shohësh.

- Kur do të vijë zonja Kulter? - e pyeti Ana.

- Pasnesër.

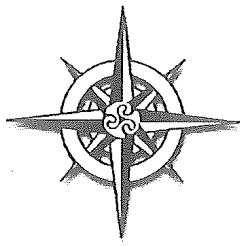
Lirës iu mbush kurrizi me mornica dhe Pantalejmoni u struk pas saj. Brenda një dite duhej të gjente Roxherin dhe të zbulonte sa të mundte për atë vend. Pastaj duhej të arratisej prej andej ose ta shpëtonin. Po në qoftë se ishin vrarë gjithë

ciganët, kush do t'i ndihmonte fëmijët të shpëtonin gjallë në atë shkretëtirë të akullt?

Vajzat e tjera vazhduan të bisedonin, por Lira dhe Pantalejmoni u strukën thellë në shtratin e ngrohtë, duke e ditur që për qindra milje rreth e qark shtrati i tyre i vogël s'ishte gjë tjetër veçse frikë.

n gjallë në

Lira dhe
ohtë, duke
yre i vogël

15. Kafazet e shejtanëve

Po Lira nuk e vriste mendjen gjatë. Ajo ishte fëmijë sanguine dhe praktike, dhe, veç kësaj, nuk shihte ëndrra me sy hapur. Asnjë prej atyre me imagjinatë të zhvilluar nuk do ta kishte menduar seriozisht që ishte e mundur të bënte gjithë atë rrugë për të shpëtuar shokun e saj, Roxherin; ose po ta mendonte, një fëmijë me imagjinatë do të dilte me disa mënyra me të cilat do të ishte e pamundur. Të jesh gënjeshtar i regjur nuk do të thotë se ke një imagjinatë të fuqishme. Shumica e gënjeshtarëve nuk kanë pikë imagjinate; dhe pikërisht kjo i bën gënjeshtrat e tyre të besueshme.

Kështu tani që kishte rënë në duart e Bordit të Blatimit, Lira nuk ishte e terrorizuar për atë që mund t'u kishte ndodhur ciganëve. Ata ishin të gjithë luftëtarë të zotë dhe, megjithëse Pantalejmoni i tha se e kishte parë Xhoni Fanë ta goditnin, mbase mund të qe gabuar; ose në qoftë se nuk ishte gabuar, mbase nuk ishte plagosur rëndë. Kishte qenë një fat i mbrapshtë që ajo kishte rënë në duart e samojedasve, por ciganët nuk do të vononin të vinin për ta shpëtuar dhe nëse nuk do t'ia dilnin dot ata, asgjë nuk do ta ndalte Iorek Birnisonin që ta nxirrte prej andej. Pastaj ata do të fluturonin për në Svalbard me balonën e Li Skorsbajit dhe do të shpëtonin kryezot Asrilin.

Në mendjen e saj gjërat ishin kaq të lehta.

Kështu kur u zgjua mëngjesin tjetër në fjetore, ajo ishte kureshtare dhe e gatshme të përballej me gjithçka që do të sillte dita. Dhe e paduruar për të parë Roxherin – madje donte ta shihte e para.

Nuk iu desh të priste gjatë. Fëmijët në fjetoret e ndryshme i kishin zgjuar në orën shtatë e gjysmë infermieret që kujdeseshin për ta. Ata u lanë, u veshën dhe shkuan me të tjerët në mensë për të ngrënë mëngjesin.

Dhe atje ishte edhe Roxheri.

Ai ishte ulur me pesë djem të tjerë te një tavolinë pranë derës. Rreshti i tyre ishte prapa saj dhe ajo bëri sikur i ra shamia dhe u përkul ta merrte, ngjitur me karrigen e tij, me qëllim që Pantalejmoni t'i fliste shejtanit të Roxherit, Selsilias.

Ajo ishte një zborak dhe fluturoi kaq rrëmbimthi, saqë Pantalejmonit iu desh të bëhej mace dhe t'i hidhej e ta gozhdonte për t'i pështpëritur në vesh. Kacafytje të tilla të shpejta mes shejtanëve të fëmijëve, për fat të mirë ishin të zakonshme, ndaj askush nuk e vuri re, por Roxheri e humbi pusullën në çast. Ai ndeshi vështrimin e saj të rreptë dhe pa sesi të kuqtë i veshi fytyrën teksa kërceu përpjetë me shpresë, ngazëllim dhe haré. Po të mos e kishte shkundur Pantalejmoni Selsilian fort, ai do të kishte klithur dhe do t'i vërsulej shoqes së tij më të ngushtë, Lirës së tij.

Por e pa të shihte mënjanë gjithë përçmim dhe ndoqi shembullin e saj, i bindur, siç kishte bërë në qindra beteja të Oksfordit. Sigurisht askush nuk duhej ta mësonte që ata njiheshin, sepse ishin në një rrezik vdekjeprurës. Ajo i ktheu sytë nga miqtë e rinj dhe të gjithë mblodhën tabakatë me kokoshka dhe sanduiçë e u ulën së bashku në grupe, për të folur mes tyre.

Është e pamundur të mbash një grup të madh fëmijësh në një vend po nuk u dhe shumë gjëra për të bërë dhe, në një farë mënyre, Bolvangari i ngjante një shkolle, me orare

aktivitetesh të tilla si gjimnastika dhe "arti". Vajzat qëndronin veçmas nga djemtë, përveç kohës së pushimit apo ngrënies, kështu që Lirës iu dha rasti të fliste me Roxherin vetëm andej nga mesi i paradites, pas orës së qëndisjes që zgjati rreth një orë e gjysmë, e cila drejtohej nga një prej infermiereve. Por e keqja ishte se nuk duhej të binin në sy. Fëmijët ishin pak a shumë në të njëjtën moshë dhe ishte mosha kur shumica e djemve flisnin vetëm me djemtë, dhe vajzat me vajzat, dhe të dyja palët kishin prirjen që të mos ia varnin seksit tjetër.

Pastaj iu dha prapë rasti në mensë, kur fëmijët shkuan për çaj dhe biskota. Lira dërgoi Pantalejmonin, si mizë, që t'i fliste Selsilias te muri pranë tavolinës së tyre, ndërkohë që ajo dhe Roxheri rrinin të qetë në grupe të ndara. Ishte e vështirë të flisje kur shejtani e kishte mendjen diku gjetkë, prandaj Lira bënte sikur ishte e mërzitur dhe e pashtruar ndërkohë që rrufiste qumështin me vajzat e tjera. Po mendjen e mbante te çuçuritjet e shejtanëve, pavarësisht se nuk i dëgjonte mirë ç'thoshin, por në një çast dëgjoi një vajzë tjetër me flokë të verdha të thoshte një emër që e bëri të brofte nga vendi.

Ishte emri i Toni Makariosit. Në kohën që e gjithë vëmendja e Lirës u përqendrua atje, Pantalejmoni e ngadalësoi pak bisedën me çuçurima me shejtanin e Roxherit dhe të dy fëmijët ia vunë veshin atyre që po thoshte vajza.

- Jo, unë e di pse e morën, - tha ajo ndërsa kokat u kthyen drejt saj. - Ngaqë shejtani i tij nuk ndryshonte. Mendonin se ai ishte më i madh nga ç'dukej dhe s'ishte i vogël sa ne. Por shejtani i tij nuk ndryshonte shpesh ngaqë vetë Toni nuk e vriste mendjen shumë për gjësendi. Po unë e kam parë të ndryshojë. E quanin Rater...

- Pse merren kaq shumë me shejtanët? - pyeti Lira.

- Asnjë s'e di, - tha vajza flokëverdhë.

- E di unë, - tha një djalë që po i dëgjonte. - Ata e vrasin shejtanin për të parë a do të vdesësh.

- Po atëherë, pse e përsërisin gjithnjë me fëmijë të

ndryshëm? - tha dikush. - Po të ishte kështu, mjafton ta bënin vetëm njëherë, apo jo?

- Unë *e di* se ç'bëjnë, - tha vajza e parë.

Tani të gjithë kthyen kokat nga ajo. Por ngaqë nuk donin t'i dëgjonin se për çfarë po flisnin, bënin sikur nuk u bënte shumë përshtypje biseda, pavarësisht se dëgjonin gjithë kureshtje.

- Nga e di? - e pyeti dikush.

- E di sepse isha me të kur e morën. Isha në dhomën e çarçafëve.

Ajo ishte bërë prush në fytyrë. Por askush nuk kishte ndërmend ta tallte apo përqeshte. Asnjëri nga fëmijët nuk foli, madje nuk e vuri buzën në gaz asnjë prej tyre. Vajza vazhdoi:

- Të gjithë po rrinim urtë kur hyri ajo infermierja me zë të ëmbël. Dhe i tha: "Hajt, Toni, e di që je aty, hajt tani, s'të bëjmë gjë..." Ai e pyeti: "Çfarë doni të më bëni?" Dhe ajo i tha: "Do të vëmë në gjumë, pastaj do të bëjmë një operacion të vogël dhe, kur të zgjohesh, do të jesh mirë dhe i gëzuar." Po Toni nuk e besoi. Ai tha...

- Vrimat! - tha dikush. - Vë bast që ata bëjnë vrima në kokë, si tartarët!

- Mbylle ti! Ç'i tha tjetër infermierja? - e ndërpreu dikush.

Në atë kohë, rreth tavolinës së saj u mblodh një grup prej dymbëdhjetë fëmijësh. Shejtanët e tyre i mbanin sytë dhe veshët hapur të dëgjonin se ç'thuhej aty. Vajza flokëverdhë vazhdoi:

- Toni donte të dinte se ç'do t'i bënin Raterit. Dhe infermierja i tha: "Edhe ai do të flejë, njëlloj si ti." Dhe Toni i tha: "Doni ta vrisni, ë? E di që do ta vrisni. E dimë të gjithë se ç'bëni me ne." Dhe infermierja i tha: "Jo, s'do mend që jo. Vetëm një operacion të vogël. Nuk do të ndjesh asgjë, se do të vëmë në gjumë."

Tani e gjithë dhoma kishte rënë në heshtje. Infermierja

kishte dalë jashtë për një çast dhe sporteli i kuzhinës ishte mbyllur, kështu që asnjë nuk dëgjonte prej andej.

- Ç'lloj operacioni? - pyeti një djalë me zërin që i dridhej.
- A tha se ç'lloj operacioni?

- Ajo tha vetëm se të ndihmon të rritesh më shumë. Pastaj tha që këtë ua bëjnë të gjithëve, prandaj shejtanët e të rriturve nuk ndryshojnë si tanët. Prandaj duhet t'u bëjnë atë të prerën, që të kenë gjithnjë një formë, sepse vetëm ashtu rritesh.

- Po...

- Mos do të thotë kjo që...

- Çfarë, të gjithë të rriturve ua kanë bërë atë operacionin?

- Po për...

Befas të gjithë zërat pushuan dhe sytë u kthyen nga dera. Te pragu i saj po rrinte motër Klara dhe në krah të saj ishte një burrë i veshur me përparëse të bardhë, të cilin Lira e shihte për herë të parë.

- Brixhita Mekxhini, - tha ai.

Vajza me flokë të verdha u ngrit në këmbë duke u dridhur. Shejtani i saj ketër i ishte mbledhur sa një grusht në gjoks.

- Po, zotëri? - belbëzoi me një zë që mezi dëgjohej.

- Mbaroje çajin dhe eja me motër Klarën. Ju të tjerët shkoni në klasat tuaja.

Fëmijët u bindën dhe i lanë filxhanët e tyre në karrocën e enëve të palara para se të largoheshin në heshtje. Asnjë nuk e ktheu kokën nga Brixhita Mekxhni, përveç Lirës, e cila pa se si i ishte prerë çehrja e fytyrës nga tmerri.

Pjesa tjetër e atij mëngjesi kaloi me ushtrime. Në stacion kishte një palestër të vogël, sepse nuk mund të bëje ushtrime jashtë, në natën e gjatë polare, nën kujdesin e një infermiereje. U duhej të formonin skuadra dhe të luanin me top. Fillimisht Lira, që nuk kishte luajtur kurrë lojë të tilla, u gjend pak në hall. Por ajo ishte e shkathët dhe e lindur për të qenë udhëheqëse, ndaj nuk vonoi dhe zuri të

dëfrehej. Britmat e fëmijëve dhe piskamat e shejtanëve të tyre mbushën palestrën e vogël, dhe së shpejti të gjithë e harruan frikën. Pikërisht këtë synonte edhe palestra.

Në kohën e drekës, kur fëmijët u rreshtuan prapë në mensë, Lira ndjeu cicërimën e Pantalejmonit që njohu dikë dhe, kur u kthye, pa Billi Kostën që po rrinte prapa saj.

- Më tha Roxheri që ishe këtu, - murmuriti ai.

- Po vjen vëllai yt me Xhoni Fanë dhe një ushtri të tërë me ciganë, - i tha ajo. - Do të vijnë që të marrin me vete në shtëpi.

Ai gati sa nuk thirri nga gëzimi, por e ndrydhi përbrenda duke u kollitur.

- Më thirr Liza, - i tha Lira. - *Asnjëherë* Lira. Dhe dua të më tregosh gjithçka që di, mirë?

Ata u ulën së bashku, me Roxherin pranë. Ishte më e lehtë ta bënin këtë gjatë kohës së drekës, kur fëmijët e kalonin të shumtën e kohës duke u sorollatur midis tavolinave dhe banakut, ku të rriturit e sjellshëm u shërbenin ushqim të shpëlarë. Nën trokëllimën e thikave, pirunëve dhe pjatave, Billi dhe Roxheri i treguan asaj të gjitha ato që dinin. Billi kishte dëgjuar nga një infermiere se fëmijët që bënin operacion shpeshherë i çonin në hotele në jug, gjë që shpjegonte qartë pse Toni Makariosi endej i vetëm në shkreti. Por Roxheri i tregoi diçka akoma më interesante.

- Kam gjetur një vend të fshehtë, - i tha.

- Çfarë? Ku?

- Shihe atë pikturën... - E kishte fjalën për atë tablonë e madhe me plazhin tropikal. - E sheh atë vendin në qoshen e djathtë?

Mbi pikturë ishte një kornizë metalike, pak e hapur.

- E pashë që në fillim, - tha Roxheri, - dhe mendova të fshiheshim atje. Unë me një djalë tjetër të fjetores provuam të hynim atje një natë. Por atë e morën ditën tjetër. Brenda

saj është bosh dhe mund të zvarritesh brenda...

- Deri ku mund të shkosh në tavan?

- S'e di. Ne nuk hymë thellë. Menduam njëherë të fshiheshim atje, por kishim frikë se mos na gjenin.

Lirës nuk iu duk si vend për t'u fshehur, por si rrugë kryesore. Ishte gjëja më e mirë që i zunë veshët që kur kishte ardhur aty. Por nuk mundën të flasin më gjatë, sepse një doktor i ra tavolinës me lugë dhe nisi të fliste.

- Dëgjoni këtu, fëmijë, - tha. - Dëgjoni me vëmendje. Ne këtu bëjmë herë pas here stërvitje për t'u përgatitur në rast se bie zjarr. Të gjithë duhet të jeni veshur mirë dhe të dilni jashtë pa pasur frikë. Pra, sot pasdite do të bëjmë stërvitje. Kur të bjerë çanga, duhet t'i lini të gjitha punët dhe të bëni ato që ju thonë të rriturit. Mbani mend vendin ku do t'ju çojnë. Atje duhet të shkoni në qoftë se bie vërtet zjarr.

Hëm, mendoi Lira, ide e bukur.

Në fillim të pasdites Lirën dhe katër vajza të tjera i kontrolluan për Pluhur. Doktorët nuk ua treguan arsyen e vërtetë, por merrej me mend lehtë. I çuan një nga një në një laborator dhe natyrisht të gjitha ishin shumë të trembura. Sa mizore do të ishte, mendoi Lira, në qoftë se vdiste pa ua kthyer siç e meritonin. Por, me sa dukej, ata nuk kishin ndërmend ta bënin tani atë operacionin.

- Duam t'ju bëjmë ca vizita, - u shpjegoi doktori. Ishte e vështirë të tregoje ndryshimin midis këtyre njerëzve: të gjithë dukeshin të ngjashëm me uniformat e tyre të bardha dhe me dërrasat e zeza dhe shkumësat. Po ashtu edhe gratë ngjanin shumë me njëra-tjetrën; uniformat dhe mënyra tepër e sjellshme se si silleshin i bënin të dukeshin të gjitha si motra.

- Unë u vizitova dje, - tha Lira.

- Ah, po sot do të bëjmë ca vizita të tjera. Hip tek ajo pllaka atje... oh, hiqi këpucët njëherë. Mbaje edhe shejtanin po deshe. Shih përpara, ashtu... Shih atë dritën e gjelbër.

Vajzë e mbarë...

Diçka shkreptiu. Doktoresha e kthente kokën sa majtas djathtas dhe ndërkohë diçka kërciste dhe shkreptinte.

- Shumë mirë. Tani eja te kjo makina dhe vëre dorën te ky gypi. Mos ki frikë se nuk ka asgjë të keqe. Hapi gishtat. Ashtu, të lumtë.

- Për çfarë po më vizitoni? - e pyeti ajo. - Për Pluhurin?

- Kush të tregoi për Pluhurin?

- Një vajzë, nuk ia di emrin. Ajo tha se të gjitha ishim bërë me Pluhur. Po unë jo... jam e sigurt që nuk jam me pluhur, se bëra dush dje.

- Ah, po ai është tjetër lloj pluhuri. Nuk mund ta shohësh me sy. Është pluhur i veçantë. Tani shtrëngoje grushtin... ashtu, shumë mirë! Tani kërko me dorë përqark dhe do të gjesh një dorezë... e gjete? Ashtu mbaje, vajzë e mbarë! Tani vëre pak dorën tjetër këndej... mbaje tek ai globi i tunxhit. Bukur! Shumë mirë. Tani do të ndjesh një dridhje të lehtë, por mos ki frikë fare, është një rrymë e lehtë anbarike...

Pantalejmoni, që kishte marrë formën e maçokut të egër, kerrnjonte dhe sillej vërdallë me sytë që i shkëlqenin nga dyshimi, duke vazhduar të kthehej dhe të fërkohej pas Lirës.

Ajo u ndje e sigurt që nuk kishin ndërmend t'ia bënin tani atë operacionin; po ashtu ndihej e sigurt edhe nën emrin e Liza Bruksit, ndaj guxoi ta pyeste:

- Pse i ndani njerëzit nga shejtanët?

- Çfarë? Kush ta tha këtë?

- Ajo vajza, nuk ia di emrin. Ajo tha se ju i ndani njerëzit nga shejtanët.

- Marrëzira...

Megjithatë, ai u nxeh. Ajo vazhdoi:

- Sepse ju na merrni një nga një dhe askush nuk kthehet më. Ca thonë se na vrisni, por të tjerë thonë ndryshe. Ajo vajza thotë që ju i ndani...

- Nuk është e vërtetë. Ne i nxjerrim fëmijët jashtë ngaqë i çojmë në një vend tjetër. Ata janë duke u rritur. Kam frikë se shoqja jote trembet kot. Nuk ngjet asgjë e tillë! As të mos e çosh në mendje. Cila është kjo shoqja jote?

- Unë erdha dje dhe nuk ia di emrin asnjërës.

- Si duket?

- E harrova. Më duket se i kishte flokët ngjyrë kafe... mbase të gështenjta... s'e di.

Doktori shkoi tek infermierja dhe se ç'i tha diçka me zë të ulët. Ndërsa ata të dy bisedonin me njëri-tjetrin, Lira pa shejtanët e tyre. Ai i infermieres ishte një zog i bukur, po aq i rregullt dhe mospërfillës si qeni i motër Klarës, ndërsa shejtani i doktorit ishte një flutur e madhe. Asnjë prej tyre nuk lëvizte. Ata nuk ishin në gjumë, sytë e zogut shkëlqenin dhe antenat e fluturës lëviznin sa andej-këndej, por pa gjallëri, siç mund të pritej. Mbase nuk u bënte përshtypje asgjë.

Doktori u kthye dhe vazhdoi ta vizitonte, duke e peshuar atë dhe Pantalejmonin veç e veç, duke e parë nga prapa një ekrani të veçantë, duke i matur rrahjet e zemrës dhe duke e vënë para një çyçe të vogël, që fishkëllente duke lëshuar një rrymë ajri të freskët.

Ndërsa po i bënte këto analiza filloi të binte një zile.

- Alarmi i zjarrit, - psherëtiu doktori. - Bukur, Liza. Tani shko me motër Betin.

- Por rrobat e tyre për jashtë janë të gjitha te fjetorja, doktor. Ajo s'mund të dalë jashtë e veshur kaq hollë. Si thua, të shkojmë njëherë atje?

Ai u bezdis ngaqë e ndërprenë në mes të eksperimentit dhe kërciti gishtërinjtë i nxehur.

- Po pikërisht këtë synon të tregojë edhe praktika, - i tha. - Më lër të qetë tani!

- Kur erdha dje, - i tha Lira duke i ardhur në ndihmë, - motër Klara i vuri rrobat e mia në një dollap tek ajo dhoma

e parë ku më vizitoi. Te dhoma ngjitur. Pse të mos vesh ato?

- Mirë të shkoi në mendje, - i tha infermierja. - Shpejto atëherë.

Duke e fshehur gëzimin, Lira nxitoi prapa infermieres dhe i mori prapë gëzofin, dollakët dhe çizmet. Pastaj i veshi shpejt e shpejt, ndërkohë që infermierja hodhi mbi shpatulla një pallto prej mëndafshi.

Pastaj të dyja dolën jashtë me nxitim. Në sheshin e madh para ndërtesave kryesore vërtitej një grup i madh prej afro njëqind vetash, të mëdhenj e fëmijë: disa të ngazëllyer, disa të nxehur, por shumica e tyre të hutuar.

- E sheh? - tha një i rritur. - Ia vlente ta provonim për të parë se ç'rrëmujë e madhe do të bëhej po të binte zjarri vërtet.

Dikush i binte një bilbili dhe tundte krahët, por askush nuk ia vinte veshin. Lira pa Roxherin dhe ia bëri me dorë. Roxheri tërhoqi prej krehu Billi Kostën dhe së shpejti që të tre hynë në vorbullën e fëmijëve që vraponin.

- Nuk do të na pikasë askush në qoftë se hedhim një sy këndej përqark, - tha Lira. - Do t'ju duhej shumë kohë të na numëronin dhe, po na kapën, do t'u themi që ndoqëm dikë dhe humbëm rrugën.

Ata pritën derisa shumica e të rriturve nuk po shihnin nga ata, dhe Lira bëri një top dëbore dhe e flaku në mes të turmës. Menjëherë të gjithë fëmijët e pasuan dhe gjithandej fluturuan topa dëbore. Klithmat dhe të qeshurat i mbysnin thirrjet e të rriturve që donin të vendosnin rregull dhe në atë çast të tre fëmijët u zhdukën pas qoshes.

Shtresa e borës që kishte zënë në tokë ishte shumë e trashë dhe i pengonte të ecnin shpejt, por nuk prishte punë; nuk po i ndiqte askush. Lira dhe të tjerët hipën në çatinë e njërit nga tunelet dhe u doli përpara një peizazh i çuditshëm hëne me fushëgropa që zbardhnin nën qiellin e errët dhe pasqyronin dritat rreth e qark.

- Çfarë po kërkojmë? - pyeti Billi.

- S'e di. Shohim kot, - tha Lira dhe u drejtua e para nga një ndërtesë pak e veçuar nga të tjerat, që kishte një dritë të dobët anbarike në një qoshe.

Prapa saj poterja arrinte kulmin, por ishte më e largët. Tani fëmijët ishin të lirë dhe Lira shpresonte ta zgjaste sa më shumë të mundte lirinë. I ra përqark ndërtesës, që të gjente ndonjë dritare. Çatia ishte rreth tre metra nga toka dhe ndryshe nga ndërtesat e tjera nuk ishte e lidhur me pjesën tjetër të stacionit me tunel me çati.

Kishte vetëm një derë dhe asnjë dritare. Mbi të ishte vënë një tabelë me germa të kuqe, ku shkruhej NDALOHET RREPTËSISHT HYRJA.

Lira vuri dorën te doreza për ta hapur, por në atë çast Roxheri tha:

- Shikoni! Një zog. Ose...

Klithi i habitur kur tha *ose*, sepse krijesa që po zbriste nga qielli i errët nuk ishte zog: ishte dikush që Lira e kishte parë edhe më parë.

- Shejtani i shtrigës!

Pata rrahu flatrat e mëdha dhe ngriti një re të madhe bore kur u ul.

- Përshëndetje, Lira, - i tha. - Të ndoqa deri këtu, edhe pse ti nuk më pe. Kam kohë që pres të dalësh jashtë. Çfarë po ndodh?

Ajo ia tregoi shpejt.

- Ku janë ciganët? - e pyeti ajo. - A është mirë Xhoni Faja? I mundën samojedasit?

- Shumica e tyre është mirë. Xhoni Faja është plagosur, edhe pse jo rëndë. Burrat që të morën ty ishin gjuetarë, të cilët u zënë pusinë shpesh udhëtarëve dhe, kur janë vetëm, ecin më shpejt se kur janë në grup. Ciganët janë një ditë larg.

Të dy djemtë po e shihnin të lebetitur shejtanin patë dhe habiteshin me Lirën që sillej aq e lirshme me të, sepse nuk

kishin parë kurrë më parë një shejtan pa njeriun e tij dhe dinin shumë pak për shtrigat.

Lira u tha:

- Shkoni dhe hidhni një sy se mos vjen ndokush, mirë? Billi, ti shko andej, ndërsa ti Roxher shih nga erdhëm ne. Nuk do të vonohemi.

Ata iu bindën dhe Lira u kthye nga dera.

- Për çfarë do të hysh aty? - e pyeti shejtani patë.

- Sepse ata bëjnë diçka këtu. Ata i ndajnë... - ajo e uli zërin - ata i ndajnë njerëzit nga shejtanët. Shejtanët e fëmijëve. Më duket se këtë bëjnë edhe këtu. *Seç* ka këtu, ndaj doja të shihja njëherë. Por është mbyllur...

- E hap unë, - i tha pata dhe rrahu nja dy herë krahët, duke e vërvitur borën kundrejt derës, dhe Lira dëgjoi një kërcitje te brava.

- Shko me kujdes, - i tha.

Lira e shtyu derën dhe hyri brenda. Shejtani patë e ndoqi. Pantalejmoni ishte i nxehur dhe i trembur, por ngaqë nuk donte ta shihte pata që kishte frikë, u struk te gjoksi i Lirës, brenda gëzofit të saj.

Lira e kuptoi arsyen pas pak, kur iu mësuan sytë me dritën.

Në disa rafte anës mureve ishin vënë në kafaze qelqi të gjithë shejtanët e ndarë nga fëmijët: forma fantazmagorike macesh, zogjsh, minjsh apo krijesash të tjera, të gjitha të trembura dhe të hutuara, dhe të zbehta si tym.

Shejtani i shtrigës klithi i zemëruar ndërsa Lira e shtrëngoi Pantalejmonin në gjoks dhe i tha: "Mos shiko! Mos shiko!"

- Ku janë fëmijët e këtyre shejtanëve? - tha pata që dridhej nga zemërimi.

Lira i tregoi gjithë frikë për takimin e saj me Toni Makariosin, duke parë shejtanët e gjorë të mbyllur në kafaze, që ngjishnin fytyrat e zbehta pas xhamave. Arrinte të dëgjonte edhe klithmat e tyre të dobëta. Në mugëtirën që

krijonte drita anbarike pa emrat e shkruar në krye të çdo kafazi. Njëri prej tyre ishte bosh dhe mbi të ishte shkruar emri i *Toni Makariosit.* Pa edhe nja katër a pesë kafaze të tjerë bosh.

- Dua t'i nxjerr jashtë të gjorët! - tha Lira me egërsi. - Do ta thyej xhamin dhe do t'i nxjerr...

Dhe pa përreth se mos gjente diçka të fortë, por vendi ishte i zbrazët. Shejtani patë i tha:

- Prit!

Ai ishte një shejtan shtrige dhe më i madh në moshë e më i fortë se ajo. Ndaj iu bind.

- E bëjmë që të duket sikur e ka harruar ndokush ta mbyllë derën dhe kafazet, - i shpjegoi. - Po të shohin xhamat e thyer dhe gjurmët në dëborë, për sa kohë mendon se do të fshihesh? Duhet të rezistosh këtu derisa të mbërrijnë ciganët. Tani bëj siç të them unë: merr ca dëborë dhe, kur të them unë, hidhe para çdo kafazi.

Ajo doli me vrap përjashta dhe pa Billin me Roxherin që vazhdonin të ruanin. Prej andej vinin klithma dhe të qeshura, sepse nuk kishte kaluar më shumë se një minutë që kur kishin ardhur aty.

Ajo i mbushi duart me dëborë dhe u kthye të bënte ashtu siç i kishte thënë shejtani patë. Hodhi pak dëborë para kafazeve. Pata bëri një zhurmë gërvishtëse me fyt dhe u hap rezja e kafazit të parë.

Pasi i hapi të gjitha, ngriti xhamin e përparmë të kafazit të parë dhe prej andej doli fluturimthi forma e zbehtë e një harabeli, por u rrëzua përtokë. Pata u përkul dhe e ngriti me sqep. Harabeli u bë mi dhe nisi të ecë si i trullosur. Pantalejmoni zbriti tek ai për t'i dhënë zemër.

Lira nxitoi dhe, brenda disa minutash, të gjithë shejtanët ishin të lirë. Disa prej tyre u përpoqën të flasin dhe u mblodhën rreth këmbëve të saj, madje deshën ta nduknin nga dollakët, por i zmbrapsi tabuja. Ajo e kuptoi pse: të gjorët

i kishte marrë malli për ngrohtësinë e trupit të njerëzve të tyre; ashtu siç do të kishte bërë edhe Pantalejmoni, ata përgjëroheshin të ngjisheshin pas kraharorit për të ndjerë rrahjet e zemrës.

- Lira, - i tha pata. - Tani kthehu me vrap dhe përzihu me kalamajtë e tjerë. Tregohu trime, bijë. Ciganët do të vijnë sa më shpejt të munden. Duhet t'i ndihmoj këtë shejtanë të gjorë të gjejnë njerëzit e tyre...

Dhe erdhi pranë tyre dhe tha me zë të ulët:

- Por ata nuk do të bëhen më kurrë si një i vetëm. Janë ndarë përgjithmonë. Kjo është gjëja më e ligë që kam parë ndonjëherë... Mos ki frikë për gjurmët, se t'i mbuloj unë. Vrapo tani...

- Ah, se desh harrova. Shtrigat... Ato fluturojnë, apo jo? S'po shihja ëndrra me sy hapur atë natë kur i pashë të fluturonin?

- Po, bijë, fluturojnë. Pse?

- A mund të tërheqin një balonë?

- Padyshim, por...

- A do të vinte Serafina Pekala?

- Tani nuk kemi kohë të shpjegojmë politikat e vendeve të shtrigave. Këtu janë pleksur fuqi të mëdha dhe Serafina Pekala duhet të ruajë interesat e klanit. Por mbase ajo që po ngjet këtu mund të jetë pjesë e asaj që ngjet tjetërkund. Lira, ti duhet të shkosh brenda. Vrapo, vrapo!

Ajo vrapoi dhe Roxheri, i cili po shihte syzgurdulluar shejtanët verdhacukë që dilnin nga ndërtesa, erdhi drejt saj duke çarë dëborën e trashë.

- Ata janë... qenkan si në dhomën e nëndheshme në Xhordan... janë shejtanë.

- Po, shsht! Po mos i thuaj Billit! Mos i trego askujt! Kthehemi tani!

Pata prapa tyre rrahu krahët me forcë, duke e hedhur borën mbi gjurmët e tyre, ndërsa shejtanët e humbur pranë

saj lëshonin piskama të vetmuara përmallimi. Kur u mbuluan gjurmët, pata u kthye të mblidhte shejtanët e zbehtë. Ajo u foli dhe ata ndërruan formë një nga një, duke u kthyer në zogj. Pastaj e ndoqën shejtanin e shtrigës duke u ngritur flur si zogj të rinj dhe duke u rrëzuar, derisa në fund, me përpjekje të mëdha arritën të ngriheshin. Fluturonin në një vijë të çrregullt dhe dukeshin si fantazma në qiellin e errët. Disa prej tyre nisën të binin, por pata e madhe e përhime u shkonte pranë dhe i shtynte lehtë me sqep, derisa humbën në errësirën e thellë të natës.

Roxheri e tërhoqi Lirën nga mënga.

- Shpejt, - i tha. - Po bëhen gati të hyjnë brenda.

Ata vrapuan duke u penguar në drejtim të Billit, që ua bënte me dorë te qoshja e ndërtesës kryesore. Tani fëmijët ishin të lodhur apo mbase të rriturit kishin mundur t'i shtronin pak, sepse të gjithë po hynin në derën kryesore duke u shtyrë. Lira dhe dy fëmijët e tjerë dolën vjedhurazi nga qoshja dhe u përzjenë me fëmijët e tjerë, por para se të shkonin atje, Lira tha:

- I thoni të gjithë fëmijëve të bëhen gati për t'ia mbathur. Le të mësojnë se ku i kanë rrobat për përjashta dhe të jenë gati për të vrapuar sapo t'u japim sinjalin. Këtë duhet ta ruajnë sekret për vdekje, e morët vesh?

Billi pohoi me kokë dhe Roxheri e pyeti:

- Cili është sinjali?

- Zilja e alarmit, - i tha Lira. - Kur të vijë koha, do t'i bie unë ziles së alarmit.

Ata pritën derisa i numëruan. Nëse ndonjë nga ata të Bordit të Blatimit do të kishte pasur të bënte me një shkollë, do ta kishte rregulluar më mirë këtë; sepse nuk ishin të ndarë në grupe të rregullt, çdo fëmije që hynte i hiqnin një vijë emrit në listë, dhe, sigurisht, ata nuk ishin të rreshtuar sipas rendit alfabetik dhe asnjë nga të rriturit nuk ishte mësuar se si të vinte rregull. Prandaj aty mbretëronte rrëmuja, pavarë-

sisht se asnjë nga fëmijët nuk po vraponte më.

Lira vuri re që ata ishin shumë të pazotë. Ishin vërtet njerëz të ngathët. Rrinin të gjithë grumbull te sirenat e alarmit, nuk e dinin se ku mbaheshin veshjet për përjashta dhe nuk dinin si t'i vinin fëmijët në rresht. Por ajo mund ta shfrytëzonte dobësinë e tyre.

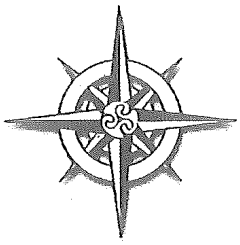
Ishin duke mbaruar kur ndodhi diçka tjetër, që nga këndvështrimi i Lirës ishte e keqja më e madhe.

U dëgjua një zhurmë në qiell. Të gjithë kthyen kokët dhe panë në errësirë për zebelinin, motori me naftë i të cilit dëgjohej qartë në ajër.

Për fat të mirë, ai po vinte në drejtim të kundërt me atë nga fluturoi pata. Por ky ishte i vetmi ngushëllim. Së shpejti e panë të gjithë dhe nëpër turmë u dëgjua një murmurimë. Forma e tij topolake e argjendtë zbriti te dritat e avenysë dhe flakëruan fenerët te hunda dhe kabina nën trupin e tij.

Piloti e ngadalësoi shpejtësinë dhe nisi punën e ndërlikuar të përshtatjes së lartësisë. Ndërsa të rriturit i futën brenda fëmijët, që kthenin kokën prapa dhe tregonin me duar, prej tij doli një shkallë. Motorët ulërinin dhe shtjellat e borës binin në tokë, ndërsa në dritaret e kabinës dukeshin fytyrat e pasagjerëve.

Lira e pa dhe nuk kishte se si të gabonte. Pantalejmoni u struk pas saj, u bë mace e egër dhe turfulloi nga urrejtja, sepse pas xhamave po shihte gjithë kureshtje koka e bukur me flokë të zeza e zonjës Kulter, me shejtanin e saj të artë në prehër.

16. Gijotina e argjendtë

Lira e rrasi kokën menjëherë nën kapuçin prej lëkure ujku dhe hyri në dyert e dyfishta bashkë me fëmijët e tjerë. Nuk ia vlente ende të vriste mendjen se ç'do t'i thoshte kur të gjendeshin ballë për ballë: tani kishte një hall tjetër që nuk priste, dhe ky ishte se si të fshihte gëzofin kur ta merrte pa leje.

Por për fat të mirë, brenda ishte një rrëmujë kaq e madhe dhe të rriturit po përpiqeshin t'i bënin fëmijët të nxitonin, që të hapnin rrugën për pasagjerët që po vinin nga zebelini, saqë askush nuk e kishte mendjen tek ajo. Lira mori xhupin me kapuç, dollakët dhe çizmet, duke bërë me to një pako sa më të vogël që mundi, para se të vraponte nëpër korridoret e mbushur plot në drejtim të fjetores së saj.

Tërhoqi me nxitim një komodinë te qoshja, hipi mbi të dhe shtyu tavanin. Kapaku u hap, ashtu siç kishte thënë Roxheri, dhe ajo futi brenda çizmet dhe dollakët. Pastaj iu kujtua alithiometri, të cilin e nxori nga çanta dhe e futi në një nga xhepat më të thellë brenda xhupit me kapuç. Pastaj e shtyu edhe atë brenda.

U hodh poshtë, vuri në vend komodinën dhe i pëshpëriti Pantalejmonit: "Do të hiqemi si torollakë deri sa të na shohë ajo. Pastaj do t'i themi që na rrëmbyen. Nuk do të themi asnjë fjalë për ciganët dhe sidomos për Iorek Birnisonin."

Sepse tani Lira e kuptoi që po të mos kishte bërë kështu më parë, e gjithë frika në natyrën e saj do të tërhiqej drejt zonjës Kulter ashtu siç tërhiqet akrepi i busullës drejt polit. Të gjitha gjërat e tjera që kishte parë, madje edhe mizorinë e neveritshme të ndarjes mund ta përballonte; ajo ishte mjaft e fortë; por mendimi i asaj fytyre të ëmbël dhe zërit të butë, përfytyrimi i atij majmuni të artë lozonjar, mjaftonte që t'i pështjellohej në stomak dhe t'i vinte për të vjellë.

Po ciganët po vinin. Mendo për këtë. Mendo për Iorek Birnisonin. Dhe mos e vrit mendjen shumë, tha me vete, dhe u kthye nga mensa ku dëgjohej një potere e madhe.

Fëmijët ishin vënë në rresht për të mbushur filxhanët me çaj të nxehtë dhe disa prej tyre vazhdonin të mbanin veshur xhupat prej mëndafshi. Që të gjithë flisnin për zebelinin dhe pasagjerët e tij.

- Ishte *ajo*... me shejtanin majmun...

- Ajo të kapi edhe ty?

- Më tha se do t'i shkruante mamit dhe babit tim, por vë bast që asnjëherë...

- Nuk na ka folur kurrë për fëmijët që janë vrarë. As që na i ka zënë në gojë ndonjëherë.

- Ai majmuni, ai është *më i keqi*... Ai e kapi Karosën time dhe desh e mbyti... dhe mua desh më ra të fikët...

Ata ishin pothuaj po aq të trembur sa Lira. Ajo e gjeti Anën dhe të tjerët dhe u ul me to.

- Dëgjoni, - u tha, - a dini të mbani një sekret?

- Po.

Të tria fytyrat u kthyen gjithë kureshtje nga ajo.

- Është bërë një plan për t'u arratisur prej këndej, - u tha Lira me zë të ulët. Ca njerëz po vijnë të na shpëtojnë, e kuptuat, dhe ata do të jenë këtu brenda një dite. Mbase më shpejt. Duhet të jemi të gjithë gati dhe, me të dëgjuar sinjalin, duhet të marrim xhupat dhe të vrapojmë menjëherë përjashta. Mos prisni, por vraponi menjëherë përjashta.

Veçse po nuk morët xhupat dhe çizmet do të vdisni nga i ftohti.

- Cili do të jetë sinjali? - e pyeti Ana.

- Zilja e alarmit të zjarrit, si sot pasdite. Gjithçka është e organizuar mirë. Por këtë duhet ta dinë vetëm fëmijët dhe asnjë i rritur. Sidomos *ajo.*

Sytë e tyre shndritën nga shpresa dhe entuziazmi. Dhe ky lajm qarkulloi shumë shpejt në të gjithë mensën. Lira vuri re që e gjithë atmosfera ndryshoi. Jashtë, fëmijët kishin qenë gjithë energji dhe të etur për të lozur, por kur kishin parë zonjën Kulter të gjithë ishin tmerruar. Ndërsa tani bisedat e tyre ishin të përmbajtura dhe kishin një synim. Lira u habit kur pa ndikimin që ushtroi shpresa.

Ajo pa nga dera e hapur, por me kujdes, e gatshme të fshihte kokën, sepse dëgjoi të vinin zëra të rriturish, pastaj pa për një çast shumë të shkurtër zonjën Kulter t'u buzëqeshte fëmijëve që mbanin në duar pije të nxehta dhe biskota, të veshur dhe të ushqyer mirë. Në të gjithë mensën kaloi një rrëqethje e lehtë dhe asnjëri nga fëmijët nuk fliste, por shihnin nga ajo.

Zonja Kulter u buzëqeshi dhe kaloi pa thënë asnjë fjalë. Bisedat filluan prapë pak nga pak.

- Ku shkojnë për të folur me njëri-tjetrin? - pyeti Lira.

- Mbase në dhomën e mbledhjeve, - tha Ana. - Ata na çuan njëherë atje, - shtoi, duke nënkuptuar veten dhe shejtanin e saj. - Atje ishin rreth njëzet të rritur dhe njëri na jepte mësim, dhe unë isha i detyruar të qëndroja atje dhe të bëja ato që më thoshte ai, si për shembull të provoja se sa larg mund të shkonte pa mua Kirilioni im, pastaj ai më hipnotizoi dhe bëri ca gjëra të tjera... Ajo është një dhomë e madhe plot me karrige e tavolina dhe një podium të vogël. Është prapa zyrës kryesore. Ej, me siguri që do t'i thonë se alarmi i zjarrit shkoi shumë mirë. Edhe ata e kanë frikë atë, njëlloj si ne...

Gjatë gjithë asaj dite Lira ndenji pranë vajzave të tjera, duke i parë, dhe nuk fliste shumë, që të mos binte në sy. Bënë ushtrime gjimnastikore, qëndisje, pastaj hëngrën darkën, pushuan në dhomën e ndenjes: një dhomë e lënë pas dore me lodra dërrase, disa libra të leckosur dhe një tavolinë ping-pongu. Në një çast Lira dhe të tjerët kuptuan që po ndodhte diçka alarmante, sepse të rriturit po vraponin tutje-tëhu ose qëndronin në grupe, duke folur gjithë ankth me njëri-tjetrin. Lira e mori me mend që do të kishin zbuluar arratisjen e shejtanëve dhe përfytyroi se qysh do të kishte ndodhur.

Por nuk ia zuri syri zonjën Kulter dhe u ndje më e qetë. Kur erdhi koha për të fjetur, foli me vajzat te të cilat kishte besim.

- Dëgjoni, - u tha, - a shihni njeri të vijë këndej, për të parë në po flemë?

- Panë njëherë, - i tha Bela. - Kanë vënë një fener, por nuk shoh njeri.

- Në rregull. Sepse unë do të shkoj të hedh një sy përqark. Ka një vend të fshehtë në tavan që ma tregoi një çun...

Nuk arriti ta mbarojë fjalën sepse e ndërpreu Ana.

- Po sikur të vij edhe unë me ty...

- E sigurt që do të na zënë, - ia ktheu Lira.

Dy demonët e tyre po shihnin njëri-tjetrin, Pantalejmoni si mace e egër dhe Kirilioni i Anës si dhelpër. Ata po dridheshin. Pantalejmoni zuri të kerrnjonte dhe Kirilioni u kthye mënjanë.

- Mirë atëherë, - tha Ana duke hequr dorë.

Ishte e zakonshme që një konflikt midis fëmijëve të zgjidhej nga shejtanët në këtë mënyrë, pra që njëri të pranonte epërsinë e tjetrit. Njerëzit e tyre e pranonin rezultatin pa u fyer, mbi të gjitha, prandaj edhe Lira e dinte se Ana do të bënte ashtu siç iu tha.

Të gjitha dhanë ndihmesën e tyre për të mbushur me

rroba shtratin e Lirës, duke e bërë të dukej sikur ajo ishte atje, dhe u betuan që nuk do të tregonin se ku ishte. Pastaj Lira mbajti vesh te dera se mos vinte njeri, kërceu mbi komodinë, hapi kapakun dhe u zvarrit brenda.

- Mos tregoni, ë! - u pëshpëriti tre fytyrave që e ndiqnin me sy.

Pastaj e vuri kapakun në vend pa zhurmë dhe pa rreth e qark.

U zvarrit nëpër një kanal të ngushtë prej hekuri që mbahej nga trarë horizontalë. Nga pjesa e sipërme hynte pak dritë dhe Lira pa në mugëtirë hapësirën e ngushtë (pak më shumë se gjysmë metri e lartë) që shtrihej nga të gjitha anët rrotull saj. Gjithandej të zinte syri tuba dhe qyngje hekuri dhe ishte e lehtë të fshiheshe; po të mos bënte zhurmë, prej aty mund t'i shkonte stacionit cep më cep.

"Tamam si në Xhordan, Pan, - pëshpëriti. - Si atëherë kur ishim në Dhomën e Ndenjes."

"Po të mos kishe shkuar atje, nuk do të ndodhnin gjithë këto që ndodhën", - ia ktheu ai me pëshpërimë.

"Ahere është në dorën time që ta ndreq prapë, apo jo?!"

U përpoq të gjente me hamendje drejtimin e dhomës së mbledhjeve dhe u nis për andej. Ishte e vështirë të ecje, sepse hapësira ishte shumë e ngushtë dhe shpeshherë i duhej të përdorte këmbë e duar për të hyrë nën ndonjë qyngj të madh apo të kacavirrej mbi ca tuba ngrohjeje. Ajo u zvarrit mbi tubat që shkonin në krye të mureve të brendshme dhe për sa kohë që rrinte mbi to ndihej e sigurt, por ata ishin shumë të ngushtë dhe kishin anë kaq të mprehta, saqë gërvishti kyçet e duarve dhe gjunjët mbi to e u bë gjithë pluhur.

Por tani e dinte pak a shumë se ku ishte dhe shihte dengun e errët të rrobave të saj mbi fjetore për t'u orientuar. E kuptonte se në ç'dhomë nuk kishte njeri, sepse muri i sipërm i saj ishte i errët dhe herë pas here dëgjonte zëra nga poshtë e ndalej të dëgjonte, por ishin vetëm zhurmat

që vinin nga kuzhina apo bisedat e infermiereve që vinin nga dhoma e ndenjes. Bisedat e tyre ishin të parëndësishme, prandaj Lira bëri përpara.

Së fundmi mbërriti në pjesën ku sipas llogaritjeve të saj duhej të ishte dhoma e mbledhjeve. Aty ishte një vend pa asnjë lloj tubi, sepse tubat e ajrit të kondicionuar dhe të ngrohjes ktheheshin të gjithë në një qoshe me një dritë të dobët. Vuri veshin në tavan dhe dëgjoi murmurimën e një burri, ndaj u bind që ishte në vendin e duhur.

Bëri përpara edhe pak, derisa iu duk sikur gjeti vendin ku mund t'i dëgjonte më mirë. Pastaj u shtri për së gjati mbi tubin e hekurit dhe zgjati kokën të dëgjonte se ç'thuhej.

Me sa dukej po hanin darkë, sepse dëgjohej një trokëllimë pirunësh apo përplasje gotash. Iu duk sikur dalloi katër zëra, mes të cilëve edhe atë të zonjës Kulter. Tre zërat e tjerë ishin zëra burrash. Po flisnin për shejtanët e arratisur.

- Cilit i ishte ngarkuar përgjegjësia për të mbikëqyrur atë sektor? - u dëgjua zëri i melodishëm i zonjës Kulter.

- Një studenti që merret me kërkime, i cili quhet Mekej, - tha një nga burrat. - Por ka mekanizma automatikë për të shmangur kësi lloj gjërash...

- Dhe ato nuk funksionuan... - tha ajo.

- Në fakt funksionuan, zonja Kulter. Mekeji ishte i sigurt që i mbylli të gjithë kafazët kur u largua prej andej në orën njëmbëdhjetë. Dera e jashtme ishte e mbyllur, sepse ai hyri dhe doli nga dera e brendshme, si zakonisht. Në memorien e ordinatorit që kontrollon dyert është regjistruar një kod për të hapur dyert. Në qoftë se kodi nuk është i saktë, atëherë bie sirena e alarmit.

- Dhe sirena e alarmit nuk ra... - tha ajo.

- Ra. Po për fat të keq ra kur të gjithë ishin jashtë, në atë alarmin e rremë në rast zjarri.

- Dhe kur u kthyet brenda...

- Për fat të keq të dyja alarmet janë lidhur në një qark.

Ky gabim duhet ndrequr. Pra, kur ndizet sirena e alarmit në rast zjarri, ndizet edhe sirena e laboratorit. Megjithatë ne do të kishim bërë kontrollin që bëjmë si zakonisht në raste të tilla, por në atë kohë ju mbërritët papandehur dhe, në qoftë se ju kujtohet, kërkuat që të gjithë punonjësit e laboratorit, kudo që të jenë, të mblidhen në dhomën tuaj. Prandaj nuk u kthye askush në laborator, veçse pak më vonë.

- E shoh, - tha zonja Kulter. - Pra, shejtanët janë çliruar gjatë alarmit për zjarr. Dhe kjo e zgjeron listën e dyshimeve, sepse përfshin të gjithë të rriturit e stacionit. Ju ka shkuar mendja për këtë?

- Ju ka shkuar mendja që kjo mund të jetë bërë nga ndonjë fëmijë? - foli dikush tjetër.

Ajo heshti dhe burri tjetër vazhdoi:

- Çdo të rrituri i është ngarkuar një detyrë, ndaj të gjithë janë përqendruar në detyrat e tyre. Është e pamundur që derën ta ketë hapur ndonjë nga pjesëtarët e skuadrës. Prandaj ose do të ketë ardhur ndokush nga jashtë me atë synim, ose ndonjë nga fëmijët ka gjetur mënyrën se si të hyjë atje, ka hapur derën dhe kafazet dhe është kthyer përsëri te sheshi para ndërtesave kryesore.

- Dhe ç'po bëni për ta hetuar këtë rast? - pyeti ajo. - Jo, mos më flisni për këtë! Ju lutem të më kuptoni, doktor Kuper. Nuk them se është bërë me keqdashje. Por ne duhet të jemi jashtëzakonisht të kujdesshëm. Është një gabim i pafalshëm që dy alarmet janë lejuar të lidhen në të njëjtin qark. Kjo duhet ndrequr sa më parë. Mbase oficeri tartar që ka qenë në shërbim mund t'ju ndihmojë në hetimet tuaja. Thashë mbase. Po meqë ra fjala, ku ishin tartarët gjatë alarmit? Besoj se ju ka shkuar mendja tek ta.

- Po, natyrisht, - ia ktheu burri pak i lodhur. - Të gjithë ishin të zënë me patrullimin. Ata janë shumë të kujdesshëm.

- Jam e sigurt që po bëni të pamundurën, - tha ajo. - Nejse, kjo ishte një fatkeqësi e madhe. Por e lëmë me kaq tani për

tani. Më tregoni pak për ndarësin e ri.

Lira u rrëqeth nga frika. Kjo kishte veçse një kuptim.

- Ah, - ia bëri doktori i lehtësuar që biseda ndërroi temën, - ai ka shumë epërsi. Me modelin e parë nuk ishim në gjendje ta shmangnim plotësisht rrezikun e vdekjes gjatë elektroshokut, por kemi bërë goxha përmirësime.

- Skrelingët e bënin më mirë me dorë, - tha burri që nuk kishte folur deri atëherë.

- Sepse kanë shekuj që ushtrohen, - tha burri tjetër.

- Megjithatë, për ca kohë synohej vetëm *hapja e vrimës*, - tha folësi kryesor, - dhe kjo ishte shumë e vështirë për të rriturin që e kryente atë operacion. Nëse ju kujtohet, vështirësia më e madhe që hasnim ishte zbutja e ankthit. Dhe zbulimi i parë i madh ishte përdorimi i anestezisë i ndërthurur me bisturinë anbarike *Majstadt*. Me anë të saj arritëm të zvogëlonim rrezikun e vdekjes gjatë elektroshokut në më pak se pesë për qind.

- Po instrumenti i ri? - pyeti zonja Kulter.

Lira u drodh. Ndjeu gjakun t'i buçiste në veshë dhe Pantalejmoni që kishte marrë formën e herminës iu ngjesh pas gjoksit dhe i pëshpëriti: "Shsht, Lira, s'kanë për ta bërë... s'do t'i lëmë kurrë..."

- Po, ishte pikërisht zbulimi i kryezot Asrilit ai që na dha çelësin për metodën e re. Ai zbuloi një përzierje mangani dhe titani, që e veçonte trupin nga shejtani. Meqë ra fjala, ç'i ka ndodhur kryezot Asrilit?

- Mbase nuk e keni marrë vesh, - tha zonja Kulter. - Kryezot Asrilin e kanë dënuar me vdekje. Një ndër kushtet që i kishin vënë në burgun e Svalbardit ishte të hiqte dorë nga e gjithë puna e tij filozofike. Por për fat të keq ai nuk hoqi dorë nga librat dhe veprat e tij, dhe i ka çuar kërkimet e tij heretike deri në një pikë ku është e rrezikshme të lejohet të jetojë më. Sidoqoftë, Këshilli i Vatikanit ka filluar të diskutojë për çështjen e dënimit të tij me vdekje dhe ka

shumë të ngjarë që ai vendim të zbatohet. Po instrumenti juaj i ri, doktor? Si punon?

- Ah... po... dënim me vdekje thatë? Zot Mëshirëshumi... Më fal! Instrumenti i ri. Po provojmë se ç'ndodh me pacientin kur ndarja bëhet në gjendjen e tij të ndërgjegjshme, sepse natyrisht kjo nuk mund të bëhet me procesin *Majstadt*. Ndaj kemi krijuar një lloj gijotine, siç mund ta quash ndryshe. Shpata është një përzierje mangani dhe titani, dhe fëmija vihet në një dhomëz – si një kabinë e vogël – së bashku me shejtanin. Pra, ata vazhdojnë të jenë të lidhur me njëri-tjetrin. Atëherë shpata bie mes tyre duke e prerë në çast lidhjen dhe ata ndahen në dy qenie të veçuara njëra nga tjetra.

- Do të desha ta shoh, - tha ajo. - Shpresoj sa më shpejt. Po tani jam shumë e lodhur. Po shkoj të fle. Nesër dua të shoh gjithë fëmijët. Do të zbulojmë se kush e hapi atë derën.

U dëgjua një zhurmë karrigesh që lëvizën në dysheme, përshëndetje dhe një derë që mbyllej. Pastaj Lira dëgjoi të tjerët që u ulën prapë dhe vazhduan bisedën, por me zë më të ulët.

- Ç'po bënte kryezot Asrili?

- Besoj se kishte një ide krejt tjetër për natyrën e Pluhurit. Ajo ishte kyekëput heretike dhe Trupi Gjykues Disiplinues nuk lejon asnjë lloj interpretimi tjetër përveç atij të autorizuarit. Veç kësaj ai do që të bëjë eksperimente për...

- Të bëjë eksperimente? Me Pluhurin?

- Shsht! Ule zërin...

- Si thua, do të bëjë ndonjë raport kundra?

- Jo, jo. Besoj se ia hodhëm edhe kësaj here.

- Nuk më pëlqen fare *prirja* e saj...

- Jo filozofike do të thuash?

- Pikërisht. Një interes *personal*. Nuk dua të përdor këtë fjalë, por është pothuaj e neveritshme.

- Edhe kjo pak si e fortë, ë?

- Po a të kujtohen eksperimentet e para, kur mezi priste

që t'i shihte të ndarë...

Lirës i shpëtoi një klithmë dhe në të njëjtën kohë u drodh dhe i ra me këmbë tavanit.

- Ç'ishte kjo?

- Nga tavani...

- Shpejt!

U dëgjua një zhurmë karrigesh që zmbrapseshin, këmbë që vraponin dhe një tavolinë që u tërhoq zvarrë në dysheme. Lira u përpoq të largohej prej aty, por nuk bëri më shumë se disa hapa, sepse papritmas u hap një kapanxhë dhe i doli përpara fytyra e një burri. Ishte kaq afër sa i shihte flokët dhe mustaqet. Edhe ai ishte i trembur si ajo, por kishte më shumë hapësirë për të lëvizur, prandaj shtriu krahun dhe e mbërtheu nga bërryli.

- Një fëmijë!

- Mos e lër të ikë...!

Lira ia nguli dhëmbët fort në dorën me prekla. Ai ulëriu nga dhembja, por nuk e lëshoi, edhe pse i doli gjak. Pantalejmoni shkrofëtinte, por burri ishte shumë më i fortë se ajo dhe e tërhoqi derisa dora tjetër e saj, ajo që shtrëngonte me dëshpërim shtyllën, u lirua dhe ajo ra brenda në dhomë.

Megjithatë nuk nxori asnjë bëzamë. Shkelmonte me këmbë, gërricte me thonj, kafshonte, gjuante me grushte dhe pështynte si e tërbuar. Burrat gulçonin, por vazhdonin ta tërhiqnin me të gjithë forcën.

Befas e gjithë forca u shkul prej saj.

Ishte sikur një dorë e panjohur të shkonte pikërisht atje ku nuk kishte të drejtë të shkonte dhe të përdridhte diçka të thellë dhe të vyer.

Ajo ra përtokë e zalisur, e veleritur, e rraskapitur dhe e tronditur.

Njëri nga burrat po *mbante* Pantalejmonin.

Ai e kishte mbërthyer shejtanin e Lirës në duart e tij

njerëzore dhe Pantalejmoni i gjorë dridhej dhe sa s'po luante mendsh nga tmerri dhe neveria. Forma e tij e maces së egër, gëzofi i tij që tani e kishte humbur shkëlqimin nga ligështia, dridhej i lebetitur... Ai u zgjat drejt Lirës që kishte shtrirë të dyja duart në drejtim të tij...

Asnjëri prej tyre nuk ndihej. I kishin kapur.

Ajo *i ndjente* ato duar... Nuk *lejohej*... S'*duhej* ta preknin... Gabim...

- Po sikur ta ketë çuar ndokush atje?

Njëri nga burrat ishte zgjatur mbi kokën e saj.

- M'u duk se ka hipur vetë...

- Cila është kjo?

- Fëmija i ri.

- Ajo që sollën gjuetarët samojedas...

- Po.

- Po sikur të jetë *kjo*... shejtanët...

- Mbase. Por ma do mendja që nuk ka shkuar vetë, si thua?

- T'i tregojmë...

- Unë them ta mbyllim mes nesh, mirë?

- Mirë e ke. Mos t'ia tregojmë asaj. Më mirë të mos e marrë vesh fare.

- Po me këtë, çfarë të bëjmë?

- Ajo nuk mund të kthehet te fëmijët e tjerë.

- E pamundur!

- Na mbetet të bëjmë vetëm një gjë... s'kemi rrugëzgjidhje tjetër.

- Tani?

- S'kemi ç'bëjmë. S'presim dot deri në mëngjes. Ajo do të shohë...

- Le ta bëjmë vetë. S'kemi pse ngatërrojmë ndonjë tjetër.

Burri, që me sa dukej i ishte ngarkuar përgjegjësia, ai që nuk po mbante as Lirën dhe as Pantalejmonin, trokiti dhëmbët me thoin e gishtit. Sytë e tij nuk gjenin kurrë prehje; ata lëviznin sa andej-këndej. Së fundmi pohoi me kokë.

- Tani. Ta bëjmë tani, - tha. - Përndryshe ajo do të flasë. Të paktën elektroshoku do ta shmangë këtë. Ajo nuk ka për ta mbajtur mend se cila është, çfarë pa, çfarë dëgjoi... Jepi!

Lira s'fliste dot. Mezi mbushej me frymë. E çuan përmes korridoreve të bardhë të shkretë të stacionit, kaluan përpara dhomave që gumëzhinin nga rryma anbarike, kaluan fjetoret ku fëmijët flinin me shejtanët në jastëkët pranë tyre, duke ndarë ëndrrat me njëri-tjetrin; dhe ajo gjatë gjithë rrugës shihte Pantalejmonin që zgjatej drejt saj dhe nuk ia ndanë sytë asnjëherë njëri-tjetrit.

Pastaj u hap një derë me rrota, u dëgjua frushullima e ajrit dhe hynë në një dhomë me pllaka të bardha të shndritshme dhe pajisje prej çeliku të pandryshkshëm. Frika që ndjeu ishte një dhembje pothuajse fizike; *ishte* një dhembje fizike teksa atë dhe Pantalejmonin i tërhoqën drejt një kafazi të madh me një rrjetë të argjendtë, mbi të cilin varej një shpatë e madhe argjendi për t'i ndarë ata në jetë të jetëve.

Ajo mblodhi të gjitha forcat dhe ulëriu. Zëri jehoi duke u përplasur me forcë në sipërfaqet e shndritshme, por dera e rëndë ishte puthitur mirë. Ajo mund të ulërinte sa të donte, por jashtë saj nuk dëgjohej as zhurma më e vogël.

Pantalejmoni si përgjigje u shpëtoi atyre duarve të urrejtshme dhe u bë luan, shqiponjë; i çori ata me kthetra, hapi ca flatra të stërmëdha dhe nisi t'i rrahë me furi dhe pastaj u kthye në ujk, ari, qelbës, duke iu vërsulur me hungërima dhe duke u kacafytur me ta. Ai transformohej me një shpejtësi të skëterrshme, saqë ishte e pamundur ta regjistroje, dhe gjatë gjithë kohës hidhej e fluturonte nga njëri cep në tjetrin, ndërsa duart e tyre të plogështa zgjateshin, por kapnin vetëm ajrin.

Po sigurisht që edhe ata kishin shejtanët e tyre. Nuk ishin dy kundra treve, por dy kundra gjashtëve. Një vjedull, një buf dhe një majmun bënin çmos që të mbërthenin Pantalejmonin dhe Lira u bërtiste: "Pse? Pse na e bëni këtë?

Na ndihmoni! Mos ndihmoni ata!"

Dhe shkelmonte dhe kafshonte më me furi se kurrë, derisa burri që e mbante rënkoi dhe e lëshoi për një çast. Ajo u shpëtoi nga duart dhe Pantalejmoni kërceu drejt saj si një trumbë shkëndijash. Ajo e shtrëngoi me forcë në kraharor dhe ai ia nguli kthetrat e maces në mish, por dhembja që ndjeu iu duk e ëmbël.

- Kurrë! Kurrë! Kurrë! - klithi ajo dhe u mbështet pas murit për ta mbrojtur deri në vdekje.

Por ata iu vërsulën përsëri. Ishin tre burra shtazë kundra një fëmije të lebetitur nga frika. Ia shkulën Pantalejmonin me forcë dhe Lirën e flakën në njërën anë të kafazit, kurse atë që vazhdonte të kacafytej e shtrinë pranë saj. I ndante një rrjetë nga njëri-tjetri, por ai vazhdonte të ishte pjesë e saja dhe ata vazhdonin të ishin të bashkuar. Edhe për disa çaste ai vazhdoi të ishte shpirti i saj i dashur.

Lira dëgjoi një gumëzhimë që u ngrit mbi dënesat e saj dhe gulçimet e shejtanit të vet dhe pa njërin nga burrat (që i rridhte gjak nga hundët) të bënte diçka mbi grumbull butonash. Dy të tjerët ngritën kokat dhe ajo ndoqi me sy vështrimet e tyre. Shpata e madhe e argjendtë po ngrihej dalëngadalë, duke përthyer dritën e shkëlqyeshme. Çasti i fundit në të gjithë jetën e saj ishte ai më i keqi që mund të bëhej.

- Ç'po ndodh këtu?

Ishte zëri i ëmbël dhe i melodishëm i saj. Gjithçka u ndal.

- Ç'po bëni? Dhe cili është ai fëmijë...

U ndal te fjala *fëmijë*, sepse në atë çast njohu Lirën. Lira pa përmes syve që i ishin veshur nga lotët se si iu morën këmbët dhe u mbajt te një stol. Fytyra e saj e bukur dhe e qetë u zbeh dhe u shtrembërua nga llahtaria.

- Lira... – belbëzoi.

Majmuni i artë u hodh vetëtimthi prej saj dhe e tërhoqi Pantalejmonin nga kafazi, ndërsa Lira u ngrit vetë.

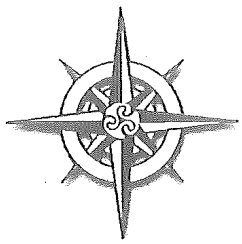
Pantalejmoni rrëshqiti nga putrat e majmunit dhe iu hodh Lirës në krahë.

- Kurrë, kurrë, - belbëzoi ajo, duke e ngjeshur gojën në gëzofin e tij, dhe ai u shtrëngua pas zemrës së saj.

Të dy mbërthyen njëri-tjetrin si dy të mbijetuar nga një anije e mbytur, duke u dridhur në bregun e shkretë. Dëgjoi si nëpër mjegull zonjën Kulter që u foli burrave, por nuk ishte në gjendje ta kuptonte nga toni i zërit. Pastaj u larguan nga ajo dhomë e urrejtshme dhe zonja Kulter e mbajti nga krahu përgjatë një korridori. Pastaj u hap një derë, hynë në një dhomë erëmirë me drita të ëmbla.

Zonja Kulter e vuri me butësi në shtrat. E kishte shtrënguar kaq fort Pantalejmonin, saqë ai dridhej i tëri. Një dorë e butë i ledhatoi kokën.

- Shpirti im, - i tha me një zë të ëmbël. - Si erdhe deri këtu?

17. Shtrigat

Lira ofshante dhe dridhej sikur ta kishin nxjerrë nga një ujë kaq i ftohtë, saqë për pak desh i kishte pushuar zemra. Pantalejmoni ishte strukur pas saj, brenda rrobave të saj, por gjithë kohës duke e mbajtur mendjen te zonja Kulter, që po përgatiste një pije a diçka, por sidomos te majmuni i artë, gishtërinjtë e të cilit kishin shkuar rrëmbimthi nëpër të gjithë trupin e Lirës dhe vetëm ai e kishte ndjerë se si kishin prekur çantën prej mushamaje me ato që kishte brenda.

- Ngrihu, zemër, dhe pije këtë, - i tha zonja Kulter dhe krahu i saj rrëshqiti butësisht në shpinën e Lirës dhe e çoi ulur.

Lira u tulat njëherë, por pastaj u çlirua në çast kur dëgjoi Pantalejmonin t'i thoshte: "Do të shpëtojmë vetëm po ditëm si të shtiremi." I ishte mbledhur një komb në grykë dhe sytë iu rrëmbushën me lotë, dhe për habinë e saj nisi të qante me dënesë.

Zonja Kulter i fliste me një zë të ëmbël dhe ia la pijen në dorë majmunit ndërsa nisi t'i fshinte sytë Lirës me një shami erëmirë.

- Qaj se do të ndihesh më mirë, zemër, - i tha me një zë të butë dhe Lira vendosi që të pushonte sa më shpejt që të mundej. Ajo bëri të pamundurën që t'i mbante lotët dhe shtrëngoi buzët fort, që të mbyste dënesat që i dridhnin

kraharorin.

Edhe Pantalejmoni luante të njëjtën lojë: hidhua, hidhua.

Ai u bë mi dhe zbriti nga dora e Lirës dhe shkoi të nuhaste me ndrojtje pijen që mbante majmuni. Ishte e parrezikshme: kamomil i zierë, asgjë tjetër. U kacavar prapë te supi i Lirës dhe i pëshpëriti: "Pije!"

Ajo u çua ulur dhe e mori filxhanin me të dy duart, pastaj nisi t'i fryjë për ta ftohur. Sytë i mbante përdhe. I duhej të shtihej si kurrë ndonjëherë në jetën e saj.

- Lira, zemër, - murmuriti zonja Kulter duke i ledhatuar flokët. - Menduam se të humbëm përgjithmonë. Çfarë ndodhi? Humbe? Të mori nga shtëpia ndokush?

- Po, - belbëzoi Lira.

- Cili ishte, zemër?

- Një burrë dhe një grua.

- Ishin të ftuar në mbrëmje?

- Po. Ata më thanë që ti më kërkoje poshtë dhe, kur zbrita, më morën me forcë dhe më çuan te një makinë. Por kur ndaluan, unë u shpëtova nga duart dhe ika me vrap. Shpëtova prej tyre, por nuk e dija se ku isha...

U drodh prapë nga një dënesë tjetër, por kësaj here më të dobët, dhe bëri sikur e shkaktoi historia që po tregonte.

- Kur po përpiqesha të gjeja rrugën për t'u kthyer, më kapën ata Hamësit... Dhe më futën në një kamion me ca fëmijë të tjerë dhe më çuan diku, te një ndërtesë e madhe... S'e di se ku ishte.

Pak nga pak po i ktheheshin fuqitë. Dhe tani që po bënte diçka shumë të vështirë, por në natyrën e saj dhe të paparashikueshme, domethënë po gënjente, ajo nisi të ndihej përsëri shumë e zonja dhe iu kthye ndjesia e ndërlikimit dhe kontrollit që i jepte alithiometri. Duhej të tregohej e kujdesshme e të mos thoshte gjëra të pabesueshme; në disa vende duhej të ishte e paqartë, ndërsa në disa të tjera

të shpikte hollësi të besueshme. Shkurt, duhej të tregohej aktore.

- Sa kohë të mbajtën në atë ndërtesë? - e pyeti zonja Kulter.

Udhëtimi i Lirës përgjatë kanaleve dhe koha që kishte kaluar me ciganët kishte dashur javë të tëra: duhej ta bënte hesap atë kohë. Ajo shpiku një udhëtim me Hamësit për në Trolesund, pastaj një arratisje, të cilën e plotësoi me hollësi nga ato që mbante mend nga qyteti. Pastaj sikur kishte punuar si shërbëtore në barin *Ajnarson* dhe, pak më vonë, për një familje fermerësh. Dhe në fund kishte rënë në duart e gjuetarëve samojedas, të cilët e sollën në Bolvangar.

- Dhe ata deshën të... të më ndanin nga...

- Hesht, shpirt, hesht! Do ta zbuloj unë se ç'ndodhi.

- Po pse deshën të ma bënin këtë? Unë nuk kam bërë kurrë gabime. Të gjithë fëmijët kanë shumë frikë nga ato që po ndodhin atje dhe asnjë nuk e di se çfarë. Por është e tmerrshme. Nuk ka më keq... Pse e bëjnë këtë, zonja Kulter? Pse janë aq mizorë?

- Atje, atje... Tani je e sigurt, zemër. S'do të guxojnë më kurrë të ta bëjnë ty. Tani unë e di që ti je këtu dhe e sigurt. Nuk do të jesh më kurrë në rrezik. Asnjë nuk do të guxojë të prekë më ty, Lira...

- Po ua bëjnë fëmijëve të tjerë. Pse?

- Ah, shpirt...

- Për Pluhurin, ë?

- Të treguan për të? Doktorët ta thanë?

- Të gjithë fëmijët e dinë. Të gjithë fëmijët flasin për të, por asnjë nuk e di se çështë. Ata për pak sa s'ma bënë edhe mua atë... pse s'ma tregove? Nuk ke të drejtë të ma mbash të fshehtë.

- Lira... Lira, Lira. Zemër, këto gjëra janë shumë të vështira për ty; Pluhuri dhe të tjerat. Por mos ki merak për fëmijët! Doktorët e bëjnë për të mirën e tyre, zemër. Pluhuri është diçka e keqe, diçka e gabuar, diçka e ligë dhe e poshtër.

Të rriturit dhe shejtanët e tyre janë infektuar kaq keq nga Pluhuri, saqë tani për ta është tepër vonë. Ata nuk kanë shpëtim... Kurse fëmijët mund të shpëtojnë prej tij me anë të një operacioni të shpejtë. Dhe Pluhuri nuk do t'u ngjitet më kurrë. Ata janë të sigurt e të lumtur dhe...

Lirës iu kujtua Toni Makariosi i gjorë. Ajo u përkul befas përpara dhe volli. Zonja Kulter u zmbraps dhe e la të villte.

- Je mirë, shpirt? Shko në banjë...

Lira u gëlltit dhe fshiu sytë.

- S'duhet të na e bësh këtë, - i tha. - Duhet të na lësh të lirë. Po ta dinte kryezot Asrili se ç'po ndodh nuk do t'ju kishte lejuar të bënit gjëra të tilla. Në qoftë se ai është bërë me Pluhur, edhe ti je bërë me Pluhur. Dhe në qoftë se Mjeshtri i Xhordanit dhe gjithë të rriturit janë bërë me Pluhur, atëherë ai s'duhet të jetë i keq. Kur të dal do t'jua tregoj gjithë fëmijëve të botës për këtë. Pastaj, në qoftë se kjo qenka gjë e mirë, pse nuk i le që të ma bënin atë operacionin? Ti duhej të ishe e gëzuar.

Zonja Kulter tundi kokën dhe vuri buzën në gaz.

- Zemër, - i tha, - ndonjëherë ajo që është e mirë na shkakton pak dhembje dhe, natyrisht, është e mërzitshme për të tjerët në qoftë se ti je e mërzitur... Por kjo s'do të thotë që ta kanë marrë shejtanin. Ja tek e ke. Shumë prej të rriturve që janë këtu e kanë bërë atë operacion. Nuk të duken të lumtura infermieret?

Lira kapsalliti sytë. Befas ajo e kuptoi mungesën e tyre të kureshtjes dhe pse shejtanët e tyre dukej sikur flinin në këmbë.

Mos fol, i tha vetes, dhe e qepi gojën.

- Zemër, askush nuk do të guxonte t'i bënte një operacion një fëmije pa e provuar atë më parë. Dhe nuk ka ndodhur ndonjëherë që t'ia kenë marrë shejtanin përgjithnjë një fëmije. E vetmja gjë që ndodh është një e prerë e vogël dhe kaq! Pastaj gjithçka është përgjithmonë në rregull. Tani, siç

e sheh edhe vetë, shejtani yt është një mik i mrekullueshëm dhe besnik. Por vetëm kur je e vogël, sepse në një moshë që ne e quajmë pubertet, një moshë që ti do ta arrish shumë shpejt, zemër, shejtanët sjellin mendime dhe ndjenja nga më të mbrapshtat, prandaj e lënë Pluhurin të hyjë. Një operacion i vogël para saj dhe nuk do të kesh më kurrë telashe. Dhe shejtani yt do të rrijë përgjithnjë me ty, veçse... jo i lidhur. Si një... kafshë e mrekullueshme, po të pëlqeu. Kafsha më e mirë në botë! Nuk do të pëlqente kështu?

Ah, gënjeshtare e urryer, oh çfarë gënjeshtrash të turpshme po thoshte! Edhe sikur Lira të mos e dinte që ato ishin gënjeshtra (Toni Makariosi; shejtanët në kafaz) ajo do t'i urrente me gjithë zemër! Shpirti i saj i dashur, miku i saj i zemrës, të ndahej prej saj dhe të katandisej në një kafshëz të vockël? Lira u skuq deri në rrëzë të veshëve nga inati, ndërsa Pantalejmoni në krahët e saj mori formën e qelbësit, formën më të shëmtuar dhe më të neveritshme nga të gjitha format që dinte të merrte dhe u zgërdhesh.

Por ata nuk folën. Lira shtrëngonte Pantalejmonin, ndërsa zonja Kulter i ledhatonte flokët.

- Pije kamomilin, - i tha me të butë zonja Kulter, - se do të shtrojmë të dyja krevatin tënd këtu. S'është më nevoja të kthehesh te fjetorja për të fjetur me vajzat e tjera. Jo më tani që ndihmësja ime e vogël u kthye prapë. Ajo që dua më shumë nga të gjithë! Ndihmësja më e mirë në botë. E di që kërkuam për ty në të gjithë Londrën, shpirt? Policia nuk la vend pa kërkuar. Ah, sa më kishte marrë malli! Jam shumë e lumtur që të gjeta prapë...

Gjatë gjithë kohës majmuni i artë sillej rrotull dhe nuk gjente prehje: njëherë ngjitej mbi tavolinë dhe tundte bishtin dhe njëherë kacavirrej te zonja Kulter dhe i çuçuriste në vesh, pastaj bariste nëpër dysheme me bishtin përpjetë. Ai po e tradhtonte padurimin e zonjës Kulter dhe së fundmi ajo nuk e mbajti dot më brenda.

- Lira, zemër, - i tha, - Mjeshtri i Xhordanit të dha diçka para se të largoheshe, apo jo? Ai të dha një alithiometër. Po e keqja është se ai nuk ishte i tiji, ndaj nuk duhej ta jepte. Atij ia kishin lënë që ta ruante. Ai është jashtëzakonisht i çmuar dhe nuk duhet mbajtur me vete, sepse vetëm dy a tre të tillë ka në të gjithë botën! Besoj se Mjeshtri ta dha ty me qëllim që të binte në duart e kryezot Asrilit. Të porositi që të mos më tregosh mua, ë?

Lira shpërvoli buzët.

- Po, po, e shoh. Mos ki merak, zemër, sepse ti nuk më tregove, apo jo? Pra, e ke mbajtur fjalën që i dhe. Po dëgjo, zemër, ai duhet ruajtur mirë. Kam frikë se është shumë i rrallë dhe delikat, prandaj nuk duhet ta lëmë më në rrezik.

- E pse nuk duhet ta marrë kryezot Asrili? - e pyeti Lira, pa bërë asnjë lëvizje.

- Për shkak të asaj që po bën. Ti e di që atë e kanë syrgjynosur ngaqë kishte në mendje diçka të keqe dhe të rrezikshme. Atij i duhet alithiometri për të arritur planet e tij, por besomë, zemër, ne nuk duhet t'ia japim në asnjë mënyrë. Mjeshtri i Xhordanit, për fat të keq, ka gabuar. Por tani që ti e di se si është puna, ma lër mua që ta ruaj, mirë? Nuk do të jesh më gjithë kohës në merak për të – kushedi sesa do ta kesh vrarë mendjen se për çfarë mund të hyjë në punë ajo vjetërsira...

Lira u mahnit nga zgjuarsia e saj.

- Pra, në qoftë se e ke me vete tani, zemër, ma jep mua që ta ruaj. E ke tek ajo çanta, apo jo? Je treguar shumë e mençur që e mban ashtu...

Duart e saj shkuan te fundi i Lirës dhe zbërthyen çantën prej mushamaje. Lira shtrëngoi dhëmbët. Majmuni i artë ishte kruspullosur në fund të shtratit dhe shihte duke i mbajtur te goja putrat e tij të zeza. Zonja Kulter ia hoqi çantën dhe hapi kuletën. Dihaste. Nxori pakon e mbështjellë me kadife të zezë dhe e hapi, duke marrë në dorë kutinë e

vogël që kishte bërë Iorek Birnisoni.

Pantalejmoni ishte kthyer prapë në mace dhe po rrinte gati për të kërcyer nga vendi. Edhe Lira i uli këmbët në dysheme, duke u bërë gati të vraponte sapo të vinte çasti.

- Ç'është kjo? - tha zonja Kulter, gjoja e habitur. - Çfarë kutie qesharake! E ke futur këtu për ta siguruar, shpirt? Gjithë ky myshk... Je treguar shumë e kujdesshme. Paska edhe një kuti tjetër brenda së parës! Dhe qenka mbyllur mirë. Kush ta ka bërë, zemër?

S'po duronte sa ta hapte dhe nuk e kishte mendjen te Lira. Në çantën e saj mes shumë çikërrimash kishte edhe një thikë, të cilën e mori dhe e futi poshtë kapakut.

Në dhomë u dëgjua një zukamë e fortë.

Lira dhe Pantalejmoni nuk lëviznin. Zonja Kulter hapi kapakun gjithë kureshtje dhe majmuni i artë zgjati kokën për të parë se ç'kishte brenda.

Në atë çast miza e zezë spiune doli vrik nga kutia dhe u përplas me forcë në fytyrën e majmunit.

Ai ulëriu nga dhembja dhe u zmbraps. Dhembjen e ndjeu edhe zonja Kulter, e cila ulëriu nga dhembja dhe frika, bashkë me majmunin. Pastaj djalli i vogël me kurdisje u qep pas gjoksit të saj dhe nisi të ngjitej te fyti dhe në drejtim të fytyrës.

Lira nuk priti më. Pantalejmoni kërceu drejt derës dhe ajo e ndoqi në çast. E hapi me vrull dhe vrapoi me të gjithë fuqinë.

"Alarmin e zjarrit!" - i klithi Pantalejmoni që fluturonte para saj. Në qoshen tjetër i zunë sytë një çelës dhe e theu xhamin me grusht. Pastaj vazhdoi të vraponte në drejtim të fjetoreve, duke i shtypur alarmet njërin pas tjetrit, dhe njerëzit filluan të dalin nëpër korridore, duke parë lart e poshtë për zjarr.

Kur po kalonte pranë kuzhinës, Pantalejmoni i shtiu në mendje diçka dhe ajo hyri brenda. Një çast më vonë ajo

kishte hapur të gjithë rubinetet e gazit dhe flaku një fije të ndezur shkrepëseje te furnela më e afërt. Pastaj mori nga një raft një qese me miell dhe e vërviti mbi tavolinë, sepse kishte dëgjuar që mielli shpërthen në qoftë se e hedh pranë flakëve.

Pastaj doli përjashta dhe vrapoi me sa i hanin këmbët në drejtim të fjetores së saj. Tani korridoret gëlonin nga njerëzit: fëmijët vraponin tutje-tëhu të ngazëllyer, sepse gjithandej qarkullonte fjala *arratisje.* Më të mëdhenjtë vraponin drejt dhomave ku mbaheshin rrobat, duke tërhequr për dore më të vegjlit. Të rriturit përpiqeshin të vendosnin kontroll dhe asnjë prej tyre nuk po kuptonte se ç'po ndodhte. Njerëzit shtynin, bërtisnin, qanin dhe godisnin gjithandej.

Lira me Pantalejmonin vraponin përmes turmës së njerëzve, gjithnjë në drejtim të fjetores, dhe në çastin që mbërritën atje, nga pas u dëgjua një shpërthim i fortë që trandi gjithë ndërtesën.

Vajzat e tjera ishin larguar: dhoma ishte bosh. Lira tërhoqi komodinën te qoshja, kërceu mbi të, tërhoqi gëzofin nga tavani dhe preku me dorë alithiometrin. Ishte atje. Pastaj e mori xhupin duke e tërhequr nga kapuçi. Pantalejmoni që ishte kthyer në trumcak i thirri që nga dera: "Tani!"

Ajo vrapoi jashtë. Fatmirësisht një grup fëmijësh, që kishin gjetur ca rroba të trasha për t'u ruajtur nga i ftohti, po vraponin nëpër korridor në drejtim të derës kryesore dhe ajo u bashkua me ta, qull në djersë, ndërsa zemra sa s'po i shkallmonte kraharorin; e dinte që po të mos arratisej, më mirë të vdiste fare.

Rruga ishte zënë. Zjarri i kuzhinës ishte përhapur shumë shpejt, mbase për shkak të gazit a të miellit, dhe aty ishte shembur një pjesë e tavanit. Njerëzit kacavareshin nëpër traversa për të dalë jashtë në ajrin e ftohtë. Era e gazit ishte shumë e fortë. Pastaj u dëgjua një shpërthim tjetër, më i fortë se i pari dhe më afër. Disa njerëz u rrëzuan nga shkulmi i

fortë i ajrit dhe vendi u mbush me klithma dhembjeje dhe frike.

Lira vrapoi dhe nisi të thërriste me Pantalejmonin: "Këtej! Këtej!" midis klithmave të shejtanëve të tjerë dhe hipi mbi rrënojat. Ajri që thithte ishte i acartë dhe shpresonte që fëmijët të kishin arritur t'i gjenin rrobat e tyre për jashtë, ndryshe edhe po të arratiseshin nga stacioni do të vdisnin nga i ftohti.

Tani zjarri ishte përhapur shumë. Kur doli në çati, nën qiellin mbrëmësor pa flakët që dilnin nga një vrimë e madhe në anë të ndërtesës. Te dera kryesore pa një turmë me fëmijë dhe të rritur, por këtë herë të rriturit ishin më të nxehur dhe fëmijët më të trembur: shumë më të trembur.

- Roxher! Roxher! - thirri Lira dhe, Pantalejmonit, që i kishte zgurdulluar sytë si buf, iu bë sikur ia zuri syri diku.

U takuan një çast më vonë.

- Thuaju të vijnë me mua! - i bërtiti Lira në vesh.

- Nuk duan... kanë shumë frikë...

- Tregojua se çfarë u bëjnë fëmijëve që zhduken. I ndajnë nga shejtanët me një thikë të madhe. Tregoju edhe se çfarë pe sot pasdite... gjithë shejtanët që liruam. Thuaju se të njëjtën gjë do të bëjnë edhe me ta, në qoftë se nuk ikin.

Roxheri hapi gojën i tmerruar, por pastaj e mblodhi veten dhe vrapoi te grupi më i afërt i fëmijëve që ngurronin. Të njëjtën gjë bëri edhe Lira, dhe ndërsa lajmi qarkulloi gojë më gojë, disa fëmijë klithën dhe mbërthyen shejtanët e tyre gjithë frikë.

- Ejani me mua! - u thirri Lira. - Po vijnë të na shpëtojnë. Ikim që këndej. Ejani, vraponi!

Fëmijët e dëgjuan dhe e ndoqën duke vrapuar në shëtitoren me drita. Këpucët kërcisnin mbi dëborën e ngrirë.

Të rriturit prapa tyre u bërtisnin. U dëgjua të shembej edhe një pjesë tjetër e ndërtesës. Shpërthyen shkëndija dhe

flakët u ngritën me një zhurmë si ajo e një lecke që griset. Por mbi gjithë këto zhurma u ngrit një klithmë e lemerishme. Lira nuk e kishte dëgjuar kurrë më parë, por e njohu në çast: ishte ulërima e shejtanëve ujq të rojeve tartare. Iu mbush trupi me mornica. Shumë fëmijë ngrinë nga frika dhe u ndalën, sepse përpara u doli roja i parë tartar, me pushkën gati për të shtënë dhe me shejtanin e tij gri pranë tij.

Pastaj erdhi një tjetër, edhe një tjetër. Të gjithë mbanin gjoksore metalike dhe nuk kishin sy – ose të paktën nuk u dukeshin fare sytë prapa buzës së helmetave me dëborë. Në vend të tyre shiheshin vetëm tytat e rrumbullakëta të pushkëve dhe sytë e verdhemë të shndritshëm të shejtanëve ujq mbi jargët që u kullonin nga nofullat.

Lirës iu prenë gjunjët. Nuk e kishte përfytyruar kurrë sa të frikshëm ishin ata ujq. Dhe tani që e kishte provuar se si e kishin shkelur tabunë e madhe njerëzit e Bolvangarit, ajo u drodh kur pa ato dhëmbë që kullonin jargë...

Tartarët u vunë në rresht përpara hyrjes së shëtitores me drita, ndërsa shejtanët pranë tyre ishin po aq të disiplinuar sa ata. Pas një minute u formua një rresht tjetër, sepse prapa tyre po vazhdonin të vinin të tjerë. Lira mendoi e dëshpëruar se fëmijët nuk mund të ndesheshin me ushtarët. Nuk ishte si ato betejat në kanalet me baltë të Oksfordit, kur u hidhnin topa balte fëmijëve të tullapjekësve.

Por mbase edhe ishte! Iu kujtua se si ia kishte vërvitur me një top balte në fytyrë djalit të një tullapjekësi. Ai ishte ndalur për të pastruar sytë nga balta dhe në atë çast i ishin vërsulur qytetarët.

Atëherë kishte plot baltë rreth e qark. Tani kishte borë.

Bëri një top bore njëlloj si atë pasdite, veçse tani ishte një çështja për jetë a vdekje, dhe ia flaku ushtarit më të afërt.

- Qëllojini në sy! - thirri dhe hodhi edhe një top tjetër.

E pasuan edhe fëmijët e tjerë, pastaj shejtani i dikujt fluturoi pas topit të borës dhe e shtyri atë drejt syrit – pastaj

të gjithë shejtanët e tjerë e ndoqën dhe, brenda disa çastesh, tartarët u hutuan dhe nisën të pështyjnë e të shajnë, duke u përpjekur të fshijnë dëborën nga sytë.

- Ejani, - thirri Lira dhe u vërsul përmes portës së shëtitores së dritave.

Fëmijët e ndoqën me vrap, duke iu shmangur nofullave të ujqërve që mbylleshin me kërcitje, në drejtim të errësirës që hapej para tyre.

Prapa tyre u dëgjua një ulërimë që të ngjethte mishtë. Ishte një oficer që po jepte urdhra. Shulet e pushkëve kërcitën të gjithë njëherësh, pastaj u dëgjua një ulërimë tjetër dhe ra një heshtje që e prishnin vetëm gulçimat dhe zhurmët e këmbëve të fëmijëve.

Ata po merrnin nishan. Nuk do t'u shkonte plumbi kot.

Por para se të shtinin, njëri nga tartarët lëshoi një britmë të mbytur, që u ndoq nga një klithmë habie prej një tjetri.

Lira ndaloi dhe, kur u kthye, pa një burrë të shtrirë në dëborë, me një shigjetë me një pupël gri të ngulur në shpinë. Ai po përpëlitej në dëborë mes një pellgu gjaku, ndërsa ushtarët e tjerë shihnin përreth për parë se kush e qëlloi, por nuk dukej askush.

Pastaj nga qielli fluturoi një shigjetë tjetër dhe goditi në qafë një burrë tjetër. Ai ra përnjëherë. Oficeri thirri dhe të gjithë ngritën kokat e panë qiellin e errët.

- Shtrigat! - tha Pantalejmoni.

Dhe ashtu ishte: forma të errëta të shakmisura fluturonin mbi purteka pishash, duke lëshuar një frushullimë në ajër. Ndërsa Lira i shihte, njëra prej tyre ra poshtë dhe lëshoi një shigjetë: edhe një burrë tjetër u rrëzua.

Pastaj të gjithë tartarët ngritën pushkët dhe qëlluan në errësirë, por plumbat e tyre nuk kapën asgjë, shkuan mes reve dhe hijeve, ndërsa shigjetat binin mbi ta si shi.

Oficeri i tyre, kur pa se fëmijët ishin larguar shumë, urdhëroi një skuadër që t'i ndiqte. Disa nga fëmijët klithën.

Pastaj nisën të këlthasin edhe të tjerët dhe të gjithë u kthyen të lebetitur nga një formë e llahtarshme, që po vraponte në drejtim të tyre, nga errësira matanë shëtitores së dritave.

-Iorek Birnison! - thirri Lira dhe iu hodh kraharori përpjetë nga ngazëllimi.

Ariu me parzmore e kaloi Lirën vetëtimthi dhe u përplas mbi tartarët, duke i flakur nga të gjitha anët ushtarët, pushkët e tyre dhe shejtanët. Pastaj ndaloi dhe u rrotullua si fugë, dhe me një forcë atletike u sul mbi rojet që kishte më afër.

Një shejtan ujk u hodh drejt tij: ai e ndau në dysh kur ishte në hava dhe një zjarr i shndritshëm u përhap prej tij kur ra në dëborë, ku rënkoi dhe fishkëlleu para se të zhdukej. Njeriu i saj vdiq në vend.

Oficeri tartar, kur pa se gjendej në mes të një sulmi të dyfishtë, nuk ngurroi më. Ulëriti duke dhënë urdhra dhe i ndau ushtarët e tij në dy grupe: njërin për të zmbrapsur shtrigat, ndërsa grupin më të madh për të mposhtur ariun. Ushtarët e tij ishin jashtëzakonisht trima. Ata u ulën me njërin gju përtokë në katër grupe dhe shtinë me batare, sikur të bënin qitje, pa luajtur asnjë centimetër nga vendi, ndërsa masa e madhe e Iorekut u vërsul në drejtim të tyre. Një çast më vonë ishin të gjithë të vdekur.

Ioreku iu vërsul prapë duke i bërë fërtele, ndërsa plumbat fluturonin mbi të si miza apo grenza, pa i bërë asgjë. Lira i nxiste fëmijët të vraponin në errësirën prapa dritave. Ata duhej të largoheshin sa më shumë prej andej, sepse të rriturit e Bolvangarit ishin më të rrezikshëm se tartarët.

Prandaj u thërriste dhe i shtynte që të lëviznin. Ndërsa dritat prapa tyre hidhnin hije të gjata mbi dëborë, Lira ndjeu ta donte me gjithë zemër errësirën e thellë të natës polare dhe të ftohtin e hidhur, po ashtu edhe Pantalejmoni, që ishte kthyer në lepur dhe hidhej përpjetë nga gëzimi.

- Ku po shkojmë? - tha dikush.

- Këtu s'ka asgjë tjetër veç dëborës.

- Po vijnë që të na shpëtojnë, - u tha Lira. - Janë më shumë se pesëdhjetë ciganë. Ca prej tyre janë kushërinjtë tuaj. Të gjitha familjet cigane që kanë humbur një fëmijë kanë nisur nga një anëtar të familjes.

- Unë nuk jam cigan, - tha një djalë.

- Nuk prish punë. Ata do të të marrin edhe ty.

- Ku do ta çojnë? - e pyeti një tjetër me një zë qaraman.

- Në shtëpi, - i tha Lira. - Edhe unë prandaj erdha, për t'ju shpëtuar, dhe i solla ciganët deri këtu që t'ju çojnë prapë në shtëpi. Duhet të shkojmë edhe pak më larg dhe do t'i takojmë. Ariu ishte me ta, prandaj s'do të jenë larg.

- E patë atë ariun? - po thoshte një djalë. - E patë si e ndau në dysh atë shejtanin... burri vdiq sikur t'ia kishin shkulur zemrën.

- Nuk e dija që shejtanët vdisnin, - tha dikush tjetër.

Tani ishin përzierë në bisedë që të gjithë. Dukej sikur u ishte zgjidhur gjuha. Për sa kohë që vazhdonin të ecnin, nuk kishte rëndësi se flisnin.

- Është e vërtetë ajo që bëjnë atje? - tha një vajzë.

- Po, - tha Lira. - S'do ta besoja kurrë se do shihja një njeri pa shejtan. Por rrugës gjeta atë djalin pa shejtan. Ai pyeste gjithë kohës se ku ishte dhe se a do ta shihte më. E quanin Toni Makarios.

- Unë e njoh atë, - tha dikush, dhe me të u bashkuan edhe të tjerë: - Po, po, atë e morën para një jave...

- E po, atë e kishin ndarë nga shejtani, - tha Lira, duke dashur që të t'i prekte. - Dhe vdiq pak kohë pasi e gjetëm. Të gjithë shejtanët e ndarë i ruanin te një ndërtesë atje prapa.

- Ashtu është, - tha Roxheri. - Dhe Lira i nxori nga kafazet gjatë atij alarmit të rremë të zjarrit.

- Po, edhe unë i pashë, - tha Billi Kosta. - Në fillim nuk e dija se ç'ishin, por pastaj i pashë të fluturonin me atë patën.

- Po pse e bëjnë? - pyeti një djalë. - Pse i ndajnë njerëzit nga shejtanët? Kjo është torturë. Pse e bëjnë?

- Pluhuri, - dha një hamendje dikush.

Po djali qeshi me përçmim.

- Pluhuri! - tha. - Nuk ka gjëra të tilla. Ata i shpikin vetë. Unë nuk i besoj.

- Ej, - thirri dikush, - shihni se ç'po ndodh me zebelinin!

Të gjithë kthyen kokat prapa. Prapa dritave, ku vazhdonin ende luftimet, atje ku ishte zebelini dukej një sferë e madhe...

- Balona e Li Skorsbajit! - thirri Lira dhe përplasi dorashkat nga gëzimi.

Fëmijët e tjerë u hutuan. Lira u priu përpara, e habitur sesi kishte arritur aeronauti ta sillte balonën deri aty. Dukej sheshit se çfarë po bënte. I kishte vajtur mendja mirë që ta mbushte balonën me gazin e tyre, dhe në të njëjtën kohë t'u merrte mendjen e të harronin ndjekjen.

- Jepini, vazhdoni, se përndryshe do të ngrini, - u tha, sepse disa nga fëmijët po dridheshin dhe po qanin nga i ftohti dhe shejtanët e tyre piskasnin me zëra të hollë.

Pantalejmoni u nxeh dhe u kthye në volverin, pastaj ia pallaviti me dackë shejtanit ketër të një vajze, i cili ishte shtrirë i lodhur në supet e saj dhe po qante me dënesë.

"Futu në xhupin e saj! Bëhu i madh dhe ngrohe vajzën!" - i këlthiti dhe shejtani i trembur u fut menjëherë në xhupin e saj.

E keqja ishte se mëndafshi nuk të ngrohte sa gëzofi. Disa nga fëmijët ngjanin si kërpudha lëvizëse, por veshjet e tyre ishin bërë në fabrika dhe laboratorë larg nga i ftohti, dhe me to nuk mund t'i bëhej ballë acarit polar. Gëzofi i Lirës dukej i ngrënë dhe binte erë të keqe, por e mbante shumë ngrohtë.

"Po nuk i gjetëm shpejt ciganët, ata nuk do ta kenë të gjatë", - i pëshpëriti Pantalejmonit.

"Atëherë mos i lër të ndalen, - ia ktheu ai. - Po u ulën, mbaruan. E mban mend se ç'tha Farder Korami..."

Farder Korami i kishte treguar shumë histori për udhë-

timet e tij në veri; po ashtu edhe zonja Kulter – gjithnjë nëse të sajat ishin të vërteta. Por që të dy bashkoheshin në një pikë, që duhej vetëm të vazhdoje të ecje.

- Sa larg do të shkojmë? - pyeti një djalë i vogël.

- Ajo dashka të na vdesë duke ecur, - tha një vajzë.

- Më mirë këtu jashtë se atje brenda, - tha dikush.

- Unë dua të kthehem. Brenda në stacion është ngrohtë. Ka ushqime, pije të ngrohta dhe gjithçka.

- Por ai ka marrë zjarr.

- Çfarë do bëjmë këtu jashtë? Do të vdesim nga i ftohti...

Mendja e Lirës ishte plot pyetje të mistershme, që i silleshin rrotull si shtrigat, të shpejta dhe të paprekshme, dhe diku, pak më tutje vendit ku mund të arrinte ishte një lavdi dhe drithërimë që ajo nuk e kuptonte fare.

Por ajo i dha një shkulm forcash, dhe e tërhoqi zvarrë një vajzë dhe e shtyri fort një djalë, që po i merreshin këmbët, e u thirri:

- Vazhdoni të ecni! Ndiqni gjurmët e ariut! Ai ishte bashkë me ciganët, prandaj gjurmët e tij do të na çojnë tek ata. Prandaj, vazhdoni të ecni!

Bora zuri të binte me flokë të trashë. Së shpejti do t'i mbulonte edhe gjurmët e Iorek Birnisonit. Tani që nuk i shihnin më dritat e Bolvangarit dhe zjarri pothuajse po shuhej, e vetmja dritë vinte nga rrezatimi i dobët i dëborës që mbulonte tokën. Re të trasha mbulonin qiellin dhe nuk kishte as hënë dhe as drita veriore, por dukeshin ende gjurmët që kishte lënë në dëborë Iorek Birnisoni. Lira u jepte zemër, shante, godiste, tërhiqte, zinte be, shtynte, ngushëllonte, pra bënte gjithçka që nevojitej dhe Pantalejmoni (që merrej me shejtanët e fëmijëve) i tregonte se ç'nevojitej për secilin rast.

Do t'i çoj atje, vazhdonte t'i thoshte vetes. Prandaj erdha deri këtu dhe do t'i çoj se s'bën.

Roxheri ndiqte shembullin e saj, ndërsa Billi Kosta u

printe rrugën, duke i hapur sytë më shumë se të tjerët. Pas pak zuri të binte një floknajë aq e trashë, saqë iu desh të kapeshin dorë për dore që të mos humbnin... Vrima të thella në dëborë...

I zuri veshi diçka... Qen? Qentë e sajave? Ishin zhurma të largëta që mbyteshin nga miliona flokë dëbore dhe i rrëmbenin shkulmet e erës. Mund të ishin qentë e sajave të ciganëve, por mund të ishin edhe shpirtra të egjër të tundrës, apo ata shejtanët e gjorë të liruar që qanin për fëmijët që kishin humbur.

Po shihte diçka... Nuk ishin drita në dëborë, apo jo? Mbase ishin fantazma... Sepse po vinin rrotull në formë rrethi dhe po shkonin drejt Bolvangarit.

Por ishin fenerë të vegjël të verdhë, dhe jo drita të bardha anbarike. Dhe ata po lëviznin dhe zhurma po afrohej. Lira iu duk sikur ishte në ëndërr, por nuk vonoi dhe u gjend në mes të fytyrave aq të dashura për të: Xhoni Faja e ngriti nga toka duke e marrë në krahët e tij të fuqishëm, ndërsa Farder Korami qeshte i lumtur. Ciganët po i fusnin fëmijët në saja, i mbulonin me gëzofë të ngrohtë dhe u jepnin mish foke për të ngrënë. Toni Kosta kishte marrë në krahë Billin dhe e përqafonte si i marrë nga lumturia. Ndërsa Roxheri...

- Roxheri do të vijë me ne, - i tha Farder Korami. - Për shkak të tij u nisa fillimisht. Në fund do të kthehemi bashkë në Xhordan. Çështë kjo zhurmë...

U dëgjua një zhurmë motori, e fortë sa një mijë miza spiune së bashku.

Befas erdhi një shkulm i fortë ajri dhe Pantalejmoni nuk mundi ta mbronte, sepse majmuni i artë...

Zonja Kulter...

Majmuni i artë po kacafytej, kafshonte, gërricte Pantalejmonin, i cili po ndërronte shumë forma me një shpejtësi të skëterrshme, saqë ishte e pamundur ta shihje dhe iu kundërpërgjigj: ai e pickonte, e fshikullonte dhe

e gërricte. Zonja Kulter, që e kishte mbuluar fytyrën me kapuçin e gëzofit, po e tërhiqte Lirën për ta futur në pjesën e pasme të një saje me motor dhe Lira po luftonte po aq fort sa shejtani i saj. Dëbora ishte shumë e trashë dhe dukej sikur një stuhi bore e vogël i kishte veçuar nga të tjerët, ndërsa fenerët e përparmë anbarikë të sajës tregonin flokët e trashë që nuk të lejonin të shihje më larg se disa centimetra.

- Ndihmë! - u thirri Lira ciganëve që ishin në atë borë verbuese dhe nuk shihnin asgjë. - Më ndihmoni! Farder Koram! Kryezot Faja! O Zot, ndihmë!

Zonja Kulter dha një urdhër me zë të lartë në gjuhën e tartarëve të veriut. U dëgjua zhurmë hapash në dëborë dhe aty erdhi një skuadër me burra të armatosur me pushkë, me shejtanët ujq pranë tyre. Prijësi i tyre pa zonjën Kulter që po përleshej dhe e kapi Lirën me një dorë, si të ishte kukull, dhe e hodhi në sajë. U dëgjua një krismë pushke, pastaj një tjetër, dhe ciganët e kuptuan se ç'po ndodhte. Por është e rrezikshme të qëllosh me pushkë kur nuk sheh dot as të tutë. Tartarët u mblodhën në një grup të vogël rrotull sajës dhe kthyen tytat nga dëbora. Por ciganët kishin frikë të qëllonin se mos godisnin Lirën.

Ah, ç'dhembje të hidhur ndjente! Çfarë lodhje!

Edhe pse ishte e trullosur, ajo mblodhi forcat dhe u ngrit. Pa Pantalejmonin që vazhdonte të kacafytej me majmunin. Po ai kush ishte?

Mos ishte Roxheri?

Po, ishte Roxheri që godiste zonjën Kulter me duar e me këmbë, pastaj e përplasi kokën e tij me të sajën. Por aty u dha një tartar që e flaku tutje si të ishte mizë. Tani gjithçka u bë fantazmagorike: e bardhë, e zezë, një rrahje flatrash të gjelbra, hije të rreckosura, drita që vraponin...

Nga njëra anë u hap perdja e dëborës dhe në atë vend u shfaq Iorek Birnisoni, që i kërkëllinin hekurishtet që mbante në trup. Një çast më vonë nofullat e tij filluan të kafshonin

majtas e djathtas...

Pastaj atë po e tërhiqte diçka lart, gjithnjë e më lart, dhe ajo e mbërtheu fort edhe Roxherin, i cili u shkëput me forcë nga duart e zonjës Kulter, dhe shejtanët e fëmijëve u shndërruan në zogj që silleshin përqark. Pastaj Lira pa pranë saj një shtrigë, një nga ato re të zeza të shakmisura që qëndronin lart në ajër, por aq afër sa mund ta prekte. Shtriga mbante një hark në krahët e zbehta (në ajrin e acartë) dhe e lëshoi shigjetën drejt pjesës së syve të tartarit që ishte vetëm tre hapa larg...

Shigjeta fluturoi dhe shejtani ujk i burrit u zhduk para se ai të binte në tokë.

Lira dhe Roxheri shtrëngonin me gishtërinjtë që u dridheshin purtekën e pishës ku një shtrigë e vogël ishte ulur gjithë hijeshi, e cila i çoi drejt diçkaje gjigante, pastaj i uli në tokë.

Ata ranë në dëborë pranë koshit të balonës së Li Skorsbajit.

- Hyr brenda, - i thirri burri nga Teksasi, - dhe merr me vete edhe shokun tënd. E patë ariun?

Lira pa që tre shtriga po e mbanin me anë të një litari të lidhur te një shkëmb.

- Hyr brenda! - i thirri Roxherit dhe hyri brenda koshit që i kishte anët prej lëkure. Një çast më vonë Roxheri ra mbi të, pastaj një gjëmim i fortë tundi tokën.

- Eja, Iorek! Hip brenda, mik i vjetër! - thirri Li Skorsbaji dhe ariu hipi nga njëra anë e koshit.

Balonisti i uli menjëherë krahët, duke dhënë sinjalin, dhe shtrigat e lëshuan litarin.

Balona u ngrit menjëherë në ajrin e lagësht dhe të ftohtë me një shpejtësi të pabesueshme. Pas një çasti toka poshtë humbi në mjegull dhe ata vazhduan të ngjiteshin gjithnjë e më shpejtë, aq sa ajo mendoi që një raketë nuk do të largohej nga toka më shpejt. Ishte kapur dorë për dore me Roxherin dhe të dy ishin ngjeshur pas dyshemesë së koshit.

Li Skorsbaji qeshte dhe thërriste i gëzuar, ndërsa Iorek Birnisoni po hiqte parzmoren duke përdorur kthetrat dhe i vuri të gjitha pjesët palë-palë. Jashtë dëgjohej frushullima e purtekave të pishës në ajër dhe ata e kuptuan që shtrigat po i shoqëronin edhe në atë lartësi.

Lirës po i qetësohej pak nga pak frymëmarrja dhe të rrahurat e zemrës. Ajo u ngrit në këmbë dhe pa përreth.

Koshi ishte shumë më i madh nga ç'kishte menduar ajo. Në anët e tij kishte instrumente filozofikë dhe gëzofë, si edhe plot gjëra të tjera të vogla që nuk dukeshin mirë nga mjegulla e trashë përmes së cilës po ngjiteshin.

- Re është kjo? - pyeti ajo.

- Sigurisht. Mblidhe mirë me gëzofë shokun se do të ngrijë fare. Këtu lart është shumë ftohtë, por do të bëhet akoma më ftohtë.

- Si na gjetët?

- Ju gjetën shtrigat. Njëra prej tyre do që të flasë me ty. Kur të dalim nga retë do të shtrihemi të pushojmë pak.

- Iorek, - i tha Lira, - faleminderit që erdhe.

Ariu hungëroi dhe filloi të lëpijë gjakun që kishte mbi gëzof. Koshi rrinte i anuar nga njëra anë, për shkak të peshës së tij, por kjo nuk prishte punë. Roxheri e shihte gjithë kërshëri, por tani ai ishte për Iorek Birnisonin veçse një flok bore. Lira kishte mbërthyer me duar buzën e koshit, duke vënë mjekrën mbi të, dhe shihte retë që pështilleshin ngadalë.

Pak më vonë balona doli mbi re dhe vazhdoi të ngjitej me shpejtësi drejt qiellit.

Çfarë pamje!

Balona bëri një përkulje gjigante. Mbi kryet e tyre dhe përpara flakëronte aurora me një shkëlqim dhe madhështi që nuk e kishte parë kurrë më parë. Ata kishin hyrë brenda saj dhe ishin pjesë e saj. Fasha gjigante të përndezura dridheshin dhe valëviteshin si të ishin krahë engjëjsh;

ujëvara të lavdishme drite derdheshin në vorbulla apo vareshin si ujëvara të gjera.

Lira i shihte gojëhapur. Pastaj uli sytë poshtë dhe pa një pamje më të mrekullueshme. E gjithë pamja në të gjitha drejtimet ishte kredhur në një det të çrregullt të bardhë. Kreshta të buta dhe humnera të mjegullta ngriheshin ose hapeshin aty-këtu, por shumica e tyre dukej si një masiv gjigant akulli.

Dhe përmes tyre fluturuan në purteka pishash dy grupe të mëdha shtrigash, si hije të vogla të zeza.

Ato fluturuan shpejt, nga të dy krahët e balonës. Dhe njëra prej tyre, shigjetarja që e shpëtoi Lirën nga zonja Kulter, fluturoi anash koshit dhe ajo e pa qartë për herë të parë.

Ishte e re – më e re se zonja Kulter, dhe flokëverdhë me sy të gjelbër të shndritshëm. Ishte veshur si gjithë shtrigat me rroba mëndafshi me vija të zeza, por nuk mbante as gëzof, as kapuç dhe as dorashka. Dukej sikur nuk dinte se ç'ish i ftohti. Rrotull harkut të saj kishte një varg lulesh të vogla të kuqe. Ajo qëndronte mbi degën e pishës si mbi kalë dhe u ndal një hap larg Lirës.

- Lira?

- Po. Mos je Serafina Pekala?

- Po.

Lira e kuptoi pse e donte aq shumë Farder Korami dhe pse ajo ia kishte thyer zemrën, edhe pse më parë nuk kishte ditur asgjë për këto gjëra: ai ishte një plak i thyer në moshë, ndërsa ajo do të ishte e re për breza të tërë.

- E more lexuesin e simboleve? - e pyeti shtriga me një zë si kënga e vetë aurorës, sa Lira nuk e kapi dot ëmbëlsinë e tij.

- Po. E kam në xhep.

U dëgjua një përplasje tjetër krahësh dhe pranë saj u dha shejtani patë. Ai i tha diçka, pastaj bëri një rreth të gjerë

rreth balonës dhe vazhdoi të ngrihej.

- Ciganët e shpartalluan krejt Bolvangarin, - tha Serafina Pekala. - Ata vranë njëzet e dy roje dhe nëntë nga anëtarët e ekipit. I vunë zjarr ndërtesës qoshe më qoshe. Do ta shkatërrojnë të gjithin.

- Çfarë ndodhi me zonjën Kulter?

- S'kemi parë asnjë shenjë të saj.

- Po fëmijët? A janë mirë të gjithë?

Serafina Pekala klithi fort dhe të gjitha shtrigat bënë një rreth dhe erdhën drejt balonës.

- Zoti Skorsbaj, - i tha ajo. - Litarin, të lutem!

- Zonjë, ju jam shumë mirënjohës. Po vazhdojmë të ngrihemi. Ma do mendja që do të ngrihemi edhe pak. Sa prej jush do të na tërheqin drejt veriut?

- Ne jemi të forta, - ishte e vetmja përgjigje.

Li Skorsbaji e mblodhi litarin te unaza e hekurt që shërbente për të mbledhur litarin dhe e kaloi mbi thesin e gazit, tek i cila ishte varur edhe vetë koshi. Kur e fiksoi mirë, e hodhi jashtë njërin cep të litarit dhe gjashtë shtriga u sulën dhe e kapën, pastaj filluan ta tërheqin në drejtim të Yllit Polar.

Kur balona zuri të lëvizte në atë drejtim, Pantalejmoni shkoi të shihte te buza e koshit, duke marrë formën e dallëndyshes së detit.

Shejtani i Roxherit shkoi pranë tij për të parë, por u kthye shpejt, sepse Roxherin e zuri gjumi, ashtu si Iorek Birnisonin. Vetëm Li Skorsbaji ishte zgjuar; mbante në dhëmbë një cigare të hollë dhe shihte instrumentet e tij.

- Pra, Lira, - tha Serafina Pekala. - E di pse do të shkosh te kryezot Asrili?

Lira e pa e habitur.

- Sigurisht, që t'i jap alithiometrin, - i tha.

Nuk i kishte shkuar mendja kurrë se mund t'i bënin atë pyetje. Pastaj kujtoi se ç'e kishte shtyrë që në fillim, sepse që

atëherë kishte kaluar kohë.

- Ose... ta ndihmoj të arratiset. Prandaj. Do të shkojmë ta ndihmojmë të arratiset prej andej.

Por kur e tha këtë, iu duk e pakuptimtë. Të arratisej nga Svalbardi? E pamundur!

- Megjithatë, do ta provojmë njëherë, - shtoi me vendosmëri. - Pse?

- Them se duhet të tregoj ca gjëra, - i tha Serafina Pekala.

- Për Pluhurin?

Ishte gjëja e parë që donte të dinte Lira.

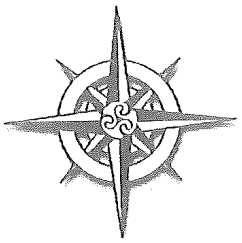
- Po, midis gjërash të tjera. Por ti je e lodhur tani dhe udhëtimi do të jetë shumë i gjatë. Do të flasim kur të zgjohesh.

Lirës iu hap goja. Iu hap aq shumë sa iu duk sikur kaloi një minutë dhe, sado që u përpoq, nuk i rezistoi dot më sulmit të gjumit. Serafina Pekala zgjati dorën mbi koshin e balonës dhe i preku sytë, dhe ndërsa Lira ra në dysheme, Pantalejmoni u kthye në herminë dhe zuri vendin e tij të gjumit, te qafa e saj.

Shtriga fluturoi me shpejtësi mbi purtekën e pishës dhe ata lëvizën në drejtim të Svalbardit.

PJESA E TRETË

SVALBARDI

18. Mjegulla dhe akulli

Li Skorsbaji e mblodhi mirë Lirën me gëzofë. Ajo u shtri pranë Roxherit dhe të dy i zuri gjumi teksa balona shkonte në drejtim të polit. Balonisti kontrollonte herë pas here instrumentet e tij, mbante në gojë një cigare që nuk e ndizte sepse aty pranë kishte hidrogjen që merrte flakë lehtë dhe strukej thellë në gëzofin e tij.

- Kjo vajzë e vogël është shumë e rëndësishme, ë? - tha pas pak.

- Më shumë nga ç'e di ajo, - tha Serafina Pekala.

- Mos do të thotë kjo se do të na kanoset ndonjë luftë? Më kupton, po flas si njeri praktik, që punoj për të siguruar jetesën. Nuk dua të më vrasin apo të më bëjnë copë-copë, pa bërë më parë ndonjë marrëveshje kompensimi. Nuk dua t'ju bëhem pengesë në këtë ndërmarrje, besomë, zonjë. Por Xhoni Faja dhe ciganët më paguajnë për të përdorur balonën dhe vetëm kaq. Në të nuk përfshihet lufta. Pastaj, zonjë, po ta them hapur që mjaft sa ta zbresim Iorekun në Svalbard dhe e shpallëm luftën.

Ai pështyu një copë duhani matanë koshit.

- Prandaj dua të di se ç'mund të na ngjasë në këtë mynxyrë ku jemi nisur, - përfundoi ai.

- Mund të ketë luftime, - i tha Serafina Pekala. - Por ti ke luftuar edhe më parë.

- Sigurisht, kur më kanë paguar. Po kësaj here mendova se bëhej fjalë vetëm për një udhëtim të thjeshtë me balonë dhe kërkova vetëm për aq. Veçse tani që po shoh atë tymt ajën e vogël atje poshtë, po vras mendjen se deri ku shtrihet përgjegjësia ime për të drejtuar balonën. Mos jam i detyruar të rrezikoj edhe jetën apo balonën time, për shembull? Apo mos ky fëmijë i vogël ka në Svalbard armiq po aq të egër sa ata të Bolvangarit. E them këtë sa për të shtyrë bisedën.

- Zoti Skorsbaj, - i tha shtriga, - sa do të desha t'i përgjigjem pyetjes tënde! Por e vetmja gjë që mund të them është se ne të gjithë, njerëz, shtriga, arinj, edhe tani që po flasim jemi pleksur në një luftë, edhe pse jo të gjithë e dinë këtë. Edhe në qoftë se të duket i rrezikshëm Svalbardi, edhe nëse fluturon pa të hyrë një gjemb në këmbë, ti je një ushtar nën armë.

- Më duket sikur po ngutesh pak. Është në dorën e gjithsecilit të rrokë armët apo jo.

- S'na mbetet zgjidhje tjetër. Është njëlloj si të zgjidhnim të lindim apo jo.

- Ah, megjithatë mua më pëlqen të zgjedh, - i tha ai. - Më pëlqen të zgjedh punët që bëj dhe vendet ku shkoj, ushqimin që ha dhe shokët me të cilët rri e flas. Po ti, nuk mendon ndonjëherë për një zgjedhje tënden?

Ajo u mendua pak, pastaj i tha:

- Mbase nuk kemi të njëjtat mundësi për të zgjedhur, zoti Skorsbaj. Shtrigat nuk kanë asgjë, prandaj s'kemi asnjë interes të ruajmë vlera apo të korrim fitime, dhe sa për zgjedhjen midis diçkaje a diçkaje tjetër, kur jeton me qindra vjet e di që rasti do të jepet përsëri. Ne kemi nevoja të ndryshme. Ty të duhet të riparosh balonën dhe ta mbash atë në gjendje të mirë, dhe kjo kërkon kohë dhe mund, e shoh këtë. Por ne na nevojitet për të fluturuar vetëm një purtekë pishe dhe të tilla ka sa të duash. Ne s'e ndjejmë të ftohtin, prandaj nuk kemi nevojë për rroba të ngrohta. Për gjithçka i gjendemi njëra-tjetrës. Në qoftë se një shtrigë ka nevojë për

diçka, do t'ia japë një shtrigë tjetër. Kur na duhet të luftojmë, nuk e vrasim mendjen kurrë nëse është luftë e drejtë apo luftë e gabuar. Edhe për nderin nuk mendojmë si arinjtë. Fyerja për ariun është vdekjeprurëse. Për ne... e pafajshme. Si mund të fyesh një shtrigë? E ç'rëndësi ka në qoftë se e bën?

- Hëm, për këtë jam me ty. Askush nuk fiton gjë nga grindja. Por, zonjë, shpresoj se më kupton pse jam në mëdyshje. Unë jam një balonist i thjeshtë dhe dua t'i mbyll ditët e mia në paqe. Të blej një fermë të vogël, ca bagëti, ca kuaj... Pra gjëra të vogla, siç e sheh. Nuk dua pallate apo skllevër, as male me flori. Dua vetëm të ndjej erën e mbrëmjes, një cigare dhe një gotë uiski. Po puna është se për këtë duhen para. Prandaj fluturoj për të bërë para dhe pas çdo pune dërgoj një pjesë të parave në bankën Uells Fargo. Kur të kem bërë aq sa më duhen, zonjë, do ta shes balonën dhe do të blej tokë në Port Galveston dhe nuk do të largohem më kurrë nga toka.

- Ja edhe një ndryshim tjetër mes nesh, zoti Skorsbaj. Për një shtrigë fluturimi është si të marrësh frymë. Të fluturosh do të thotë të jesh vetvetja.

- E shoh këtë, zonjë, dhe të kam zili, por unë nuk kam burimet e tua të kënaqësisë. Për mua fluturimi është veçse një punë dhe unë jam vetëm një teknik i thjeshtë. Mund të merresha me ndreqjen e pistonave të një motori me naftë, apo me qarqet anbarike. Por, siç e sheh, zgjodha këtë zanat. Ishte zgjedhja ime. Prandaj kjo puna e luftës më doli tani dhe nuk m'u tha asgjë për të.

- Edhe grindja e Iorek Birnisonit me mbretin e tij është pjesë e saj, - i tha shtriga. - Fëmijës i është caktuar të luajë një rol në të.

- Ti flet për fatin, - i tha ai, - sikur ai të jetë i paracaktuar. Të them të drejtën, edhe ai më duket po aq i dyshimtë sa kjo luftë ku hyra pa e ditur as vetë. Ku është zgjedhja ime e lirë, të lutem? Dhe ky fëmijë më duket se është kaq i lirë të

zgjedhë, sa nuk më ka rastisur kurrë të takoj ndonjë tjetër të tillë. Mos është ndonjë lloj lodre që është kurdisur të shkojë në një rrjedhë që s'e ndërron dot?

- Të gjithë jemi të varur nga fati. Por duhet të sillemi sikur s'jemi, - i tha shtriga, - përndryshe do të vdisnim nga dëshpërimi. Ka një profeci të çuditshme për këtë fëmijë: ajo është e destinuar të sjellë fundin e fatit. Por ajo duhet të veprojë pa e ditur se ç'bën, si të ishte natyra e saj dhe jo fati i saj. Po t'ia tregojnë se çfarë duhet të bëjë, gjithçka do të dështojë; të gjitha botët do t'i rrëmbejë vdekja dhe dëshpërimi do të triumfonte përgjithmonë. Universet s'do të ishin gjë tjetër veçse makina të verbra, të shkreta nga mendimet, ndjenjat, jeta...

Ata ulën sytë dhe panë Lirën, fytyra e së cilës (që mezi dukej brenda kapuçit) ishte kryeneçe dhe pak e ngrysur.

- Ma do mendja që një pjesë e saj e di këtë, - tha aeronauti. - Apo duket e përgatitur për këtë. Po djali i vogël? A e di që ajo bëri gjithë këtë rrugë për të shpëtuar shokun e vet nga ata djajtë atje? Ishin shokë në Oksford a diku gjetkë. E dije këtë?

- Po, e dija. Lira ka me vete diçka shumë të çmuar dhe, me sa duket, fati po e përdor si lajmëtare, që t'ia shpjerë atë babait të saj. Prandaj bëri gjithë këtë rrugë për të gjetur shokun e saj, pa e ditur që shokun e saj e solli fati në veri, me qëllim që ajo ta ndiqte dhe t'i çonte diçka babait të saj.

- Kështu e shpjegon këtë, ë?

Për të parën herë shtriga nuk dukej e sigurt.

- Kështu duket... Por ne nuk mund ta shpjegojmë errësirën, zoti Skorsbaj. Ka shumë të ngjarë që të gaboj.

- Po ti, pse u plekse në këtë histori, nëse mundem të pyes?

- Çfarëdo të kenë qenë duke bërë në Bolvangar, ne e ndjemë me gjithë shpirt që ishte e gabuar. Lira është armikja e tyre, prandaj ne jemi miqtë e saj. Nuk mund të shohim më

qartë se kaq. Por klani im është mik edhe me ciganët, që nga koha kur Farder Korami më shpëtoi jetën. Erdhëm sepse ata na kërkuan ndihmë. Ndërsa ata vetë kanë detyrime ndaj kryezot Asrilit.

- E shoh. Pra ti po shkon në Svalbard për hir të ciganëve. Po a do të na ndihmojë ajo miqësi të kthehemi prapë? Apo mos duhet të pres për një erë me fat dhe ndërkohë të jem në mëshirën e arinjve? Po të pyes edhe njëherë si mik, zonjë.

- Nëse mund të ndihmojmë të kthehesh në Trolesund, zoti Skorsbaj, do ta bëjmë këtë. Por nuk e di se ç'do të ngjasë në Svalbard. Mbreti i ri i arinjve ka bërë shumë ndryshime. Mënyrat e vjetra nuk janë të favorshme. Ai vend mund të jetë i vështirë. Dhe nuk e di se në ç'mënyrë do të shkojë Lira te babai i saj. Nuk e di as se ç'ka ndërmend të bëjë Iorek Birnisoni, përveçse që fati i tij është i lidhur me të sajin.

- As unë nuk e di, zonjë. Mendoj se ai është një lloj mbrojtësi i vajzës së vogël. Ajo e ndihmoi të merrte prapë parzmoren, ti e sheh. Kush mund ta dijë se ç'ndien një ari? Por është e sigurt që ajo e do atë. Sa për uljen në Svalbard, dihet që nuk do ta kemi të lehtë. Megjithatë, ndjehem më i qetë kur mendoj se mund të kërkoj të më tërheqësh në drejtimin e duhur. Ma kërko nëse mund të ndihmoj për gjësendi si shpërblim. Por a mund të më thuash se në ç'anë jemi në këtë luftë të padukshme?

- Të dy jemi në anën e Lirës.

- Oh, s'ka dyshim për këtë.

Vazhdonin të fluturonin. Për shkak të reve poshtë tyre nuk ishin në gjendje të kuptonin se sa shpejt po fluturonin. Normalisht një balonë varej nga era dhe fluturonte me shpejtësinë e saj, por tani që po tërhiqej nga shtrigat ajo shkonte kundra erës dhe jo nga ta shpinte ajo, dhe nuk kishte formën aerodinamike të zebelinit. Prandaj koshi tundej sa andej-këndej, duke u përplasur dhe bërë zhurmë më shumë se në një fluturim të zakonshëm.

Li Skorsbaji ishte i merakosur më shumë për instrumentet e tij se sa për rehatin dhe i kontrollonte vazhdimisht. Sipas lartësimatësit ata ishin dhjetë mijë këmbë lart. Temperatura ishte minus 20 gradë. I kishte rastisur të gjendej në temperatura më të ulëta se kjo, por nuk donte që tani të ftohej më tepër, prandaj i mbuloi mirë fëmijët që flinin, për t'i ruajtur nga era, pastaj u shtri krah mikut të tij të vjetër, Iorek Birnisonit, dhe e zuri gjumi.

Kur u zgjua Lira, hëna ishte lart në qiell dhe gjithçka dukej e argjendtë, si retë që vozisnin poshtë tyre ashtu edhe hejet e akullit në pajisjet e balonës.

Roxheri po flinte, po ashtu edhe Li Skorsbaji me ariun. Megjithatë, mbretëresha e shtrigave vazhdonte të fluturonte pranë koshit.

- Sa larg jemi nga Svalbardi? - pyeti Lira.

- Po të mos na pengojë era do të jemi mbi Svalbard pas dymbëdhjetë orësh.

- Ku do të ulemi?

- Varet nga moti. Megjithatë do të përpiqemi t'u shmangemi humnerave. Atje ka krijesa që sulmojnë gjithçka të gjallë që lëviz. Do të bëjmë të pamundurën të zbresim në brendësi, larg nga pallati i Iofur Raknisonit.

- Çfarë do të ndodhë kur të gjejmë kryezot Asrilin? Do të dojë të kthehet prapë në Oksford? Nuk e di a duhet t'i tregoj që e di se është babai im. Mbase do të bëjë gjoja sikur është xhaxhai im. S'e njoh edhe aq mirë.

- Ai nuk do të dojë të kthehet në Oksford, Lira. Me sa duket duhet bërë diçka në botën tjetër dhe kryezot Asrili është i vetmi që mund ta lidhë atë botë me këtë tonën. Por ai ka nevojë për diçka që ta ndihmojë.

- Alithiometri! - tha Lira. - Mjeshtri i Xhordanit ma dha mua dhe m'u duk sikur donte të më thoshte diçka për kryezot Asrilin, veçse nuk iu dha kurrë mundësia. E dija që

nuk donte ta helmonte *vërtet*. Mos e do për të lexuar se si ta ndërtojë atë urën? Jam e sigurt se unë mund ta ndihmoj. Tani di ta lexoj më mirë se cilido.

- Nuk e di, - i tha Serafina Pekala. - Se si do ta bëjë dhe se cila do të jetë detyra e tij, këtë nuk e dimë. Ka forca që na flasin, por ka edhe forca që janë mbi to. Pastaj ka edhe sekrete nga më të lartat.

- Do të ma tregojë alithiometri. Tani di ta lexoj...

Por ishte shumë ftohtë dhe ajo nuk ishte në gjendje as ta nxirrte jashtë. U mblodh mirë dhe e uli kapuçin poshtë, që të mbrohej nga era, duke lënë vetëm një të çarë të vogël, sa për të parë. Litari i gjatë, që e tërhiqnin gjashtë a shtatë shtriga mbi purteka pishash, zgjatej përpara balonës i tendosur. Yjet shkëlqenin të ftohtë dhe të fortë si diamante.

- Po ju pse nuk mërdhini, Serafina Pekala?

- Ne e ndjejmë të ftohtin, por ai nuk na dëmton. Në qoftë se vishemi trashë dhe nuk e ndjejmë të ftohtin do të humbnim gjëra të tjera si dritën e shkëlqyeshme të yjeve, apo muzikën e aurorës, ose atë ndjesinë e butë të dritës së hënës në lëkurën tonë. Ia vlen ta durosh të ftohtin që të ndjesh atë.

- A mund t'i ndjej edhe unë?

- Jo. Ti do të vdisje po të hiqje xhupin. Mbështillu mirë.

- Sa jetojnë shtrigat, Serafina Pekala? Farder Korami thotë me qindra vjet. Por ti nuk dukesh fare e vjetër.

- Unë jam më shumë se treqind vjeçe. Nëna jonë shtrigë më e moçme është aty te njëmijë vjeç. Një ditë Jambi-Aka do të vijë ta marrë. Një ditë do të vijë edhe për mua. Ajo është perëndesha e vdekjes. Vjen duke buzëqeshur dhe tregohet shumë e mirë, dhe atëherë e kupton që ka ardhur koha për të vdekur.

- A ka shtriga burra? Apo vetëm gra?

- Ka burra që na shërbejnë, si konsulli i Trolesundit. Ka edhe burra që ne i marrim si të dashur apo bashkëshortë. Po ti je shumë e vogël, Lira, që t'i kuptosh këto gjëra. Megjithatë

do të flas për to, sepse do t'i kuptosh më vonë. Burrat kalojnë para syve tanë si flutura, krijesa që jetojnë shumë pak. Ne i duam, sepse janë trima, krenarë, të bukur, të zgjuar. Dhe ata vdesin pothuajse të gjithë përnjëherë. Vdesin kaq shpejt, saqë na dhemb zemra vazhdimisht për ta. Ne lindim fëmijët e tyre, që janë shtriga nëse janë femra dhe njerëz nëse jo. Pastaj ata ikin sa hap e mbyll sytë: shuhen, humbin. Po ashtu edhe bijtë tanë. Kur një djalë i vogël është duke u rritur, ai mendon se është i pavdekshëm. Por mamaja e tij e di që s'është ashtu. Dhe kjo sa vjen e bëhet më e dhembshme, derisa në fund të thyhet zemra. Mbase kështu ndodh kur Jambi-Aka vjen për ty. Ajo është më e vjetër se tundra. Mbase jetët e shtrigave janë për të po aq të shkurtra sa jetët e burrave për ne.

- E doje Farder Koramin?

- Po. Po ai e di këtë?

- Nuk e di, por e di që ai të do.

- Kur më shpëtoi, ai ishte i ri dhe i fortë, i bukur dhe krenar. Rashë në dashuri menjëherë. Do të kisha ndërruar natyrën time, do të kisha hequr dorë nga dritat e yjeve dhe muzika e aurorës. Nuk do të kisha fluturuar më kurrë – do të kisha hequr dorë nga gjithçka në atë çast, pa u menduar fare, për të qenë një grua ciganë varke, dhe do të gatuaja për të, do të flija me të dhe do të lindja fëmijët e tij. Por nuk mund ta ndryshosh veten; mund të ndryshosh vetëm atë që bën. Unë jam shtrigë. Ai është njeri. Megjithatë ndenja me të aq gjatë sa i linda një fëmijë...

- Këtë nuk ma ka thënë kurrë? Vajzë ishte? Shtrigë?

- Jo, djalë. Por ai vdiq para dyzet vjetësh nga epidemia e madhe që erdhi nga Lindja. I gjori djalë! Erdhi në jetë dhe iku shpejt, si një mizë maji. Ma bëri zemrën copë. Po ashtu e dërrmoi edhe Farder Koramin. Pastaj më thirrën që të kthehesha te njerëzit e mi, sepse Jambi-Aka kishte marrë nënën time dhe unë u bëra mbretëresha e klanit. Prandaj

m'u desh të shkoja.

- E pe më Farder Koramin?

- Kurrë. Por dëgjova se ç'kishte bërë. Dëgjova se u plagos nga skrelingsat me një shigjetë të helmatisur dhe i nisa barëra dhe magji për ta shëruar. Por nuk kisha zemër ta shihja. Dëgjova se paskëtaj u thye dhe se ishte bërë shumë i mençur, sepse studionte dhe lexonte shumë libra. Isha krenare për të dhe mirësinë e tij. Por i ndenja larg, sepse ishin kohë të rrezikshme për klanin tim dhe na kanoseshin luftëra. Veç kësaj mendova se do të më harronte dhe do të gjente një grua njerëzore...

- Nuk të ka harruar kurrë, - i tha Lira. - Duhet të shkosh ta shohësh. Ai të do akoma. E di që të do.

- Por mbase i vjen zor për moshën që ka dhe nuk dua që të ndihet keq.

- Mbase, por të paktën çoji fjalë. Mendoj se do të bësh mirë po t'i çosh fjalë.

Serafina Pekala nuk foli për një kohë të gjatë. Pantalejmoni u bë dallëndyshe deti dhe fluturoi për një çast te purteka e saj, për të parë nëse ndihej e prekur. Pastaj Lira e pyeti:

- Pse kanë shejtanë njerëzit, Serafina Pekala?

- Të gjithë e bëjnë këtë pyetje, por askush nuk di të përgjigjet. Ata kanë pasur gjithnjë shejtanë, për sa kohë që kanë qenë njerëz. Kjo i dallon nga kafshët.

- Aha! Ne jemi ndryshe nga ata, apo jo...? Si arinjtë. Ata janë ndryshe nga ne, ë? Duken si ne, por papritmas bëjnë ndonjë gjë të çuditshme apo mizore, sa nuk arrin ta kuptosh... Po a e di se ç'më tha Ioreku? Më tha që parzmorja për të ishte njëlloj si shejtani për një njeri. Ajo është shpirti i tij, më tha. Por edhe këtu dallojnë nga ne, sepse ai *e bëri* vetë parzmoren e tij. Ata ia morën parzmoren e parë kur e syrgjynosën, dhe ai gjeti ca hekur qiellor dhe bëri një parzmore të re, si të bënte një shpirt të ri. Ne nuk mund t'i bëjmë vetë shejtanët tanë. Pastaj njerëzit e Trolesundit e

dehën me alkool dhe ia morën, por unë e gjeta se ku ishte dhe ia solla prapë... Por vras mendjen pse erdhi në Svalbard? Ata do ta vrasin... Unë e dua Iorekun. E dua aq shumë, saqë nuk doja që të vinte.

- Të ka treguar për veten?

- Vetëm emrin. Por na tregoi për të konsulli i Trolesundit.

- Ai është prej një dere të lartë. Është princ. Në fakt, po të mos kishte kryer një krim të madh, tani do të ishte mbreti i arinjve.

- Ai më tha që mbreti i tyre quhej Iofur Raknison.

- Iofur Raknisoni u bë mbret kur Iorek Birnisoni ishte syrgjynosur. Iofuri është princ, sigurisht, përndryshe nuk do ta lejonin të qeveriste. Por ai është i mençur si njeri. Bën marrëveshje dhe lidh aleanca. Nuk jeton si arinjtë, në fortesa akulli, por në pallat. Ai shkëmben ambasadorë me kombet e njerëzve dhe ka ngritur miniera me ndihmën e njerëzve inxhinierë... Është shumë i zoti. Ka nga ata që thonë se e provokoi vetë Iorekun që të bënte atë krimin për të cilin u syrgjynos. Por të tjerë thonë se edhe po të mos e ketë bërë këtë, ai i nxit të tjerët të mendojnë ashtu, sepse kjo ia shton namin si shumë finok dhe i zoti.

- Çfarë bëri Ioreku? Të them të drejtën, unë e dua Iorekun edhe pse kështu bëri edhe babai im dhe u dënua. Mua më duket sikur ngjajnë me njëri-tjetrin. Ioreku më tha se kishte vrarë një ari tjetër, por nuk më tregoi se si ndodhi.

- U zunë për një arushë. Ariu që vrau Ioreku nuk deshi të dorëzohej kur u duk qartë që Ioreku ishte më i fortë. Pavarësisht se janë shumë krenarë, arinjtë e njohin epërsinë e një ariu tjetër dhe dorëzohen para tij, por ky ari e theu këtë rregull. Ka nga ata që thonë se ia mbushi mendjen Iofur Raknisoni, apo se i dha të hante ca barëra. Sidoqoftë, ariu i ri këmbënguli dhe Iorek Birnisoni e humbi kontrollin. Nuk ishte e vështirë ta gjykoje këtë rast: ai duhej plagosur, por jo vrarë.

- Pra, përndryshe do të bëhej mbret, - tha Lira. - Dëgjova diçka për Iofur Raknisonin edhe nga profesori i pelegrinazhit në Xhordan, sepse ai kishte qenë në veri dhe e kishte takuar. Ai tha... s'më kujtohet mirë tani... Tha që e kishte marrë fronin me dredhi, a diçka të tillë... Por njëherë Ioreku më tha se arinjve nuk ua hedh dot, dhe ma vërtetoi edhe mua. Mbase do t'ua kenë hedhur që të dyve, atij dhe ariut tjetër. Mbase vetëm arinjtë mund t'ua hedhin arinjve, kurse njerëzit jo. Përveç... Njerëzit e Trolesundit e gënjyen, apo jo? A nuk e dehën dhe ia vodhën parzmoren?

- Kur arinjtë sillen si njerëz, mbase nuk mund t'ua hedhësh, - tha Serafina Pekala. - Por jo kur sillen si arinj. Normalisht asnjë ari nuk pi alkool. Iorek Birnisoni pi që të harrojë turpin e mërgimit dhe mbase vetëm për këtë arsye ia hodhën njerëzit e Trolesundit.

- Ah, po, - tha Lira duke tundur kokën. Dukej që i pëlqeu kjo ide. E donte me gjithë zemër Iorekun dhe iu bë qejfi që ia përforcuan mendimin që kishte për mirësinë e tij. - Jeni shumë të zgjuar. Nuk do të më kishte shkuar mendja kurrë po të mos ma kishit thënë ju. Mbase ti je më e mençur se zonja Kulter.

Ata vazhdonin të fluturonin. Lira zuri të mbllaçiste ca mish foke që e gjeti në xhepin e xhupit.

- Serafina Pekala, - tha pas një copë here, - ç'është Pluhuri? Sepse të gjithë janë të shqetësuar për Pluhurin, por asnjë nuk më ka thënë se ç'është.

- Nuk e di, - i tha Serafina Pekala. - Shtrigat nuk kanë pasur ndonjëherë frikë nga Pluhuri. E vetmja gjë që mund të them është se ku ka priftërinj ka edhe frikë nga Pluhuri. Sigurisht, zonja Kulter nuk është priftëreshë, por ajo është një agjente e Magjistratit dhe ishte pikërisht ajo që themeloi Bordin e Blatimit dhe e bindi Kishën që të jepte fonde për Bolvangarin, për shkak të interesit të saj ndaj Pluhurit. Ne nuk mund t'i kuptojmë ndjenjat e saj për të. Por ka edhe

shumë gjëra të tjera që nuk i kemi kuptuar kurrë. Shohim tartarët që bëjnë vrima në kafkat e tyre, por veç habitemi me këtë gjë kaq të çuditshme. Pra Pluhuri mund të na duket vërtet i çuditshëm, por nuk i hyjmë punës për ta kontrolluar atë. Ia lëmë Kishës.

- Kishës? - tha Lira.

I erdhi në mendje diçka. Iu kujtua kur po fliste me Pantalejmonin te moçalet, se çfarë mund ta lëvizte gjilpërën e alithiometrit. Pastaj iu kujtua edhe ai flugeri në altarin e lartë të kolegjit Gabriel dhe grimcat elementare që rrotullonin fletët e vogla të flugerit. Dukej qartë lidhja mes grimcave elementare dhe besimit.

- Ka mundësi, - tha duke tundur kokën. - Tekefundit të gjitha gjërat e Kishës mbahen sekret. Por me ç'di unë, shumica e gjërave të Kishës janë të vjetra, kurse Pluhuri nuk është i vjetër. Mbase kryezot Asrili do të më tregojë...

Iu hap goja.

- Më mirë po shtrihem, - i tha Serafina Pekalës, - se përndryshe do të ngrij nga i ftohti. Edhe në tokë kam pasur ftohtë, por kurrë si këtu. Kam frikë se do të vdes po bëri më ftohtë se kaq.

- Atëherë shtriu dhe mblidhu mirë me gëzof.

- Po, ashtu do të bëj. Po qe për të vdekur më mirë të vdes këtu lart se atje poshtë. Se s'kishte më keq se kur na vunë poshtë asaj shpatës. M'u duk sikur... Që të dyve. Oh, ajo ishte mizore. Po tani do të shtrihemi të flemë. Na zgjoni kur të arrijmë, - tha dhe u mbulua mirë me gëzofë. I dhembnin kockat nga i ftohti. U shtri pranë Roxherit që po flinte.

Kështu të katër udhëtarët vazhduan të fluturonin në drejtim të shkëmbinjve dhe akullnajave, minierave të zjarrit dhe fortesave të akullta të Svalbardit. Serafina Pekala i thirri aeronautit dhe ai u zgjua menjëherë, duke iu marrë këmbët nga i ftohti dhe i ndërgjegjshëm nga lëvizjet e koshit që po ndodhte diçka. Balona po lëkundej me tërbim teksa e rrihnin

shkulmet e erës dhe shtrigat e tërhiqnin litarin me të gjithë fuqitë. Po ta lëshonin, balona do të dilte menjëherë nga kursi dhe, duke u nisur nga mënyra se si e shihte busullën, ajo do të fluturonte drejt Nova Zemblës me afërsisht njëqind milje në orë.

- Ku jemi? - thirri.

Edhe asaj nuk i kishte dalë gjumi mirë, ndihej në ankth për shkak të lëvizjeve dhe kishte kaq shumë ftohtë sa i ishte mpirë i gjithë trupi.

Ajo nuk e dëgjoi përgjigjen e shtrigës, por përmes kapuçit gjysmë të ulur pa në dritën anbarike Li Skorsbajin të mbahej te një traversë dhe të tërhiqte litarin. I dha një të shkundur të fortë dhe pa qiellin e errët, para se ta kalonte tek unaza mbajtëse.

- Po e shfryj pak! - i thirri Serafina Pekalës. - Po zbresim poshtë. Jemi shumë lart.

Shtriga i tha diçka, por Lira nuk e dëgjoi prapë. Edhe Roxheri po zgjohej. Kërkëllimat e koshit do të kishin zgjuar nga gjumi të vdekurin, pa zënë ngoje përplasjet e tij. Shejtani i Roxherit dhe Pantalejmoni u kacavarën si majmunë dhe Lira u ul poshtë e nuk kërceu në këmbë nga frika.

- Hiç asgjë, - tha Roxheri, që dukej më i gëzuar se Lira. - Së shpejti do të zbresim dhe do të ndezim një zjarr për t'u ngrohur. Kam ca fije shkrepëse në xhep. I grepa nga kuzhina e Bolvangarit.

Balona po zbriste, sepse pas disa çastesh hynë në një re të ftohtë. Bukëla të bardha tymi fluturonin përmes koshit, pastaj gjithçka u errësua menjëherë. Ishte mjegulla më e trashë që Lira kishte parë ndonjëherë. Pas një grime u dëgjua një thirrje tjetër e Serafina Pekalës dhe aeronauti e zgjidhi litarin nga unaza dhe e la të lirë. Ai kërceu përpjetë përmes duarve të tij dhe me gjithë zhurmat e forta të koshit dhe vajtimin e erës që fërkohej pas litarit, Lira dëgjoi një zhurmë të mbytur diku lart.

Li Skorsbaji pa se kishte zgurdulluar sytë.

- Ishte valvula e gazit! - i bërtiti. - Ajo kërcen që ta mbajë gazin brenda. Kur e tërheq poshtë, del gaz nga balona dhe ne zbresim poshtë.

- Jemi afër...

Por nuk arriti ta mbarojë fjalën, sepse ndodhi diçka e neveritshme. Një krijesë pothuaj në përmasat e një burri, me flatra lëkure dhe kthetra si gremça, po kacavarej te buza e koshit në drejtim të Li Skorsbajit. Ajo kishte një kokë petashuqe me sy të mbufatur dhe një gojë të gjerë si të bretkosës. Kutërbonte një erë të neveritshme. Lira nuk pati kohë as të thërriste, sepse Iorek Birnisoni u ngrit dhe e flaku tutje. Ajo ra nga koshi dhe u zhduk me një klithmë të çjerrë.

- Fantazmë humnerash, - tha Ioreku.

Në mëngjes erdhi Serafina Pekala dhe u var në anë të koshit duke folur me rrëmbim.

- Po na sulmojnë fantazmat e humnerave. Do ta ulim balonën në tokë, pastaj duhet të mbrohemi. Ata po...

Lira nuk e dëgjoi se ç'tha deri në fund, sepse u dëgjua një zhurmë shqyerje dhe grisjeje, e gjithçka u kthye anash. Pastaj një shkulm i llahtarshëm ere i flaku të tre burrat në njërën anë të balonës, atje ku kishte palosur parzmoren Iorek Birnisoni. Ioreku zgjati panxhën e tij të madhe për t'i mbajtur, sepse koshi po shkundej me vrull. Serafina Pekala ishte zhdukur. Zhurma ishte tronditëse. Por mbi gjithë zhurmat e tjera ngriheshin piskamat e çjerra të fantazmave të humnerave dhe Lira i pa t'i kalonin para syve dhe ndjeu erën e tyre të fëlliqur.

Pastaj balona u troshit prapë kaq papandehur saqë i flaku përsëri në dysheme dhe koshi nisi të zhytej me një shpejtësi të frikshme. Dukej sikur ishin shkëputur nga balona dhe po binin pa u mbajtur asgjëkund. Pastaj erdhi një seri tjetër troshitjesh dhe përplasjesh, koshi po anohej me shpejtësi

nga njëra anë në tjetrën, si të kërcenin midis shkëmbinjve.

Gjëja e fundit që pa Lira ishte Li Skorsbaji që po e mbante pistoletën zjarrhedhëse të balonës drejt e mbi fytyrën e një fantazme humnere. Pastaj ajo i mbylli sytë fort dhe u mbërthye e tmerruar pas gëzofit të Iorek Birnisonit. Piskama, gulçima, frushullima dhe fishkëllima ere, kërkëllitjet e koshit si një kafshë që torturohej, të gjitha këto mbushën ajrin me një zhurmë të neveritshme.

Pastaj erdhi përplasja më e fortë fare dhe ajo ndjeu të fluturonte jashtë. Nuk mundi të mbahej më dhe fluturoi e ra rrokakëmbthi, dhe kapuçi iu mbush me një pluhur të ftohtë...

Ishte dëborë. Ajo kishte rënë në një pirg bore. Ishte përplasur kaq keq sa nuk po kuptonte asgjë. Ndenji pa lëvizur për disa sekonda, pastaj filloi të pështyjë, sepse i ishte mbushur goja me borë dhe nuk po mbushej dot me frymë. U përpoq të lëvizte duart, këmbët, krahët dhe të ngrinte kokën.

Nuk arrinte të shihte, sepse i ishte mbushur kapuçi me borë. Me përpjekje të stërmundimshme, sikur secila dorë t'i peshonte nga një ton, ajo fshiu borën nga sytë dhe pa vendin përreth. Pa një botë të përhime, me ngjyra gri dhe të zeza, ku shtjellat e mjegullës luhateshin si fantazma.

Të vetmet zhurma që dëgjonte ishin klithmat e largëta të fantazmave të humnerave mbi kryet e tyre dhe përplasja e dallgëve mbi shkëmbinj, jo shumë larg prej aty.

- Iorek! - thirri. Zëri i dridhej me mezi dëgjohej. E provoi prapë, por nuk iu përgjigj askush. - Roxher! - thirri, por prapë e njëjta gjë.

Iu duk sikur ishte e vetme në botë. Por sigurisht që kjo nuk mund të ndodhte kurrë. Pantalejmoni doli nga brendësia e xhupit të saj për t'i bërë shoqëri.

"Kontrollova alithiometrin, - i tha ai. - Është në rregull. Nuk i është thyer asgjë."

"Kemi humbur, Pan, - i tha ajo. - I pe ato fantazmat e humnerave? Po zotin Skorsbaj që u bërtiste? Zoti na ndihmoftë që t'i gjejmë..."

"Mirë e ke, le të shkojmë të gjejmë koshin," - i tha ai.

"Më mirë të mos thërrasim. Sapo thirra njëherë tani, po s'duhet ta përsëris. Ah, sikur ta dija se ku jemi!"

"Më mirë të mos e dimë fare, - i vuri në dukje ai. - Mund të jemi në fund të ndonjë humnere që nuk ka asnjë rrugë për të dalë lart. Dhe fantazmat e humnerave që rrinë në majë mund të na shohin kur të largohet mjegulla.

Pasi u çlodh për një copë herë ajo pa se ndodheshin në një zgavër midis dy shkëmbinjve të mbuluar me akull. Një mjegull e ftohtë mbulonte gjithçka. Nga njëra anë dëgjohej uturima e dallgëve që përplaseshin, të cilat nga zhurma s'duhej të ishin më shumë se pesëdhjeta hapa larg, ndërsa sipër tyre piskasnin fantazmat e humnerave, edhe pse jo aq fort sa më parë. Terri nuk e lejonte të shihte më shumë se dy a tre hapa larg, dhe madje edhe sytë prej bufi të Pantalejmonit e kishin të pamundur të shihnin në atë errësirë.

Ajo u ngjit duke rrëshqitur dhe duke u mbajtur në shkëmbinjtë e ngrirë, duke i kthyer shpinën anës nga dëgjohej zhurma e dallgëve, dhe doli në një plazh të vogël. Nuk pa asnjë shenjë të balonës apo të atyre që ishin në të.

"*S'mund* të jenë zhdukur që të gjithë," - pëshpëriti.

Pantalejmoni, që kishte marrë formën e maces, vinte rreth te një fushë e vogël pak përpara saj dhe ndaloi te katër thasë të shqyer me rërë. Rëra e derdhur prej tyre kishte ngrirë.

"Thasë me rërë, - tha Lira. - Duhet t'i ketë flakur nga balona për t'u ngritur përsëri..."

U kapërdi për të zbutur pak atë lëmshin që i ishte lidhur në grykë, apo frikën që i kishte mbërthyer kraharorin.

"O Zot, sa frikë që kam! - tha. - Uroj të jenë mirë!"

Ai erdhi tek ajo në formën e miut dhe u kacavar brenda kapuçit, ku nuk dukej. Ajo dëgjoi një zhurmë në shkëmb

dhe u kthye të shihte se çfarë ishte.

- Iorek...

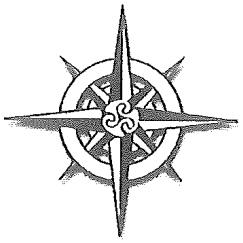
Por i mbeti fjala në gojë, sepse nuk ishte Iorek Birnisoni. Ishte një ari i çuditshëm i veshur me një parzmore që shkëlqente nga lagështira e mjegullës dhe me një pupël në helmetë.

Ai qëndronte pa lëvizur rreth gjashtë hapa përpara saj, dhe mendoi që e pat me aq.

Ariu hapi gojën dhe buluriti. Jehona u përplas në faqet e humnerës dhe nga larg erdhën bulurima të tjera. Nga mjegulla doli një ari tjetër, pastaj një tjetër. Lira qëndronte pa lëvizur dhe shtrëngonte grushtet e saj njerëzorë. Arinjtë nuk lëvizën, derisa ai i pari tha:

- Si e ke emrin?
- Lira.
- Nga erdhe këtu?
- Nga qielli.
- Me balonë?
- Po.
- Eja me ne. Je e burgosur. Jepu këmbëve, shpejt!

Lira e rraskapitur dhe e trembur nisi të ecte mbi shkëmbinjtë e thepisur dhe të rrëshqitshëm, duke ndjekur ariun dhe duke menduar se a do t'ia dilte të ecte në atë lloj rruge.

19. Robëria

Arinjtë e morën Lirën përpjetë një shtegu që ngjitej në humnerë, ku mjegulla ndehej më e trashë se poshtë në bregdet. Piskamat e fantazmave të humnerave dhe përplasja e dallgëve u fashitën pak nga pak ndërsa ngjiteshin dhe pas një copë here nuk dëgjohej më gjë tjetër veç klithmave të zogjve të detit. Ata u kacavarën në heshtje mbi shkëmbinjtë dhe pirgjet e dëborës dhe, megjithëse Lira hapte sytë dhe veshët se mos dëgjonte ndonjë zhurmë nga miqtë e saj, kish të ngjarë të ishte e vetmja qenie njerëzore në Svalbard. Dhe Ioreku mund të kishte vdekur.

Ariu rreshter nuk foli derisa dolën në tokë të sheshtë. Atje u ndalën. Nga zhurma e dallgëve tani i binte të ishin në majë të humnerës dhe Lira kishte frikë të shihte poshtë.

- Shih lart! - i tha ariu, ndërkohë që një thëllim i ftohtë e zmbrapsi pak perden e rëndë të mjegullës.

Po zbardhte dhe Lira pa se po qëndronte përpara një ndërtese të madhe prej guri. Ishte e lartë pothuaj sa pjesa më e lartë e kolegjit Xhordan, por më e rëndë dhe me gdhendje që paraqisnin pamje lufte, tregonin arinjtë fitimtarë dhe skrelingas të dorëzuar, tartarë të lidhur me vargonj që i kishin vënë të punonin në miniera, zebelinë që fluturonin nga të katër anët e botës për t'i sjellë dhurata mbretit të arinjve, Iofur Raknisonit.

Tekefundit, ariu rreshter i tha se këto gjëra tregonin. Dhe ajo e besoi, sepse çdo parvaz apo e dalë në fasadën e gdhendur ishte mbushur me xhufka dhe patokë deti që krrokatnin dhe rrotulloheshin pa pushim mbi pallat, dhe glasat e tyre e kishin mbushur cep më cep ndërtesën me një shtresë të trashë e të fëlliqur të bardhë.

Arinjve nuk u bënte përshtypje pisllëku. Ata ecën përmes harqeve gjigantë në tokën e ngrirë që ishte fëlliqur nga glasat e zogjve. Pas tyre ishte një oborr që kishte anash shkallë të larta dhe tunele, dhe të sapoardhurit i ndalonin në çdo cep dhe u kërkonin fjalëkalimin. Të gjithë kishin parzmore të shkëlqyera dhe mbanin pendë në helmeta. Lira e krahasonte çdo ari me Iorek Birnisonin, por gjithnjë ai ishte më i miri. Ai ishte më i fuqishmi, më i hijshmi dhe parzmorja e tij ishte e vërtetë, në ngjyrën e ndryshkut, gjithë blana gjaku, me çallata luftimesh dhe jo e emaluar dhe e paprekur si ato të shumicës së arinjve përreth.

Sa më në brendësi që hynin, aq më shumë ngrihej temperatura. Po ashtu edhe diçka tjetër. Pallati i Iofurit kutërbonte një erë të neveritshme dhjami foke të kalbur, bajgash, gjaku. Lira tërhoqi kapuçin mbi fytyrë, por e kishte të pamundur të mos shtrembëronte turinjtë. Mbase arinjtë nuk ishin në gjendje t'i kuptonin shprehjet e fytyrës së njerëzve. Në çdo hap që bënin u dilnin përpara mbërthecka hekuri dhe qirinj me dhjamë balene, dhe në dritën e tyre luhatëse nuk ishte e lehtë të shihte se ku po shkonin.

Së fundmi u ndalën përpara një porte të rëndë hekuri. Një ari roje tërhoqi një shul të madh dhe rreshteri i vuri befas panxhën mbi kokë dhe e futi brenda. Lira s'arriti të bënte hapin e parë në terr, kur dëgjoi shulin e rëndë prapa derës.

Ishte errësirë e thellë dhe Pantalejmoni u bë flutur zjarri, duke e ndriçuar vendin përqark saj me një dritë të mugët. Ishte brenda në një qeli të ngushtë me mure të lagështa, ku

kishte vetëm një stol guri. Në cepin tjetër të qelisë ishte një tufë zhelesh në vend të shtratit dhe nuk i zuri syri gjë tjetër.

Lira u ul me Pantalejmonin në sup dhe futi dorën në xhep për të prekur alithiometrin.

"Janë ngritur shumë pyetje, Pan, - pëshpëriti. - Shpresoj të na bëjë punë."

Pantalejmoni fluturoi te kyçi i dorës së saj dhe ndriçoi vendin ndërkohë që ajo hartonte pyetjet në mendje. Me një pjesë të saj iu duk e jashtëzakonshme që, megjithëse ishte ulur në atë terr të rrezikshëm, vazhdonte të ishte e qetë dhe të lexonte alithiometrin. Dhe megjithatë ishte pikërisht ajo pjesë e saj që i rendiste pyetjet më të ndërlikuara në simbolet e tyre përkatës po aq natyrshëm sa ç'i lëviznin muskujt në gjymtyrë. Tani nuk i duhej të vriste më mendjen për to.

Vuri duart dhe mendoi pyetjen: "Ku është Ioreku?"

Përgjigja erdhi në çast: "Po vjen me balonë dhe është një ditë larg. Por po nxiton për këtu."

"Po Roxheri?"

"Me Iorekun."

"Çfarë do të bëjë Ioreku?"

"Ai ka si synim të hyjë me forcë në pallat dhe të shpëtojë ty, pavarësisht nga gjithë vështirësitë."

Ajo e largoi alithiometrin dhe e mbyti ankthi.

"Nuk kanë për ta lënë të hyjë, ë, Pan? - i tha Pantalejmonit. - Ata janë shumë. Ah, sikur të isha shtrigë, Pan! Atëherë ti do të dilje prej këndej dhe do ta gjeje e do t'i shpije lajme... Ashtu do të bënim një plan...

Po pastaj pati frikë për veten.

Disa hapa më tutje u dëgjua zëri i një burri që i pyeti:

- Kush je ti?

Ajo brofi nga vendi e trembur. Pantalejmoni u kthye sakaq në lakuriq nate dhe fluturoi rrotull kokës së saj, ndërkohë që ajo u mbështet pas murit.

- Ë? Ë? - tha prapë burri. - Kush je? Fol! Fol!

"Bëhu prapë flutur zjarri, Pan, - tha ajo duke u dridhur. - Por mos iu afro shumë."

Drita e mugët drithëruese vallëzoi në ajër dhe u soll përqark kokës së tij. Tani nuk ishte më një pirg me zhele, por një burrë me një mjekër të thinjur, i lidhur me vargoj pas murit, me sytë që i shndrisnin nga drita që lëshonte Pantalejmoni dhe me flokë të shprishur që i derdheshin mbi shpatulla. Shejtani i tij, një gjarpër me një pamje të lodhur, i ishte shtrirë në prehër dhe përdridhte gjuhën sa herë që Pantalejmoni i afrohej.

- Si të quajnë? - e pyeti ajo.

- Xhodhëm Santelia, - ia ktheu. - Unë jam profesori i kozmologjisë në universitetin e Glausisterit. Po ti?

- Lira Belakua. Pse të kanë burgosur?

- Nga inati dhe xhelozia... Nga je? Ë?

- Nga kolegji Xhordan, - iu përgjigj ajo.

- Çfarë? Oksfordi?

- Po.

- Atje është akoma ai zuzari, Trelëuni?

- Profesori i pelegrinazhit? Po.

- Atje qenka akoma, ë? Duhej ta kishin detyruar me kohë të jepte dorëheqjen. Plagjiati[7] me dy fytyra! Spitullaqi!

Lira nuk bëri asnjë ndërhyrje.

- A e botoi atë shkrimin për fotonet me rreze gama? - i tha profesori, pothuajse duke e puqur fytyrën e tij me atë të Lirës.

Ajo bëri një hap prapa.

- Nuk e di, - iu gjegj, por pas pak vazhdoi: - Jo! Tani m'u kujtua. Tha që kishte nevojë të kontrollonte ca shifra. Dhe... tha se kishte ndërmend të shkruante edhe për Pluhurin. Kështu është.

- Faqeziu! Hajduti! Batakçiu! Kopuku! - bërtiste plaku

7) Imitimi i gjuhës dhe mendimeve të një autori tjetër dhe paraqitja e tyre si vepër origjinale.

dhe tundej e shkundej sa Lira u tremb se mos kishte luajtur mendsh. Shejtani i tij i zvarritej në prehër, ndërkohë që profesori rrihte me grushte këllqet. Nga cepat e gojës i dilnin spërka pështyme.

-Po, - i tha Lira. - Edhe unë kam qenë gjithnjë e mendimit që ai është hajdut, zullumqar e gjithë të tjerat.

Habinë e vajzës së vogël të lerosur, që rastisi të hynte në atë qeli dhe të dëgjonte fiksimet e tij për një burrë që e njihte aq mirë, profesori nuk e vuri re. Ai ishte i çmendur dhe padyshim në një gjendje të mjerë. Por i kishin mbetur ca copëra informacionesh që Lira mund t'i shfrytëzonte.

Ajo u ul me ngadalë pranë tij, jo aq afër sa ta prekte, por aq sa mund ta shihte mirë në dritën e vogël të Pantalejmonit.

- Zakonisht profesor Trelëuni mburrej se e njihte shumë mirë mbretin e arinjve... - i tha.

- Mburrej, ë? Ë? Mburracaku! Ai s'është veçse një papagall! Dhe pirat! Nuk ka asgjë të vetën. Gjithçka e ka zhvatur nga njerëz më të mirë se ai.

- Po, ke të drejtë, - i tha Lira me sinqeritet. - Edhe në qoftë se ka ndonjë gjë të tijën, ajo është e gabuar.

- Po, po, i ke rënë pikës! Nuk ka as talent dhe as imagjinatë. Është mashtrues kokë e këmbë.

- Ti, fjala vjen, di për arinjtë shumë më tepër se ai.

- Arinjtë, - tha plaku, - ëh? Jam në gjendje të shkruaj një traktat për ta. Prandaj më kanë burgosur këtu.

- Pse?

- Sepse nuk guxojnë të më vrasin ngaqë di shumë për ta. Nuk do të guxonin. E di, ti e sheh. Unë kam miq. Miq të fuqishëm.

- Po, - i tha Lira. - Dhe jam e sigurt që je një mësues i mrekullueshëm, - vazhdoi. - Sepse ke kaq shumë dije dhe përvojë.

Edhe pse ishte i çmendur, ai nuk e kishte humbur krejt logjikën dhe e pa me vëmendje, si të dyshonte se mos po e

vinte në lojë. Por ajo kishte gjithë jetën që merrej me studiues mosbesues dhe të çuditshëm, ndaj e pa me një admirim të atillë që e çarmatosi fare profesorin.

- Mësues, - tha. - Mësues... Po, di të jap mësim. Më jep nxënësin e duhur dhe do t'i ndez një pishtar në mendje!

- Sepse dija jote nuk duhet të shkojë dëm, - i dha zemër Lira. - Ajo duhet t'u kalojë brezave, kështu që njerëzit do të kujtojnë.

- Po, - i tha ai duke tundur kokën me seriozitet. - Sa largpamëse që qenke, moj bijë! Si të quajnë?

- Lira. A mund të më mësosh për arinjtë?

- Ah, arinjtë... - i tha ai duke u menduar.

- Dua të mësoj për kozmologjinë dhe Pluhurin, sepse nuk di shumë për to. Por ty të duhen nxënës të mençëm. Megjithatë, unë mund të mësoj për arinjtë. Më trego për ta! Mund të bëjmë edhe ndonjë praktikë dhe të përgatitemi për Pluhurin mbase.

Ai pohoi prapë me kokë.

- Po, - i tha, - besoj se ke të drejtë. Ka një ngjashmëri midis mikrokozmosit dhe makrokozmosit. Yjet janë të gjallë, bijë. E dije këtë? Gjithçka është e gjallë dhe atje jashtë ka synime të mëdha! Universi është plot me *synime*, pra. Gjithçka ndodh me një synim të caktuar. Synimi yt është të ma kujtosh këtë. Mirë, mirë... e kisha harruar nga dëshpërimi. Mirë. Shkëlqyeshëm fare, bijë!

- Pra, e ke parë mbretin? Iofur Raknisonin?

- Po. Ah, po. Prandaj erdha këtu, sepse më ftoi ai. Ai synonte të hapte një universitet. Donte të më bënte zëvendës kancelar. Ai do të ishte baza e Institutit Mbretëror Polar, ë? Po ai faqeziu, Trelëuni! Hëh!

- Çfarë ndodhi?

- Ma punuan me të pabesë njerëz më të vegjël. Sigurisht, mes tyre edhe Trelëuni. Ai ishte këtu. Në Svalbard. Ka përhapur shpifje dhe gënjeshtra për aftësitë e mia. Shpifje!

Përgojime! Kush i zbuloi provat përfundimtare për hipotezën e Bernard Stokut, ë? Po, Santelia, kush tjetër? Trelëuni s'ishte i zoti. Ndaj mashtroi. Iofur Raknisoni më flaku këtu. Po një ditë do të dal prej këndej, do ta shohësh. Dhe kam për t'u bërë zëvendës kancelar. Atëherë do të shohësh Trelëunin si do të më bjerë në gjunjë dhe do të më lypë mëshirë! Atëherë do ta shohësh a do t'i refuzojë më kontributet e mia Komiteti i Botimeve të Institutit Mbretëror Polar! Hëh! Do t'i publikoj që të gjitha!

- Shpresoj që Iorek Birnisoni të besojë kur të kthehet, - i tha Lira.

- Iorek Birnisoni? Asnjë e mirë nuk e pret këtu. Ai nuk do të kthehet më kurrë!

- Ai është duke ardhur tani.

- Atëherë kanë për ta vrarë. Ai nuk është më ari. Është i syrgjynosur. Si unë. I degraduar. Nuk gëzon më privilegjet e arinjve.

- Megjithatë, po sikur të kthehet Iorek Birnisoni, - i tha Lira. - Dhe ta ftojë në duel Iofur Raknisonin...

- Ah, askush nuk do ta lejonte, - i tha profesori me bindje. - Iofuri nuk do ta ulte kurrë veten aq poshtë sa t'i njihte Iorek Birnisonit të drejtën e dyluftimit me të. Ai nuk e ka këtë të drejtë. Ioreku tani mund të jetë fokë apo lopë deti, por kurrsesi ari. Ose më keq akoma: tartar ose skreling. Ata nuk do ta lejonin të ndeshej ndershmërisht si ari. Do ta vrisnin pa e lënë të afrohej. Nuk ka shpresë për të. Nuk ka mëshirë.

- Ah, - ia bëri Lira e dëshpëruar. - Po të burgosurit e tjerë të arinjve? E di se ku i mbajnë?

- Të burgosurit e tjerë?

- Si... kryezot Asrilin.

Befas profesori u bë krejt tjetër. Ai u kruspullos te muri dhe i bëri shenjë me kokë, duke e paralajmëruar.

- Shët! Hesht! Do të dëgjojnë, - i pëshpëriti.

- Pse s'duhet ta përmend kryezot Asrilin?

- Është e ndaluar! Shumë e rrezikshme. Iofur Raknisoni nuk lejon as t'i përmendësh emrin.

- Pse? - i tha Lira duke i shkuar pranë dhe duke e ulur zërin që të mos e trembte.

- Sepse kjo është një detyrë e posaçme që Iofurit ia ka ngarkuar Bordi i Blatimit, - i pëshpëriti plaku. - Zonja Kulter erdhi vetë këtu dhe i dha Iofurit shpërblime të majme që ta mbante të burgosur kryezot Asrilin. E di mirë këtë, sepse në atë kohë e kisha mirë me Iofurin. Takova zonjën Kulter. Po. Bisedova gjatë me të. Iofuri ishte i trullosur pas saj. Fliste vetëm për të. Ishte i gatshëm të bënte gjithçka për të. Dhe ajo i kërkoi ta mbante kryezot Asrilin qindra milje larg. Ai çmendet pas zonjës Kulter. Do t'i vërë kryeqytetit emrin e saj, e di këtë?

- Pra, nuk lejon askënd të takojë kryezot Asrilin?

- Jo! Kurrë! Por ama e ka frikë kryezot Asrilin. Iofuri luan një lojë të vështirë. Por ai është i zgjuar. Ua plotëson dëshirën të dyve. E mban të izoluar kryezot Asrilin, që t'i hyjë në zemër zonjës Kulter. Por nga ana tjetër, i jep kryezot Asrilit gjithçka që kërkon ai, me qëllim që t'i hyjë në zemër edhe atij. Por ky ekuilibër nuk mund të zgjasë gjithnjë. Është i paqëndrueshëm. Ta kesh mirë me të dyja anët, ë? Kjo situatë do të përmbyset shpejt.

- Vërtet? - i tha Lira, por e kishte mendjen në tjetër vend. Mendoi vetëtimthi për atë që sapo tha ai.

- Po. Gjuha e shejtanit tim mund ta provojë mundësinë.

- Po. Edhe e timit. Kur do të na sjellin për të ngrënë, profesor?

- Për të ngrënë?

- Duhet të na sjellin për të ngrënë, se ndryshe do të vdesim nga uria. Pastaj po shoh ca kocka në dysheme. Më duken si kocka foke, apo jo?

- Foke... Nuk e di. Mbase.

Lira u ngrit dhe shkoi te dera. Ajo nuk kishte dorezë,

natyrisht, as vrimë çelësi, dhe ishte puthitur kaq fort, saqë nuk hynte asnjë dritë. E ngjeshi veshin fort, por nuk dëgjoi asgjë. Prapa saj plaku murmuriste me vete. Ajo dëgjoi si zhangëllinë zinxhirët e tij kur u kthye në anën tjetër dhe pas një copë here nisi të gërhasë.

U kthye prapë te stoli. Pantalejmoni, që ishte lodhur duke bërë dritë, tani u kthye në lakuriq nate, sepse ashtu ndihej më mirë. Fluturonte mbi kokën e Lirës duke piskatur lehtë ndërkohë që ajo ishte zhytur në mendime dhe thithte gishtin.

Iu kujtua papritur se ç'kishte thënë profesori i pelegrinazhit në Dhomën e Ndenjes kohë më parë. Madje diçka e ngacmonte që nga koha që Iorek Birnisoni ia kishte përmendur për herë të parë emrin e Iofurit. Tani iu kujtua që profesori i palentologjisë kishte thënë se më shumë se gjithçka tjetër Iofuri donte një shejtan.

Sigurisht, atëherë ajo nuk e kishte kuptuar se ç'donte të thoshte. Në vend të fjalës anglisht ai kishte thënë *panserbjørn*, ndaj nuk e dinte që e kishte pasur fjalën për arinjtë dhe nuk kishte nga ta dinte që Iofur Raknisoni nuk ishte njeri. Sepse nuk kishte njeri pa shejtan, prandaj iu duk e pakuptimtë.

Por tani dukej sheshit. Gjithçka që kishte dëgjuar për mbretin e arinjve përmblidhej në një fjali të vetme: Iofur Raknisoni i fuqishëm nuk donte gjë tjetër, veçse të bëhej njeri, me shejtanin e vet.

Dhe ndërkaq i erdhi në kokë edhe një plan: një mënyrë se si ta bënte Iofur Raknisonin të bënte atë që normalisht nuk do ta bënte kurrë. Një mënyrë se si ta ndihmonte Iorek Birnisonin të hipte në fronin e tij që e meritonte. Një mënyrë, së fundmi, për të shkuar në vendin ku mbanin kryezot Asrilin dhe për t'i dhënë atij alithiometrin.

Ideja i erdhi në kokë dhe i qëndroi në hava, si flluskë sapuni, dhe ajo as që guxonte ta shihte drejtpërdrejt, se mos pëlciste. Por ajo ishte mësuar me ide të tilla dhe e la të voziste, duke parë diku tjetër dhe duke menduar për tjetër gjë.

Po e zinte gjumi kur kërciti shuli i derës dhe dera u hap. Drita u derdh brenda dhe ajo u çua vrik në këmbë, ndërsa Pantalejmoni iu fsheh menjëherë në xhep.

Ariu roje përkuli kokën dhe u bë gati të hidhte brenda një kofshë mishi foke, kur ajo iu gjend menjëherë pranë dhe i tha:

- Më shpjer tek Iofur Raknisoni. Do ta kesh punën keq në qoftë se nuk më çon. Është shumë urgjente.

Ai lëshoi mishin nga nofullat dhe ngriti kokën. Nuk ishte e lehtë të kuptoje shprehjet e ariut, por dukej i nxehur.

- Ka të bëjë me Iorek Birnisonin, - i tha ajo me nxitim. - Di diçka për të dhe dua t'ia them mbretit.

- Ma thuaj mua dhe shkoj unë t'ia them atij, - i tha ariu.

- Nuk do të ishte e drejtë që ta mësonte dikush tjetër para mbretit, - i tha ajo. - Më fal, nuk dua të tregohem e pasjellshme, por rregulli e kërkon që mbreti t'i mësojë gjërat i pari.

Mbase i kuptonte gjërat ngadalë. Sepse u mendua pak, pastaj e hodhi copën e mishit në qeli dhe tha:

- Mirë atëherë, eja me mua.

E nxori jashtë në ajër të pastër dhe atje u ndje më mirë. Mjegulla ishte shpërndarë dhe mbi oborrin e rrethuar me mure të lartë vezullonin yjet. Roja foli me një ari tjetër dhe ky i fundit erdhi të fliste me të.

- Nuk mund ta takosh Iofur Raknisonin sa herë që të teket, - i tha ai. - Duhet të presësh derisa të dojë ai të takohet me ty.

- Por ajo që dua t'i them është shumë urgjente. Ka të bëjë me Iorek Birnisonin. Jam e sigurt që madhëria e tij do ta dëgjojë atë, por nga ana tjetër nuk mund t'ia them ndokujt tjetër, më kuptoni? S'do të ishte e sjellshme. Ai do të zemërohej shumë po të mësonte që ne nuk u treguam të sjellshëm.

Ariut iu duk e çuditshme ajo që i tha, sepse zuri të mendohej. Lira ishte sigurt që shpjegimi i saj ishte i drejtë:

Iofur Raknisoni po përhapte shumë mënyra të reja sjellje dhe asnjë nga arinjtë nuk ishte i sigurt se si të vepronte, ndaj ajo po e shfrytëzonte këtë pasiguri për të shkuar te Iofuri.

Kështu ariu shkoi të këshillohej me ariun që ishte mbi të, pastaj e futën prapë Lirën në pallat. Edhe aty nuk ishte më pastër. Madje ajri ishte më i rëndë se ai i qelisë, sepse mbi jashtëqitjet e kafshëve ishte hedhur një parfum mjaft i rëndë. E lanë të priste në një korridor, pastaj në një paradhomë, dhe në fund para një derë të madhe, ndërkohë që arinjtë flisnin me njëri-tjetrin dhe shkonin e vinin. Gjatë kësaj kohe ajo sodiste muret që ishin mbushur gjithë zbukurime allçie, të cilat po plasariteshin, dhe një pjesë e tyre kishte rënë mbi një qilim të kuq të fëlliqur.

Së fundmi dera e madhe u hap nga brenda. Pa një dritë të fortë që vinte nga një duzinë qirinjsh, një qilim të kuq, dhe kundërmimi i atij parfumit aty ishte më i fortë. Një grumbull arinjsh po e shihnin. Asnjë syresh nuk kishte parzmore, por të gjithë mbanin ca stoli, si varëse floriri, një si kapuç me pupla të kuqe dhe një shirit të kuq. Për çudi në dhomë kishte edhe zogj; dallëndyshe deti dhe patokë qëndronin mbi kornizën prej llaçi, pastaj fluturonin drejt copave të peshqve që kishin rënë nga foletë e zogjve te llampadarët.

Në fund të dhomës mbi një podium ngrihej një fron madhështor. Ishte bërë prej graniti, por si shumë gjëra të tjera në pallatin e Iofurit ishte zbukuruar me xhingla-mingla që e bënin të dukej si një anë mali.

Në fron ishte ulur ariu më i madh që kishte parë ndonjëherë. Iofur Raknisoni ishte më i gjatë dhe më i mbushur se Ioreku, dhe fytyra e tij ishte më e lëvizshme dhe më shprehëse, me një lloj shprehje njerëzore që nuk e kishte vënë re te Ioreku. Kur Iofuri e pa, iu duk si ndonjë nga ata burrat që kishte parë te zonja Kulter, si një politikan i mësuar me pushtetin. Ai kishte vënë në qafë një varëse të rëndë floriri dhe një stoli pa shije. Edhe kthetrat e tij – që

ishin rreth dhjetë centimetra të gjata – ishin mbuluar me ar. Ishte kaq i madh dhe i fortë, saqë xhingla-minglat që mbante në trup nuk dukeshin qesharake, por barbare dhe madhështore.

Ajo u drodh nga frika. Nuk po gjente dot fjalët. Por kur iu afrua pak më afër, sepse iu desh të shkonte pranë tij, pa se Iofuri po mbante diçka te gjuri, ashtu sikurse një njeri mban atje një mace – ose një shejtan.

Ishte një kukull, një manekinë me një fytyrë të zbrazët idiote. Ishte veshur ashtu siç vishej zonja Kulter dhe në përgjithësi i ngjante asaj. Ai bënte sikur kishte shejtan. Atëherë ajo e kuptoi që shpëtoi.

Iu afrua fronit dhe u ul në gjunjë, me Pantalejmonin që heshtte dhe nuk lëvizte në xhepin e saj.

- Përshëndetjet tona, mbret i madh, - i tha ajo me një zë të ëmbël. - Në fakt, doja të thosha përshëndetjet e mia, jo të tijat.

- Jo të kujt? - i tha, dhe zëri iu duk më i butë nga ç'priste, por me një ton shprehës dhe delikat. Kur foli, tundi panxhën para gojës, që të përzinte mizat që ishin mbledhur atje.

- Iorek Birnisonit, madhëria juaj, - i tha. - Dua të tregoj një sekret, por nuk desha të na dëgjojë askush tjetër.

- Për Iorek Birnisonin?

Ajo iu afrua duke shkelur me kujdes në dyshemenë e ndotur nga glasat e zogjve dhe i përzuri me dorë mizat që iu sulën në fytyrë.

- Diçka për shejtanët, - i tha me zë të ulët, që ta dëgjonte vetëm ai.

Shprehja e tij ndryshoi. Nuk ishte në gjendje ta kuptonte se ç'thoshte, por ishte e sigurt që ai u bë shumë kureshtar. Befas ai u zgjat drejt saj, duke e bërë të mënjanohej pak, dhe u dha një urdhër arinjve të tjerë. Ata bënë një përulje me kokë dhe u drejtuan nga dera. Zogjtë që u ngritën në fluturim nga hungërima e tij, u vërtitën njëherë në ajër, pastaj hynë prapë

në foletë e tyre.

Kur në dhomën e fronit mbetën vetëm Iofur Raknisoni dhe Lira, ai u kthye nga ajo me padurim.

- Hë, - i tha. - Më thuaj cila je ti. Çfarë doje të më thoshe për shejtanët?

- Unë *jam* shejtan, madhëria juaj, - i tha.

Ai nuk lëvizi.

- I kujt?

- I Iorek Birnisonit, - ishte përgjigja e saj.

Ishte gjëja më e rrezikshme që kishte thënë ndonjëherë. Vetëm habia ia mbajti dorën që të mos e vriste menjëherë. Ajo vazhdoi:

- Të lutem, madhëria juaj, më lër të tregoj para se të më bësh ndonjë të keqe. Kam ardhur në kokën time, siç e sheh, dhe nuk jam në gjendje të të bëj keq. Në fakt, unë dua të ndihmoj, prandaj kam ardhur. Iorek Birnioni është ariu i parë që u bë me shejtan, por kjo të takonte ty. Do të doja më shumë të bëhesha shejtani yt sesa i tiji, prandaj kam ardhur.

- Si? - e pyeti ai pa frymë. - Si mund të bëhet një ari me shejtan? Dhe pse ai? Dhe pse je kaq larg tij?

Mizat u larguan nga goja e tij si fjalë të vockla.

- Kjo është e thjeshtë. Unë mund të largohem prej tij, sepse jam si shejtan shtrige. A e di që ata mund të shkojnë me qindra kilometra larg njerëzve të tyre? Kështu është. Dhe sa për atë që si u bë me mua, ai më mori në Bolvangar. Mbase do të kesh dëgjuar për Bolvangarin, sepse do të ketë treguar për të zonja Kulter, por mbase nuk të ka treguar për gjithçka që bëhet atje.

- Ndajnë...

- Po, ndajnë, kjo është vetëm një gjë. Por atje bëjnë edhe plot gjëra të tjera, si për shembull shejtanë artificialë. Dhe bëjnë edhe eksperimente me kafshë. Kur Iorek Birnisoni dëgjoi për këtë, shkoi vullnetarisht për të bërë eksperimente

me të, dhe ata e bënë me shejtan. Pra, me mua. Unë quhem Lira. Njerëzit i kanë shejtanët në formën e kafshëve, ndërsa shejtani i ariut ka formën e njeriut. Dhe unë jam shejtani i tij. Unë jam në gjendje t'i lexoj mendjen dhe e di saktë se çfarë bën dhe se ku është...

- Ku është tani?

- Në Svalbard. Po vjen këtu me të gjithë shpejtësinë.

- Pse? Çfarë do këtu? Paska luajtur nga mendtë. Unë do ta bëj copë e çikë.

- Sepse më kërkon mua. Do që të më marrë përsëri. Por unë nuk dua të bëhem shejtani i tij, Iofur Raknison. Dua të bëhem shejtani yt. Sepse kur të shohin se sa i fuqishëm është një ari me shejtan, njerëzit e Bolvangarit do të vendosin që të mos e bëjnë më herë tjetër atë eksperiment. Iorek Birnisoni do të jetë i vetmi ari me shejtan. Dhe me ndihmën time, ai mund t'i kthejë të gjithë arinjtë kundra teje. Prandaj ka ardhur në Svalbard.

Mbreti ari hungëroi i inatosur. Buluriu kaq fort, saqë u drodhën llambadarët dhe zogjtë në fole nisën të piskasnin, ndërsa Lirës i oshtinë veshët.

- Prandaj të dua më shumë ty, - i tha Iofur Raknisonit, - sepse ti je shumë i ndjeshëm, më i fortë dhe më i zgjuar se ai. Prandaj u largova prej tij dhe erdha te ty, sepse nuk dua që të jetë ai prijësi i arinjve. Dua të jesh ti. Dhe ka një mënyrë për të më marrë mua prej tij, që të më bësh shejtanin tënd, por ti nuk ke si ta dish po nuk ta thashë unë. Nuk duhet ta vrasësh me zjarrhedhëse apo me ndonjë gjë tjetër. Po e bëre këtë, unë do të shuhem si dritë dhe do të vdes bashkë me të.

- Po ti... Si mund...

- Unë *mund* të bëhem shejtani yt, - i tha ajo, - por vetëm në qoftë se ti e mund në dyluftim Iorek Birnisonin. Atëherë forca e tij do të hyjë te ty dhe ne do të jemi si një i vetëm, duke menduar mendimet e njëri-tjetrit. Mund të më dërgosh me kilometra larg për të spiunuar, ose të më mbash

këtu, pranë teje, si të dëshirosh. Dhe unë do të ndihmoj të drejtosh arinjtë e tjerë për të pushtuar Bolvangarin, nëse do, dhe t'i bëj ata të krijojnë shejtanë të tjerë për arinjtë që do ti. Ose nëse do të jesh i vetmi ari me shejtan, ne mund ta shkatërrojmë përgjithmonë Bolvangarin. Ne të dy mund të bëjmë gjithçka, Iofur Raknison.

Gjatë gjithë kohës ajo mbante Pantalejmonin në xhep, me dorën që i dridhej, ndërsa ai bënte të pamundurën që të mos lëvizte, duke marrë formën e miut më të vogël që kishte marrë deri atëherë.

Iofur Raknisonin nuk e mbante vendi dhe ecte poshtë e lartë nëpër dhomë.

- Një dyluftim? - thoshte. - Unë? Unë të ndeshem me Iorek Birnisonin? E pamundur. Ai është një i dëbuar. Si mund të bëhet kjo? Si të ndeshem me të? Nuk ka rrugë tjetër?

- Kjo është e vetmja rrugë, - i tha Lira, e cila uronte të mos ishte ashtu, sepse çdo minutë që kalonte ai i dukej më i madh dhe më i egër. Megjithëse e donte shumë Iorekun dhe besonte shumë te forca e tij, tani iu duk e pamundur që ta mundte këtë ari gjigant. Por nuk kishin shpresë tjetër. Ndryshe do ta vrisnin nga larg me flakëhedhëse.

Befas Iofur Raknisoni u kthye nga ajo.

- Provoje! - i tha. - Provoje që je shejtan.

- Mirë, - i tha ajo. - Kjo është e thjeshtë. Mund të gjej gjithçka që di ti dhe nuk e di asnjë tjetër. Këtë mund ta bëjë vetëm një shejtan.

- Atëherë më thuaj se cila ishte krijesa e parë që kam vrarë.

- Për këtë duhet të shkoj në një dhomë dhe të jem vetëm. Kur të bëhem shejtani yt, do ta shohësh se si e bëj këtë, por deri atëherë nuk më lejohet.

- Aty prapa është një dhomë e vogël. Hyr aty dhe më kthe përgjigje kur të dalësh.

Lira hyri në dhomën e vogël që ndriçohej nga një pishtar

dhe kishte ca orendi prej druri mogani dhe zbukurime sermi. Ajo nxori alithiometrin dhe e pyeti: "Ku është tani Ioreku?"

"Katër orë larg dhe po vrapon me sa i hanë këmbët."

"Si t'i tregoj se ç'kam bërë?"

"Duhet të kesh besim tek ai."

Ajo mendoi gjithë ankth se sa i lodhur duhej të ishte. Por pastaj e kuptoi që nuk po bënte atë që i tregoi alithiometri: nuk po besonte tek ai.

E zboi atë mendim dhe bëri pyetjen që i kërkoi Iofur Raknisoni. Cila ishte krijesa e parë që kishte vrarë?

Përgjigja erdhi menjëherë: babanë e vet.

E pyeti prapë dhe mësoi që në vogëli Iofuri kishte qenë një ari i vetmuar. Kur dolën për gjueti për herë të parë, ata ishin zënë bashkë dhe Iofuri e kishte vrarë. Ky ishte një krim dhe jo i vogël, por Iofuri e mësoi më vonë që ariu që kish vrarë ishte babai i tij. Arinjtë i rritnin nënat dhe i shihnin rrallë baballarët. Natyrisht, Iofuri e fshehu të vërtetën. Atë nuk e dinte asnjë tjetër, përveç Iofurit. Tani Lira ishte e para që po e mësonte.

Ajo e futi në xhep alithiometrin dhe u mendua pak se qysh t'ia thoshte këtë.

"Lajkatoje, - i pëshpëriti Pantalejmoni. - Ai s'do gjë tjetër."

Lira hapi derën dhe e gjeti Iofur Raknisonin duke e pritur me një shprehje triumfi, dinakërie, frike dhe lakmie.

- Hë?

Ajo u ul në gjunjë përpara tij dhe i preku me kokë panxhën e majtë, sepse arinjtë janë mëngjarashë.

- Të më falësh, Iofur Raknison. Por nuk e dija që ti qenke kaq i fortë dhe kaq i madh!

- Çfarë? Përgjigju pyetjes sime.

- Krijesa e parë që ke vrarë ishte babai i yt. Ti qenke një zot i ri, Iofur Raknison. Po, po. Vetëm një zot është aq i fortë sa të bëjë këtë.

- E gjete.

- Po, sepse unë *jam* shejtan, siç të thashë.

- Më thuaj edhe diçka tjetër. Çfarë më premtoi zonja Kulter kur ishte këtu?

Lira shkoi prapë në dhomën e vogël dhe pa alithiometrin para se të kthehej e t'i përgjigjej.

- Ajo të premtoi që do ta bindë Magjistratin në Gjenevë që ti të pagëzohesh si i krishterë, edhe pse nuk ke shejtan. Të them të drejtën, kam frikë se ajo nuk e ka bërë këtë, dhe ata nuk do të pranojnë kurrë po nuk pate shejtan. Them se ajo e dinte mirë këtë, por nuk të ka thënë të vërtetën. Por nëse ti më merr mua si shejtan, atëherë do të pagëzohesh, sepse atëherë do të bien të gjithë dakord. Ti do t'ua kërkosh dhe ata do ta kenë të pamundur të mos e pranojnë kërkesën tënde.

- Po... E vërtetë. Ashtu më tha. Çdo fjalë e vërtetë. Më paska gënjyer? Unë e besova, kurse ajo më paska gënjyer?

- Po, të ka gënjyer. Po ç'rëndësi ka kjo tani. Të më falësh, Iofur Raknison, por tani Iorek Birnisoni është veçse katër orë larg prej këndej dhe do të bësh mirë t'u thuash rojeve të tua të mos e sulmojnë. Në qoftë se do të luftosh për mua, ai duhet lejuar të hyjë në pallat.

- Po...

- Dhe kur të vijë, unë do të bëj gjoja sikur vazhdoj të jem e tija dhe do t'i them se humba rrugën apo ndonjë gjë tjetër. Ai nuk duhet ta dijë të vërtetën. Unë do të shtirem. Do t'ua tregosh arinjve të tjerë që unë jam shejtani i Iorekut, pastaj do të bëhem e jotja kur ta mundësh?

- Nuk e di... Çfarë të bëj?

- Më mirë mos u thuaj. Le të vendosim për këtë kur të jemi bashkë. Tani duhet t'ua shpjegosh arinjve të tjerë pse do ta lësh Iorekun të ndeshet me ty si arinjtë e vërtetë, edhe pse ai është një i dëbuar. Sepse ata nuk do ta kuptojnë dhe ne duhet të gjejmë një arsye për këtë. Dua të them që ata do

të bëjnë atë që do t'u thuash ti, por nëse shohin ndonjë arsye për këtë, ata do të adhurojnë akoma më shumë.

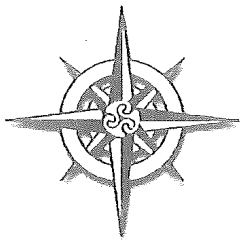
- Po. Çfarë t'u themi?

- Thuaju... thuaju që e ke thirrur Iorek Birnisonin që të ndeshet me ty, më qëllim që ta bësh më të sigurt mbretërinë tënde. Dhe fitimtari do t'i qeverisë arinjtë përgjithmonë. Në qoftë se duket sikur ishte ideja jote që ai po vjen këtu, dhe jo e tija, kjo ka për t'u bërë më shumë përshtypje. Ata do të mendojnë se ti je i aftë ta thërrasësh atë nga larg. Do të mendojnë se ti je i zoti të bësh gjithçka.

- Po...

Ariu i madh kishte rënë krejt në grackën e saj. Lira e kishte dehur me fuqinë e saj dhe, po të mos ia kishte pickuar dorën Pantalejmoni për t'i kujtuar rrezikun në të cilin ndodheshin, ajo do ta kishte harruar fare se ku ishte.

Por e mblodhi veten dhe u zmbraps duke parë dhe duke pritur arinjtë, që nën komandën e Iofurit po përgatisnin terrenin për dyluftimin me Iorek Birnisonin. Ndërkohë Ioreku, që nuk dinte asgjë për këto, po i afrohej gjithnjë e më shumë atij që do të bëhej luftimi më i madh në jetën e tij.

20. Ndeshja për jetë a vdekje

Ndeshjet midis arinjve ishin të zakonshme dhe një çështje rituali. Por rrallëherë ndodhte që një ari të vriste një tjetër, dhe zakonisht kjo ndodhte rastësisht ose kur një ari i keqkuptonte shenjat e tjetrit, si në rastin e Iorek Birnisonit. Ndërsa rastet e vrasjeve të hapura, si rasti i Iofurit që kishte vrarë babanë, ishin edhe më të rralla.

Por ndonjëherë rrethanat e sillnin që e vetmja rrugë për të zgjidhur një konflikt ishte ndeshja për jetë a vdekje. Në këto raste mbahej një ceremoni e tërë.

Kur Iofuri shpalli se po vinte Iorek Birnisoni dhe do të bëhej një dyluftim, u pastrua dhe sheshua fusha e mejdanit, dhe nga minierat erdhën armëpunuesit për të kontrolluar parzmoren e Iofurit. I kontrolluan me kujdesin më të madh çdo perçinë e çdo togëz, ndërsa pllakat metalike ia lëmuan me rërën më të imët. Po ashtu treguan shumë kujdes edhe për kthetrat e tij. Ia hoqën xhinglat prej ari dhe ia mprehën për vdekje kthetrat dhjetë centimetra të gjata. Lira ndjeu t'i pështjellohej stomaku kur pa gjithë këto përgatitje, sepse askush nuk e vriste mendjen për Iorek Birnisonin. Ai kishte ecur mbi akull pa u ndalur dhe pa futur asgjë në gojë për njëzet e katër orë rresht. Duhej të ishte i rraskapitur. Dhe ajo i kishte ngritur këtë dyluftim pa i thënë asgjë. Kur pa Iofurin të provonte mprehtësinë e kthetrave në një lopë deti

të porsavrarë, së cilës ia grisi lëkurën si të ishte prej letre, dhe mënyrën sesi ia theu kafkën lopës (me dy goditje të vetmja ajo u shtyp si të ishte vezë), Lira i kërkoi ndjesë dhe u largua me vrap duke qarë nga frika.

Madje edhe Pantalejmoni, që zakonisht ia ngrinte humorin, nuk dinte se ç't'i thoshte për t'i shtuar shpresat. E vetmja gjë që mund të bënte ishte të këshillohej me alithiometrin: ai ishte një orë larg, i tregoi, dhe përsëri, duhej të kishte besim tek ai. Dhe (kjo ishte më e vështira për t'u lexuar) iu duk se po e qortonte pse ia bëri për herë të dytë atë pyetje.

Ndërkohë fjala mori dhenë dhe të gjithë arinjtë u grumbulluan në fushën e dyluftimit. Arinjtë me pozitë kishin zënë vendet e zgjedhura. Në një prej tyre ishin mbledhur arushat, së bashku me gratë e Iofurit. Lira ishte shumë kureshtare të njihte arushat, sepse dinte shumë pak për to, por nuk ishte kohë për të bërë pyetje. Përkundrazi, ajo i ndenji afër Iofur Raknisonit, duke parë oborrtarët rrotull tij që dallonin prej arinjve të tjerë dhe u përpoq të kuptonte domethënien e pendëve të ndryshme apo të distinktivëve dhe shenjave që mbanin ata. Vuri re që disa prej arinjve me pozitë më të lartë se të tjerët mbanin kukulla të vogla si ajo e Iofurit, mbase që t'i hynin në zemër atij duke imituar modën që kishte nisur të përhapte. Iu bë qejfi sa s'thuhet kur pa që Iofuri kishte hequr dorë nga e tija dhe ata nuk dinin ç'të bënin me të tyret. T'i hidhnin? Nuk i shihte më me sy të mirë tani? Si duhej të silleshin?

Tani ata nuk ishin më të sigurt se cilët ishin. Asnjë prej tyre nuk i ngjante Iorek Birnisonit, që ishte i ndershëm, i sigurt në vetvete dhe i përkryer. Tanimë ndiheshin të pasigurt dhe shihnin herë nga njëri-tjetri dhe herë nga Iofuri.

Edhe atë e shihnin me një kureshtje të hapur. Ajo qëndronte me thjeshtësi pranë Iofurit, e heshtur, dhe ulte sytë sa herë që e shihte ndonjë ari.

Mjegulla ishte shpërndarë dhe moti ishte i kthjellët. Fatmirësisht koha e mbërritjes së Iorekut po përkonte me mesditën, mendoi Lira, dhe atëherë do të zbardhë më shumë. Ndërsa rrinte zemërdredhur mbi një pirg bore ndanë fushës së betejës, ajo ngriti kokën dhe pa qiellin e mugët, duke uruar me gjithë zemër të zbrisnin prej andej ato format e errëta të shakmisura dhe ta merrnin me vete. Apo të shihte qytetin e fshehur te aurora, ku mund të ecte e sigurt në ato bulevarde të gjera në dritën e diellit. Apo të ishte në krahët topolakë të Mama Kostës, me atë erën e njohur të mishit dhe të gjellëve të saj...

Nga sytë iu rrokullisën sumbulla lotësh, që ngrinë menjëherë nga i ftohti i hidhur, dhe ajo i fshiu me dhembje. Kishte shumë frikë. Arinjtë, që nuk dinin se ç'ishte e qara, nuk ishin në gjendje të kuptonin se ç'po ndodhte me të. Për ta, ai ishte një proces njerëzish, që nuk kishte asnjë kuptim. Dhe natyrisht nuk mund ta ngushëllonte as Pantalejmoni, si zakonisht, edhe pse ajo e kishte futur dorën në xhep duke mbledhur në të formën e tij të ngrohtë të miut, ndërsa ai u merrte erë gishtërinjve.

Farkëtarët pranë saj po i jepnin fund riparimit të parzmores së Iofur Raknisonit. Ai ngrihej i lartë si një kullë metalike, i veshur i tëri me një çelik vezullues. Përkrenarja që mbante në kokë, me dy zgavra te vendi i syve, kishte një shkëlqim gri si prej argjendi. Trupi i tij ishte mbrojtur mirë me një gjoksore metalike. Vetëm kur pa atë veshje mbrojtëse të përsosur, ajo e kuptoi që e kishte tradhtuar Iorek Birnisonin, sepse ai nuk kishte asgjë të tillë. Parzmorja e tij i mbronte vetëm shpinën dhe krahët. Pa Iofur Raknisonin, të fuqishëm dhe madhështor, dhe ndjeu t'i trazohej në stomak, një ndjenjë faji e përzier me frikë.

- Më falni, madhëria juaj, - i tha, - nëse ju kujtohet se ç'ju thashë...

Zëri i saj i dridhur mezi u dëgjua. Iofur Raknisoni ktheu

kokën e tij madhështore. Tre arinj po i mbanin përpara një copë të madhe mishi, për të provuar në të kthetrat e tij.

- Çfarë? Çfarë?

- Të kujtohet që thashë se do të shkoja më parë tek Iorek Birnisoni, duke bërë gjoja...

Por nuk arriti ta mbaronte fjalën se u dëgjua bulurima e arinjve nga kulla e rojës. Të gjithë e kuptuan se ç'do të thoshte dhe nisën të hungërojnë të emocionuar. Kishin parë Iorekun.

- Të shkoj? - i foli me ngut Lira. - Do t'ia hedh, ke për ta parë.

- Po, po. Shko tani. Shko dhe *jepi zemër*!

Iofur Raknisoni mezi fliste nga zemërimi. Lira eci përmes fushës së mejdanit duke lënë gjurmët e saj të vogla në dëborë, ndërsa arinjtë në anë të saj i hapën rrugën. Kur trupat e tyre të stërmëdhenj bënë mënjanë, u hap horizonti me një dritë të zbehtë. Ku ishte Iorek Birnisoni? Nuk shihte asgjë. Por kulla e rojës ishte e lartë dhe prej andej dukej gjithçka që nuk shihte ajo. S'i mbetej veçse të ecte përpara në dëborë.

Ai e pa më parë. U dëgjua një zhangëllimë metali dhe Iorek Birnisoni qëndroi para saj duke ngritur një stuhi dëbore.

- Ah, Iorek! Kam bërë diçka të tmerrshme. O Zot, duhet të ndeshesh me Iofur Raknisonin, por nuk je gati... je i lodhur dhe i pangrënë, ndërsa parzmorja jote është...

- Çfarë gjëje të tmerrshme?

- I thashë që po vije, sepse e pashë te lexuesi i simboleve. Ai është i dëshpëruar, sepse do të bëhet njeri e kërkon të ketë shejtanin e vet. Prandaj e gënjeva dhe i thashë që isha shejtani yt, dhe se do të braktisja ty e do të bëhesha shejtani i tij, por që të ndodhë kjo, duhet që të ndeshet me ty. Se përndryshe, Iorek, ata nuk do të linin kurrë të ndesheshe me të, por do të vrisnin nga larg me zjarrhedhëse...

- Gënjeve Iofur Raknisonin?

- Po. Ia mbusha mendjen që të ndeshej me ty, dhe jo të vriste si një i dëbuar. Dhe i thashë se fituesi do të bëhet mbreti i arinjve. M'u desh ta bëja, sepse...

-Belakua? Jo. Ti je Lira Gjuhëarta, - i tha ai. - E vetmja gjë që doja ishte të ndeshesha me të. Eja tani, shejtan i vogël!

Ajo pa parzmoren e shtrembëruar të Iorekut dhe iu mbush zemra gjithë krenari.

Ecën të dy në drejtim të pallatit madhështor të Iofurit, rrëzë mureve, atje ku ishte fusha e mejdanit. Bedenat gëlonin nga arinjtë, në çdo dritare kishte fytyra të bardha dhe format e tyre të rënda i ngjanin mjegullës së trashë që shtrihej përpara tyre, me pikat e zeza të syve dhe hundëve. Ata që ishin më pranë bënë mënjanë, duke formuar dy rreshta që të ecte mes tyre Iorek Birnisoni dhe shejtani i tij. Sytë e të gjithë arinjve ishin ngulur mbi ta.

Ioreku qëndroi përballë Iofur Raknisonit, në fushën e mejdanit. Mbreti eci nëpër borën e shkelur dhe të dy arinjtë qëndruan disa hapa larg njëri-tjetrit.

Lira ishte kaq pranë Iorekut, saqë arrinte të ndjente dridhjet e tij, si një gjenerator që prodhonte rrymë anbarike. Ajo e preku në qafë, te buza e përkrenares së tij dhe i tha:

- Tani lufto si trim, Iorek. Ti je mbreti i vërtetë, dhe jo ai. Ai është një hiç.

Pastaj u tërhoq prapa.

- Arinj! - thirri Iorek Birnisoni. Bulurima e tij drodhi muret e pallatit dhe trembi zogjtë, që dolën nga foletë. Pastaj vazhdoi: - Kushtet e dyluftimit janë këto: në qoftë se Iofur Raknisoni do të më vrasë, ai do të jetë përgjithmonë mbret. Por në qoftë se unë e vras Iofur Raknisonin, atëherë do të bëhem unë mbret. Dhe urdhri i parë që do t'ju jap është ta shembni atë pallat qesharak dhe ta flakni mermerin dhe floririn në det. Hekuri është metali i arinjve. Jo floriri. Iofur Raknisoni e ka fëlliqur Svalbardin. Unë erdha ta pastroj. Iofur Raknison, të ftoj në duel.

Atëherë Iofuri bëri dy hapa përpara, sepse nuk i pritej më.

- Arinj! - thirri edhe ai. - Iorek Birnisoni erdhi sepse e ftova unë. Unë i thashë të vinte. Kushtet e dyluftimit i vendos unë dhe ato janë këto: në qoftë se e vras Iorek Birnisonin, mishi i tij do të bëhet copë e çikë dhe do t'u jepet fantazmave të humnerave. Koka e tij do të ngulet mbi pallatin tim. Kujtimi i tij do të zhduket. Do ta dënoj me vdekje atë që i përmend emrin paskëtaj...

Ai vazhdoi, pastaj foli ariu tjetër. Ishte një formulë që zakonisht zbatohej në raste të tilla. Lira pa se sa ndryshonin ata nga njëri-tjetri: Iofuri ishte gjithë shkëlqim dhe madhështi, i armatosur në mënyrë të përsosur, krenar si mbretërit, ndërsa Ioreku vinte më i vogël, edhe pse asaj nuk i kishte shkuar mendja kurrë se do t'i dukej ndonjëherë i vogël, dhe parzmorja e tij ishte e ndryshkur dhe e shtrembëruar. Por parzmorja ishte shpirti i tij. E kishte bërë vetë dhe i rrinte siç e donte. Ata ishin një i vetëm. Iofuri nuk ishte i kënaqur me parzmoren e tij, ndaj kërkoi një shpirt tjetër. Atë nuk e mbante vendi, ndërsa Ioreku ishte i qetë.

E ndjeu që edhe arinjtë e tjerë po i krahasonin. Por Ioreku dhe Iofuri nuk ishin thjesht dy arinj. Ata përfaqësonin dy botë të ndryshme arinjsh, dy të ardhme, dy fate. Iofuri kishte filluar t'i çonte arinjtë në një drejtim, ndërsa Ioreku donte t'i shpinte në një tjetër, dhe në të njëjtën kohë një e ardhme do të mbyllej përgjithmonë ndërsa po hapej tjetra.

Ndërsa rituali i ndërluftimit po shkonte në fazën e dytë, të dy arinjtë filluan të silleshin vërdallë me nervozizëm në dëborë, duke tundur kokat. Shikuesit nuk bënin asnjë lëvizje: por të gjithë sytë ishin ngulur tek ta.

Së fundmi dy arinjtë qëndruan dhe po shihnin njëri-tjetrin në fushën e mejdanit.

Pastaj u dëgjua një bulurimë e fuqishme dhe u ngrit një re bore, sepse dy arinjtë u vërsulën në të njëjtën kohë. Ashtu

sikurse dy shkëmbinj të mëdhenj që i dredh dhe i luan vendit tërmeti, të cilët turren tatëpjetë faqes së malit duke e shtuar shpejtësinë dhe duke kërcyer mbi gropa e thyer pemë, derisa përplasen me njëri-tjetrin duke ngritur pluhur dhe guralecë të thyer, ashtu u përplasën arinjtë me njëri-tjetrin. Zhurma e përplasjes së tyre drodhi muret e pallatit. Shkëmbinjtë do të ishin thyer, por jo ata. Të dy ranë anash dhe i pari u çua në këmbë Ioreku. Ai kërceu dhe e mbërtheu fort me panxha Iofurin, të cilit i kishte shkarë mënjanë parzmorja dhe nuk e linte të ngrinte kokën. Ioreku e mbërtheu te qafa. E zuri nga gëzofi dhe i futi kthetrat te buza e kaskës së hekurt, duke u përpjekur t'ia hiqte me forcë.

Iofuri e ndjeu rrezikun dhe u shkund fort, ashtu sikurse Lira kishte parë Iorekun të shkundej në breg, duke i çuar deri larg pikat e ujit. Dhe Ioreku u rrëzua mënjanë. Iofuri u ngrit në këmbë dhe pllakat e metalit kërkëllinë fort. Ai i drejtoi pllakat e zeza të çelikut me një forcë të jashtëzakonshme. Pastaj u vërsul si ortek mbi Iorekun që po përpiqej të ngrihej.

Lirës desh i pushoi zemra kur pa atë përplasje të tmerrshme. U lëkund toka nën këmbët e saj. Si mundi Ioreku t'i bënte ballë? Ai u përpoq të mbahej, sepse po i lëkundeshin këmbët, por Iofuri ia nguli dhëmbët diku pranë qafës. Në ajër fluturuan pika gjaku dhe një syresh ra mbi gëzofin e Lirës. Ajo e vuri dorën mbi të në shenjë dashurie.

Pastaj kthetrat e pasme të Iorekut u kapën te togëzat e parzmores së Iofurit dhe u ulën poshtë me forcë. E gjithë pjesa e përparme u shkul dhe Iofuri u mënjanua që të shihte dëmin, duke i dhënë kohë Iorekut të fitonte ekuilibrin.

Për një çast të dy arinjtë u shkëputën nga njëri-tjetri dhe u mbushën me frymë. Iofurin tani e pengonin zinxhirët e parzmores, që i varej te këmbët. Por edhe Ioreku nuk i kishte mirë punët. Plaga në qafë i rridhte gjak dhe gulçonte.

Por nuk i la kohë Iofurit të hiqte parzmoren e shqyer dhe

iu hodh rrokakëmbthi duke u përpjekur t'i fuste kthetrat te qafa, te buza e kësulës së metalit. Iofuri e flaku tutje, pastaj të dy arinjtë e mbërthyen prapë njëri-tjetrin, duke ngritur lart një re dëbore që shpërndahej në të gjitha drejtimet dhe ndonjëherë nuk të linte të shihej se cili e kishte vënë poshtë tjetrin.

Lira i shihte e tmerruar dhe shtrëngonte duart aq fort sa i dhembnin. Iu duk sikur Iofuri i hapi një plagë në bark Iorekut, por mbase i bënë sytë, sepse një çast më vonë, kur u shpërnda reja e dëborës, pa se të dy arinjtë po qëndronin në këmbë si boksierë dhe Ioreku e gërricte në fytyrë me kthetra, ndërsa Iofuri ia kthente goditjet po aq egërsisht.

Lira dridhej kur shihte forcën e atyre goditjeve. Dukej sikur një farkëtar po rrihte kudhrën me një çekiç me pesë gjemba çeliku...

Hekuri u përplas mbi hekur, dhëmbët mbi dhëmbë, dëgjoheshin gulçima të ngjirura dhe këmbët gjëmonin teksa përplaseshin në tokën e ngrirë. Bora përreth ishte llangosur e tëra me gjak dhe baltë.

Kësaj here parzmorja e Iofurit ishte në një gjendje të vajtueshme, pllakat ishin çarë e shtrembëruar dhe ishin zhyer me gjak, ndërsa kësulën nuk e kishte më. Ajo e Iorekut ishte në një gjendje më të mirë, pavarësisht se nuk shihej me sy: gjithë çallata, por arrinte t'u bënte ballë goditjeve si çekan të mbretit të arinjve dhe nuk i lejonte t'i nguleshin ato kthetra dhjetë centimetra të gjata.

Por prapë Iofuri ishte më i madh dhe më i fortë se Ioreku, i cili ishte i lodhur dhe i uritur, dhe kishte humbur më shumë gjak. Ai ishte plagosur në bark, në të dy krahët dhe në qafë, ndërsa Iofurit i dilte gjak vetëm nga nofulla e poshtme. Lira donte t'i shkonte në ndihmë mikut të saj të shtrenjtë, por si t'ia bënte?

Dhe tani Ioreku i kishte punët keq. Ai po çalonte; sa herë që e vendoste panxhën e majtë në tokë dukej sheshit që nuk

e mbante dot peshën e tij. Zakonisht nuk gjuante kurrë me të. Edhe panxha e djathtë e kishte humbur forcën dhe nuk gjuante më aq fort sa ç'kishte gjuajtur para disa minutash.

Iofuri e pikasi këtë. Ai nisi ta tallte Iorekun, duke e quajtur dorëthyer, këlysh qaraman, të ngrënë nga ndryshku, s'e kishte të gjatë, e plot të tjera, dhe i binte majtas e djathtas aq fort sa Ioreku nuk po mundte t'i shmangej dot më. Ioreku u detyrua të zmbrapsej dhe të kërrusej për të shpëtuar nga breshëria e goditjeve të ariut mbret.

Lira ishte gati t'ia shkrepte të qarës. Miku i saj i dashur, që nuk e njihte frikën, po vdiste, dhe ajo nuk do ta tradhtonte duke kthyer sytë mënjanë, sepse po ta kthente kokën nga ajo do të shihte sytë që i shkëlqenin nga dashuria dhe besimi, dhe jo një fytyrë të fshehur frikacake apo supet që ktheheshin mënjanë nga frika.

Prandaj shihte nga ai, por lotët nuk e lejonin të shihte se ç'po ndodhte me të vërtetë, po mbase nuk ishte në gjendje ta shihte gjithçka. Padyshim që Iofuri nuk e shihte këtë.

Sepse Ioreku po tërhiqej mbrapa për të gjetur një vend të thatë e të fortë për të vënë këmbën dhe krahu i majtë, që nuk para e përdorte, ishte i fortë dhe jo i lodhur. Vërtet që nuk mund t'ia hedhësh një ariu, por siç i kishte thënë edhe Lira, Iofuri nuk donte të ishte ari, por njeri; dhe Ioreku po ia hidhte.

Së fundmi e gjeti atë që kërkonte: një shkëmb të fortë, të ngulur mirë në tokë. Ai i mbështeti këmbët mirë në të dhe priti derisa t'i jepej rasti.

Dhe rasti iu dha kur Iofuri drejtoi trupin, duke bulurirë me ngadhënjim, dhe u kthye me tallje nga Ioreku që dukej sikur kishte marrë fund.

Pikërisht në atë çast Ioreku iu vërsul si një valë që kishte marrë fuqi gjatë mijëra miljeve në oqean dhe që nuk ndihet në ujërat e thellë, por që kur afrohet në ujërat e cekëta, ngrihet deri në qiell dhe i tmerron ata që jetojnë në bregdet

duke u përplasur në tokë me një forcë të papërballueshme – ashtu edhe Iorek Birnisoni u vërsul mbi Iofurin, duke i dhënë me të gjithë forcën këmbës që e kishte mbështetur te shkëmbi i thatë dhe duke e gjuajtur me panxhën e majtë të pamëshirshme në nofullën e zbuluar.

Ishte një goditje e tmerrshme. Ajo ia copëtoi nofullën dhe ia flakëriu spërklat e gjakut shumë hapa larg në dëborë.

Gjuha e kuqe e Iofurit u var poshtë. Befas mbreti i arinjve mbeti i pataksur. Ioreku nuk priti më. Ia nguli dhëmbët në qafë dhe e shkundi fort, duke e ngritur trupin gjigant nga toka dhe duke e përplasur si të ishte një fokë në anë të ujërave.

Pastaj iu derdh përsipër dhe jeta e Iofurit u shua në dhëmbët e tij.

Por iu desh të kryente edhe një ritual të fundit me të. Ioreku ia çau gjoksin e pambrojtur, duke i nxjerrë brinjët e bardha e të kuqe, që ngjanin si dhogat e një barke të kthyer përmbys. Ioreku gërmoi në kafazin e kraharorit të tij dhe ia shkuli zemrën e kuqe që nxirrte avull dhe e hëngri përpara shtetasve të Iofurit.

U dëgjua një brohoritje e fuqishme dhe arinjtë u derdhën përpara për të nderuar mposhtësin e Iofurit.

Zëri i Iorek Birnisonit u ngrit mbi zallahinë.

- Arinj! Cili është mbreti juaj?

Dhe vala e zërave u kthye praptas si stuhia e oqeanit:

- Iorek Birnisoni!

Arinjtë e dinin se ç'duhej të bënin tani. Shkulën medalionët dhe shiritat që mbanin nëpër krahë, i flakën përtokë dhe i shkelën me këmbë, që t'i harronin menjëherë. Tani ishin arinjtë e Iorekut, dhe arinj të vërtetë, jo thjesht gjysmënjerëz të pasigurt që vuanin nga inferioriteti. Ata u dyndën në pallat dhe nisën të hedhin blloqe të mëdhenj mermeri që nga kullat e larta, të shembin bedenat me grushtet e tyre të fuqishëm, derisa gurët dolën vendit, pastaj i flakën ata në

humnerën që ishte qindra këmbë e thellë.

Ioreku nuk ua vuri veshin, por hoqi parzmoren që të kujdesej për plagët dhe Lira i shkoi pranë, duke përplasur këmbët në dëborën që skuqte nga gjaku dhe duke u bërtitur të ndalnin së shemburi pallatin, sepse brenda tij kishte të burgosur. Ata nuk e dëgjuan, por e dëgjoi Ioreku, dhe kur ulëriu ai ata u ndalën në çast.

- Njerëz të burgosur? - e pyeti Ioreku.

- Po... Iofur Raknisoni i ka kyçur në qeli... Duhen nxjerrë menjëherë jashtë dhe duhen futur diku, se përndryshe do të varrosen të gjallë me gjithë këta gurë që po bien...

Ioreku dha me nxitim ca urdhra dhe disa nga arinjtë vrapuan të lironin të burgosurit. Lira u kthye tek Ioreku.

- Më lër të ndihmoj... pa prit të shoh se ç'plagë ke marrë, Ioreku im... Ah, sikur të kisha ca fasho apo garza! Je plagosur keq në bark...

Një ari solli një gojë bar të trashë të gjelbër dhe e la në tokë, te këmbët e Iorekut.

- Myshk gjaku, - tha Ioreku. - Vëre mbi plagë, Lira. Fute në mish dhe vër edhe pak borë që të ngrijë.

Ai nuk lejoi asnjë ari të kujdesej për të, pavarësisht nga padurimi i tyre, përveç Lirës, duart e së cilës ishin të zhdërvjellëta dhe të kujdesshme. Kështu njeriu i vogël u përkul mbi ariun e madh mbret, duke i mbajtur myshkun mbi plagë dhe duke i vënë akull derisa i pushoi gjaku. Kur mbaroi, dorashkat e saj iu bënë qull nga gjaku i Iorekut, por plagët nuk i rridhnin më. Dhe në atë kohë, të burgosurit – një duzinë burrash që u mblodhën së bashku duke u dridhur – dolën jashtë. Lirës iu duk e kotë të merrej me profesorin, sepse burri i gjorë ishte çmendur. Ajo donte t'i njihte të burgosurit e tjerë, por kishte gjëra të tjera më urgjente për të bërë. Pastaj nuk donte ta shpërqendronte Iorekun, i cili po jepte urdhra të shpejtë dhe i niste arinjtë gjithandej, por ajo ishte në ankth për Roxherin dhe Li Skorsbajin me shtrigat,

dhe ndihej e lodhur dhe kishte uri... Mendoi që gjëja me mirë ishte të mos u rrinte nëpër këmbë të tjerëve.

Prandaj gjeti një qoshe të qetë në fushën e mejdanit, me Pantalejmonin që u bë si volverin për ta ngrohur, dhe vuri ca borë mbi vete, siç bënin arinjtë, dhe fjeti.

Dikush i preku këmbën dhe një zë i çuditshëm ariu i tha:

- Lira Gjuhëarta, të kërkon mbreti.

Ajo ishte mpirë e tëra nga i ftohti dhe nuk i hapeshin sytë, që kishin ngrirë të mbyllur, por Pantalejmoni i lëpiu qepallat për t'ia shkrirë dhe ajo pa në dritën e hënës një ari të ri që po i fliste.

U përpoq të mbahej në këmbë, por u rrëzua dy herë.

Ariu i tha: "Hip tek unë!" dhe u përkul duke i treguar kurrizin, pastaj ajo u mbërthye fort pas tij dhe ai e çoi te një luginë e rrëpirtë, ku ishin mbledhur shumë arinj.

Dhe midis tyre ishte një figurë e vogël, që vrapoi drejt saj, ndërsa shejtani i tij iu hodh në qafë Pantalejmonit.

- Roxher! - thirri ajo.

- Iorek Birnisoni më la të prisja në dëborë dhe erdhi të merrte ty – ne ramë nga balona, Lira. Pasi ti re nga balona, ne fluturuam për milje të tëra, pastaj Li Skorbaji lëshoi më shumë gaz dhe u përplasëm në një mal dhe ramë te një shpat shumë i thyer. Nuk e di se ku është tani zoti Skorsbaji, as shtrigat. Isha vetëm unë dhe Iorek Birnisoni. Ai erdhi drejt e këtu, që të shihte për ty. Pastaj më treguan për ndeshjen...

Lira pa përqark. Njerëzit e burgosur në drejtimin e një ariu të vjetër po ndërtonin një kasolle me mbeturinat e nxjerra nga rrënojat. Ata dukeshin të kënaqur që po u jepej mundësia të punonin. Njëri syresh po përpiqej të ndizte zjarr me strall dhe eshkë.

- Eja të hash, - i tha Lirës ariu që e kishte zgjuar.

Mbi dëborë ishte shtrirë një fokë e sapovrarë. Arinjtë e çanë me kthetra dhe i treguan Lirës se ku të gjente shpretkën.

Ajo e hëngri të gjallë: ishte e ngrohtë dhe e butë, dhe shumë e shijshme.

- Ha edhe pak dhjamë, - i tha ariu dhe i nxori një copë. Kishte shijen e një kremi me lajthi. Roxheri ngurroi pak në fillim, por pastaj ndoqi shembullin e saj. Ata hëngrën me babëzi dhe pas disa minutash Lirës i doli gjumi plotësisht dhe nuk po e ndjente më të ftohtin.

Fshiu buzët dhe pa përreth, por nuk ia zuri syri Iorekun.

- Iorek Birnisoni po flet me këshilltarët e tij, - i tha ariu i ri. - Donte të të takonte pasi të haje. Më ndiq.

Ai e çoi te një shtëpi prej akulli që po ndërtonin arinjtë. Ioreku ishte në mes të një grupi arinjsh dhe sapo e pa u ngrit ta takonte.

- Lira Gjuhëarta, - i tha. - Eja të dëgjosh të rejat që më kanë thënë.

Ai u shpjegoi arinjve të tjerë pse kishte ardhur ajo aty, apo mbase ata e dinin tashmë se cila ishte, sepse e trajtuan me shumë mirësjellje, si të ishte një mbretëreshë. Ajo u ndje jashtëzakonisht krenare kur u ul pranë mikut të saj, Iorek Birnisonit, nën aurorën që regëtinte gjithë hijeshi në qiellin polar, dhe u përzje në bisedë me arinjtë.

Iorek Birnisoni sundonte mbi ta si me magji. Disa prej tyre ia detyronin këtë ndikimit të zonjës Kulter, e cila kishte ardhur aty për vizitë para dëbimit të Iorekut, edhe pse ky i fundit nuk dinte asgjë për këtë, dhe i kishte bërë shumë dhurata Iofurit.

- Ajo i dha një drogë, - i tha një ari, - të cilën ai ia dha fshehurazi Hjalmur Hjalmursonit dhe e bëri ta harronte veten.

Hjalmur Hjalmursoni, kujtoi Lira, kishte qenë ariu që vrau Ioreku, vdekja e të cilit u bë shkak për dëbimin e Iorekut. Pra, pas kësaj qëndronte zonja Kulter. Po kishte më.

- Ligjet e njerëzve i ndalojnë ato që donte të bënte ajo, por ligjet e njerëzve nuk zbatohen në Svalbard. Ajo donte të

ngrinte edhe këtu një stacion tjetër, si Bolvngarin, por më të keq, dhe Iofuri e lejoi, pavarësisht se ishte kundra gjithë zakoneve të arinjve. Sepse njerëzit që na vizitonin apo ata që mbaheshin të burgosur këtu, nuk jetonin apo nuk punonin kurrë këtu. Ajo e shtoi pak nga pak pushtetin e saj mbi Iofur Raknisonin, ndërsa ai mbi ne, derisa të gjithë u kthyem në ca krijesa në shërbim të saj, dhe e vetmja detyrë jona ishte të ruanim atë gjënë e urrejtshme që po krijonte ajo...

Ai që fliste ishte një ari i vjetër. Quhej Søren Eisarson dhe ishte një këshilltar që kishte vuajtur nga Iofur Raknisoni.

- Ç'po bën ajo tani, Lira? - e pyeti Iorek Birnisoni. - Ç'plane ka tani që ka dëgjuar për vdekjen e Iofurit?

Lira nxori alithiometrin. Drita e atyshme ishte e pamjaftueshme, ndaj Ioreku dha urdhër t'i sillnin një pishtar.

"Ç'ka ndodhur me Li Skorsbajin? - pyeti Lira ndërsa të tjerët po e prisnin. - Po me shtrigat?"

- Shtrigat u sulmuan nga shtrigat e një klani tjetër. Nuk e di nëse kanë pasur lidhje me ata që ndanin fëmijët, por ato po patrullonin qiellin tonë në një numër jashtëzakonisht të madh. Dhe sulmuan gjatë stuhisë. Nuk e di se ç'i ka ndodhur Serafina Pekalës. Ndërsa Li Skorsbaji u ngrit prapë me balonë pasi unë dhe djali ramë prej saj. Por lexuesi i simboleve do të tregojë për fatin e tyre.

Një ari solli aty një sajë, në të cilën po digjej në një kazan qymyr druri, dhe hodhi në të një degë pishe. Dega mori përnjëherë dhe në dritën e saj Lira vuri akrepat e alithiometrit dhe pyeti për Li Skorsbajin.

Doli që ai vazhdonte të ishte në ajër dhe era po e shtynte në drejtim të Nova Zemblas. Kishte shpëtuar pa u prekur nga fantazmat e humnerave dhe kishte luftuar me shtrigat e klanit tjetër.

Lira ia tha Iorekut dhe ai tundi kokën i kënaqur.

- Meqë është në ajër, është i sigurt, - tha ai. - Po zonja Kulter?

Përgjigja ishte shumë e ndërlikuar dhe Lira pa akrepat që kalonin nga simboli në simbol, duke u menduar për një kohë të gjatë. Arinjtë ishin kureshtarë, por përmbaheshin nga respekti që kishin për Iorek Birnisonin, ndërsa ai për Lirën, dhe ajo e largoi mendjen prej tyre dhe u zhyt përsëri në dalldinë e alithiometrit.

Loja e simboleve iu duk e frikshme.

- Thotë që ajo... Ajo ka mësuar se ç'ka ndodhur këtu dhe ka marrë një zebelin me mitralozë – kështu duhet të jetë – dhe tani po vijnë në Svalbard. Nuk e ka mësuar ende vdekjen e Iofur Raknisonit, por do ta mësojë shpejt, sepse... Ah, po, sepse do t'i tregojnë ca shtriga, dhe ato do ta mësojnë nga fantazmat e humnerave. Pra, paska spiunë gjithandej, Iorek. Ajo do të vijë... gjoja për të ndihmuar Iofur Raknisonin, por në fakt ka ndërmend t'ia marrë të gjithë pushtetin me anë të një regjimenti tartarësh që po vijnë nga deti. Ata do të jenë këtu brenda disa ditësh. Pastaj do të shkojë sa më parë atje ku mbahet i burgosur kryezot Asrili, me synimin për ta vrarë. Sepse... Tani e kuptova: diçka që nuk po e merrja vesh, Iorek! Ja pse do që ta vrasë kryezot Asrilin. Ngaqë e di se çfarë do të bëjë dhe ka frikë prej saj, dhe do që ta bëjë vetë dhe të dalë përpara tij... Duhet të jetë për atë qytetin në qiell. Po, po, ajo do që të shkojë atje para tij. Tani po më tregon diçka tjetër...

Ajo u përkul mbi instrumentin duke parë e përqendruar akrepin që lëvizte sa andej këndej. Lëvizte kaq shpejt, saqë ishte e vështirë ta ndiqje. Roxheri, që shihte nga supi i saj, arrinte të kuptonte vetëm dialogun drithërues midis gishtërinjve të Lirës që lëviznin akrepat dhe përgjigjet e akrepit të madh, një gjuhë marramendëse si ajo e aurorës.

- Po, - i tha ajo së fundmi, duke e vënë instrumentin në prehër dhe duke kapsallitur sytë dhe psherëtirë teksa u shkëput nga ai përqendrim aq i thellë. - Po, e kuptoj se ç'thotë. Ajo po më kërkon prapë mua. Do diçka që e kam

unë, sepse atë e do edhe kryezot Asrili. E duan për... për këtë eksperimentin, çfarëdo qoftë...

U ndal që të mbushej me frymë. Po e shqetësonte diçka që nuk po e kuptonte se ç'ishte. Ajo ishte e sigurt që kjo *diçka* ishte aq e rëndësishme sa vetë alithiometri, sepse tekefundit zonja Kulter e donte atë. Ç'mund të ishte tjetër? Po prapë nuk ishte ai, sepse alithiometri e tregonte veten në tjetër mënyrë.

- Mbase është alithiometri, - tha ajo e mërzitur. - Duhet t'ia çoj kryezot Asrilit, se përndryshe do të ma marrë. Dhe po ra në duart e saj do të vdesim të gjithë.

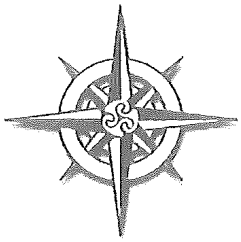
Kur tha këtë, u ndje kaq e lodhur dhe e mërzitur, saqë vdekja iu duk një lehtësim. Por kur pa Iorekun e zboi nga koka atë mendim. E largoi alithiometrin dhe u ngrit në këmbë.

- Sa larg është ajo? - e pyeti Ioreku.

- Vetëm disa orë larg. Duhet t'ia çoj alithiometrin sa më shpejt kryezot Asrilit.

- Po vij edhe unë me ty, - i tha Ioreku.

Ajo nuk e kundërshtoi. Ndërsa Ioreku dha urdhër të mblidhej një skuadër e armatosur për t'i shoqëruar në pjesën e fundit të udhëtimit të tyre në veri, Lira nuk u ndje, duke i kursyer energjitë. E ndjeu që diçka ishte larguar prej saj gjatë kohës së leximit të fundit. Mbylli sytë dhe e zuri gjumi. Pastaj e zgjuan dhe u nisën.

21. Mirëpritja e kryezot Asrilit

Lirën e mbante një ari i ri i fuqishëm, ndërsa Roxherin një tjetër, kurse Ioreku ecte pa u lodhur përpara dhe një skuadër arinjsh zjarrhedhës i ndiqte si praparojë.

Rruga ishte e gjatë dhe e vështirë. Pjesa e brendshme e Svalbardit ishte malore, me shkrepa të çrregullt dhe të thepisur të gërryera nga përroska dhe lugina të thella, dhe i ftohti sa vinte e bëhej më i hidhur. Lirës iu kujtuan sajat e ciganëve që ecnin shtruar gjatë rrugës për në Bolvangar; sa e shpejtë dhe e rehatshme kishte qenë ajo rrugë! Këtu i ftohti ishte shumë më hidhur nga ai që kishte provuar deri atëherë. Ose mbase ariu që e mbante në shpinë ishte më këmbëlehtë se Ioreku. Apo mbase i dukej ashtu ngaqë ndihej e lodhur në shpirt. Sidoqoftë, ajo rrugë ishte e vështirë.

Së pari duhej thënë që arinjtë e Svalbardit e shihnin kryezot Asrilin ashtu si gjithë politikanët, mbretërit, apo sjellësit e tjerë të fatkeqësive që ishin syrgjynosur në ishullin e tyre të zi. Të burgosurit ishin të rëndësishëm, përndryshe do të ishin vrarë prej tyre. Një ditë ata mund të ishin të çmuar për arinjtë, në qoftë se fati i tyre politik ndryshonte dhe ata ktheheshin të qeverisnin në vendet e tyre. Prandaj arinjtë nuk i trajtonin me mizori dhe pa respekt.

Edhe për kryezot Asrilin kushtet në Svalbard ishin jo më të këqija se të qindra mërgimtarëve të tjerë që kishin qenë

aty. Madje për disa arsye arinjtë e trajtonin me më shumë kujdes se të burgosurit e tjerë. Për shkak të rrezikut spiritual dhe misterioz të gjithçkaje që kish të bënte me Pluhurin. Për shkak të frikës që kishin pasur prej tij ata që e sollën aty. Dhe për shkak të bisedave kokë më kokë të zonjës Kulter me Iofur Raknisonin.

Veç kësaj, arinjve nuk u kishte rastisur kurrë të njihnin ndonjë burrë tjetër si kryezot Asrili, aq kryelartë dhe autoritar. Ai madje kishte më shumë epërsi edhe se vetë Iofur Raknisoni, argumentonte me forcë dhe elokuencë, dhe këmbëngulte që ariu mbret ta lejonte ta zgjidhte vetë vendin ku do të jetonte.

Fillimisht e kishin vënë të banonte shumë poshtë, siç thoshte. Ai kishte nevojë për një vend të lartë, që të ishte mbi tymin e minierave të zjarrit dhe farkave. Ai i bindi arinjtë që ta lejonin të jetonte ku donte ai. Pastaj u dha ryshfete, stoli prej floriri, dhe e lajkatoi Iofur Raknisonin derisa këtij të fundit iu mbush mendja. Para shumë kohësh ishte ngritur një shtëpi me pamje nga veriu: një shtëpi e madhe me vatra zjarri ku digjej qymyr dhe me dritare të mëdha prej xhami të vërtetë. Ai u vendos atje; ishte një i burgosur që sillej si mbret.

Pastaj kërkoi materiale për të ngritur një laborator.

Kërkoi libra, instrumente, substanca kimike, mjete dhe pajisje. Dhe ato i erdhën nga burime të ndryshme, ca të hapur dhe ca të fshehtë, prej vizitorëve që këmbëngulte t'i vinin atje. Pra i mblodhi materialet e tij nga toka, nga ajri dhe deti, dhe brenda gjashtë muajsh kishte gjithçka që donte.

Pra, kështu punoi, mendoi, planifikoi dhe bëri llogari, duke pritur vetëm një gjë që të përmbushte misionin që e tmerronte Bordin e Blatimit. Po i afrohej gjithnjë e më shumë, çdo minutë që kalonte.

***

Lira e pa për herë të parë burgun e të atit kur Iorek Birnisoni u ndal në rrëzë të kodrës, që fëmijët të lëviznin pak dhe të shtriqeshin, sepse po ngrinin nga i ftohti.

- Shih atje lart, - i tha ai.

Një e tatëpjetë e thyer me shkëmbinj të thepisur e të ngrirë, ku ishte hapur me mundim një shteg, i cili të shpinte te një shkrep konturet e të cilit dukeshin në qiell. Nuk kishte aurorë, por yjet shkëlqenin fort. Në majë të shkrepit ngrihej një ndërtesë dritat e së cilës përhapeshin në të gjitha drejtimet: nuk ishin drita që luhateshin e gjithë tym si ato të qirinjve me dhjamë balene, as drita të shndritshme anbarike, por drita të ngrohta, ngjyrë kremi, fenerësh me vajguri.

Edhe dritaret nga të cilat dilnin dritat tregonin për fuqinë e jashtëzakonshme të kryezot Asrilit. Xhami ishte i kushtueshëm dhe pllakat e mëdha të tij tregonin se ai ishte shumë dorëlëshuar në atë vend të shkretë. Pra, pamja e tyre aty tregonte për një pasuri dhe influencë shumë më të madhe se ajo e pallatit vulgar të Iofurit.

Lira dhe Roxheri hipën për herë të fundit mbi arinjtë e tyre dhe Ioreku u priu rrugën në drejtim të shtëpisë. Aty kishte një oborr me një shtresë të trashë dëbore, të rrethuar nga një mur i ulët, dhe ndërsa Ioreku hapi portën ata dëgjuan të binte një kambanë në brendësi të ndërtesës.

Lira zbriti nga ariu. Nuk e mbanin këmbët. Pasi iu çmpinë ndihmoi Roxherin të zbriste dhe, duke u mbajtur te njëri-tjetri fëmijët ecën marrakëmbthi drejt shkallëve që të shpinin te dera.

Ah, sa ngrohtë do të ishte atje brenda! Ah, çfarë shtëpie e rehatshme!

Ajo zgjati dorën te zilja, por u hap dera. Brenda dukej një dritë dhe ajo pa përpara saj burrin që mbante një fener në

dorë dhe e njohu. Ishte shërbëtori i kryezot Asrilit, Thoroldi, me shejtanin e tij, Anfangun.

Lira e hoqi kapuçin nga koka.

- Kush... - nisi të fliste Thoroldi, por kur e pa se cila ishte vazhdoi: - Lira? Jo. Lira e vogël? Mos jam në ëndërr?

Ajo shkoi prapa tij dhe ai hapi një derë të brendshme.

Brenda ishte një dhomë me një vatër guri ku digjej qymyr, qilimi skuqte nga drita e fenerëve me vajguri, karrige lëkure, mobilie prej druri të shkëlqyer... Lira nuk kishte parë një dhomë të tillë që atëherë kur largua nga kolegji Xhordan, dhe ndjeu t'i lidhej një komb në grykë.

Shejtani leopard i kryezot Asrilit nisi të hungërijë.

Babai i Lirës qëndronte atje duke parë me atë vështrimin e rreptë dhe ngadhënjimtar, por i ndërroi përnjëherë çehrja e fytyrës. Iu zgurdulluan sytë nga tmerri kur njohu të bijën e vet.

- Jo! Jo!

Ai luajti vendit dhe u mbështoll me mantel. Lira nuk bëri asnjë lëvizje.

- Dil jashtë! - klithi kryezot Asrili. - Ktheji thembrat nga majat dhe shko andej nga ke ardhur! Hajt tani, përjashta! *Nuk të kërkova ty.*

Ajo nuk ishte në gjendje të fliste. E hapi gojën dy herë, tre herë, pastaj arriti të belbëzojë:

- Jo, jo. Erdha sepse...

Ai dukej i trembur. Tundte kokën dhe ngrinte duart si të donte ta zbonte prej aty. Ajo e shihte e habitur.

Bëri edhe një hap tjetër përpara, që ta bindte se ishte e vërtetë, dhe Roxheri i erdhi pranë, gjithë ankth. Shejtanët e tyre vërtiteshin në dhomën e ngrohtë dhe, pas një copë here, kryezot Asrili fërkoi ballin me shpinën e dorës dhe e mblodhi pak veten. Faqet e zbehura nisën t'i skuqeshin prapë.

- Lira, - tha. - Vërtet, Lira je?

- Po, xhaxha Asrili, - i tha duke menduar se nuk kishte

ardhur ende çasti për t'i treguar që e dinte marrëdhënien e tyre të vërtetë. - Erdha për të sjellë alithiometrin nga Mjeshtri i Xhordanit.

- Po, të kuptoj. Kush është ai djali?

- Është Roxher Parslou, djali i kuzhinës së kolegjit Xhordan. Por...

- Si erdhe deri këtu?

- Këtë doja të thosha. Iorek Birnisoni po pret jashtë. Ai na solli. Erdhi me ne që nga Trolesundi dhe ne ia punuam Iofurit...

- Kush është Iorek Birnisoni?

- Një ari me parzmore. Ai na solli këtu.

- Thorold, - thirri, - bëj gati banjën me ujë të ngrohtë për të dy fëmijët dhe jepu për të ngrënë. Pastaj vëri të flenë. Pa shih sa të fëlliqura i kanë rrobat! Jepu ca ndërresa të pastra. Bëje tani, gjatë kohës që do të flas me atë ariun.

Lirës iu morën mendtë. Mbase për shkak të nxehtësisë së atyshme, apo ngaqë u çlirua nga ankthi. Pa shërbëtorin që bëri një përulje të lehtë dhe u largua nga dhoma, kurse kryezot Asrili doli në korridor dhe e mbylli derën nga pas. Atëherë ajo u lëshua në karrigen më të afërt.

Pas pak erdhi Thoroldi dhe i tha:

- Më ndiqni, zonjushë.

Ajo u ngrit me mundim dhe së bashku me Roxherin shkuan në një banjë të ngrohtë, ku ishin varur peshqirë të butë dhe në dritën e fenerëve me vajguri pa një kazan me ujë të ngrohtë që nxirrte avull.

- Shko ti i pari, - i tha Lira. - Unë po pres përjashta.

Kështu Roxheri, duke u dridhur dhe hapur gojën nga nxehtësia hyri brenda dhe u la. Ata notonin shpesh të zhveshur gollomesh së bashku me fëmijët e tjerë në Ajsis apo Çiruell, por kjo ishte ndryshe.

- E kam shumë frikë xhaxhanë tënd, - i tha Roxheri nga dera e hapur. - Dua të them, babanë tënd.

- Më mirë quaje xhaxha. Edhe unë e kam frikë ndonjëherë.

- Kur hymë brenda qëparë, ai nuk më pa fare. Të pa vetëm ty. Dhe ishte i tmerruar derisa më pa mua. Pastaj u qetësua përnjëherë.

- Sepse u habit, - i tha Lira. - Si të gjithë njerëzit kur shohin dikë që nuk e presin. Është hera e parë që më sheh që prej asaj ditës në Dhomën e Ndenjes. Kushdo do të habitej.

- Jo, - i tha Roxheri, - nuk mjafton me kaq. Ai po më shihte si ujk.

- Ashtu të është dukur.

- S'është ashtu. Por, të them të drejtën, atë e kam më shumë frikë se zonjën Kulter.

Ai pllaquriti ujin. Lira mori alithiometrin.

- A do që ta pyes lexuesin e simboleve për të? - i tha Lira.

- S'di ç'të them. Nuk po e marr vesh as vetë. Që atëherë kur erdhën Hamësit në Oksford më është dukur gjithçka e keqe. Vetëm para pesë minutash m'u duk sikur u ndreqën gjërat. Por me ç'po shoh tani, kjo banjë është gjë e mirë dhe pas pesë minutash po shoh një peshqir të ngrohtë aty. Dhe pasi të jem fshirë, mbase do të mendoj për diçka të mirë për të ngrënë, por jo më shumë se aq. Dhe pasi të kem ngrënë, mbase do të mendoj për një krevat të rehatshëm. Po paskëtaj nuk di ç'të them, Lira. Kemi parë gjëra nga më të llahtarshmet, apo jo? Dhe nuk kanë mbaruar ende. Prandaj nuk e di se ç'na pret në të ardhmen. E vras mendjen vetëm për të tashmen.

- Po, - i tha Lira e lodhur. - Ndonjëherë edhe unë ndihem ashtu.

Prandaj edhe pse e mbajti alithiometrin në duar pak më shumë se zakonisht, këtë e bëri vetëm për t'i dhënë zemër vetes. Ajo nuk i ktheu akrepat dhe nuk e pati mendjen se ku shkoi akrepi i madh. Pantalejmoni e shihte i heshtur.

Pasi u lanë dhe hëngrën bukë me djathë dhe pinë verë e ujë të nxehtë, shërbëtori Thorold u tha:

- Djali duhet të shkojë në shtrat. Do ta çoj unë atje. Ndërsa ty, zonjushë Lira, të pret zotëria në bibliotekë.

Lira e gjeti kryezot Asrilin në një dhomë me dritare të mëdha me pamje nga deti i ngrirë poshtë tyre. Në vatër digjej qymyr dhe feneri me vajguri ishte vënë aq poshtë, saqë drita që hynte nga panorama e acartë përjashta ishte më e fortë. Kryezot Asrili, që ishte ulur në një kolltuk të madh buzë zjarrit, ia bëri me dorë të hynte dhe të ulej në kolltukun tjetër përballë tij.

- Miku ynë, Iorek Birnisoni, po çlodhet jashtë, - i tha ai. - Atij i pëlqen më shumë i ftohti.

- Të tregoi për ndeshjen me Iofur Raknisonin?

- Jo me hollësi. Por me ç'kuptova, tani ai është mbreti i Svalbardit. Kështu është?

- Sigurisht. Ioreku nuk gënjen kurrë.

- Me sa duket, i ka vënë vetes detyrë të të ruajë.

- Jo. I tha Xhoni Faja të kujdesej për mua. Ai zbaton urdhrat që i jep Xhoni Faja.

- Si u pleks në këtë histori Xhoni Faja?

- Do ta tregoj në qoftë se edhe ti më tregon diçka. Ti je babai im, apo jo?

- Po. E çë pastaj?

- Këtë duhej të ma kishe treguar më parë, prandaj. Nuk duhet t'ua fshehësh të tjerëve gjëra të tilla, sepse kur i zbulojnë ndihen si hajvanë dhe kjo është mizore. A ka ndonjë ndryshim në qoftë se e dija më parë që jam vajza jote? Këtë duhej të ma kishe thënë para disa vjetësh. Duhej të ma kishe thënë e të më porosisje të mos ia tregoja askujt, dhe unë do ta mbaja fjalën, edhe pse isha e vogël. Do ta ruaja sekretin edhe sikur të më bënin copë e çikë. Por ti nuk ma the kurrë. Të gjithë e dinin këtë, përveç meje.

- Cili ta tregoi?

- Xhoni Faja.

- Të tregoi për mamanë?

- Po.

- E po, atëherë s'paskan mbetur shumë gjëra për të treguar. S'dua të më marrë në pyetje dhe të më ndëshkojë një fëmijë i pacipë. Dua të më tregosh se ç'ke parë dhe ç'ke bërë rrugës deri këtu.

- Të solla atë dreq alithiometri, ja se ç'bëra! - shfreu Lira. Ishte gati të shpërthente në lot. - E ruajta si sytë e ballit gjatë gjithë rrugës nga Xhordani këtu. Pastaj mësova edhe si ta përdor dhe vura kokën në rrezik për të, në një kohë kur mund ta kisha falur e të mos më hynte gjemb në këmbë, kurse ti jo vetëm që nuk më the faleminderit, por s'po gëzohesh aspak që po më sheh. Nuk e di pse e bëra gjithë këtë. Por ja që e bëra, dhe ndoqa rrugën time, madje shkova edhe në atë pallatin e qelbur të Iofurit, mes atyre arinjve, dhe ia mbusha mendjen të ndeshej me Iorekun, që të vija këtu për ty... Kurse ty desh të ra të fikët kur më pe, si të isha ndonjë gjë e shpifur që s'doje ta shihje më me sy. Po ti nuk je njeri, kryezot Asril. Ti nuk je *babai* im. Sepse *babai* im nuk do të sillej kështu me mua. Baballarët duhet t'i duan vajzat e tyre, apo jo? Por ti nuk më do. As unë nuk të dua. Unë dua Farder Koramin, dua edhe Iorek Birnisonin. Dua më shumë një ari me parzmore se sa babanë tim. Dhe jam e sigurt se Ioreku më do më shumë se ti.

- Sikur më the që ai zbaton vetëm urdhrat që i jep Xhoni Faja. Po vazhdove të më qaravitesh, është e kotë të humb kohën me ty.

- Atëherë merre atë dreq alithiometri, sepse unë po kthehem me Iorekun.

- Ku?

- Në pallat. Ai do të ndeshet me zonjën Kulter dhe Bordin e Blatimit kur të vijnë. Po humbi, atëherë do të vdes edhe unë. Nuk dua t'ia di. Ama po fitoi, do t'i çojmë fjalë Li Skorsbajit dhe do të kthehemi me balonën e tij...

- Kush është ky Li Skorsbaji?

- Një balonist. Ai na solli deri këtu, pastaj u përplasëm. Ja tek e ke alithiometrin tënd. Gjithçka në rregull.

Ai nuk bëri asnjë lëvizje dhe ajo e la mbi vatrën e zjarrit.

- Duhet të them edhe që zonja Kulter është rrugës për në Svalbard dhe, me ta marrë vesh se ç'i ka ndodhur Iofur Raknisonit, do ta mbajë frymën këtu. Po vjen me një zebelin plot me ushtarë dhe ata kanë për të na vrarë me urdhër të Magjistratit.

- S'kanë për të mbërritur kurrë te ne.

- Nga e di ti?

- E di.

- Atëherë paske ndonjë alithiometër tjetër kështu?

- Për këtë nuk kam nevojë për alithiometër. Tani dua të më tregosh se si mbërrite këtu, Lira. Nise që nga fillimi. Më trego gjithçka.

Dhe ajo ia tregoi. E nisi që në kohën kur ishte fshehur në Dhomën e Ndenjes, pastaj vazhdoi me kohën kur Hamësit morën Roxherin, me kohën që kaloi me zonjën Kulter dhe gjithçka tjetër që kishte ndodhur.

Ishte një histori shumë e gjatë dhe kur mbaroi tha:

- Ka mbetur vetëm diçka që nuk e di dhe kam të drejtë ta mësoj, ashtu siç kisha të drejtë të mësoja se cila isha në të vërtetë. Por meqë atë nuk ma tregove, tani duhet të më tregosh këtë tjetrën, si shpërblim. Pra, ç'është Pluhuri? Dhe pse e kanë kaq shumë frikë të gjithë?

Ai e pa sikur donte të përpiqej të merrte me mend nëse do ta kuptonte atë që do t'i thoshte. Më parë nuk e kishte parë kurrë me aq seriozitet, mendoi ajo. Deri në atë çast ai kishte qenë thjesht një i rritur që i plotësonte tekat një fëmije. Por tani po e shihte ndryshe.

- Pluhuri është ai që e vë në punë alithiometrin, - i tha.

- Ah... më shkoi mendja! Po tjetër? Si e zbuluan atë?

- Kisha ka kohë që është në dijeni për të. Ka shekuj që predikohet për Pluhurin. Vetëm se nuk e kanë quajtur

ashtu. Por përpara disa vjetësh, një moskovit me emrin Boris Mihailoviç Rusakov zbuloi një lloj të ri grimcash elementare. Ti ke dëgjuar për elektronet, fotonet, neutronet, etj., apo jo? Quhen grimca elementare, sepse nuk mund të ndahen më tej. Brenda tyre nuk ka gjë tjetër, veç tyre. Por ajo që nuk arrinte të kuptonte Rusakovi ishte pse grimcat e reja mblidheshin vetëm atje ku ishin njerëzit, sikur tërhiqeshin nga ne. Dhe sidomos nga të rriturit. Edhe nga fëmijët, por jo aq shumë deri në kohën kur shejtanët e tyre marrin një formë të përhershme. Ata fillojnë ta tërheqin më fort Pluhurin gjatë kohës së pubertetit, dhe ai ngjitet tek ta njëlloj si te të rriturit. Tani gjithë zbulimet e këtij lloji – ngaqë mbështeten në doktrinat e kishës – duhet të shpallen përmes Magjistratit të Gjenevës. Dhe ky zbulim i Rusakovit ishte kaq i çuditshëm, saqë një inspektor i Trupës së Disiplinimit mendoi se Rusakovi zotëronte fuqi djallëzore. Ai ushtroi një ekzorcizëm[8] në laborator, e mori në pyetje Rusakovin në bazë të rregullave të Inkuizicionit, por në fund u detyruan të pranonin që Rusakovi nuk po i mashtronte: Pluhuri ekzistonte vërtet. Atëherë s'u mbeti tjetër veçse të gjenin se ç'ishte. Dhe duke u nisur nga natyra e Kishës, u mbetej të zgjidhnin vetëm një gjë. Magjistrati vendosi që Pluhuri ishte prova fizike e mëkatit origjinal. A e di se ç'është mëkati origjinal?

Ajo ngriti supet. Ishte njëlloj si atëherë kur kishte qenë në Xhordan, kur nuk i kujtohej mirë diçka.

- Pak a shumë, - iu përgjigj.

- Jo, nuk e di. Shko tek ai rafti atje dhe më sill Biblën.

Lira shkoi dhe i solli babait librin e madh të zi.

- E mban mend historinë e Adamit dhe Evës?

- Si jo?! - ia ktheu. - Ajo nuk duhej ta hante frutin, por gjarpri e tundoi dhe ajo e hëngri.

8) Një ceremoni që përdoret nga priftërinjtë për të nxjerrë shpirtin e lig nga një person i pushtuar prej tij.

- Po pastaj, çfarë ndodhi?

- Hmm... Ata u zbuan nga kopshti. Zoti i dëboi.

- Zoti u tha të mos e hanin frytin se do të vdisnin. Mbaj mend që në kopsht ishin lakuriq, si fëmijë, dhe shejtanët e tyre merrnin çfarëdo lloj forme që u pëlqente. Por ja se çfarë ndodhi.

Ai e hapi librin te kreu 3 i Zanafillës dhe lexoi:

"Dhe gruaja iu përgjigj gjarprit: "Nga fryti i pemëve të kopshtit mund të hamë; por nga fryti i pemës që është në mes të kopshtit Perëndia ka thënë: 'Mos hani dhe mos e prekni, ndryshe do të vdisni.'"

Atëherë gjarpri i tha gruas: "Ju s'keni për të vdekur aspak; por Perëndia e di që ditën që do t'i hani, sytë tuaj do të hapen, shejtanët tuaj do të marrin formën e tyre të vërtetë, dhe do të jeni në gjendje si Perëndia të njihni të mirën dhe të keqen."

Dhe gruaja pa që pema ishte e mirë për t'u ngrënë, që ishte e këndshme për sytë dhe që pema ishte e dëshirueshme për të zbuluar formën e vërtetë të shejtanit së saj; dhe ajo mori nga fruti i saj, e hëngri dhe i dha edhe burrit të saj që ishte me të, dhe hëngri edhe ai.

Atëherë iu hapën sytë të dyve dhe e panë formën e vërtetë të shejtanëve të tyre, dhe folën me ta.

Por kur burri me gruan njohën shejtanët e tyre, atëherë e kuptuan që një ndryshim i madh ndodhi tek ta, sepse deri në atë çast ata dinin se ishin njëlloj si gjithë krijesat e tokës dhe ajrit, dhe nuk kishin asnjë dallim prej tyre.

Atëherë e panë ndryshimin, njohën të mirën e të keqen, dhe e panë që ishin lakuriq; kështu qepën gjethe fiku dhe bënë breza për t'u mbuluar..."

Ai e mbylli librin.

- Pra, kështu hyri mëkati në botë, - tha, - mëkati, turpi dhe vdekja. Erdhi në çastin që shejtanët e tyre morën formë të përhershme.

- Por... - Lira nuk po gjente dot fjalët. - Por ajo nuk është *e vërtetë*, apo jo? Jo si kimia apo inxhinieria, jo ajo lloj e vërtete, ë? Adami dhe Eva nuk kanë ekzistuar vërtet? Studiuesi Kasington më ka thënë që ajo është përrallë.

- Studiuesi Kasington është një mendimtar i lirë. Detyra e tij është të provokojë besimin e studiuesve. Por për mua Adami dhe Eva janë një numër imagjinar, si rrënja katrore e minus njëshit: nuk gjen dot ndonjë provë konkrete që ajo ekziston, por në qoftë se e përfshin në një ekuacion, mund të llogaritësh të gjitha gjërat që nuk mund të imagjinohen pa të. Nejse, këtë na ka mësuar kisha për mijëra vjet. Dhe kur Rusakovi zbuloi Pluhurin, më në fund doli një provë fizike që diçka ndodhte kur pafajësia kthehej në përvojë. Por rastësisht në Bibël përmendet edhe emri i Pluhurit. Fillimisht ato u quajtën grimcat e Rusakovit, por nuk vonoi dhe dikush pikasi një varg interesant andej nga fundi i kapitullit të tretë të Zanafillës, ku Zoti mallkonte Adamin pse hëngri frytin.

Ai e hapi prapë Biblën dhe ia tregoi Lirës. Ajo lexoi:

"Do të hash bukën me djersën e ballit, deri sa të rikthehesh në dhé sepse nga ai ke dalë; sepse ti je pluhur dhe në pluhur do të rikthehesh..."

- Studiuesit e kishës e kanë vrarë mendjen gjithnjë për përkthimin e këtij vargu. Ka nga ata që thonë se nuk duhet lexuar "në pluhur do të rikthehesh" por "ti je i varur nga pluhuri", ndërsa të tjerë thonë që i gjithë vargu është një lojë fjalësh me "tokë" dhe "pluhur", dhe në të vërtetë do të thotë që Zoti pranon se natyra e tij është deri diku mëkatare. Por ata nuk bien në një mendje. Është e pamundur të bien në një mendje, sepse teksti është ndryshuar. Megjithatë fjala e gjetur është e goditur dhe kjo është arsyeja pse grimcat njihen si Pluhur.

- Po për Hamësit? - e pyeti Lira.

- Bordi i Përgjithshëm i Blatimit... Banda e nënës tënde. Është treguar e mençur, sepse ka gjetur rastin për të përdorur pushtetin e saj. Siç e ke vënë re edhe vetë, ajo është grua e zgjuar. Magjistratit i intereson të lejojë të lulëzojnë të gjitha llojet e degëve të tjera. Ato mund t'i kundërvihen njëra-tjetrës; nëse ndonjëra prej tyre ka sukses, ata do të pretendojnë se ishin ata që i mbështetën, ndërsa në qoftë se dështon, do ta shpallin si një grup i organizuar tradhtar që nuk ka pasur licencë të rregullt. Siç e sheh, mamaja jote ka synuar gjithnjë të ketë pushtet. Fillimisht u përpoq ta fitonte atë në rrugë të natyrshme, përmes martesës, por ajo nuk i bëri punë, siç ke dëgjuar. Natyrisht, ajo nuk mund të ndiqte rrugën e burrit që mori – priftërimin, etj. – ndaj iu desh të hiqte dorë nga ortodoksia, të krijonte urdhrin e saj, kanalet e saj të ndikimit dhe të punonte nëpërmjet tij. Ishte lëvizje e bukur të specializohej mbi Pluhurin. Të gjithë e kanë frikë, asnjë nuk di ç'të bëjë dhe, kur i ofrohet të drejtojë një hetim, Magjistrati ndihet i qetë kur e mbështet atë me para dhe burime të të gjitha llojeve.

- Po për atë *ndarjen*... - Lira e kishte të pamundur ta shqiptonte, ndaj i mbetën fjalët në grykë. - Ti e di se ç'po bënin. Pse i lejoi Kisha të bënin diçka të tillë?

- Ai ishte një rast. Por diçka e tillë kishte ndodhur edhe më parë. E di se ç'do të thotë fjala *tredhje*? Do të thotë që një djali t'i heqësh organet seksuale, me qëllim që të mos i formohen kurrë karakteristikat e një burri. I tredhuri ruan gjatë gjithë jetës një zë të lartë sopranoje dhe kjo është arsyeja pse kisha e lejon diçka të tillë: ai ka shumë vlera për muzikën e kishës. Disa nga të tredhurit bëhen muzikantë të mëdhenj, artistë të mahnitshëm. Por shumica mbeten gjysmëburra të dhjamur. Disa vdesin prej pasojave të operacionit. Pra, kisha nuk zmbrapset para idesë së atij *operacionit* të vogël, siç e sheh. Ai është një shembull më *higjenik* sesa metodat e vjetra,

kur nuk kishin anestezikë dhe fasha sterile apo kujdesin e përshtatshëm të infermiereve. As që krahasohet.

- S'është ashtu! - thirri Lira. - S'është ashtu!

- Jo, sigurisht që jo. Për këtë arsye u fshehën në veri, në errësirë dhe terr. Prandaj Kisha u gëzua që doli dikush si mamaja jote për ta marrë përsipër këtë. A mund të gjenin njeri më tërheqës, më të formuar, më të ëmbël dhe të arsyeshëm? Por meqë ishte një lloj operacioni i errët dhe jozyrtar, ajo ishte edhe dikush që Magjistrati mund ta mohonte po ta lypte nevoja.

- Po cili ishte ai që e hodhi i pari idenë e *ndarjes*?

- Ishte ideja e saj. Asaj i shkoi mendja që dy gjërat që ndodhin në adoleshencë mund të jenë të lidhura me njëratjetrën: ndryshimi i shejtanit dhe fakti që fillon të vendoset Pluhuri. Mbase në qoftë se shejtani është i ndarë nga trupi nuk do të jemi kurrë të varur nga Pluhuri – nga mëkati origjinal. Çështja shtrohet nëse është e mundur të ndahet shejtani dhe trupi pa e vrarë njeriun. Por ajo ka udhëtuar në shumë vende dhe ka parë shumë. Për shembull, ka udhëtuar në Afrikë. Afrikanët kanë gjetur një mënyrë për të bërë një skllav që quhet *zombi*. Ai nuk ka vullnet të tijin; punon natë e ditë dhe nuk i shkon kurrë në mendje të arratiset apo të ankohet. I ngjan një kufome...

- Mos është njeri pa shejtan?

- Pikërisht. Pra, ajo zbuloi se ishte e mundur t'i ndante ata.

- Dhe... Toni Kosta më tregoi për fantazmat e tmerrshme të tyre në pyjet veriore. Mbase do të jenë e njëjta gjë.

- Ashtu është. Pra, Bordi i Përgjithshëm i Blatimit u krijua për ide të tilla dhe jo për fiksimet e Kishës në lidhje me mëkatin origjinal.

Shejtani i kryezot Asrilit rrotulloi veshët dhe ai i lëmoi kokën e bukur.

- Por ndodhi edhe diçka tjetër kur bënë ndarjen, - vazhdoi ai, - dhe ata nuk e vunë re. Energjia që lidh trupin me

shejtanin është jashtëzakonisht e fuqishme. Kur bëhet ndarja, e gjithë energjia shuhet në një fraksion sekonde. Ata nuk e vunë re ngaqë e morën për tronditje, neveri apo shkelje morale dhe e trajnuan veten të mos epeshin ndaj saj. Prandaj nuk u vajti mendja kurrë të gjenin se ç'mund të bënin...

Lirën nuk e mbante vendi. Ajo u ngrit dhe shkoi te dritarja, pas së cilës shtrihej errësira e shkretë me sy që nuk shiheshin. Ata ishin shumë mizorë. Nuk kishte rëndësi nëse këtë e bënin për të zbuluar mëkatin origjinal; ajo që i kishin bërë Toni Makariosit dhe të tjerëve ishte shumë mizore. Nuk e justifikonte asgjë.

- Po ti me çfarë je marrë? - e pyeti ajo. - Ke bërë ndonjë nga ato ndarje?

- Unë jam i interesuar për diçka krejt tjetër. S'e besoj që Bordi i Blatimit të shkojë shumë larg. Unë dua të shkoj te vetë burimi i Pluhurit.

- Burimi? Ahere nga vjen ai?

- Nga universi tjetër që shohim përmes aurorës.

Lira u kthye prapë. Babai i saj ishte mbështetur në kolltuk, i plogësht dhe i fuqishëm, me sytë po aq të rreptë sa të shejtanit të tij. Ajo nuk e donte, s'mund ta besonte, por e adhuronte atë dhe salltanetet që kishte arritur të siguronte aty, në atë vend të shkretë, dhe forcën e ambicies së tij.

- Ç'është ky universi tjetër? - e pyeti.

- Një nga miliona botët e pafundme paralele. Shtrigat kanë shekuj që e dinë, por teologët e parë, që e provuan matematikisht ekzistencën e tyre, i shpallën rezultatet para pesëdhjetë vjetësh. Megjithatë ata ekzistojnë dhe është e pamundur t'i mohosh. Por askush nuk e beson se është e mundur të kalosh nga një univers në një tjetër. Mendojmë se kjo do të ishte një goditje e fortë ndaj ligjeve fundamentaliste. Por u gabuam, sepse pamë një botë atje lart. Nëse drita është në gjendje ta përshkojë, edhe ne mundemi. Na u desh *të mësonim* sesi ta shihnim, Lira, ashtu sikurse ti mës-

ove alithiometrin. Tani ajo botë dhe çdo univers tjetër erdhi si rezultat i mundësisë. Merr shembullin e hedhjes së një monedhe: nuk mund ta dimë, para se të bjerë në tokë, se nga cila anë do të bjerë. Në qoftë se bie nga njëra anë, kjo do të thotë që ka marrë fund mundësia e rënies në anën tjetër. Deri në atë çast të dyja mundësitë janë të njëjta. Por në botën tjetër, bie vetëm nga njëra anë. Dhe kur ndodh kjo, të dyja botët ndahen nga njëra-tjetra. Po përdor shembullin me monedhë për ta bërë më të qartë. Në fakt, këto dështime të mundshme ndodhin në nivelin e grimcave elementare, por ndodhin në të njëjtën mënyrë: në një çast disa gjëra janë të mundshme, ndërsa në çastin tjetër ndodh vetëm njëra, kurse të tjerat nuk ekzistojnë. Përveç që botët e tjera kërcejnë në ekzistencë, mbi të cilën ato *ndodhin*. Dhe unë do të shkoj në atë botën matanë aurorës, - tha ai, - sepse mendoj që Pluhuri vjen prej andej. Ti i pe ato pamjet që tregova në Dhomën e Ndenjes. Ti e pe që Pluhuri derdhej në këtë botë nga Aurora. Madje e pe edhe vetë qytetin. Në qoftë se drita mund ta kapërcejë pengesën midis universeve, nëse Pluhuri mundet, nëse arrijmë ta shohim atë qytet, atëherë mund të ndërtojmë një urë dhe ta kalojmë. Më nevojitet një shpërthim i jashtëzakonshëm energjish. Por besoj se do t'ia dal. Diku atje ndodhet origjina e gjithë Pluhurit, e gjithë vdekjes, mëkatit, mjerimit dhe e shkatërrimit në këtë botë. Qeniet njerëzore çdo gjë që shohin duan ta shkatërrojnë, Lira. *Ky* është mëkati origjinal. Dhe unë do ta shkatërroj atë. Vdekja do të vdesë.

- Prandaj të burgosën këtu?

- Po. Ata janë të tmerruar. Me të drejtë.

Ai u ngrit dhe ashtu bëri edhe shejtani i tij, krenar, i bukur dhe vdekjeprurës. Lira nuk lëvizi nga vendi. Ajo e kishte frikë të atin dhe e admironte thellësisht. I dukej plotësisht i çmendur, por cila ishte ajo që ta gjykonte?

- Shko të flesh, - i tha. - Thoroldi do të tregojë se ku të flesh.

Ai u kthye që të largohej.

- Harrove alithiometrin, - i tha ajo.

- Ah, po. Por tani nuk më hyn më në punë. Pastaj nuk e përdor dot pa pasur librin. E di çfarë? Them se Mjeshtri i Xhordanit ta dha ty. Të tha që të ma sjellësh mua?

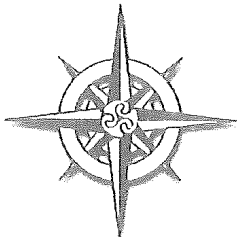
- Posi jo... - i tha, por në atë çast iu kujtua që Mjeshtri nuk i kishte thënë kurrë diçka të tillë. Kishte vrarë mendjen gjatë se pse duhej t'ia jepte pikërisht asaj? - Jo, - i tha. - Nuk e di. Mendova që...

- Nuk e dua më. Është i yti, Lira.

- Por...

- Natën e mirë, bijë!

U habit kaq shumë, saqë i iku zëri dhe nuk arriti t'i bënte asnjë nga ato pyetje që s'prisnin, që kishte në kokë, ndaj ndenji pranë zjarrit duke e parë të largohej nga dhoma.

22. Tradhtia

U zgjua sepse dikush e shkundi nga krahu dhe, ndërsa Pantalejmoni kërceu nga vendi duke hapur gojën, ajo pa Thoroldin. Ai mbante në njërën dorë që i dridhej një fener me vajguri.

- Zonjë... zonjë... ngrihu shpejt! Nuk di ç'të bëj. Ai nuk më ka dhënë asnjë urdhër. Më duket se është çmendur fare, zonjushë.

- Çfarë? Çfarë ka ndodhur?

- Kryezot Asrili, zonjushë. Nuk e kam parë kurrë të sillet kështu, si i tërbuar. Futi gjithë instrumentet dhe bateritë në një slitë, mbrehu qentë dhe u largua. Por mori me vete edhe qentë, zonjushë.

- Roxherin? Mori Roxherin?

- Më urdhëroi ta zgjoja dhe ta vishja, dhe nuk guxoja ta pyesja – nuk e kam kundërshtuar kurrë – djali më pyeste gjithë kohës për ty, zonjushë – por kryezot Asrili donte vetëm atë – të kujtohet kur erdhe në fillim te dera, zonjushë? Ai të pa dhe nuk u besoi syve, pastaj donte që të largoheshe?

Lira ndihej kaq e lodhur dhe e trembur, saqë s'ishte në gjendje të mendonte, por iu përgjigj: "Po, po!"

- Atij i nevojitej një djalë për të përfunduar eksperimentin e tij, zonjushë. Dhe kryezot Asrili ka një mënyrë shumë të veçantë për të marrë atë që do. Mjaft sa të kërkojë diçka dhe...

I erdhi të këlthiste fort dhe mezi e ndrydhi klithmën. U ngrit nga shtrati dhe u drejtua për te rrobat e saj, por befas u rrëzua dhe iu duk sikur u shndërrua e tëra në një klithmë. Sepse iu kujtuan fjalët e tij: *energjia që lidh trupin dhe shejtanin është jashtëzakonisht e fuqishme.* Dhe për të lidhur hendekun midis dy botëve nevojitet *një shpërthim i jashtëzakonshëm energjish...*

Sapo e kuptoi se ç'kishte bërë.

Kishte bërë gjithë atë rrugë për t'i sjellë diçka kryezot Asrilit, duke menduar se e dinte se ç'donte. Por nuk bëhej fjalë fare për alithiometrin. Ai donte një fëmijë.

Ajo i kishte sjellë Roxherin.

Prandaj kishte bërtitur "Nuk të kërkova ty!" kur e kishte parë. Ai kishte dashur një fëmijë dhe fati i kishte sjellë vajzën e tij. Apo ashtu kishte menduar, deri në çastin që bëri mënjanë dhe i tregoi Roxherin.

Ah, çfarë dhembje e hidhur! Mendonte se po *e shpëtonte* Roxherin, por pa dashje e kishte tradhtuar...

Lira u drodh. S'mund të ishte e vërtetë.

Thoroldi u përpoq ta ngushëllonte, por nuk e dinte arsyen e dhembjes së saj të thellë dhe i ledhatonte supet me nervozizëm.

- Iorek... - shpërtheu në lot ajo, duke e shtyrë mënjanë shërbëtorin. - Ku është Iorek Birnisoni? Ariu? Jashtë është ende?

Plaku ngriti supet.

- Më ndihmo! - i tha duke u dridhur nga frika dhe dobësia. - Më ndihmo të vishem. Duhet të shkoj. *Tani! Shpejt!*

Ai e uli llambën dhe bëri siç i tha ajo. Kur i dha urdhër, në atë mënyrë autoritare, ajo i ngjati babait të saj, edhe pse fytyra i ishte bërë qull nga lotët dhe i dridheshin buzët. Ndërsa Pantalejmoni eci duke tundur bishtin, Thoroldi nxitoi t'i sillte xhupin e fëlliqur dhe e ndihmoi ta vishte. Me të mbërthyer kopsat, ajo u drejtua për nga dera dhe ndjeu të

ftohtin t'i therte fytyrën si shpatë dhe ia ngriu lotët në faqe.

- Iorek! - i thirri ajo. - Iorek Birnison! Eja se kam nevojë për ty!

U dëgjua një zhurmë këmbësh në dëborë, një kërkëllimë metali dhe ariu i doli përpara. Ai kishte qenë duke fjetur në dëborë. Në dritën që binte prej llambës që kishte vënë në dritare Thoroldi, Lira pa kokën e tij të madhe me të çarat në vendin e syve, rrëzëllimën e gëzofit të bardhë nën metalin e zi, dhe donte ta përqafonte dhe të gjente ngushëllim në kësulën e tij të hekurt.

- Hë? - e pyeti ai.

- Duhet të kapim kryezot Asrilin. Ai ka marrë Roxherin dhe ka ndërmend... nuk guxoj as ta mendoj... Oh, Iorek, nxito, zemër!

- Eja, atëherë, - i tha dhe i hipi në shpinë.

Nuk ishte nevoja ta pyeste se nga të shkonte: gjurmët e sajës dilnin nga oborri dhe kalonin mes përmes fushës, ndërsa Ioreku bëri përpara që t'i ndiqte. Lëvizjet e tij tani ishin bërë pjesë e qenies së Lirës që lëvizte duke ruajtur drejtpeshimin. Ai vrapoi më shpejt se kurrë më parë mbi shkëmbinjtë e mbuluar nga dëbora dhe pllakat e hekurit që mbante në trup përplaseshin ritmikisht me njëra-tjetrën.

Arinjtë e tjerë prapa tyre i ndiqnin duke tërhequr zvarrë zjarrhedhësit. Rruga ishte e hapur, ndërsa hëna ishte ngritur lart dhe ndriçonte krejt vendin me një dritë të fortë, si atëherë kur kishin qenë në balonë. E gjithë bota ishte zhytur në drita të argjendta dhe hije të zeza. Gjurmët e sajës së kryezot Asrilit shkonin në drejtim të kodrave të thepisura që nxinin nën një qiell më të zi se coha e kadifes me të cilën ishte mbështjellë alithiometri. Por nuk dukej asnjë gjurmë e vetë sajës – apo mos po lëvizte diçka buzë çukës më të lartë? Lira i hapi sytë mirë dhe pa përpara, ndërsa Pantalejmoni fluturoi sa më lart që mundi, dhe shihte me sytë e bufit.

- Po, - tha pas pak, duke u ulur te bërryli i saj. - Pashë

kryezot Asrilin që fshikullonte me tërbim qentë, ndërsa djalin e ka prapa...

Lira ndjeu që Ioreku e ndryshoi hapin. I kishte tërhequr vëmendjen diçka, sepse e ngadalësoi shpejtësinë dhe zuri të zgjaste kokën majtas dhe djathtas.

- Ç'është? - e pyeti Lira.

Ai nuk foli. Po dëgjonte diçka me shumë përqendrim, por asaj nuk i zuri veshi asnjë zhurmë. Pastaj edhe asaj i kapi veshi diçka: një kërcitje shumë të largët të mistershme. E kishte dëgjuar edhe më parë atë zhurmë: ishin tingujt e aurorës. Diku, në qiellin e veriut, u shfaq një rrezatim i fortë. Gjithë ato biliona apo triliona grimcash të ngarkuara, apo mbase vetë Pluhuri, mendoi ajo, ndriçonin atmosferën e sipërme. Ishte shfaqja më e jashtëzakonshme dhe më madhështore që Lira kishte parë deri atëherë, sikur aurora ta dinte dramën që po ndodhte poshtë dhe donte ta ndriçonte atë me forcën më të madhe frymëzuese.

Por asnjë nga arinjtë nuk po shihte lart: ata ishin të përqendruar vetëm në tokë. Madje ajo që i kishte tërhequr vëmendjen Iorekut nuk ishte aurora. Ai ndaloi dhe nuk po bënte më asnjë lëvizje, ndaj Lira zbriti nga shpina e tij, për të mos i penguar shqisat e tij të ndjenin më mirë. Diçka po e shqetësonte.

Lira pa përreth, pastaj ktheu kokën nga fusha që të shpinte te shtëpia e kryezot Asrilit, nga malet e çrregullt, dhe nuk foli. Aurora sa vinte e bëhej më e fortë. Vellot e saj të dritave valëviteshin nga njëra anë, perdet e çrregullta paloseshin dhe shpaloseshin mbi kryet e tyre, duke i rritur çdo minutë përmasat dhe shkëlqimin; horizonti ishte mbushur gjithë harqe dhe rrathë, deri në zenit. Tani ajo i dëgjonte qartë frushullimat e forcave të pakuptueshme.

- Shtrigat! - klithi ariu dhe Lira u kthye e lehtësuar dhe gjithë gëzim.

Por një turi i madh e shtriu përtokë dhe në vendin ku

kishte qenë u ngul një shigjetë me një pupël të gjelbër. Koka e saj ishte zhytur në dëborë.

E pamundur! mendoi, por ishte e vërtetë, sepse një shigjetë tjetër trokiti në parzmoren e Iorekut që po qëndronte mbi të. Nuk ishin shtrigat e Serafina Pekalës; ishin shtrigat e një klani tjetër. Ato u rrotulluan mbi ta – ishin më shumë se një duzinë – duke u sulur poshtë për të qëlluar përsëri.

Iorek Birnisoni dha me nxitim ca urdhra. Dukej qartë që arinjtë ia kishin marrë dorën mirë sulmit të shtrigave, sepse u rreshtuan përnjëherë në një pozicion mbrojtës, ndërsa shtrigat u vërsulën drejt tyre. Ato u ulën aq sa mund të shkonin shigjetat, me qëllim që të mos i humbnin kot, pastaj u kthyen përnjëherë lart. Por kur u ulën në pikën më të ulët dhe i kishin të zëna duart me harqe dhe shigjeta e nuk e kishin mendjen, arinjtë ngritën panxhat dhe i tërhoqën poshtë. Shumë prej tyre ranë dhe u zhdukën në çast.

Lira u struk pas një shkëmbi, duke parë zhytjen poshtë të shtrigave. Disa prej tyre i qëlluan asaj, por shigjetat ranë larg dhe, kur Lira e ngriti kokën përsëri për të parë qiellin, pjesa më e madhe e shtrigave u kthyen prapa apo i humbën nga sytë.

Por edhe pse u çlirua, kjo zgjati shumë pak, sepse në drejtimin nga shkuan ato pa një grup dritash të shndritshme dhe nga fusha e gjerë e Svalbardit, nën rrëzëllimin e aurorës, dëgjoi një zhurmë rrëqethëse. Ishte zhurma e një motori me gaz. Po vinte zebelini me zonjën Kulter dhe trupat e saj.

Ioreku dha një urdhër dhe arinjtë u rreshtuan në një formacion tjetër. Në flakërimin që vinte prej qiellit Lira pa sesi ata drejtuan tytat e zjarrhedhësve. I kishte parë edhe pararoja e shtrigave, e cila u vërsul poshtë duke u hedhur një breshëri tjetër shigjetash, por arinjtë iu besuan parzmoreve të tyre dhe ngritën me rrëmbim veglat: një krah i gjatë u ngrit në drejtim të qiellit dhe volli flakë e tym.

Dy prej arinjve e tërhoqën prapë zjarrhedhësin dhe, kur

dëgjuan urdhrin, e flakën përsëri flakën e squfurit në qiellin e zi.

Shtrigat ishin ulur kaq poshtë, saqë tre prej tyre morën flakë që me goditjen e parë dhe ranë poshtë, por shpejt u duk qartë që në të vërtetë ishte vënë në shënjestër zebelini. Piloti nuk kishte parë kurrë më parë zjarrhedhës, apo e kishte nënvlerësuar fuqinë e tij, sepse ai fluturoi drejt e mbi arinjtë, pa u përpjekur t'u shmanget.

Pastaj u duk qartë që edhe ata të zebelinit kishin një armë shumë të fuqishme, një mitraloz të montuar në hundën e gondolës. Lira pa shkëndijat që fluturuan nga disa prej parzmoreve të arinjve dhe i pa të shtrëngonin e ngjisheshin pas njëri-tjetrit për t'u mbrojtur, para se të dëgjonte të shtënat e plumbave. Ajo klithi e trembur.

- Mos ki frikë! - i tha Iorek Birnisoni. - Plumbat e vegjël nuk i shpojnë dot parzmoret e tyre.

Flakëhedhësi u vu prapë në punë: këtë herë një mase e madhe flake squfuri u vërvit në drejtim të gondolës dhe shpërtheu në një kaskadë flake në të gjitha drejtimet. Zebelini u anua nga e majta dhe bëri një hark të madh, pastaj u drejtua përsëri nga arinjtë që po punonin me shpejtësi. Kur u afrua, mitralozi lëshoi një breshëri plumbash dhe dy arinj u rrëzuan, ndërsa Ioreku ulëriu fort. Pastaj, kur balona ishte mbi kokat e tyre, një ari dha një urdhër dhe zjarrhedhësi qëlloi përsëri.

Kësaj here flaka e mbështolli krejt balonën. Ajo ishte prej një materiali të fortë plastik, që mbante brenda hidrogjen, dhe megjithëse ishte llogaritur që t'u bënte ballë gërvishtjeve të vogla, një gur i fortë njëqind kilogramësh me flakë ishte shumë për të. Mbulesa u ça dhe sulfuri u bashkua me hidrogjenin, duke formuar një flakë katastrofike.

Përnjëherë mëndafshi u bë i tejdukshëm, i gjithë skeleti i zebelinit u bë i dukshëm dhe në ajër shpërthyen flakë të kuqe dhe portokalli, që u duk sikur ndenjën në hava për

një kohë të gjatë para se të binin në tokë. Në dëborë nisën të lëvrinin figura të vogla të zeza që përpiqeshin të largoheshin nga zjarri, ndërsa shtrigat u vërsulën poshtë për t'i hequr nga flakët. Një minutë pasi zebelini goditi tokën, ai u kthye në një copë hekurishteje të shtrembëruar që nxirre tym.

Por ushtarët që kishin qenë në të dhe të tjerët (edhe pse Lira ishte shumë larg për të parë zonjën Kulter, e dinte se ajo ishte atje) nuk pritën më. Me ndihmën e shtrigave ata tërhoqën mitralozin dhe u bënë gati të shtinin.

- Ah, - ia bëri Ioreku. - Ata do të mbahen gjatë.

Ai buluriu fort dhe një grup arinjsh u ndanë nga grupi kryesor dhe sulmuan tartarët në të djathtë. Lira e ndjeu dëshirën e tij për të qenë mes tyre, por gjithë kohës nervat e saj ulërinin: "Vazhdo! Vazhdo!", dhe mendja e saj ishte mbushur gjithë imazhe të Roxherit dhe kryezot Asrilit. Atëherë Ioreku e kuptoi dhe u kthye nga mali e u largua nga beteja, duke lënë arinjtë që të zmbrapsnin tartarët.

U ngjitën. Lira i hapte sytë fort duke parë përpara, por madje as sytë prej bufi të Pantalejmonit nuk arrinin të shihnin ndonjë lëvizje në faqen e malit që po ngjisnin. Megjithatë gjurmët e sajës së kryezot Asrilit dukeshin qartë dhe Ioreku i ndoqi me vrap, duke e hedhur dëborën pas. Tani Lira nuk e vriste më mendjen se ç'po ndodhte prapa. Ajo e ndjeu që po largohej nga bota, aq shumë ishte zhytur në mendime. Sa më lart që ngjiteshin, aq më e çuditshme dhe misterioze ishte drita që binte mbi ta.

- Iorek, - tha, - do ta gjejmë Li Skorsbajin?

- Gjallë a vdekur do ta gjejmë.

- Dhe në qoftë se sheh Serafina Pekalën...

- Do t'i tregoj se ç'bëre ti.

- Faleminderit, Iorek.

Për një copë here nuk folën më. Lirës i dukej sikur po ecte në një ekstazë që ishte përtej të qenit zgjuar apo në gjumë: pothuaj një gjendje e ndërgjegjshme ëndërrimi, në të cilën

ëndërronte sikur arinjtë po e shpinin në një qytet brenda yjeve.

Donte t'ia tregonte këtë edhe Iorek Birnisonit, kur ky e ngadalësoi shpejtësinë dhe ndaloi.

- Gjurmët vazhdojnë, - i tha Iorek Birnisoni. - Por unë nuk mund të shkoj më tutje.

Lira u hodh poshtë dhe ndenji pranë tij për të parë. Ai kishte qëndruar buzë një humnere. Ishte e vështirë të kuptoje nëse ishte një e çarë në akull apo një plasë mes shkëmbinjve. Megjithatë kjo nuk kishte shumë rëndësi. Rëndësi kishte që terri poshtë saj ishte i papërshkueshëm.

Dhe gjurmët e sajës së kryezot Asrilit shkonin në buzë... dhe vazhdonin në një urë prej dëbore të ngjeshur fort.

Ura kishte marrë një të krisur nga pesha e sajës dhe në sipërfaqen e saj në anën më të afërt dukej një gjurmë këmbe. Ajo mund të mbante peshën e një fëmije, por ishte e pamundur të mbante peshën e ariut me parzmore.

Dhe gjurmët e kryezot Asrilit shkonin matanë urës dhe i ngjiteshin malit. Tani ajo mund të vazhdonte veçse vetëm.

Lira u kthye nga Iorek Birnisoni.

- Duhet ta kaloj, - tha. - Faleminderit për gjithçka që ke bërë. Nuk e di se ç'mund të ndodhë kur të shkoj tek ai. Mbase do të vdesim të gjithë, pavarësisht se shkoj apo jo tek ai. Por në qoftë se kthehem, atëherë do të vij të falënderoj ashtu siç duhet, Iorek Birnison.

Ajo zgjati dorën dhe ia vuri mbi kokë. Ai tundi kokën.

- Mirupafshim, Lira Gjuhëarta, - i tha.

Po i rrihte zemra nga dashuria. Pastaj u kthye dhe e vuri këmbën mbi urë. Dëbora kërciti nën këmbët e saj dhe Pantalejmoni shkonte e vinte në cepin tjetër të urës, për t'i dhënë zemër. I hidhte hapat ngadalë dhe mendonte nëse ishte më mirë të vraponte deri në fund të urës, apo të ecte ashtu ngadalë sa më lehtë që të mundte. Kur ishte në gjysmë të saj, dëgjoi dëborën të kërciste fort dhe në këmbët e saj u

shkëput një copë e ra në humnerë. Ura u ul poshtë edhe disa centimetra të tjera.

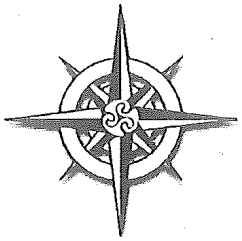
Ajo qëndroi pa lëvizur. Pantalejmoni, që kishte marrë formën e leopardit, ishte kruspullosur dhe rrinte gati që të hidhej e t'i vinte në ndihmë në rast nevoje.

Ura e mbajti. Atëherë hodhi një hap tjetër, edhe një tjetër, pastaj ndjeu urën t'i ulej nën këmbë dhe vrapoi me të gjithë fuqitë për në anën tjetër. Vuri këmbën në bregun tjetër, ndërkohë që e gjithë ura ra me një zhurmë të butë prapa saj.

Pantalejmoni ia kishte mbërthyer kthetrat fort te gëzofi.

Pas një minute ajo hapi sytë dhe nisi të ngjitej. Nuk kishte më kthim prapa. Ngriti duart dhe ia tundi ariut që e shikonte. Ioreku u ngrit mbi këmbët e pasme për ta përshëndetur, pastaj u kthye dhe vrapoi tatëpjetë malit, për t'u ardhur në ndihmë nënshtetasve të tij në betejën me zonjën Kulter dhe ushtarët e zebelinit.

Lira ishte vetëm.

23. Ura për tek yjet

Me t'i humbur nga sytë Iorek Birnisoni, Lira u ndje shumë e dobët dhe u kthye nga Pantalejmoni.

- Ah, Pan, shpirt, nuk më bëjnë këmbët të eci më. Kam shumë frikë... dhe ndihem kaq e lodhur... bëmë gjithë këtë rrugë. Jam e trembur për vdekje. Ah sikur të ishte një tjetër në vendin tim!

Shejtani i saj mori formën e maces dhe nisi ta nuhaste në qafë për t'i dhënë zemër.

- Nuk di ç'të bëj, - nisi të qajë Lira. - Kjo është e tepërt për ne, Pan, dhe s'mundemi...

Ajo e shtrëngoi fort dhe nisi të qajë me zë mbi dëborën e shkretë.

- Edhe sikur... sikur zonja Kulter të merrte Roxherin të parin, nuk do ta shpëtonim dot, sepse ajo do ta shpinte në Bolvangar, ose më keq akoma, do të më vrisnin për të marrë hak... Pse ua bëjnë atë fëmijëve, Pan? Kaq shumë i urrejnë fëmijët, saqë i ndajnë ashtu? Pse ua bëjnë?

Por Pantalejmoni nuk dinte ç't'i thoshte, ndaj e përqafoi fort. Pak nga pak, teksa stuhia e frikës zuri të fashitej, ajo e mblodhi prapë veten.

- Uroj... - tha dhe heshti. S'fitonte gjë duke shprehur dëshira. Mori frymë thellë dhe u bë gati të vazhdonte.

Tani kishte dalë hëna dhe qielli nga jugu ishte shumë i

errët, edhe pse biliona yje shtriheshin mbi të si diamante mbi kadife. Ata shkëlqenin fort, edhe pse Aurora shkëlqente njëqind herë më fort se to. Lira nuk kishte parë kurrë një skenë aq të shkëlqyeshme. Në qiell po vallëzonin drita të reja të mrekullueshme. Dhe prapa fashave të dritës që ndryshonin herë pas here, dukej qartë bota tjetër, ai qyteti gjithë drita.

Sa më lart që ngjiteshin, aq më shumë shpalosej nën këmbët e tyre vendi i shkretë. Nga veriu shtrihej deti i ngrirë, i rrafshët, i bardhë dhe i pafund, që shkonte deri në pol dhe matanë tij, i shkretë, i pajetë, pa ngjyra dhe i acartë përtej imagjinatës së Lirës. Nga lindja dhe perëndimi kishte male të tjerë, shkrepa të thepisur që ngriheshin lart, me skarpate të mbuluara nga dëbora që i rrihte era dhe me tehe të mprehtë si jataganë. Nga jugu shtrihej rruga prej nga kishin ardhur dhe Lira pa prapa me mall, se mos i zinte syri Iorek Birnisonin dhe trupat e tij. Por në fushën e gjerë nuk lëvizte asgjë. Madje nuk shihte as rrënojat e shkrumbuara të zebelinit, apo dëborën e përgjakur nga kufomat e luftëtarëve.

Pantalejmoni fluturoi lart dhe u ul prapë te bërryli i saj në formën e bufit.

"Janë prapa asaj çukës, - tha. - Kryezot Asrili ka nxjerrë të gjithë instrumentet dhe Roxheri nuk largohet dot prej tij...

Me të thënë këtë, aurora regëtiu dhe u errësua, si një llambë anbarike kur i vjen fundi, pastaj u shua fare. Megjithatë në terr Lira ndjeu praninë e Pluhurit, sepse iu duk sikur ajri ishte mbushur me synime të liga, si format e mendimeve që s'kanë lindur ende.

Në errësirë dëgjoi një thirrje:

- Lira! Lira!

- Po vij! - thirri ajo dhe u vërsul përpara duke u rrëzuar, duke ecur këmbadoras, duke rënë sa gjatë gjerë dhe duke u zvarritur me të gjithë forcat nëpër borën që zbardhëllonte në mënyrë të kobshme.

- Lira! Lira!

- Edhe pak dhe erdha, - gulçoi. - Erdha, Roxher!

Pantalejmoni po ndryshonte formë me shpejtësi: u bë luan, herminë, shqiponjë, maçok i egër, lepur, salamandër, buf, leopard, të gjitha format që kishte marrë më parë, një kaleidoskop formash midis Pluhurit...

- *Lira!*

Atëherë ajo mbërriti në majë dhe pa se ç'po ndodhte.

Pesëdhjetë hapa larg, kryezot Asrili në dritën e yjeve po përdridhte së bashku dy tela që dilnin nga saja e kthyer përmbys, në të cilën kishte një rresht baterish, qypash dhe aparatesh që kishin zënë kristale akulli. Ai kishte veshur një xhup të rëndë gëzofi, ndërsa fytyrën ia ndriçonte flaka e fenerit me vajguri. Pranë tij rrinte i kruspullosur shejtani i tij në formën e Sfinksit, e rrihte me bisht dëborën.

Ai mbante në gojë shejtanin e Roxherit.

Krijesa e vogël po luftonte me të gjitha forcat, duke u shndërruar njëherë në zog, pastaj në qen, në mace, në mi, pastaj prapë në zog dhe thërriste pa pushim Roxherin, që ishte vetëm disa hapa larg dhe përpiqej t'i shpëtonte tërheqjes. Ai thërriste fort nga dhembja dhe i ftohti. Po thërriste emrin e shejtanit dhe atë të Lirës. Vrapoi te kryezot Asrili dhe i tërhoqi krahët, por ky i fundit e flaku mënjanë. U përpoq përsëri duke qarë, duke u lutur dhe duke rënkuar, por kryezot Asrili nuk ia vuri veshin dhe e hodhi përtokë.

Ishin në buzë të një humnere. Prapa tyre nuk dukej gjë tjetër veç territ të rëndë. Ishin më shumë se tre kilometra mbi detin e ngrirë.

Lira e pa gjithë skenën në dritën e yjeve. Por pastaj, kur kryezot Asrili takoi telat, e gjithë Aurora shpërtheu befas në drita të gjalla. Ashtu si gishti i gjatë i energjisë verbuese që luan midis dy skajeve, veçse kjo ishte mijëra kilometra e lartë dhe më shumë se dhjetë mijë kilometra e gjatë: e thellë, e lartë, e dallgëzuar, flakëruese, një ujëvarë lavdie.

Ai e *kontrollonte* atë...

Apo e drejtonte energjinë që nga poshtë, sepse një tel që dilte nga një bobinë gjigante në sajë zgjatej drejt qiellit. Nga qielli i errët zbriti një korb dhe Lira e mori me mend që duhej të ishte shejtani i ndonjë shtrige. Një shtrigë po e ndihmonte kryezot Asrilin dhe e kishte çuar telin deri lart.

Dhe aurora flakëroi prapë.

Ai ishte thuajse gati.

U kthye nga Roxheri dhe i bëri shenjë të vinte. Roxheri iu bind dhe shkoi tek ai duke tundur kokën dhe duke iu lutur me lot në sy.

- Jo! Vrapo! - i thirri Lira dhe vrapoi tatëpjetë kodrës në drejtim të tij.

Pantalejmoni u kthye në leopard dhe e tërhoqi me dhëmbë shejtanin e Roxherit. Por në atë çast iu vërsul shejtani leopard i bardhë si dëbora dhe të dy shejtanët e vegjël nisën të luftojnë kundra bishës së madhe.

Ajo qëllonte nga të dyja anët me kthetrat e mprehta, dhe hungërimat e saj i mbytën të thirrurat e Lirës. Me të nisën të kacafyten edhe dy fëmijët; apo të përleshen me format në ajrin e trazuar, ato synime të errëta, që vinin si re të trasha nga rrymat e Pluhurit...

Dhe aurora dallgëzohej mbi kryet e tyre dhe mes saj nisi të ravijëzohej në fillim një ndërtesë, pastaj një liqen, pastaj një rresht me pemë palmash, kaq afër saqë vetëm një hap i ndante nga kjo botë tek ajo.

Lira u zgjat përpara dhe i kapi dorën Roxherit.

Ajo e tërhoqi fort dhe të dy u shkëputën nga kryezot Asrili dhe nisën të vrapojnë, të zënë dorë për dore. Por Roxheri nisi të ulërijë, sepse leopardi i bardhë si dëbora e kapi përsëri mes nofullash shejtanin e Roxherit, ndërsa kryezot Asrili po shkonte drejt saj me një tel në dorë. Lira e dinte se ç'dhembje të shkaktonte në zemër ndarja, prandaj u përpoq të ndalonte...

Por ata nuk ndaleshin dot më.

Humnera po rrëshqiste poshtë tyre.

Dëbora po rrëshqiste poshtë...

Deti i ngrirë, mijëra kilometra poshtë...

- LIRA!

Zemra e saj që rrihte me të njëjtin ritëm të ankthshëm me atë të Roxherit...

Duar të shtrënguara fort...

Trupi i tij befas u lëshua tek ajo. Dhe mbi kokat e tyre po ndodhte diçka madhështore.

Në çastin që ai ra dhe nuk lëvizi më, kubeja e qiellit, e qëndisur me yje, e thellë, u shpua si me një heshtë.

Një curril drite, një shkulm energjish që u lëshua si një shigjetë nga një hark madhështor ra te vendi ku kryezot Asrili kishte bashkuar telin me shejtanin e Roxherit. Perdet e dritave dhe të ngjyrave të Aurorës u ndanë; një zhurmë e fuqishme grisjeje u dëgjua nga njëri univers në tjetrin. Në qiell u shpalos një tokë e thatë...

Dritë dielli!

Drita e diellit ra mbi gëzofin e një majmuni të artë...

Dëbora që po binte u ndal. Mbase një pengesë e padukshme e kishte ndalur rënien e saj. Dhe në dëborën e shkelur të çukës Lira pa majmunin e artë që u hodh anash leopardit, pastaj të dy shejtanët e fuqishëm kreshpëruan qimet. Majmuni e mbante bishtin përpjetë, ndërsa leopardi si dëbora përkundej sa në njërën anë në tjetrën. Pastaj majmuni zgjati putrën, ndërsa leopardi uli kokën gjithë hijeshi dhe ata prekën...

Dhe kur Lira ngriti kokën, pa vetë zonjën Kulter në krahët e kryezot Asrilit. Mbi ta drita luante si shkëndija dhe rreze të fuqishme rryme anbarike. Lira nuk po u besonte syve: zonja Kulter ia kishte dalë ta kalonte atë humnerën dhe e kishte ndjekur deri aty...

Prindërit e saj së bashku!

Ishin përqafuar gjithë pasion.

Ajo kishte zgurdulluar sytë. Në krahët e saj vazhdonte të mbante trupin e palëvizshëm të Roxherit. Dëgjoi prindërit të flisnin.

Mamaja e saj tha:

- Nuk do ta lejojnë kurrë...

Babai ia ktheu:

- Ta lejojnë? Kemi shkuar përtej çdo kufiri, jemi bërë si të ishim fëmijë. Tani e kam bërë të mundur që ta kalojë cilido që dëshiron.

- Do ta ndalojnë. Do ta shkishërojnë cilindo që do ta provojë.

- Do të duan shumë njerëz. Nuk do të mund t'i ndalojnë. Ky është fundi i Kishës, Mariza, fundi i Magjistratit, fundi i gjithë asaj errësire shekullore. Pa shih pak atje lart! Ai është dielli i një bote tjetër. E ndjen ngrohtësinë e tij në lëkurë?

- Ata janë më të fortë nga të gjithë, Asril! Ti nuk e di...

- Nuk e ditkam? Unë? Askush në botë nuk e di më mirë se unë se sa e fortë është kisha. Por prapë s'është edhe aq e fortë. Tani nuk mund ta ndalë dot.

- Këtë paske dashur? Të na mbysësh dhe të na vrasësh me mëkat dhe errësirë?

- Dua të shkoj atje, Mariza. Dhe do të shkoj. Pa shih si tunden ato pemët e palmave në bregdet! E ndjen puhinë e erës? Një erë nga një botë tjetër. Ndjeje në flokë, në fytyrë...

Kryezot Asrili ia hoqi kapuçin zonjës Kulter dhe ia ktheu kokën nga qielli, duke i ledhatuar flokët me dorë. Lira i shihte e shtangur dhe nuk guxonte të lëvizte asnjë muskul.

- Jo... jo... ata po vijnë, Asril. Ata e dinë se ku kam shkuar...

- Atëherë eja me mua. Ikim nga kjo botë.

- Kam frikë...

- Ti? Mos ki frikë! Do të vijë edhe vajza jote. Ajo nuk e njeh frikën dhe do t'i vinte turp nga e ëma e saj.

- Atëherë merre edhe atë me vete. Tani ajo është më

shumë e jotja se e imja, Asril.

- S'është ashtu. Ti e more dhe u përpoqe ta formoje sipas shijeve të tua. Ti e do atë.

- Ajo është kokëfortë dhe e pagdhendur. E lashë gjatë... Po tani ku është? I ndoqa gjurmët e saj deri...

- E sheh që e do ende? Dy herë u përpoqe ta mbaje, dhe dy herë të iku. Po të isha në vend të saj do të vrapoja e vrapoja dhe nuk do ta jepja mundësinë për herë të tretë.

Duart që ia kishte vënë në qafë befas e tërhoqën dhe e puthën gjithë pasion. Lirës iu duk më shumë mizori se dashuri. Pastaj e ktheu kokën nga shejtanët e tyre dhe pa një pamje të çuditshme: leopardi i bardhë si dëbora po e shtrëngonte me kthetra majmunin, i cili ndihej i çliruar dhe i lumtur.

Zonja Kulter u shkëput me forcë nga ajo puthje dhe i tha:

- Jo, Asril... vendi im është në këtë botë, jo në atë...

- Eja me mua! - i tha ai me forcë. - Eja të punosh me mua!

- Po ne të dy nuk mund të punojmë së bashku.

- S'mundemi? Ne të dy mund ta bëjmë universin copë-copë dhe ta ngjisim prapë, Mariza! Ne mund të gjejmë burimin e Pluhurit dhe ta ndrydhim përgjithmonë. Dhe ty do të pëlqente të merrje pjesë në atë punë madhështore. Mos më gënje për të. Gënjemë për gjithçka tjetër, gënjemë për Bordin e Blatimit, gënjemë për të dashurit e tu... po, e di për Borealin dhe nuk e çaj kokën... gënjemë për Kishën, madje gënjemë edhe për fëmijën, por mos më gënje për atë që e do vërtet...

Dhe buzët e tyre u ngjitën me forcë mbi njëra-tjetrën. Shejtanët e tyre po lodronin egërsisht; leopardi i bardhë si dëbora rrokullisej në shpinë, ndërsa majmuni i fërkonte me kthetra gëzofin e butë të qafës dhe ai kerrnjonte nga kënaqësia.

- Po nuk erdha, ti do të përpiqesh të më shkatërrosh, - i tha zonja Kulter, duke u shkëputur befas prej tij.

- E pse dashkam të shkatërroj? - i tha ai duke qeshur,

ndërsa drita e botës tjetër i binte në kokë. - Eja me mua, puno me mua, dhe do të merakosem nëse jeton apo vdes. Rri këtu dhe do ta humbësh interesin tim sakaq. Mos kujto se do ta vras më mendjen për ty. Tani o rri këtu e vazhdo me shejtanllëqet e tua në këtë botë, o eja me mua!

Zonja Kulter ngurroi pak. I mbante sytë mbyllur dhe dukej sikur do t'i binte të fikët, por e ruajti ekuilibrin dhe i hapi prapë sytë që i kishin marrë një shprehje jashtëzakonisht të bukur trishtimi.

- Jo, - tha ajo. - Jo.

Shejtanët e tyre u ndanë prapë. Kryezot Asrili u përkul dhe ledhatoi me gishtërinjtë e fuqishëm gëzofin e butë të leopardit. Pastaj u kthye dhe eci tutje pa folur. Majmuni i artë kërceu në krahët e zonjës Kulter, duke bërtitur gjithë ankth dhe duke u zgjatur nga leopardi i bardhë si dëbora që po shkonte tutje, dhe fytyra e zonjës Kulter mbulua nga lotët. Lira i shihte si rrëzëllenin; ishin lot të vërtetë.

Pastaj mamaja e saj u kthye – supet i dridheshin nga dënesat – dhe zbriti tatëpjetë malit derisa i humbi nga sytë.

Lira e pa me ftohtësi, pastaj ngriti kokën e pa qiellin.

Nuk kishte parë kurrë kupë qiellore më të bukur.

Qyteti varej atje i shkretë e i heshtur, dhe dukej i porsabërë, duke pritur që të ziente nga jeta. Apo i përgjumur, sikur priste të zgjohej. Dielli i asaj bote ndriçonte këtë tonën, duke i bërë duart e Lirës të dukeshin të arta dhe duke e shkrirë akullin e kapuçit të Roxherit, duke i bërë faqet e tij të dukeshin të tejdukshme dhe sytë e verbër të shndrisnin.

Ajo ndihej e pikëlluar. Edhe e zemëruar. E urrente babanë për atë që i kishte bërë Roxherit. Edhe asaj ishte përpjekur t'ia hidhte: si *guxonte*?

Vazhdonte të mbante në duar trupin e Roxherit. Pantalejmoni po i thoshte diçka, por ajo nuk ishte më në vete dhe nuk arrinte ta dëgjonte, ndaj ai e gërrici me kthetra në shpinën e dorës, që ta përmendte. Ajo kapsalliti sytë.

"Çfarë? Çfarë?"

"Pluhuri! " - tha ai.

"Çfarë flet?"

"Pluhuri. Ai kërkon të gjejë burimin e Pluhurit, që ta shkatërrojë, apo jo?"

"Kështu tha."

"Po ashtu edhe Bordi i Blatimit, Kisha, Bolvangari apo zonja Kulter, pra që të gjithë duan që ta shkatërrojnë, apo jo?"

"Po... Apo ta ndalin, që të mos molepsë më njerëzit... Pse?"

"Sepse, në qoftë se të gjithë mendojnë që Pluhuri është i keq, duhet të jetë i mirë."

Ajo nuk foli. Ndjeu një shtrëngim nga ngazëllimi në kraharor. Pantalejmoni vazhdoi:

"Me ç'kemi dëgjuar, që të gjithë flasin keq për Pluhurin dhe i tremben atij. Dhe e di çfarë? Ne *i besuam*, edhe pse me ç'pamë, ajo që bënin ata ishte e gabuar dhe e ligë... Edhe ne menduam që Pluhuri ishte i keq, sepse kështu na thanë të rriturit. Po sikur të jetë ndryshe? Po sikur..."

"Po, - ia ktheu ajo e tronditur. - Po sikur të jetë vërtet i mirë..."

Ajo pa sesi i shndrisnin nga ngazëllimi i saj sytë e gjelbër prej maçoku. Iu morën mendtë, sikur t'i lëkundej e gjithë bota nën këmbë.

Në qoftë se Pluhuri ishte *i mirë*... Nëse duhej kërkuar, pranuar dhe duhej gëzuar për të...

"Edhe ne mund ta kërkojmë, Pan!" - i tha ajo.

Edhe ai këtë priste.

"Ne mund ta arrijmë përpara tij, - vazhdoi, - dhe..."

Ai mision i jashtëzakonshëm ua qepi gojën. Lira ngriti kokën dhe pa qiellin e përflakur. Ajo e dinte mirë sesa të vegjël ishin, ajo dhe shejtani i saj, në krahasim me madhështinë dhe pafundësinë e universit. Dhe sesa pak dinin, në krahasim

me misteret e pafundme mbi kryet e tyre.

"*Do t'ia dalim*, - këmbënguli Pantalejmoni. - Kemi bërë gjithë këtë rrugë deri tani, apo jo? *Do t'ia dalim.*"

"Megjithatë u gabuam, Pan. U gabuam për Roxherin. Menduam se po e ndihmonim... - E zuri kolla. Pastaj e puthi disa herë fytyrën e palëvizshme të Roxherit dhe tha: - U gabuam."

"Herë tjetër do të tregohemi më të kujdesshëm dhe do të pyesim për gjithçka. Nuk do të gabojmë më."

"Veçse do të jemi vetëm. Iorek Birnisoni nuk mund të na ndjekë më që të na vijë në ndihmë. As Farder Korami, as Serafina Pekala apo Li Skorsbaji."

"Vetëm ne. Punë e madhe. Megjithatë ne nuk jemi vetëm; jo si..."

Ajo e dinte se donte të thoshte *jo si Toni Makariosi. Jo si ata shejtanët e gjorë të Bolvangarit. Do të jemi që të dy si një i vetëm.*

"Pastaj kemi edhe alithiometrin, - i tha ajo. - Duhet ta bëjmë me doemos, Pan. Do të ngjitemi atje lart dhe do të kërkojmë për Pluhurin, pastaj, kur ta gjejmë, do të dimë se ç'do të bëjmë."

Trupi i Roxherit nuk lëvizte në krahët e saj. Ajo e uli me kujdes.

"Do t'ia dalim," - tha.

Pastaj u kthye. Prapa tyre shtrihej dhembja, vdekja dhe frika. Para tyre shtrihej dyshimi dhe rreziku; po ashtu edhe misteret e pakuptueshme. Por nuk ishin vetëm.

Kështu Lira dhe shejtani i saj i kthyen shpinën botës ku lindën, panë diellin dhe ecën për në qiell.

Përmbajtja

Pjesa e parë - OKSFORDI

1. *Damixhana me verë Tokaj* 9
2. *Ideja e Veriut* 23
3. *Xhordani i Lirës* 38
4. *Alithiometri* 70
5. *Kokteji* 84
6. *Hedhja e rrjetave* 100
7. *Xhoni Faja* 112
8. *Mërzia* 131
9. *Spiunët* 142

Pjesa e dytë - BOLVANGARI

10. *Konsulli dhe ariu* 163
11. *Parzmorja* 182
12. *Djali i humbur* 202
13. *Loja shpatash* 212
14. *Dritat e Bolvangarit* 228
15. *Kafazet e shejtanëve* 245
16. *Gijotina e argjendtë* 261
17. *Shtrigat* 275

Pjesa e tretë - SVALBARDI

18. *Mjegulla dhe akulli* 299
19. *Robëria* 316
20. *Ndeshja për jetë a vdekje* 334
21. *Mirëpritja e kryezot Asrilit* 350
22. *Tradhtia* 367
23. *Ura për tek yjet* 376